

SENIOŘI V PARDUBICKÉM KRAJI 2015

Lidé a společnost

Pardubice, 30. 10. 2015

Kód publikace: 330148-15

Č. j.: 30 / 2015 – 7901

Zpracoval: Krajská správa Českého statistického úřadu v Pardubicích

Ředitel odboru: Ing. Petr Matoušek

Autorský tým: RNDr. Petr Dědič, Ing. Hedvika Fialová, Ing. Monika Mikanová

Kontaktní osoba: Ing. Hedvika Fialová, e-mail: hedvika.fialova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 648, 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice | tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň | tel.: 377 612 108, 377 612 249
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Sportovní 28, 360 01 Karlovy Vary | tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem | tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1 | tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3 | tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservisvk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice | tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava | tel.: 567 109 062, 567 109 080
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno | tel.: 542 528 115, 542 528 105
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc | tel.: 585 731 516, 585 731 509
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín | tel.: 577 004 931, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava | tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

ISBN 978-80-250-2662-5

© Český statistický úřad, Pardubice, 2015

Obsah

Úvod	5
Shrnutí hlavních poznatků	6
1. Demografické charakteristiky populace seniorů.....	8
Vývoj počtu seniorů, změny věkové struktury, index stáří.....	8
Rodinný stav, národnost, víra	13
Dlouhodobá migrace, stěhování	17
Úmrtnost, příčiny smrti, naděje dožití	20
Projekce obyvatelstva.....	25
2. Vzdelanost a ekonomická aktivita seniorů	28
Vzdelanost	28
Ekonomická aktivita.....	30
Mzdy a platy seniorů.....	38
3. Domácnosti a bydlení seniorů.....	39
Struktura domácností	39
Bydlení domácností seniorů.....	43
4. Zdravotní péče	50
Zdravotní stav	50
Lůžková zdravotnická zařízení.....	53
Geriatrická a domácí zdravotní péče.....	58
5. Důchody a sociální služby.....	61
Důchodci, důchody.....	61
Pobytové sociální služby	66
Pečovatelská služba.....	70
6. Aktivity seniorů.....	71
Volby do zastupitelstev obcí	71
Senioři a informační technologie.....	77
Celoživotní vzdělávání.....	80
7. Institucionální péče o seniory	82
Politika přípravy na stárnutí v ČR.....	82
Péče o seniory v regionu	83
Tabulková příloha	85

Seznam přílohových tabulek

Mezikrajské srovnání základních ukazatelů

Srovnání základních ukazatelů mezi okresy Pardubického kraje

Obyvatelstvo Pardubického kraje podle pohlaví, věku a okresů k 31. 12. 2005 a 2014

Srovnání základních ukazatelů mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje

Dlouhodobý vývoj Pardubického kraje - obyvatelstvo a ekonomická aktivita

Dlouhodobý vývoj Pardubického kraje - sociální péče a zdravotnictví

Zemřelí muži podle vybraných příčin smrti v Pardubickém kraji v roce 2014

Zemřelé ženy podle vybraných příčin smrti v Pardubickém kraji v roce 2014

Základní výsledky projekce obyvatelstva Pardubického kraje

Kartogramy

Demografické charakteristiky populace seniorů

Obyvatelé ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů k 31. 12. 2014

Obyvatelé ve věku 65 a více let podle obcí a SO ORP Pardubického kraje k 31. 12. 2014

Obyvatelé ve věku 65 a více let podle velikostních skupin obcí a krajů k 31. 12. 2014

Věřící obyvatelé ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Rodáci ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Naděje dožití mužů ve věku 65 let podle SO ORP v období 2010–2014

Naděje dožití žen ve věku 65 let podle SO ORP v období 2010–2014

Vzdělanost a ekonomická aktivita seniorů

Obyvatelstvo se středoškolským s maturitou a vyšším vzděláním ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Pracující důchodci ve věku 60–69 let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Domácnosti a bydlení seniorů

Úplné rodiny v čele s osobou ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Domácnosti jednotlivců z domácností seniorů ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Osoby žijící samostatně v bytě ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Důchody a sociální služby pro seniory

Příjemci předčasných starobních důchodů (bez souběhu) podle okresů a krajů v prosinci 2014

Průměrná měsíční výše starobního důchodu (bez souběhu) podle okresů a krajů v prosinci 2014 – muži

Průměrná měsíční výše starobního důchodu (bez souběhu) podle okresů a krajů v prosinci 2014 – ženy

Místa v domovech pro seniory podle okresů a krajů v roce 2014

Volby do obecních zastupitelstev

Kandidáti ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Zvolení zastupitelé ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Zvolení zastupitelé z počtu kandidátů ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Osoby ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů kandidující ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Úvod

V dlouhodobém demografickém vývoji (včetně projekce na několik desetiletí) dochází k postupnému stárnutí obyvatelstva kraje, přičemž se neustále zvyšuje počet seniorů a roste jejich podíl na populaci kraje. Je tedy velmi potřebné se otázkami života seniorů a péče o tuto významnou část obyvatelstva zabývat. Proto jsme se této problematice začali podrobněji věnovat a pokusili shromáždit disponibilní statistické údaje, a to pokud možno i v územním detailu, a zároveň najít základní vývojové tendence a vazby v této oblasti.

Předkládaný materiál je v podstatě prvním komplexnějším statistickým obrazem postavení seniorů v Pardubickém kraji a jeho vývoje v posledních letech, a to zpravidla od roku 2010. Zahrnuje především oblasti, kde můžeme tento vývoj kvantifikovat pomocí statistických ukazatelů, přičemž klademe důraz na jevy v kraji významné. Z územního hlediska se neomezujeme pouze na kraj jako celek, ale snažíme se zobrazit i rozdíly uvnitř jeho území, a to z pohledu okresů nebo správních obvodů obcí s rozšířenou působností, popřípadě velikostních skupin obcí. Nedílnou součástí analýzy je také srovnání s ostatními kraji České republiky.

Tato analýza navazuje na materiály vydávané ústředím ČSÚ, především na publikaci *Senioři v ČR – 2014* nebo *Senioři v krajích – 2014*. S těmito publikacemi se můžete seznámit na speciálně vytvořené stránce na webu ČSÚ na adrese <https://www.czso.cz/csu/czso/senioři>.

Pojem „senior“ není v této analýze striktně věkově vymezen. Jako základ jsme však zvolili přístup, že za seniory jsou obecně považovány osoby ve věku 65 a více let. V případě, že se některé jevy týkají i mladších věkových skupin, například otázky zaměstnanosti a nezaměstnanosti nebo zdravotní problémy, zařadili jsme data i za tyto skupiny obyvatelstva.

Samotná analýza je zaměřena na oblast demografie (věková struktura obyvatelstva a její předpokládaný vývoj, vývoj úmrtnosti a příčiny úmrtí, dlouhodobá migrace), vzdělanost a ekonomickou aktivitu, bydlení a strukturu domácností seniorů, jejich zdravotní stav, zdravotní a sociální péči o seniory. Zabývali jsme se však také aktivitami seniorů, především jejich účastí na volbách, a to jak v postavení voličů, tak v postavení kandidátů a členů obecních zastupitelstev. V rámci aktivit jsme hodnotili také míru využívání informačních technologií mezi seniory a jejich zapojení do celoživotního vzdělávání.

Kromě analytického vyhodnocení bylo naší snahou vytvořit soubor statistických údajů o seniorech a jejich životních podmínkách. Vzhledem k systému postupného zpracování dat zatím nemáme k dispozici kompletní údaje za rok 2014. Proto můžeme v některých oblastech zpracovat hodnocení zatím pouze do roku 2013. Důležitým a poměrně podrobným zdrojem dat o seniorech jak z obsahového, tak z územního hlediska je sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo v březnu 2011. Využíváme však také další statistické zdroje dat, jako jsou například demografická statistika nebo výběrové šetření pracovních sil. Kromě vlastních zdrojů ze zjišťování ČSÚ v analýze najdete také poměrně podrobné údaje z rezortních statistik, především z Ministerstva práce a sociálních věcí, České správy sociálního zabezpečení nebo Ústavu zdravotnických informací a statistiky Ministerstva zdravotnictví.

Obdobné materiály byly zpracovány ve všech krajích České republiky, jednotně bylo připraveno mezikrajské srovnání, které zachycuje postavení Pardubického kraje v rámci České republiky v roce 2014. Také tabulková část má sjednocený obsah, aby byla uživatelům usnadněna možnost srovnání vývoje v jednotlivých krajích. Tabulková příloha obsahuje vybrané ukazatele v členění podle krajů, podle okresů a podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje.

* * *

Čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou platné k 30. 9. 2015. Zpřesňují údaje publikované již dříve, ale mohou být ještě dále upřesňovány.

Pokud není uveden zdroj, jsou uveřejněny údaje ze statistických zjišťování ČSÚ.

Shrnutí hlavních poznatků

- **Vývoj počtu seniorů, změny věkové struktury, index stáří:** Obyvatelstvo Pardubického kraje dlouhodobě stárne. Vlivem poklesu porodnosti v 90. letech minulého století se zmenšuje populace dětí. Od roku 2001 věková kategorie 0-14 let zaznamenala snížení podílu o 1,3 procentního bodu na celé populaci. Kategorie obyvatel ve věku 15-64 let snížila mezi roky 2001 a 2014 své procentní zastoupení o 2,7 procentního bodu. Nárůst zaznamenala pouze věková kategorie 65 a více let; od roku 2001 její podíl na obyvatelstvu kraje vzrostl o 3,9 procentního bodu. V roce 2001 na 100 dětí do 15 let připadalo 85 obyvatel ve věku nad 65 let, v roce 2014 to bylo již 118 seniorů na 100 dětí (index stáří).
- **Rodinný stav, národnost, víra:** Nejpočetnější skupina seniorů žije ve stavu manželském, podíl ženatých mužů (75,5 %) výrazně převyšuje podíl vdaných žen (39,3 %). Skupina vdovělých obyvatel kraje ve věku 65 a více let je charakterizována vyšším zastoupením mezi ženami (50,4 %) než mezi muži (14,8 %). Ženichů v seniorském věku je ve srovnání s nevěstami ve stejné věkové kategorii téměř dvakrát tolik; také na počtu rozvodů se muži podíleli větším dílem než ženy. Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011 je u obyvatel pětadesátiletých a starších zřetelná dominance české národnosti (77,4 %) ve srovnání s celou populací kraje (70,8 %). Z obyvatel kraje v seniorském věku, kteří zodpověděli otázku náboženského vyznání, se 66,4 % označilo za věřící (zastoupení věřících na celkovém obyvatelstvu kraje je přitom 36,1%).
- **Dlouhodobá migrace, stěhování:** Nejvyšší podíl rodilých občanů v seniorské kategorii má okres Chrudim (31,6 %); nejméně rodáků pochází z okresu Svitavy (22,5 %). Ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje je nejsilnější koncentrace rodáků na Holicku; nejmenší podíl rodáků žije na Králicku. Na objemu stěhování celkem v kraji v roce 2014 se kategorie pětadesátiletých a starších obyvatel podílela 5,4 %. Saldo stěhování seniorů v kraji je trvale kladné, což znamená, že se lidé po odchodu do důchodu častěji stěhují do kraje, než jej opouštějí.
- **Úmrtnost, naděje dožití:** Podíl zemřelých v seniorské kategorii v roce 2014 na obyvatelstvu kraje činil 81,6 %; od roku 2005 podíl vzrostl o 4,9 procentních bodů. Porovnáním počtu zemřelých všech věkových kategorií obyvatelstva vidíme posun dožití do vyšších věkových kategorií. Zároveň se zvyšováním průměrného věku obyvatel roste i naděje dožití a to má v souhrnu vliv na posílení seniorské kategorie obyvatel.
- **Projekce obyvatelstva:** Dle výsledků Projekce obyvatelstva v Pardubickém kraji do roku 2050 bude celkový počet obyvatel plynule klesat, ale vzroste počet i podíl obyvatel v seniorské složce obyvatelstva. Uvnitř seniorské kategorie bude pravděpodobně docházet ke změnám procentního zastoupení jednotlivých věkových skupin. Podíl mužů v nejstarší věkové kategorii obyvatel bude posilovat v důsledku prodloužení naděje dožití a předpokládaného poklesu úmrtnosti. Během budoucích pětácti let je očekávána změna v poměru dětské a seniorské složky ze 118 na 236 obyvatel nad 65 let na 100 dětí do 14 let.
- **Vzdělanost:** V porovnání s celou populací Pardubického kraje je mezi seniory výrazně vyšší podíl osob se základním vzděláním a podprůměrný podíl osob s úplným středoškolským a vyšším vzděláním. Ženy tvoří čtyři pětiny všech seniorů se základním vzděláním. Nejpříznivější je vzdělanostní struktura seniorů na Pardubicku, nejméně příznivá je v okrese Svitavy. Králicko má jeden z nejnižších podílů středoškoláků a vysokoškoláků mezi seniory ze všech správních obvodů ORP v ČR.
- **Ekonomická aktivita:** Podle SLDB 2011 se mezi ekonomicky aktivní řadila čtvrtina osob ze všech seniorů ve věku 60-64 let, necelá desetina osob ve věku 65-69 let a 2,4 % osob starších. Výrazně nadprůměrný byl podíl zaměstnaných mezi seniory ve věku 60-64 let na Pardubicku a Přeloučsku, u osob starších na Pardubicku a Lanškrounsku. S rostoucím věkem se mezi zaměstnanými seniory zvyšuje podíl zaměstnavatelů a pracujících na vlastní účet, v odvětvové struktuře roste podíl zaměstnaných v oblasti vzdělávání, zdravotní a sociální péče, tedy v odvětvích s vysokým podílem vysokoškoláků.
- **Míra ekonomické aktivity:** Podle Výběrového šetření pracovních sil se v roce 2014 v kraji osoby ve věku 60 a více let podílely 6,2 % na počtu všech ekonomicky aktivních obyvatel kraje a jejich podíl se téměř nelišil od celostátního průměru. Míra ekonomické aktivity se v kraji v uplynulých 10 letech zvyšovala u obyvatel ve věkové skupině 60-64 let především v souvislosti s posouváním hranice určené pro odchod do starobního důchodu. Rychlejší růst byl zaznamenán u mužů.
- **Postavení v domácnosti:** Z celkového počtu 82 330 obyvatel Pardubického kraje ve věku 65 a více let se zjištěným postavením v domácnosti jich téměř polovina žila v sezdaném nebo nesezdaném páru a téměř třetina tvořila samostatnou domácnost jednotlivce. Do kategorie osamělý rodič bylo zařazeno 5,4 % seniorů, dalších 5,2 % žilo jako další osoba v domácnosti a 3,5 % seniorů žilo v zařízeních; poměrně málo rozšířené bylo mezi seniory soužití prarodiče s vnoučetem (0,6 % seniorů).
- **Domácnosti seniorů** (domácnosti s osobou v čele ve věku 65 a více let): Takových domácností bylo v kraji v roce 2011 sečteno 53 480, z nich 43,5 % tvořily úplné rodiny, 8,3 % neúplné rodiny, 47,3 % domácnosti jednotlivců a pouze 0,9 % domácností tvořil prarodič s vnoučetem. Nejvyšší podíl úplných rodin seniorů je

v okresech Ústí nad Orlicí (Lanškrounsko) a Svitavy (Litomyšlsko), neúplných rodin v okrese Chrudim (Hlinceo) a domácností jednotlivců v okrese Pardubice (správní obvod ORP Pardubice).

- **Bydlení seniorů:** Necelé tři pětiny domácností seniorů žijí v rodinných domech a necelé dvě pětiny v bytových domech. Úplné rodiny seniorů žijí v porovnání s neúplnými rodinami častěji v bytech v osobním vlastnictví či v družstevních bytech. Domácnosti jednotlivců žijí oproti úplným rodinám seniorů třikrát častěji v bytech se sníženou kvalitou a vybavení počítačem s internetem je u nich třetinové. Jednotlivci častěji bydlí v nájemních bytech, v rodinných domech jde často také o jiné bezplatné užívání. V průměru jsou byty seniorů-jednotlivců o 12 m² menší než byty obývané rodinami seniorů, avšak vzhledem k nižšímu počtu bydlících osob připadá na samostatně bydlícího seniora téměř dvojnásobná obytná plocha.
- **Zdravotní stav:** S rostoucím věkem se zvyšuje počet hlášených onemocnění novotvary (na 100 tis. obyvatel stejného věku), a to především rakoviny kůže a tlustého střeva, u mužů do 75 let též prostaty a u žen do 75 let prsu a těla děložního. Mezi evidovanými pacienty výrazně roste počet seniorů s hypertenzí. Roste i celkový počet diabetiků, ale údaje o podílu seniorů na tomto růstu nejsou k dispozici.
- **Lůžková péče:** Seniori tvoří více než třetinu všech hospitalizovaných v nemocnicích a jejich podíl postupně roste, obdobně jako se zvyšuje celkový počet seniorů v kraji. Se zvyšujícím se věkem seniorů roste i relativní četnost hospitalizací (na 1 000 osob stejného věku), prodlužuje se i průměrná ošetrovací doba a současně klesá podíl operovaných. Léčebny dlouhodobě nemocných slouží převážně pro hospitalizaci seniorů (v ČR tvoří seniori tři čtvrtiny hospitalizovaných). V kraji jsou dvě LDN a počet hospitalizovaných zde byl v roce 2013 v mezikrajském srovnání 2. nejnižší (v přepočtu na obyvatele). V kraji je sice jediný hospic, ale v přepočtu na 1 000 seniorů zde byl v roce 2013 mezi kraji nejvyšší počet hospitalizovaných.
- **Domácí zdravotní péče:** Počet seniorů, kterým byla v roce 2013 poskytována domácí zdravotní péče, se oproti roku 2005 zvýšil o jednu třetinu a nyní se týká každého desátého seniora v kraji. Nejčastěji byla péče poskytována pacientům s chronickým onemocněním.
- **Důchodci, důchody:** Z dlouhodobého pohledu počet příjemců starobních důchodů vlivem stárnutí populace neustále narůstá, zároveň se zvyšuje i podíl příjemců předčasných starobních důchodů, který je v Pardubickém kraji jedním z nejvyšších v mezikrajském srovnání. Meziroční přírůstek průměrných starobních důchodů se v posledních letech zpomaluje. Průměrný starobní důchod bez souběhu s vdovským či vdoveckým v kraji v prosinci roku 2014 činil 10 848 Kč a byl v mezikrajském žebříčku 5. nejnižší, ženy přitom pobíraly v průměru o 2 tis. Kč nižší penzi oproti mužům.
- **Pobytové sociální služby:** Podle dat MPSV v kraji postupně narůstá počet domovů pro seniory i domovů se zvláštním režimem určených pro osoby s demencí. Zatímco počet lůžek v domovech pro seniory v přepočtu na 1 000 obyvatel 65letých a starších v kraji i celé ČR postupně klesá, v domovech se zvláštním režimem se projevuje zcela opačný trend. Část kapacit domovů pro seniory je (zejména s ohledem na rostoucí počet postižených Alzheimerovou nemocí) postupně transformována na služby domovů se zvláštním režimem.
- **Volby do zastupitelstev obcí:** V návaznosti na stárnutí populace roste i volební potenciál seniorské věkové kategorie, tj. podíl seniorů mezi potenciálními voliči. Postupně se rovněž zvyšuje zastoupení seniorů mezi kandidáty ve volbách do zastupitelstev obcí i jejich podíl mezi zvolenými zastupiteli. Do komunální politiky v seniorském věku vstupují stále častěji i ženy. S rostoucí velikostí obce se zastoupení kandidátů v seniorském věku v komunálních volbách zvyšuje. Zvolení zastupitelé v seniorském věku mají nadprůměrný podíl v nejlidnatějších městech kraje, ale i v nejmenších obcích.
- **Seniori a informační technologie:** Podle výběrového šetření o informačních a komunikačních technologiích je zřejmý neustálý nárůst podílu uživatelů osobního PC i internetu mezi seniory. V hodnotách tohoto podílu patří Pardubický kraj na přední místa v mezikrajském žebříčku – v roce 2014 zde bylo druhé nejvyšší zastoupení uživatelů PC mezi osobami 65letými a staršími (29 %) i uživatelů internetu (30 %) za Hlavním městem Prahou. V čase lze sledovat rychlejší nárůst podílu uživatelů samotného internetu než osobního PC (internet je stále častěji využíván např. v mobilních telefonech).
- **Celoživotní vzdělávání:** V procesu celoživotního vzdělávání plní důležitou úlohu univerzity třetího věku. V kraji probíhají přednášky v rámci U3V při Univerzitě Pardubice od roku 1999. Od akademického roku 2015/2016 se součástí této U3V stala též Univerzita třetího věku při městské knihovně v Litomyšli. Řadu vzdělávacích aktivit nabízí například také Gymnázium ve Svitavách na své Univerzitě třetího věku V. O. Ottendorfera. Rozvoji vzdělání a dalších aktivit seniorů v kraji napomáhají desítky klubů seniorů, center, stacionářů a obdobných zařízení.
- **Institucionální péče o seniory:** Problematika péče o seniory se dotýká celé řady subjektů i jednotlivců (vládních politiků, odborových svazů, krajů, měst i obcí, nestátních neziskových organizací vč. církevních charit, zdravotních pojišťoven, firem vč. podnikatelů, seniorských organizací, akademické obce i široké veřejnosti). Na celorepublikové úrovni je důležitým strategickým dokumentem Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 (MPSV), na úrovni kraje pak zejména dokumenty řešící otázky sociálních služeb (Program rozvoje kraje, Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb vč. akčních plánů, komunitní plány obcí a další).

1. Demografické charakteristiky populace seniorů

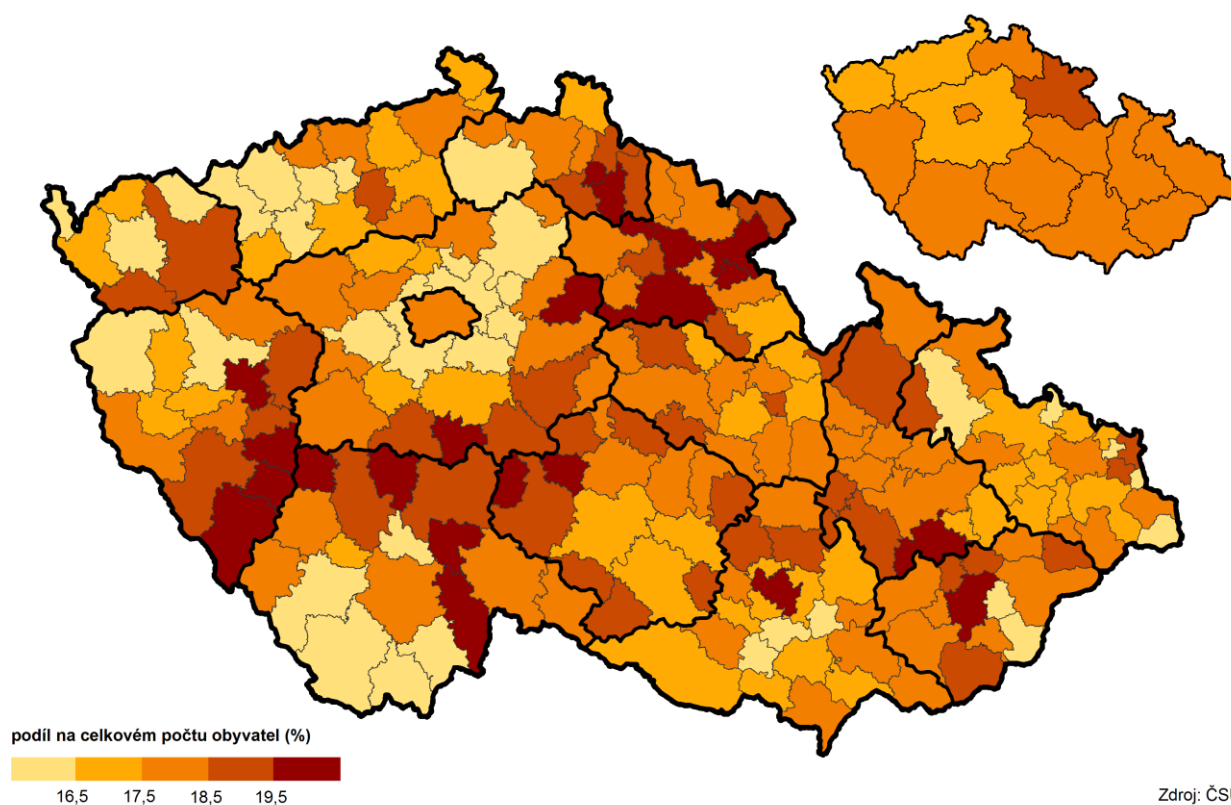
Obyvatelstvo Pardubického kraje dlouhodobě stárne. Nerovnoměrný populační vývoj je důsledkem významných historických, společenských či politických událostí jako jsou války, hospodářská krize, pronatalitní opatření, legalizace umělých přerušení těhotenství apod. V 90. letech minulého století měl na vývoj věkového složení největší vliv pokles porodnosti v jejich první polovině a následná stagnace počtů narozených. Velikost populace dětí se tak postupně snižovala. Kvůli odchodu do důchodu silnějších poválečných ročníků obyvatel a zvyšování naděje dožití posílilo zastoupení seniorů v populaci, díky čemuž se zvýšil i průměrný věk obyvatel.

Vývoj počtu seniorů, změny věkové struktury, index stáří

K 31. 12. 2014 žilo na území Pardubického kraje 516 372 osob, z toho 49,4 % (255 137 osob) tvořili muži a 50,6 % (261 235 osob) tvořily ženy. Od roku 2001 se počet obyvatel navýšil o 9 196 osob, což představuje 1,8 % (v ČR nárůst o 3,3 %).

Věková struktura obyvatel Pardubického kraje téměř kopíruje věkové složení obyvatel České republiky. Nejmladší věková kategorie 0-14 let byla k 31. 12. 2014 zastoupena 15,2 % obyvatel kraje (v ČR činil podíl rovněž 15,2 %). Kategorie obyvatel ve věku 15-64 let zahrnovala 66,7 % osob žijících v Pardubickém kraji (v ČR 67,0 %). V analýze se zaměříme na bližší rozbor **kategorie obyvatel ve věku 65 a více let**, do které se řadilo 18,0 % osob žijících v kraji v roce 2014 (v ČR 17,8 %).

Obyvatelé ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů k 31. 12. 2014

Zdroj: ČSÚ

V porovnání s rokem 2001 celkový počet obyvatel Pardubického kraje vzrostl, přičemž zastoupení v jednotlivých věkových kategoriích se mění v čase vlivem demografických trendů jako je snižování porodnosti a zvyšování průměrného věku dožití. Ke snížení došlo v procentuálním zastoupení věkových kategorií 0-14 let (z 16,5 % v roce 2001 na 15,2 % v roce 2014) a kategorie 15-64 let (z 69,4 % v roce 2001 na 66,7 % v roce 2014). **Nárůst zaznamenala věková kategorie obyvatel 65 a více let** (z 14,1 % v roce 2001 na 18,0 % v roce 2014) a zároveň uvnitř kategorie mírně vzrostl podíl mužů (z 39,3 % v roce 2001 na 41,8 % v roce 2014).

Poměr zastoupení mužů a žen ve struktuře obyvatel není stejný. V mladších věkových kategoriích převládají v obyvatelstvu muži, tento jev je dán skutečností, že se rodí v průměru 105 chlapců na 100 dívek. Převaha žen nastává po 55. roce života.

Průměrný věk obyvatelstva stále vzrůstá. Od roku 2001 stoupl průměrný věk mužů v Pardubickém kraji o 3,1 roku (40,2 roku v roce 2014) a průměrný věk žen vzrostl o 3,0 roku (43,1 roku v roce 2014).

Index stáří vzrostl z hodnoty 85,1 v roce 2001 na hodnotu 118,3 v roce 2014, což znamená, že obyvatelstvo Pardubického kraje stárne. Stejně jako u průměrného věku se index stáří liší podle pohlaví. Podle tohoto indexu připadlo v roce 2014 na 100 dívek ve věku 0-14 let 142 žen starších 65 let. Počet seniorek převyšuje počet dívek mladších 15 let již od roku 1999. U mužů jsou hodnoty indexu nižší. V roce 2014 připadalo na 100 chlapců mladších než 15 let 96 mužů starších 65 let.

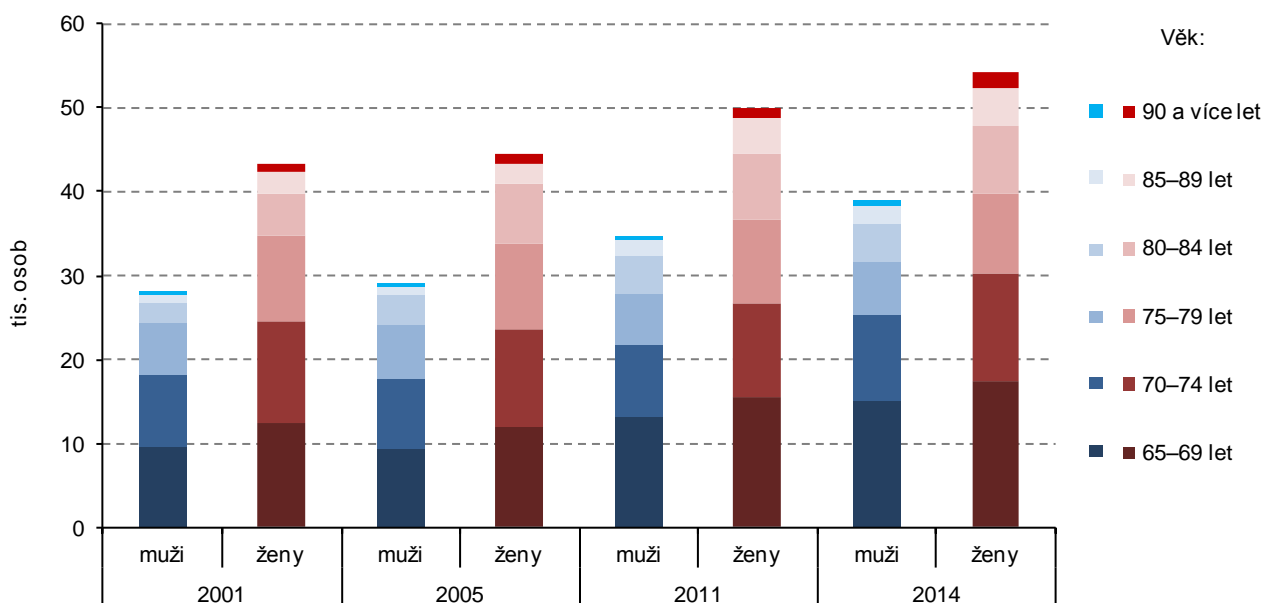
Tab. 1.1 Obyvatelstvo Pardubického kraje a jeho okresů podle pohlaví a věku k 31. 12. 2014

	Celkem	z toho ve věku 65 a více let	v %	v tom ve věku (% z počtu 65 a více let)						
				65–69	70–74	75–79	80–84	85–89	90–94	95 a více
Muži										
Pardubický kraj	255 137	38 937	15,3	39,0	26,1	16,0	11,8	5,6	1,4	0,2
v tom okres:										
Chrudim	51 536	7 854	15,2	39,0	26,1	16,2	11,8	5,6	1,0	0,2
Pardubice	83 475	12 891	15,4	36,5	26,0	16,8	12,4	6,6	1,6	0,1
Svitavy	51 595	7 765	15,0	41,1	26,0	15,2	11,4	4,9	1,3	0,1
Ústí nad Orlicí	68 531	10 427	15,2	40,4	26,2	15,6	11,2	5,1	1,4	0,2
Ženy										
Pardubický kraj	261 235	54 146	20,7	32,1	24,0	17,5	14,8	8,3	3,0	0,4
v tom okres:										
Chrudim	52 612	11 058	21,0	31,2	24,5	17,4	14,9	8,4	3,1	0,5
Pardubice	85 773	18 184	21,2	30,9	23,6	18,2	15,4	8,5	3,0	0,4
Svitavy	52 900	10 791	20,4	33,1	24,2	16,8	14,6	8,2	2,7	0,4
Ústí nad Orlicí	69 950	14 113	20,2	33,5	23,8	17,1	14,3	7,9	3,1	0,3

V rámci jednotlivých okresů Pardubického kraje má nejvyšší zastoupení 65letých a starších obyvatel okres Pardubice (18,4 %) a okres Chrudim (18,2 %). Naproti tomu nejmladším okresem je okres Ústí nad Orlicí (17,7 % seniorů v populaci) s nejvyšším zastoupením nejmladší věkové kategorie 0-14 let, za ním následuje okres Svítavy (17,8 %). Okres Ústí nad Orlicí se vyznačuje nejnižším indexem stáří (113,6) a nejnižším průměrným věkem 41,4 roku mezi okresy Pardubického kraje. Naopak nejvyšší hodnoty indexu stáří (121,8) a průměrného věku (42,0) mají obyvatelé okresu Pardubice.

Mezi 77 okresy ČR včetně Hlavního města Prahy má index stáří nejnižší a tím pádem i nejpříznivější hodnotu v okrese Praha – východ (70,0), nejvyšší hodnotu indexu stáří mají obyvatelé okresu Pelhřimov v Kraji Vysočina (138,9). V rámci Pardubického kraje se umístil s nejnižší hodnotou okres Ústí nad Orlicí na 31. místě, s nejvyšší hodnotou indexu stáří se umístil okres Pardubice na 47. pořadovém místě.

Graf 1.1 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 65 a více let podle věku a pohlaví v letech 2001 až 2014

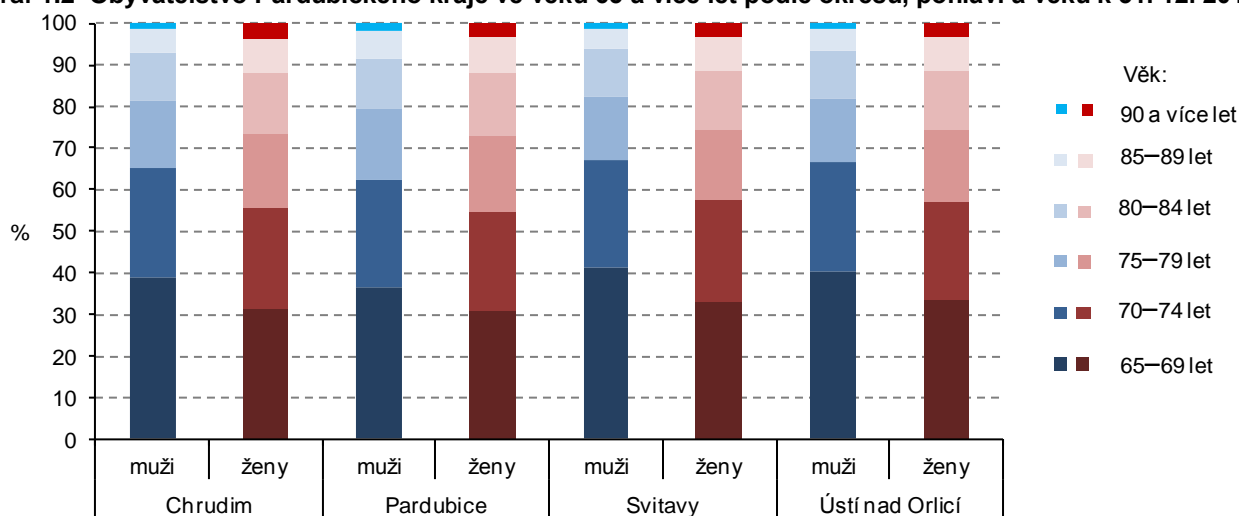

Mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností má nejvyšší zastoupení obyvatel ve věku 65 a více let SO ORP Hlinsko (19,0 %) a SO ORP Česká Třebová (18,9 %). **Index stáří** má nejvyšší hodnotu ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Hlinsko (130,3) a Králíky (127,7). Nejvyšší **průměrný věk** mezi správními obvody ORP Pardubického kraje mají obyvatelé SO ORP Přelouč (42,4 let) díky nejnižšímu zastoupení obyvatel v nejmladší věkové kategorii obyvatel do 14 let a SO ORP Hlinsko (42,2 let) díky nejvyššímu zastoupení obyvatel v seniorské kategorii.

Nejnižší zastoupení seniorské kategorie vykazuje SO ORP Žamberk (16,6 %) a Lanškroun (16,8 %). Index stáří má nejnižší hodnotu ve správních obvodech ORP Holice (103,5) a Lanškroun (104,1). Nejnižší průměrný věk mají shodně obyvatelé SO ORP Žamberk a Lanškroun (40,7 let), za nimi následují obyvatelé SO ORP Holice (40,9 let). Všechny tyto tři správní obvody se v posledních letech vyznačovaly vysokou intenzitou výstavby nových bytů a stěhováním mladých rodin do těchto regionů.

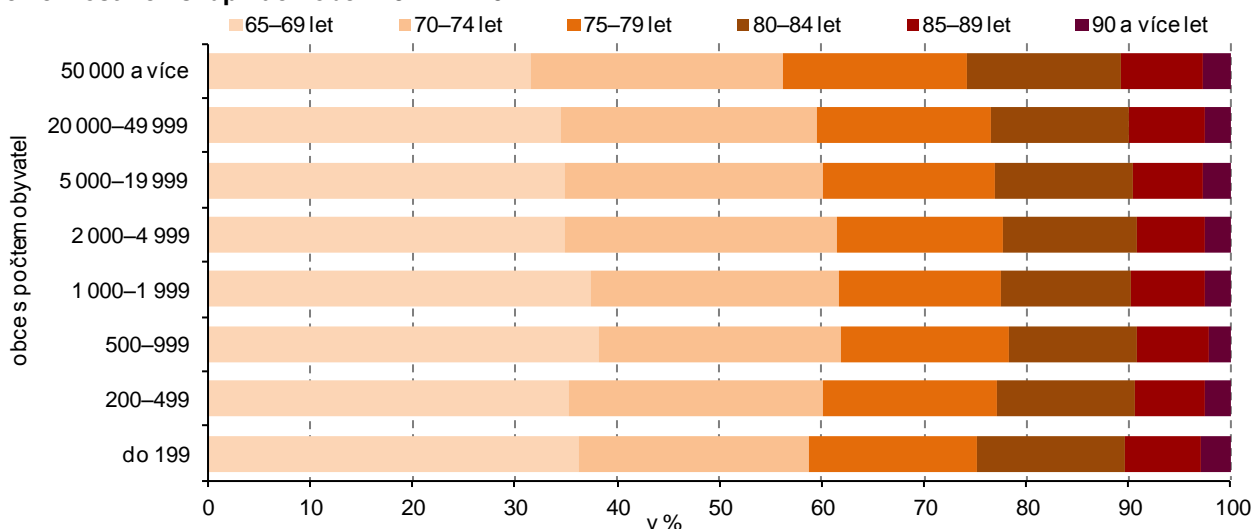
Porovnáním 206 správních obvodů obcí s rozšířenou působností včetně Hlavního města Prahy zjišťujeme nejnižší index stáří v SO ORP Lysá nad Labem (56,2) ve Středočeském kraji; nejvyšší hodnota indexu náleží správnímu obvodu Pacov (169,3) v Kraji Vysočina. Ze správních obvodů ORP Pardubického kraje se s nejnižší hodnotou indexu umístilo na 30. pořadovém místě Holice a s nejvyšší hodnotou indexu se na 166. místě umístilo Hlinecko.

Graf 1.2 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 65 a více let podle okresů, pohlaví a věku k 31. 12. 2014

Zastoupení hlavních věkových skupin obyvatel podle počtu a jejich rozdělení **dle velikostních skupin obcí** Pardubického kraje naznačuje, že největší podíl nejmladší věkové kategorie 0-14 let mají obce s velikostí 500-999 obyvatel, za nimi následují obce s počtem obyvatel 1 000-1 999 a obce s 200-499 obyvateli. Nejstarší věková kategorie 65 a více let tvoří největší podíl na obyvatelstvu v největším městě kraje v Pardubicích, dále následují obce s 5 000-19 999 obyvateli a pak nejmenší obce s počtem obyvatel do 199.

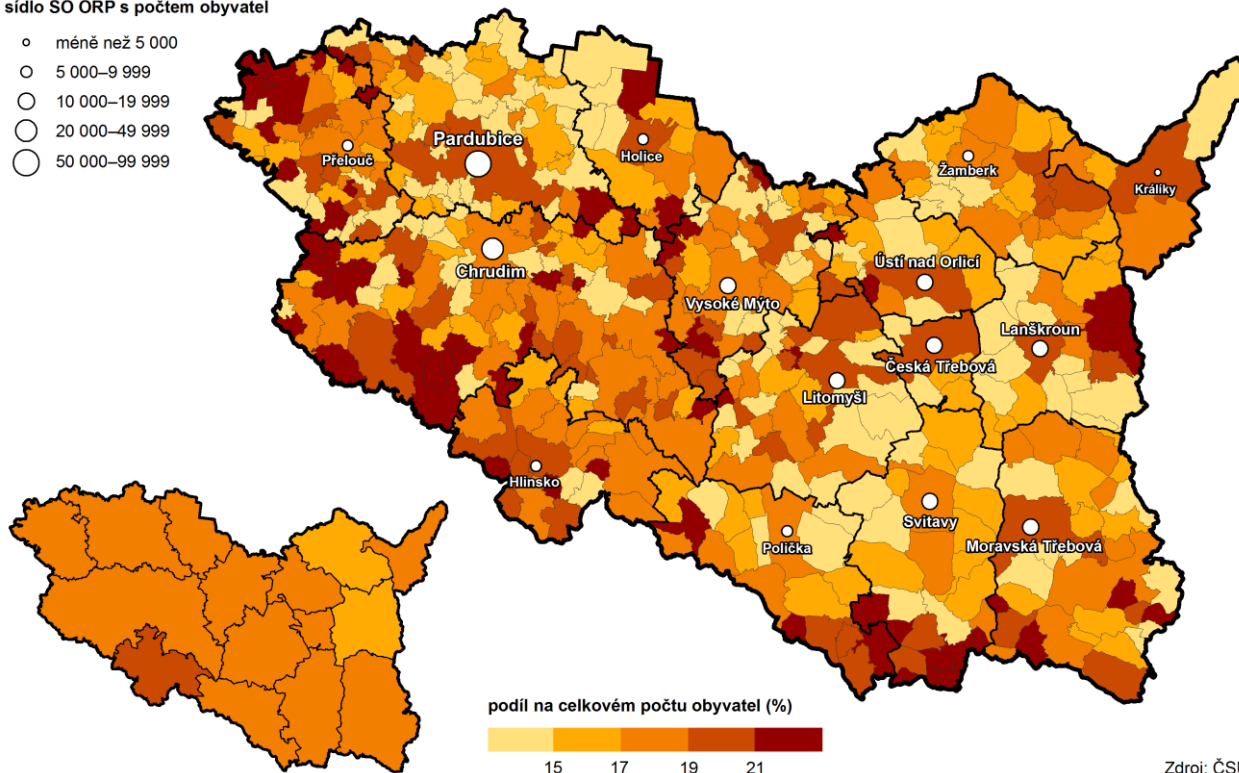
Graf 1.3 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 65 a více let dle početního zastoupení ve velikostních skupinách obcí k 31. 12. 2014

Obyvatelé ve věku 65 a více let podle obcí a SO ORP Pardubického kraje k 31. 12. 2014

sídlo SO ORP s počtem obyvatel

- méně než 5 000
- 5 000–9 999
- 10 000–19 999
- 20 000–49 999
- 50 000–99 999

Zdroj: ČSÚ

Porovnáním **indexu stáří dle velikostních skupin obcí** vidíme, že nejvyšší hodnoty indexu stáří patří obyvatelům Pardubic (138,9) a nejnižší hodnota náleží obyvatelům obcí s 500-999 obyvateli (95,7).

Tab. 1.2 Věková struktura obyvatelstva Pardubického kraje podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2014

	Celkem	v tom s počtem obyvatel							
		do 199	200–499	500–999	1 000– –1 999	2 000– –4 999	5 000– –19 999	20 000– –49 999	50 000 a více
Počet obcí	451	104	176	92	44	18	15	1	1
Počet obyvatel	516 372	13 568	56 500	67 153	60 759	54 996	150 701	23 002	89 693
z toho ženy (%)	50,6	49,0	49,5	49,4	50,1	50,7	51,3	51,3	51,2
z celku ve věku (%):									
0–14 let	15,2	14,5	15,7	16,6	15,8	15,3	14,9	14,6	14,4
15–64 let	66,7	67,0	67,3	67,5	67,5	67,3	66,2	67,4	65,6
65 a více let	18,0	18,5	17,0	15,9	16,6	17,5	18,9	18,0	20,0
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	93 083	2 506	9 592	10 675	10 107	9 609	28 511	4 147	17 936
z toho ženy (%)	58,2	55,9	57,0	56,6	58,0	58,4	58,6	59,0	59,2
z celku ve věku (%):									
65–69 let	35,0	36,3	35,4	38,1	37,4	34,9	34,9	34,5	31,6
70–74 let	24,9	22,5	24,8	23,7	24,4	26,7	25,2	25,0	24,6
75–79 let	16,9	16,5	17,0	16,5	15,8	16,2	16,8	17,1	18,0
80–84 let	13,6	14,3	13,5	12,5	12,7	13,0	13,4	13,5	15,1
85–89 let	7,2	7,5	6,8	7,1	7,3	6,7	6,9	7,4	8,0
90–94 let	2,3	2,6	2,2	1,8	2,2	2,4	2,5	2,2	2,4
95 a více let	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3
Počet obyvatel ve věku 85 a více let	9 095	262	898	979	990	892	2 744	411	1 919
z toho ženy (%)	69,3	68,7	68,7	70,1	71,1	73,2	72,1	64,7	63,6
Index stáří ¹⁾	118,3	127,3	108,3	95,7	105,0	114,4	127,4	123,4	138,9
Index ekonomického zatížení ²⁾	49,8	49,2	48,5	48,2	48,1	48,7	51,0	48,5	52,4

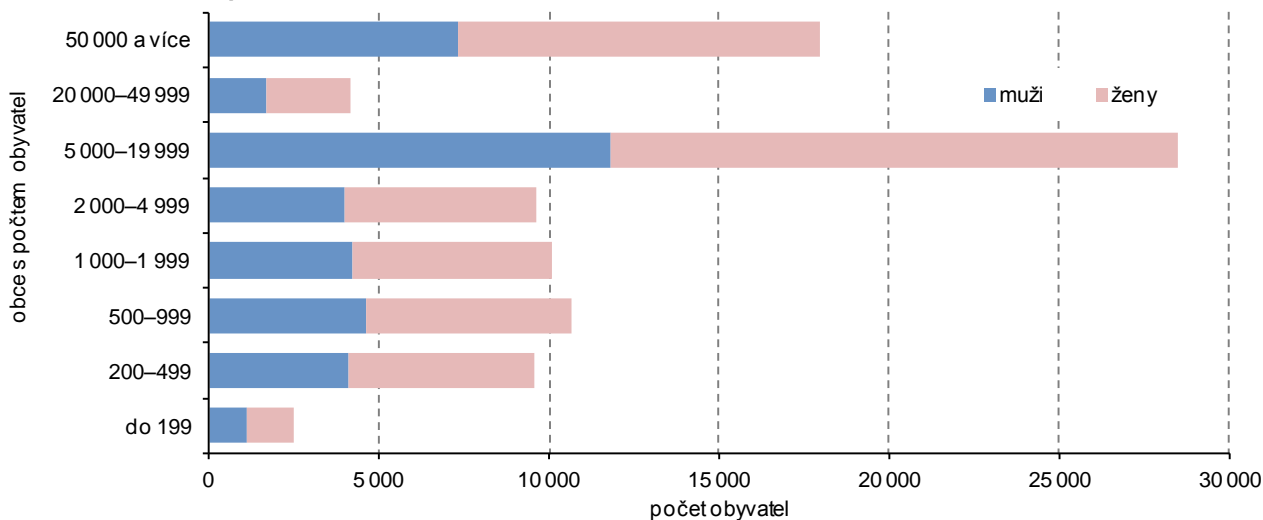
¹⁾ Poměr osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let

²⁾ Poměr osob ve věku 0 až 14 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let

Obdobně lze porovnat podíl osob ve věku 0-14 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let, což nazýváme **indexem ekonomického zatížení**; jeho hodnota je opět nejvyšší u obyvatel Pardubic (52,4), nejnižší hodnoty indexu mají obyvatelé obcí s počtem 1 000-1 999 obyvatel (48,1).

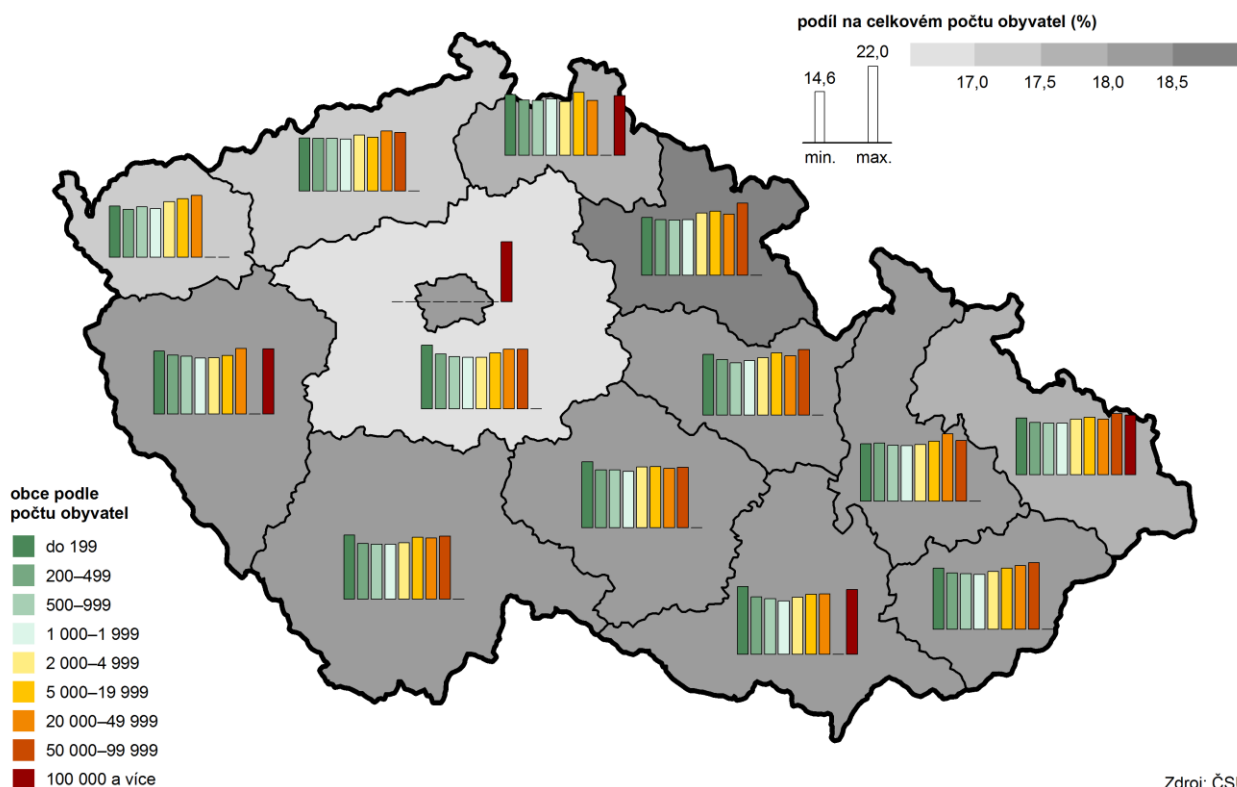
V podrobnějším rozboru **zastoupení obyvatel pětadesátiletých a starších dle velikostních skupin obcí** podle počtu obyvatel v Pardubickém kraji můžeme vidět, že nejsilnější skupina obyvatel ve věku 65-69 let žije v obcích s počtem obyvatel 500-999. Sedmdesátníci až čtyřiasedmdesátníci tvoří nejpočetnější skupinu v obcích, kde žije od 2 000 do 4 999 obyvatel. Další tři věkové skupiny obyvatel mezi 75 až 89 lety jsou nejpočetnější ve městě Pardubice, které spadá do kategorie obcí s počtem obyvatel větším než 50 000. Devadesátníci a starší obyvatelé převažují v nejmenších obcích kraje do 199 obyvatel.

Graf 1.4 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 65 a více let dle početního zastoupení a pohlaví ve velikostních skupinách obcí k 31. 12. 2014

Pětadesátileté a starší ženy mají početní převahu nad muži téměř ve všech věkových kategoriích a ve všech velikostních skupinách obcí. Muži jsou v převaze pouze ve věkové kategorii 65-69 let v nejmenších obcích do 199 obyvatel (50,3 %). V kategorii obyvatel ve věku 95 a více let v obcích do 199 obyvatel je poměr mužů a žen vyrovnaný.

Obyvatelé ve věku 65 a více let podle velikostních skupin obcí a krajů k 31. 12. 2014

Rodinný stav, národnost, víra

Z hlediska **rodinného stavu** jsou **seniři** ve věku 65 a více let v kraji **z největší části** (54,0% podíl ze všech pětadesátiletých a starších obyvatel kraje) osobami **ve stavu manželském**. Druhá nejpočetnější skupina byli **ovdovělí** (35,9 %), dále **rozvedení** (7,3 %) a skupina s nejmenším podílem jsou **svobodní** (2,7 %). V porovnání s celkovou populací vidíme zřetelný rozdíl v podílu svobodných, který je u seniorské kategorie o 36,4 procentních bodů nižší a naopak podíl ovdovělých je u kategorie obyvatel pětadesátiletých a starších o 28,5 procentních bodů vyšší než u celkové populace kraje.

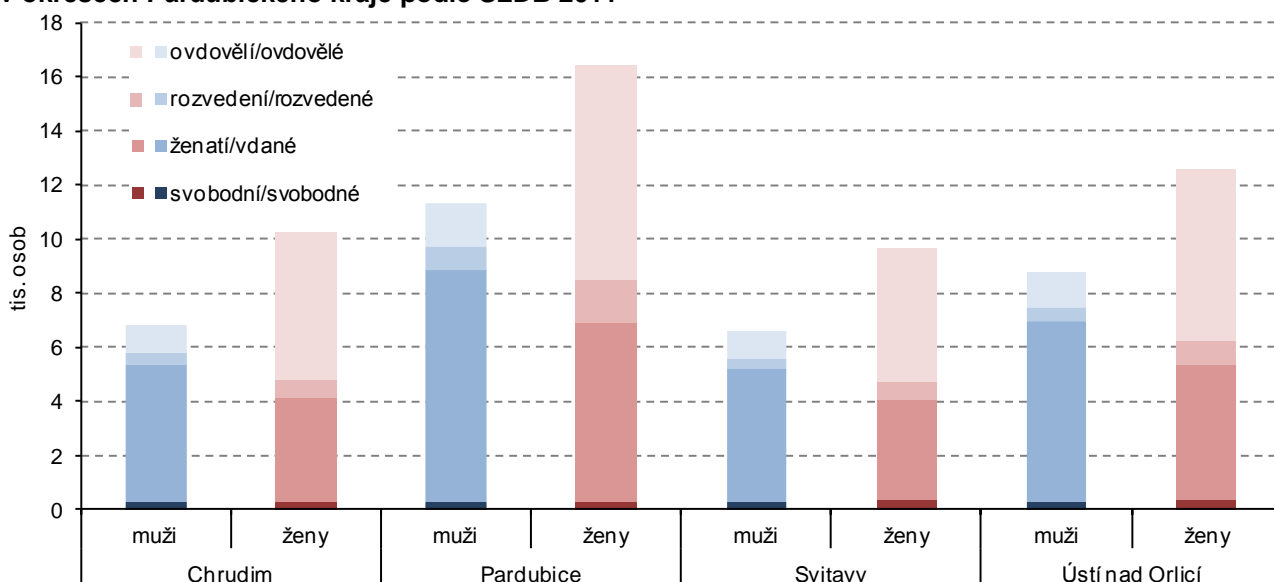
Tab. 1.3 Obyvatelstvo podle rodinného stavu, pohlaví a podle věku v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Muži celkem	z toho				Ženy celkem	z toho			
		svobodní	ženatí	rozvedení	ovdovělí		svobodné	vdané	rozvedené	ovdovělé
Počet obyvatel	252 310	111 129	112 888	21 170	6 500	259 317	89 006	112 289	26 264	31 467
v %	100,0	44,0	44,7	8,4	2,6	100,0	34,3	43,3	10,1	12,1
z toho ve věku 65 a více let	33 501	1 031	25 290	2 219	4 942	48 829	1 181	19 197	3 809	24 615
v %	100,0	3,1	75,5	6,6	14,8	100,0	2,4	39,3	7,8	50,4
v tom ve věku:										
65–69	12 313	3,6	80,1	9,5	6,7	14 669	2,6	60,2	10,7	26,5
70–74	8 224	3,1	79,9	6,4	10,5	11 066	2,1	48,0	7,8	42,1
75–79	6 431	2,7	75,9	4,4	16,9	10 052	2,0	32,9	6,6	58,4
80–84	4 309	2,1	66,4	3,6	27,9	7 645	2,6	18,6	6,0	72,8
85–89	1 836	2,9	53,5	3,6	39,9	4 145	2,8	7,2	5,1	84,8
90–94	319	3,4	36,4	2,2	57,4	995	3,5	3,3	4,3	88,7
95 a více let	69	1,4	21,7	7,2	68,1	257	5,4	1,9	3,9	88,7

Z analýzy rozložení seniorské populace dle rodinného stavu a pohlaví vyplývá, že **podíl ženatých mužů** (75,5 % mezi seniory) **výrazně převyšuje podíl vdaných žen** (39,3 % mezi seniorkami). Tento rozdíl se zvyšuje s rostoucím věkem a maxima dosáhl ve věkové skupině 80-84 let (47,8 p. b.) Uvedenou skutečnost lze vysvětlit tím, že v tomto věku přibývá ovdovělých žen a dále přispívá i fakt, že u starší generace je rozvodovost podstatně nižší než u generace mladší. Naproti tomu **skupina ovdovělých byla** ve všech věkových skupinách **charakterizována vyšším zastoupením žen než mužů** a s rostoucím věkem se podíl ovdovělých žen stále zvyšuje. U osob starších 85 let bylo zastoupení ovdovělých žen o více než 45 procentních bodů vyšší než podíl ovdovělých mužů.

Graf 1.5 Obyvatelstvo ve věku 65 a více let podle rodinného stavu a pohlaví v okresech Pardubického kraje podle SLDB 2011

Populace nad 65 let věku se účastní všech forem života, takže nepřekvapí jejich zastoupení i mezi ženichy a nevěstami. Dle ročních údajů z demografických statistik je mezi seniory **téměř dvakrát tolik ženichů ve srovnání s nevěstami**. Na celkovém počtu svateb, které se odehrály v Pardubickém kraji v roce 2014, se ženiši ve věku 65 a více let sice podíleli pouze 1,3 %, ale od roku 2005 počet ženichů v seniorském věku stoupl o třetinu. Nevěsty ve věku 65 a více let se podílely na všech svatbách v roce 2014 v Pardubickém kraji 0,7 %, jejich počet od roku 2005 stoupl o více než dvě třetiny.

Ani **rozvody** se nevyhýbají nejstarší věkové kategorii obyvatel Pardubického kraje. **Muži jsou** opět početně **více zastoupeni než ženy**. Muži ve věku 65 a více let se podíleli na celkovém počtu rozvodů v roce 2014 v kraji 1,8 % a od roku 2005 stoupl počet jejich rozvodů téměř 2,5 krát. Pětašedesátileté ženy se podílely na všech rozvodech v Pardubickém kraji 1,2 % a jejich počet od roku 2005 stoupl více než 2,5 krát.

Tab. 1.4 Sňatky a rozvody obyvatel Pardubického kraje v letech 2005 až 2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sňatky podle bydliště ženicha										
Celkem	2 468	2 603	2 765	2 470	2 223	2 166	2 228	2 205	2 057	2 232
z toho ve věku ženicha 65 a více let	21	22	15	18	14	28	25	22	25	29
v %	0,9	0,8	0,5	0,7	0,6	1,3	1,1	1,0	1,2	1,3
z toho ve věku nevěsty 65 a více let	9	11	7	4	7	10	10	9	12	16
v %	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3	0,5	0,4	0,4	0,6	0,7
Rozvody										
Celkem	1 417	1 330	1 400	1 292	1 361	1 281	1 258	1 275	1 257	1 330
z toho ve věku muže 65 a více let	10	20	11	12	19	17	22	24	28	24
v %	0,7	1,5	0,8	0,9	1,4	1,3	1,7	1,9	2,2	1,8
z toho ve věku ženy 65 a více let	6	7	5	6	10	11	11	8	11	16
v %	0,4	0,5	0,4	0,5	0,7	0,9	0,9	0,6	0,9	1,2

Česká republika se vyznačuje národnostní homogenitou s dominantním zastoupením české národnosti. V době vzniku samostatného Československa v roce 1918 byly v českých zemích dominantní dvě národnosti – česká a německá (tvořily dohromady 98 % populace). Podíl německé národnosti se po 2. světové válce významně snížil a početně nejvýznamnější národnostní menšinou se stali Slováci. V období 1948 – 1989 se národnostní struktura i přes zvyšující se podíl obyvatel slovenské národnosti příliš neměnila. Obrat nastal až v 90. letech 20. století. Po rozpadu federativního státu a vzniku dvou samostatných republik v roce 1993 klesl podíl osob se slovenskou národností, narůstat naopak začaly podíly osob s jinými než tradičními národnostmi (zejména národností ukrajinskou, vietnamskou a ruskou). Při sčítání lidu, která proběhla v letech 2001 a 2011, bylo uvedení národnosti dobrovolné. Zatímco podíl nezjištěných odpovědí v roce 2001 byl v ČR pouze 1,7 %, v roce 2011 neodpověděla čtvrtina respondentů (25,3 %). To ovlivňuje podíly ostatních národností a snižuje tak srovnatelnost výsledků s předchozími cenzy.

Tab. 1.5 Obyvatelstvo ve věku 65 a více let podle národnosti, pohlaví a věku v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

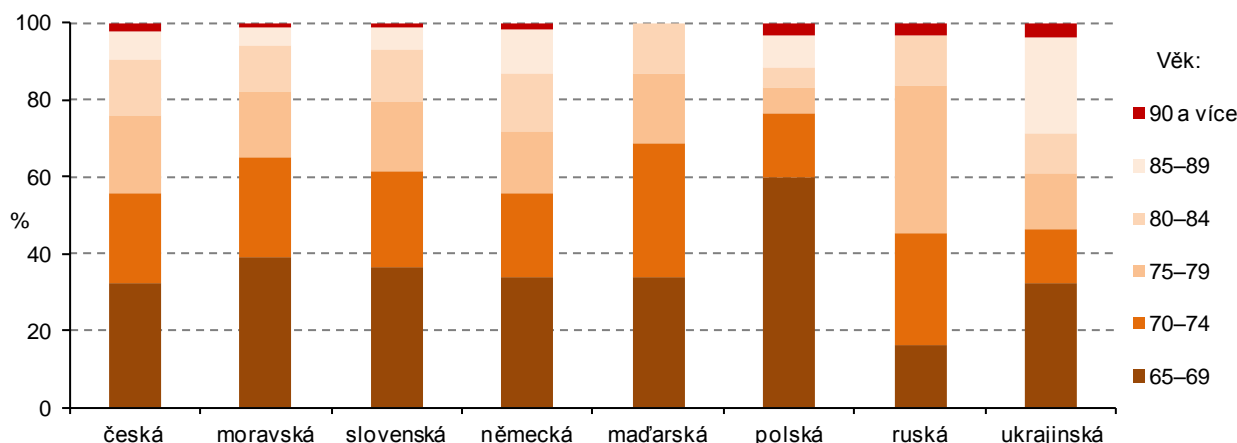
	Obyvatelstvo ve věku 65 a více let	v tom (%)		v tom věková skupina (%)			
		muži	ženy	65–69	70–74	75–79	80 a více
Počet obyvatel	82 330	40,7	59,3	32,8	23,4	20,0	23,8
z toho národnost:							
česká	63 749	40,5	59,5	32,5	23,4	20,2	23,9
moravská	1 000	53,5	46,5	39,3	25,9	17,1	17,7
slovenská	1 070	41,7	58,3	36,3	25,1	18,2	20,4
německá	131	46,6	53,4	33,6	22,1	16,0	28,2
maďarská	83	49,4	50,6	33,7	34,9	18,1	13,3
polská	60	16,7	83,3	60,0	16,7	6,7	16,7
ruská	31	22,6	77,4	16,1	29,0	38,7	16,1
ukrajinská	28	25,0	75,0	32,1	14,3	14,3	39,3
řecká	11	63,6	36,4	9,1	36,4	36,4	18,2
neuvedeno	15 448	40,1	59,9	33,1	23,0	19,6	24,3

Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011 (SLDB 2011) se k české národnosti přihlásilo 70,8 % obyvatel Pardubického kraje, národnost moravskou a slovenskou si zvolilo shodně 0,9 % respondentů, 0,1 % obyvatel na formulář zapsalo národnost německou. Více než čtvrtina lidí neuvedla k otázce národnosti žádný údaj. **Dominance české národnosti je patrná zřetelněji u obyvatel pětašedesátiletých a starších**, kterých si vybralo českou národnost 77,4 %, dále následovala národnost slovenská (1,3 %), moravská (1,2 %) a německá (0,2 %), necelá pětina obyvatel otázku národnosti nezodpověděla.

Národnostní zastoupení obyvatel dle velikostních skupin obcí ukazuje nevýraznější koncentraci obyvatel národnostních menšin v obcích s počtem obyvatel od pěti do dvaceti tisíc a ve dvou největších městech kraje, v Chrudimi a v Pardubicích. Pouze obyvatelé německé národnosti mají četnější procentní zastoupení v obcích do pěti tisíc obyvatel.

Graf 1.6 Obyvatelstvo ve věku 65 a více let podle věku a národnosti v Pardubickém kraji podle SLDB 2011

Otázku vztahu k **náboženské víře** zodpovědělo při sčítání 2011 v Pardubickém kraji v seniorské kategorii 56,5 % (46 538) obyvatel; ženy byly v 59,2% zastoupení. Z obyvatel, kteří otázku náboženského vyznání zodpověděli, třetina osob uvedla, že nevyznávají žádnou náboženskou víru (15 643); za věřící hlásící se k určité církvi se označila polovina seniorů v kraji (25 036) a osmina obyvatel jsou věřící nehlásící se k žádné konkrétní církvi (5 857).

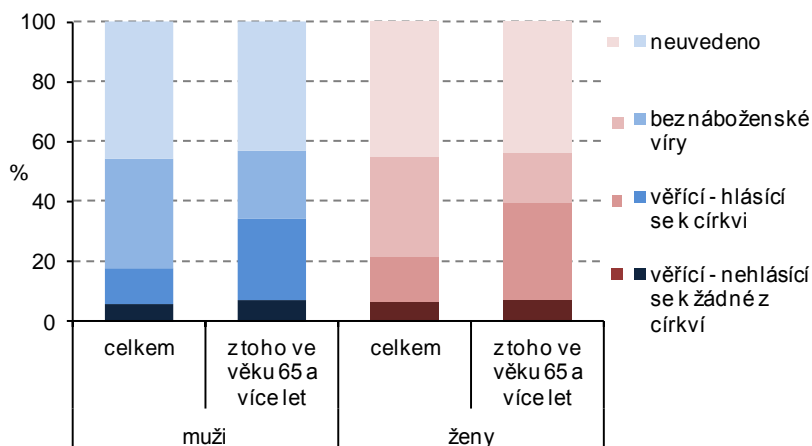
Tab. 1.6 Obyvatelstvo Pardubického kraje podle náboženské víry, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo celkem	Obyvatelstvo ve věku 65 a více let	v tom		v tom věková skupina			
			muži	ženy	65–69	70–74	75–79	80 a více
Počet obyvatel	511 627	82 330	33 501	48 829	26 982	19 290	16 483	19 575
z toho (%):								
věřící - nehlásící se k církvi	6,0	7,1	7,0	7,2	7,9	7,3	6,6	6,3
věřící - hlásící se k církvi	13,7	30,4	27,6	32,4	25,3	32,0	33,6	33,2
z toho (%):								
Církev československá husitská	0,4	1,6	1,2	1,8	1,0	1,5	1,9	2,1
Církev římskokatolická	9,9	22,7	21,0	23,9	19,1	24,3	24,9	24,2
Českokobratrská církev evangelická	1,0	2,5	2,3	2,5	1,8	2,5	3,0	2,9
bez náboženské víry	34,9	19,0	22,1	16,9	21,7	16,9	17,6	18,6
neuveдено	45,4	43,5	43,4	43,6	45,1	43,9	42,2	41,9

Největší podíl ze seniorů, kteří odpověděli kladně na otázku víry, tvořili věřící Církve římskokatolické (60,5 %). Další skupinu tvořili věřící nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti (19,0 %) a dále následovali věřící Českokobratrské církve evangelické (6,5 %), věřící v blíže nespecifikované katolické víře (5,3 %) a věřící Církve československá husitské (4,1 %). Ženy ve skupině věřících obyvatel ve věku 65-69 let mají v kraji 58,4% zastoupení a jejich podíl se s rostoucím věkem zvyšuje. Ve věkové skupině 75-79 let tvoří ženy 63,0 % a pětadesátileté a starší ženy mají již mezi věřícími v kraji 73,5% zastoupení, což mimo jiné souvisí s vyšším věkem, kterého se ženy obecně dožívají.

Graf 1.7 Obyvatelstvo podle náboženské víry a pohlaví v Pardubickém kraji podle SLDB 2011

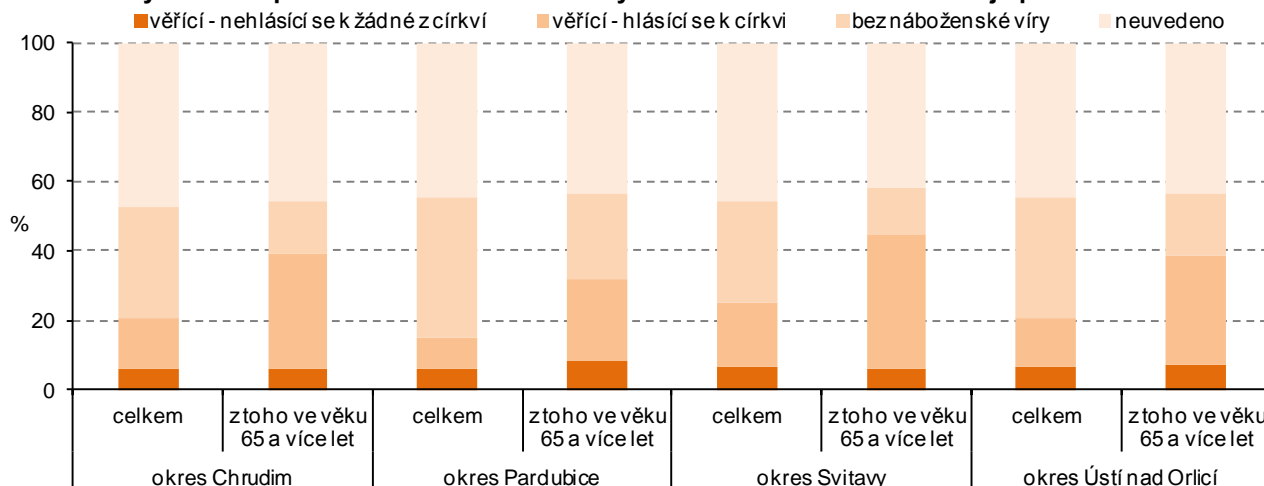

Srovnáním religiozity celé populace kraje a seniorské kategorie obyvatel vidíme, že téměř stejný podíl obyvatel v obou skupinách se cítí jako věřící nehlásící se k žádné z církví. Rozdíl spatřujeme v podílu věřících hlásících se k církvi. Mezi celou populací se k určité církvi přihlásilo 13,7 % obyvatel; mezi obyvateli ve věku pětadesát a více let se k určité církvi přihlásilo 30,4 % obyvatel. Bez náboženské víry je 34,9 % populace kraje a pouze 19,0 % seniorů. Otázku náboženské víry nezodpovědělo 45,4 % obyvatel kraje, mezi seniory byl tento podíl 43,5%.

Okres s největším podílem věřících obyvatel starších 65 let na všech seniorech (včetně osob s neuvedeným vztahem k víře) v Pardubickém kraji byl okres Svitavy (44,8 % ze všech obyvatel v seniorském věku) a nejméně lidí se hlásilo k víře v okrese Pardubice (31,7 %). Největší podíl tvořily ženy mezi věřícími seniory v okrese Pardubice (63,3 %).

Porovnáním okresů ČR zjišťujeme největší podíl věřících seniorů na všech obyvatelích starších 65 let (včetně osob s neuvedeným vztahem k víře) v okrese Uherské Hradiště (62,3 %) ve Zlínském kraji a nejméně seniorů se přihlásilo k víře v okrese Most (19,3 %) v Ústeckém kraji. Nejvyšší podíl žen mezi věřícími v seniorské kategorii byl zaznamenán v okrese Louny v Ústeckém kraji (66,0 %), nejnižší zastoupení žen vidíme v okrese Žďár nad Sázavou v Kraji Vysočina (60,6 %).

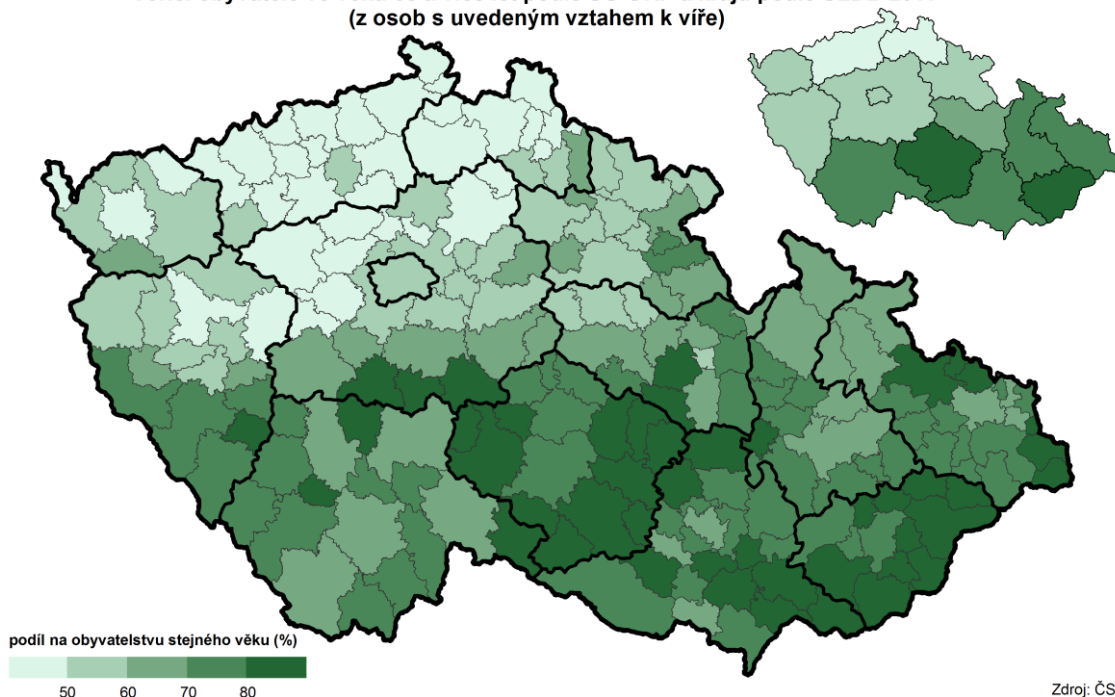
Graf 1.8 Obyvatelstvo podle věku a náboženské víry v okresech Pardubického kraje podle SLDB 2011

Mezi **správními obvody obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje** měl největší podíl věřících na skupině obyvatel 65 a více let s uvedeným vztahem k víře SO ORP Polička (83,4 %). Nejméně obyvatel se přihlásilo k víře v SO ORP Česká Třebová (53,0 %). Ženy tvořily nejpočetnější skupinu mezi věřícími ve správním obvodu Moravská Třebová (63,7 %) a nejméně žen bylo zastoupeno mezi věřícími ve správním obvodu Žamberk (60,9 %).

Z pohledu České republiky i Pardubického kraje je religiozita podstatně nižší na severozápadě, respektive severu a vyšší na jihozápadě republiky, resp. jihu kraje. V republikovém srovnání 206 správních obvodů byl největší podíl věřících na skupině obyvatel, která zodpověděla otázku víry, zaznamenán v SO ORP Kravaře v Moravskoslezském kraji (97,1 %), nejméně obyvatel se přihlásilo k víře v SO ORP Litvínov v Ústeckém kraji (31,6 %). Nejvyšší zastoupení žen mezi věřícími měl správní obvod Lovosice v Ústeckém kraji (66,7 %), naopak nejmenší podíl tvořily ženy ve správním obvodu Nové Město na Moravě v Kraji Vysočina (58,7 %).

Věřící obyvatelé ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011 (z osob s uvedeným vztahem k víře)

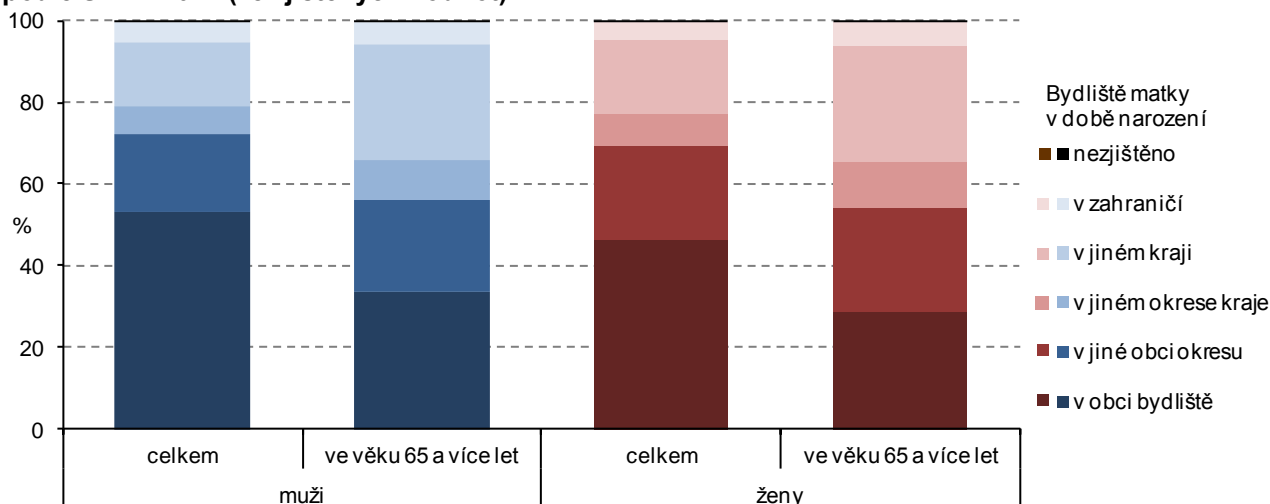

Dlouhodobá migrace, stěhování

Důležitým údajem charakterizujícím mobilitu obyvatelstva je údaj o místě narození. Při Sčítání lidu, domů a bytů 2011 tím bylo míněno místo bydliště matky v době narození sčítané osoby, což bylo vlastně místo prvního bydliště sčítané osoby. V době sčítání více než **čtvrtina obyvatel starších 65 let** Pardubického kraje uvedla, že se **narodila v obci svého bydliště (rodáci)**, přičemž muži byli na svůj „domov“ více fixováni než ženy.

Podílem rodáků (27,7 %) v seniorské kategorii obyvatelstva se Pardubický kraj řadí v republikovém srovnání pod republikový průměr, nejvíce rodáků má Hlavní město Praha (43,9 %), Zlínský kraj (38,3 %) a Jihomoravský kraj (37,3 %). Na druhé straně nejméně jsou své rodné obci věrni obyvatelé Karlovarského (4,1 %), Ústeckého (11,3 %) a Libereckého kraje (14,3 %).

Graf. 1.9 Obyvatelstvo Pardubického kraje podle místa narození podle pohlaví a věku podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Při **pohledu dovnitř Pardubického kraje** zjišťujeme nejvyšší podíl rodáků v seniorské kategorii v okrese Chrudim (31,6 %) a v okrese Ústí nad Orlicí (29,0 %). Nejnižší podíl rodáků má okres Svitavy (22,5 %), s největším rozdílem podle pohlaví, a okres Pardubice (27,4 %).

Mezi **muži** v seniorském věku jsou rodáci nejsilněji zastoupeni v okrese Chrudim (35,1 %), nejslabší zastoupení mají rodáci okresu Svitavy (26,2 %). Ženy z pohledu zastoupení rodaček senierek v regionu mají pořadí stejné jako muži, nejčetněji jsou zastoupeny **ženy** rodačky v okrese Chrudim (29,3 %) a nejmenší podíl mají rodačky v okrese Svitavy (20,0 %). Důvodem nižšího zastoupení rodaček v ženské populaci proti poměru rodáků v mužské populaci je častější stěhování žen za svým partnerem.

Srovnáním 76 **okresů** ČR bez Hlavního města Prahy vidíme, že nejvyšší podíl rodáků žije v okrese Uherské Hradiště (46,7 %), za kterým následuje okres Hodonín (46,1 %). Nejmenší vazby na své rodiště mají seniři okresu Tachov (2,9 %) a Cheb (3,6 %). Okres Chrudim s nejvyšším zastoupením rodáků v Pardubickém kraji je v republikovém srovnání na 22. pořadovém místě, nejnižší se řadí okres Svitavy (56. místo).

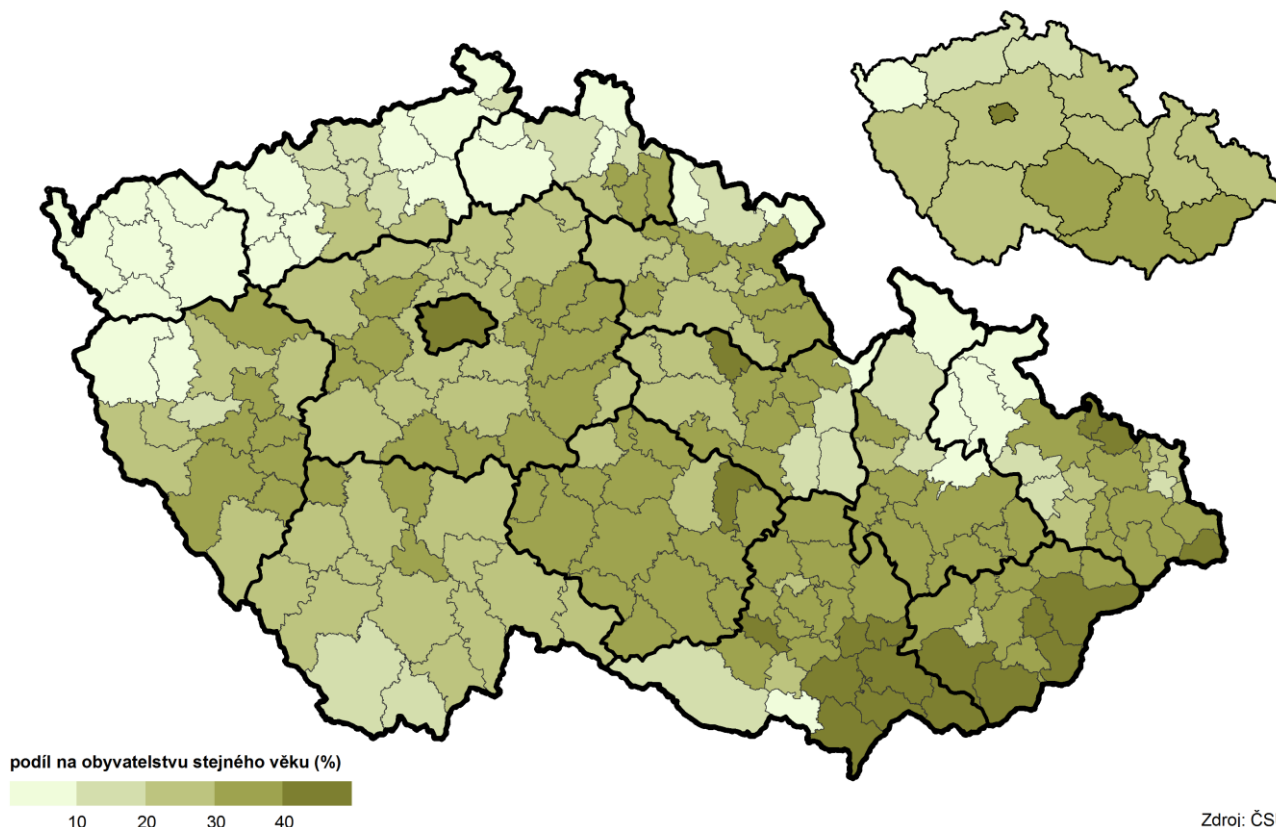
Tab. 1.7 Obyvatelstvo Pardubického kraje podle místa bydliště matky v době narození, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo celkem	Obyvatelstvo ve věku 65 a více let	v tom		v tom věková skupina			
			muži	ženy	65–69	70–74	75–79	80 a více
Počet obyvatel	511 627	82 330	33 501	48 829	26 982	19 290	16 483	19 575
v tom (%):								
narození v České republice	95,3	94,5	94,8	94,3	95,1	94,2	94,6	93,9
z toho:								
v obci bydliště	47,1	27,7	30,2	26,0	28,7	26,9	27,5	27,3
v jiné obci okresu	19,8	22,0	20,3	23,1	21,8	22,0	22,1	21,9
v jiném okrese kraje	6,8	9,9	9,6	10,2	9,6	10,2	10,1	9,9
v jiném kraji	16,2	25,8	25,7	25,9	26,5	25,9	25,4	25,0
narození v zahraničí	4,3	5,3	4,9	5,5	4,8	5,6	5,2	5,8
z toho ve Slovenské republice	2,1	3,6	3,4	3,7	3,2	4,0	3,6	3,8
nezjištěno	0,4	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3

Ještě bližší pohled na Pardubický kraj z hlediska **správních obvodů obcí s rozšířenou působností** nám ukazuje, že nejsilnější koncentrace rodáků, a to 41,7 %, je na Holicku, což zároveň představuje 15. nejvyšší hodnotu v meziobecním srovnání v rámci ČR (celkem 206 SO ORP). Další v pořadí v kraji je Hlinecko s 38,6 % a Orlickoústecko s 35,2 % rodáků. Nejméně „stálých“ obyvatel žije na Králicku (6,8 %), což je 21. nejnižší hodnota v meziobecním srovnání, následuje Svitavsko (11,4 %) a Moravskotřebovsko (14,4 %), tedy území dosídlovaná po druhé světové válce.

**Rodáci ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011
(ze zjištěných hodnot)**

Stěhování (migrace) je významnou složkou prostorového pohybu obyvatelstva i charakteristikou jeho vývoje. Je chápáno jako změna trvalého pobytu. Migrace obyvatel patří k důležitým procesům, které podmiňují ekonomický a společenský rozvoj a zároveň je jejich důsledkem.

Dlouhodobým základním proudem migrace do začátku 90. let bylo stěhování z menších sídel do větších především v důsledku hromadné bytové výstavby a struktury hospodářství. V posledních letech se úbytek počtu obyvatel menších obcí zastavil a došlo k úbytku počtu přistěhovalých do velkých měst.

Na **objemu stěhování celkem**, které zahrnuje stěhování uvnitř kraje, stěhování přes hranice kraje a stěhování zahraniční, v Pardubickém kraji v roce 2014 se kategorie obyvatel v seniorském věku podílela 5,4 % (880 obyvatel). Za uplynulých deset let byl tento podíl nejnižší v roce 2007, kdy činil 4,0 % a nejvyšší v roce 2011, kdy vzrostl na 5,8 %.

Mezi přistěhovalými do kraje z jiného kraje nebo z ciziny tvoří senioři 6,3% podíl. Podíl přistěhovalých seniorů se pohybuje v časovém horizontu deseti let mezi 3,2 % v roce 2007 a 7,3 % v roce 2011. U vystěhovalých z kraje tvoří senioři menší podíl; 4,8 % v roce 2014 (minimum v roce 2009 – 3,7 %, maximum v roce 2005 – 5,2 %).

Saldo stěhování seniorů je trvale kladné v důsledku toho, že počet vystěhovalých seniorů z kraje je nižší než počet přistěhovalých, což znamená, že se lidé po odchodu do starobního důchodu hromadně nestěhují z kraje. V roce 2013 měl tento ukazatel nejvyšší hodnotu za uplynulých deset let (108), nejnižší hodnotu (36) mělo saldo stěhování seniorů v roce 2012.

Nejčastější formou stěhování mezi obyvatelstvem celkem i v seniorské kategorii obyvatel je stěhování na menší vzdálenost, tj. mezi obcemi stejného kraje (vnitroobecní stěhování se nesleduje). V roce 2014 připadalo na **vnitrokrajské stěhování** v seniorské kategorii 46,5 %, u obyvatelstva kraje v souhrnu byl tento podíl ještě vyšší a činil 47,9 % z celkového objemu stěhování. V desetiletém horizontu byl nejvyšší podíl

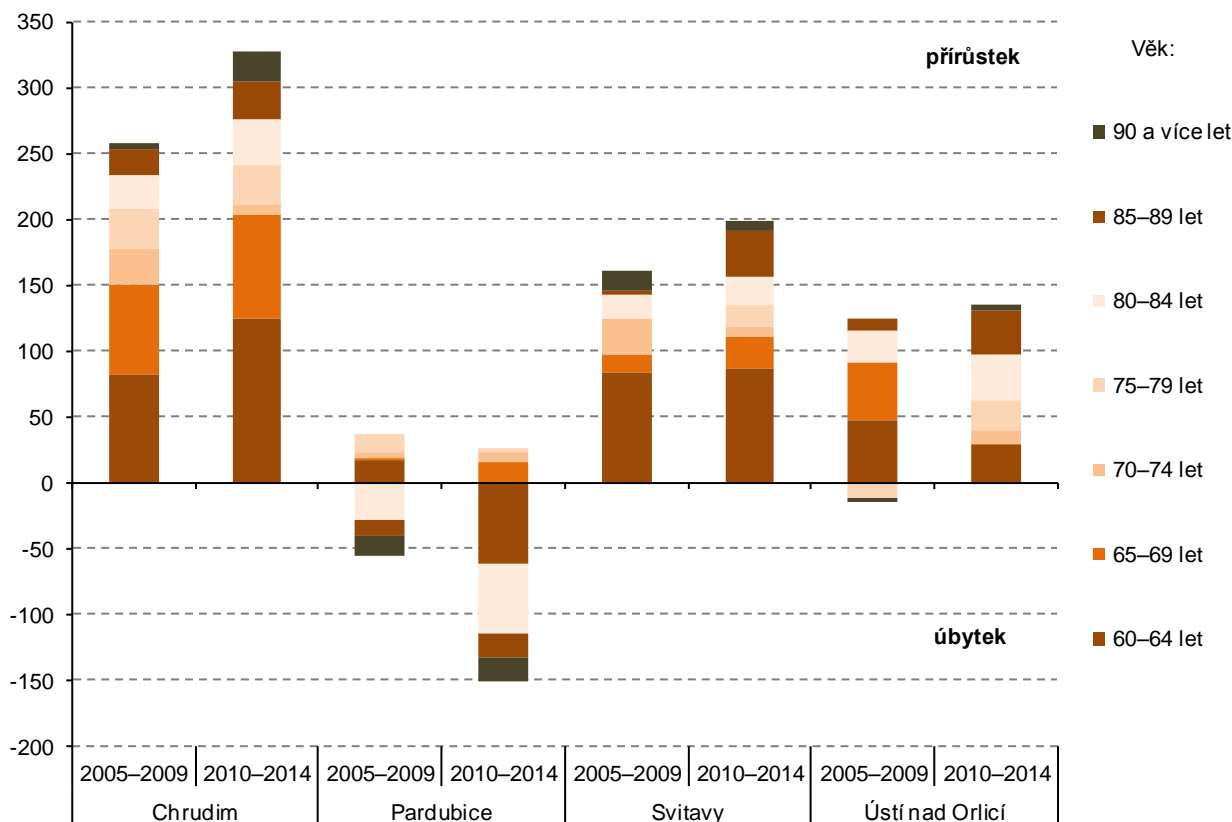
vnitrokrajského stěhování v seniorské kategorii dosažen v roce 2006 a činil 51,3 % a nejnižší podíl v roce 2010 byl o 7,1 procentních bodů menší.

Tab. 1.8 Stěhování obyvatel podle věku v Pardubickém kraji v letech 2005 až 2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Přistěhovalí do kraje celkem	4 996	5 525	7 688	7 120	4 726	4 473	3 927	4 304	4 156	4 276
z toho ve věku 65 a více let	248	242	249	254	206	221	288	243	301	271
v %	5,0	4,4	3,2	3,6	4,4	4,9	7,3	5,6	7,2	6,3
v tom ve věku:										
65–69 let	65	65	64	63	51	79	82	63	86	91
70–74 let	60	45	46	38	36	29	48	33	45	53
75–79 let	59	46	55	50	33	41	41	44	54	36
80–84 let	41	54	43	64	43	38	53	50	53	40
85–89 let	14	22	25	30	39	24	49	40	40	34
90 a více let	9	10	16	9	4	10	15	13	23	17
Vystěhovalí z kraje celkem	3 998	3 882	4 614	4 000	4 223	4 039	3 723	4 257	4 296	4 176
z toho ve věku 65 a více let	209	182	195	178	155	184	182	207	193	200
v %	5,2	4,7	4,2	4,5	3,7	4,6	4,9	4,9	4,5	4,8
v tom ve věku:										
65–69 let	39	33	40	34	35	52	55	56	58	63
70–74 let	38	41	33	34	19	31	34	38	27	43
75–79 let	45	40	52	43	32	34	25	33	28	23
80–84 let	51	35	38	43	38	35	42	40	44	34
85–89 let	18	27	25	15	26	24	16	21	28	21
90 a více let	18	6	7	9	5	8	10	19	8	16
Vnitrokrajské stěhování celkem	7 690	7 910	8 631	8 074	7 772	7 612	7 825	7 840	8 239	7 784
z toho ve věku 65 a více let	459	446	392	347	346	320	433	435	424	409
v %	6,0	5,6	4,5	4,3	4,5	4,2	5,5	5,5	5,1	5,3

Z níže uvedeného grafu jsou zřejmé meziokresní rozdíly v intenzitě stěhování seniorů v Pardubickém kraji. Nejzřetelnější přírůstky obyvatel v pětiletých souhrnech vidíme v okrese Chrudim ve všech věkových kategoriích. Kladné saldo stěhování vykazuje také okres Svitavy i Ústí nad Orlicí. Z okresu Pardubice se nejčastěji stěhují senioři ve věkové kategorii 60-64 let a senioři po osmdesátce.

Graf 1.10 Přírůstek (úbytek) stěhování obyvatel Pardubického kraje podle okresů a věku v letech 2005–2009 a 2010–2014

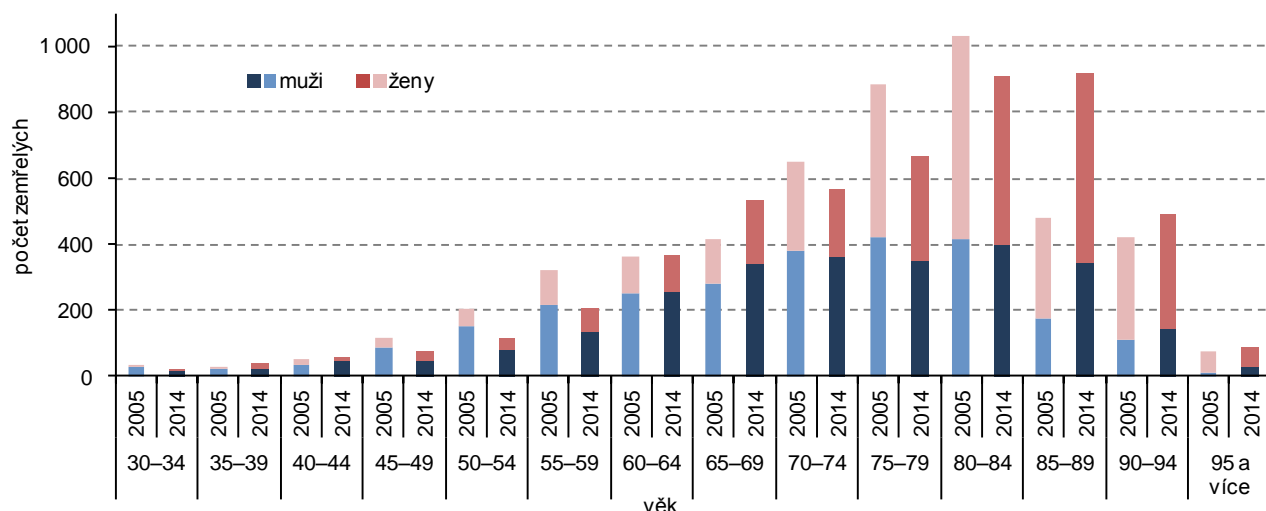
Úmrtnost, příčiny smrti, naděje dožití

V Pardubickém kraji v roce 2014 zemřelo celkem 5 123 obyvatel, z toho 4 182 (81,6 %) lidí bylo starších 65 let. Počet zemřelých se meziročně snížil o 5,0 %, přičemž **podíl zemřelých v seniorské kategorii stoupl** o 0,8 procentních bodů. V porovnání s rokem 2005 se počet zemřelých snížil o 0,9 % a podíl zemřelých v kategorii 65 a více let na celkovém počtu zemřelých obyvatel stoupl o 4,9 procentních bodů.

Tab. 1.9 Zemřelí obyvatelé Pardubického kraje podle věku a pohlaví v letech 2005 až 2014

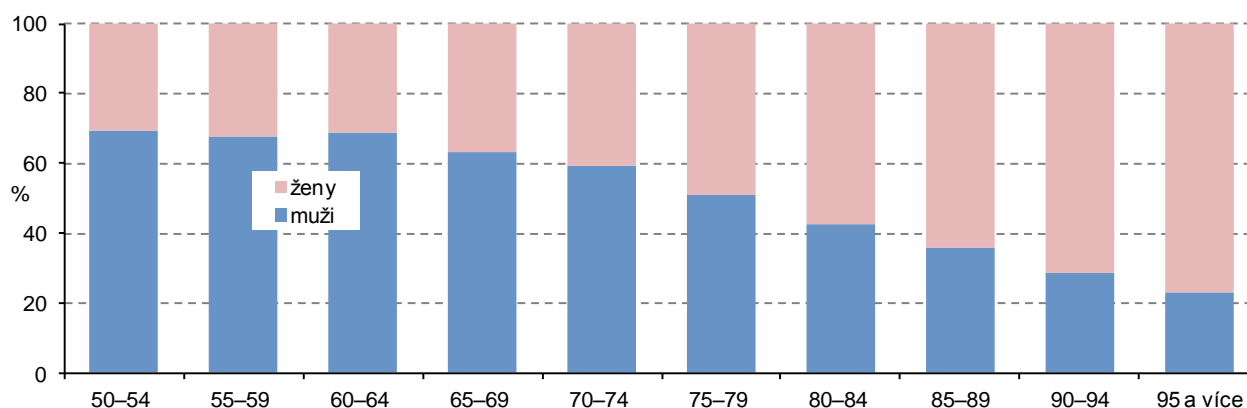
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zemřelí	5 168	5 164	5 134	5 087	5 003	5 320	5 365	5 403	5 392	5 123
z toho ve věku 65 a více let	3 963	3 951	3 953	3 888	3 864	4 172	4 214	4 232	4 359	4 182
v %:	76,7	76,5	77,0	76,4	77,2	78,4	78,5	78,3	80,8	81,6
v tom: muži	1 800	1 798	1 749	1 695	1 757	1 851	1 919	1 888	1 991	1 973
ženy	2 163	2 153	2 204	2 193	2 107	2 321	2 295	2 344	2 368	2 209
v tom ve věku (%):										
65–69 let	10,5	10,3	10,2	10,7	12,2	11,8	12,0	12,3	13,2	12,7
70–74 let	16,4	14,8	14,0	13,9	13,2	13,3	12,9	13,4	12,8	13,6
75–79 let	22,3	22,3	22,8	20,2	20,6	19,3	18,2	17,2	16,1	16,0
80–84 let	26,0	26,9	26,6	26,5	24,2	25,4	25,0	23,6	22,5	21,8
85–89 let	12,1	14,6	16,5	19,8	21,1	20,2	21,0	22,3	22,4	22,0
90 a více let	12,6	11,1	9,8	8,9	8,6	10,0	10,8	11,2	13,0	13,9

Graf 1.11 Zemřelí obyvatelé Pardubického kraje podle věku a pohlaví v roce 2005 a 2014

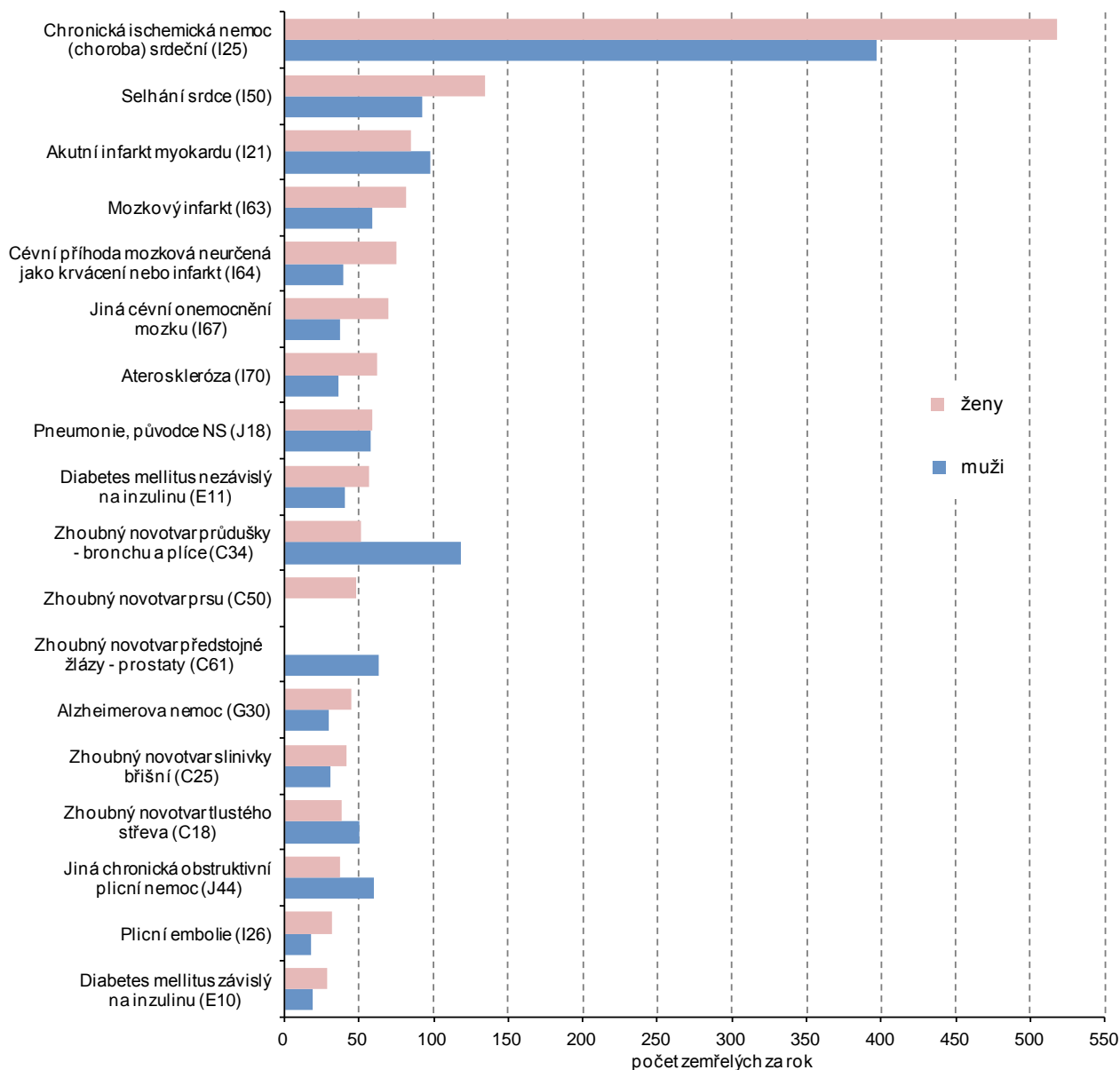
Porovnáním počtu zemřelých všech věkových kategorií obyvatelstva mezi lety 2005 a 2014 je patrný posun dožití do vyšších věkových skupin. V roce 2005 byla kategorie obyvatel ve věku 45-49 let první kategorií s vyšším než 2% zastoupením zemřelých na celkovém počtu zemřelých v kraji a kategorie s nejvyšším podílem zemřelých byla skupina obyvatel ve věku 80-84 let (19,9 %). V roce 2014 se posunulo 2% zastoupení zemřelých do kategorie 50-54 let a podíl všech zemřelých kulminoval v kategorii obyvatel ve věku 85-89 let (18,0 %).

Graf 1.12 Zastoupení mužů a žen mezi zemřelými podle věku v Pardubickém kraji v letech 2010 až 2014

Nejčastějšími příčinami úmrtí obyvatel v seniorské kategorii v Pardubickém kraji jsou choroby ze skupiny nemocí oběhové soustavy, na ně umírá v kraji více než polovina zemřelých. Podíl těchto úmrtí poklesl v letech 2001 až 2014 z 61,2 % na 50,3 %. Druhou nejčastější příčinou úmrtí je skupina novotvarů. I tato skupina zaznamenala v čase snížení podílu zemřelých z 22,4 % v roce 2001 na 21,3 % v roce 2014. Následuje skupina nemocí dýchací soustavy (6,9 %) a skupina nemocí endokrinních, výživy a přeměny látek (4,5 %); tyto skupiny nemocí v časovém horizontu mírně zvyšují svůj podíl (nárůst o 2,4 p. b., resp. 2,5 p. b.).

Graf 1.13 Hlavní příčiny úmrtí mužů a žen ve věku 65 a více let v Pardubickém kraji (roční průměr 2011 až 2014)

Při porovnání nejčastějších hlavních příčin úmrtí u mužů a žen ve skupině obyvatel pětadesátiletých a starších vidíme shodu. Jedná se o nemoci oběhové soustavy, u mužů činí podíl 48,0 % na všech úmrtích mužů v seniorské kategorii, u žen je podíl ještě vyšší (52,3 %). Např. infarkt myokardu a ostatní formy ischemické choroby srdeční (I21-I25) se u mužů i u žen podílely shodně (26,9 %) na všech úmrtích.

V pořadí další skupinou nemocí, které se řadí k hlavním příčinám úmrtí u mužů, jsou novotvary (24,5 %) a z nich převažují zhoubné novotvary 24,0% podílem na všech úmrtích mužů starších 65 let. U žen je podíl zemřelých v této skupině nemocí nižší (18,5 %) a z nich zhoubné novotvary tvoří 18,2% podíl zemřelých žen. Např. úmrtí na zhoubné novotvary průdušek a plic (C34) mají u mužů 6,4% zastoupení, u žen 1,9% zastoupení. Následují úmrtí z příčiny nemocí dýchací soustavy, které jsou u mužů zastoupeny 7,3% podílem; u žen je podíl nižší, a to 6,6 %.

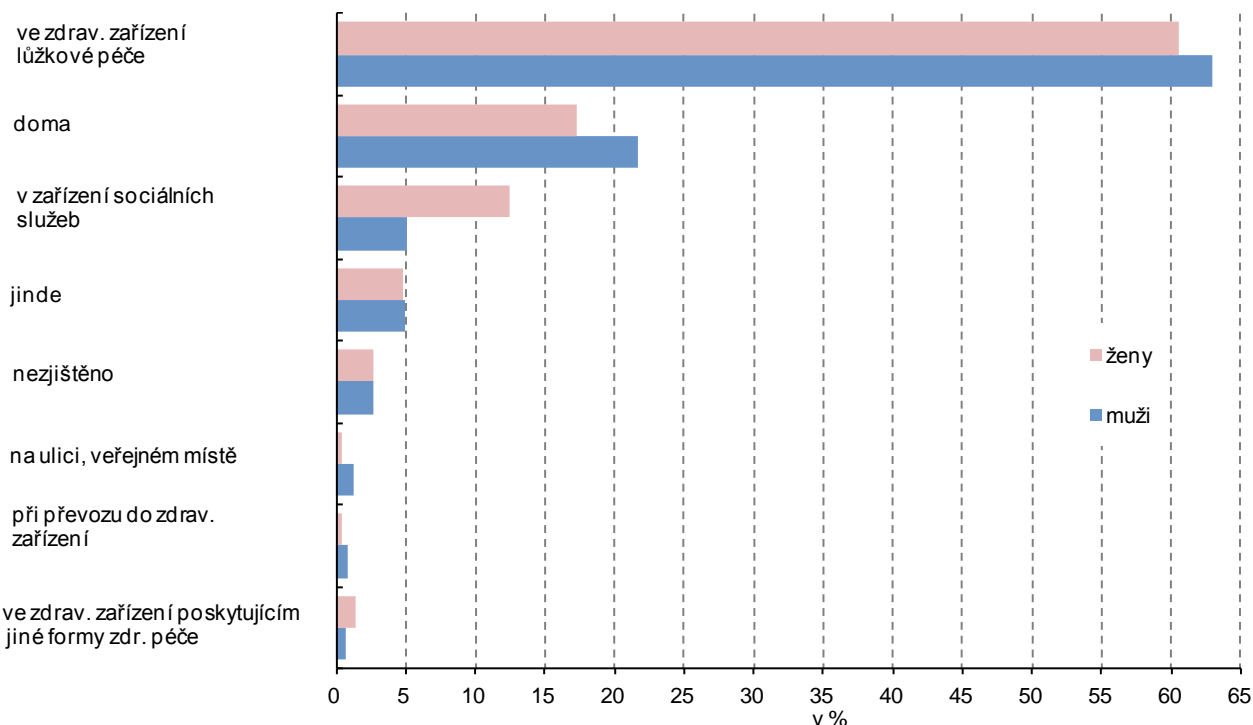
Nejčastější příčiny úmrtí seniorů v rozdělení **dle velikostních skupin obcí** nám ukazují, že největší podíl zemřelých na nemoci oběhové soustavy (53,6 %) připadá na obyvatele obcí o velikosti 5 000-19 999 obyvatel; úmrtí na novotvary se týká přibližně čtvrtiny obyvatel žijících ve dvou největších městech kraje; nemoci dýchací soustavy (9,4 %) jsou mezi velikostními skupinami obcí nejčastější příčinou úmrtí u obyvatel obcí do 199 obyvatel.

Tab. 1.10 Zemřelí podle věku, příčin smrti a velikostních skupin obcí Pardubického kraje v roce 2014

	Celkem	v tom s počtem obyvatel							
		do 199	200–499	500–999	1 000– –1 999	2 000– –4 999	5 000– –19 999	20 000– –49 999	50 000 a více
Zemřelí	5 123	178	531	561	563	582	1 537	230	941
z toho ve věku 65 a více let	4 182	139	406	438	432	482	1 294	195	796
v %	81,6	78,1	76,5	78,1	76,7	82,8	84,2	84,8	84,6
v tom ve věku:									
65–69 let	532	23	58	55	47	57	164	27	101
70–74 let	567	13	45	63	63	65	176	35	107
75–79 let	670	24	58	71	72	81	205	25	134
80–84 let	910	26	107	89	92	99	263	45	189
85–89 let	921	34	86	108	96	98	308	40	151
90 a více let	582	19	52	52	62	82	178	23	114
Zemřelí ve věku 65 a více let podle vybrané příčiny smrti (%):									
novotvary	21,3	19,4	20,4	21,7	21,1	21,0	19,1	25,6	24,7
nemoci oběhové soustavy	50,3	50,4	47,0	51,4	53,2	51,7	53,6	45,1	44,7
nemoci dýchací soustavy	6,9	9,4	6,9	6,8	5,6	6,0	7,7	6,7	6,7
vnější příčiny	3,3	7,9	3,9	3,0	2,8	3,3	3,3	3,6	2,5

Podle místa úmrtí největší podíl seniorů zemře ve zdravotních zařízeních lůžkové péče (61,7 %), necelá pětina seniorů umírá doma (19,4 %) a téměř desetina obyvatel umírá v zařízeních sociálních služeb (9,0 %). Muži umírají doma častěji než ženy, ženy na rozdíl od mužů častěji zemrou v zařízeních sociálních služeb.

Graf 1.14 Zemřelí podle pohlaví a místa úmrtí v Pardubickém kraji v roce 2014

Nejčastější místo úmrtí lze určit též v závislosti na velikostní skupině obcí. Ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče umírají největším podílem (68,3 %) obyvatelé z nejmenších obcí do 200 obyvatel. Senioři z obcí o velikosti 500-999 obyvatel mají oproti ostatním velikostním skupinám obcí největší podíl zemřelých doma (24,2 % zemřelých seniorů v této velikostní skupině obcí). Zemřelí v zařízeních sociálních služeb jsou mezi velikostními skupinami obcí nejčastěji zastoupeni v obcích s 2 až 5 tisíci obyvateli (13,3 %).

Naděje dožití se počítá z úmrtnostních tabulek a udává, kolika let v průměru se má při zachování stávajících úmrtnostních poměrů šanci dožít osoba v určitém věku (např. naděje dožití v padesáti letech udává, kolika let se v průměru má šanci za stávajících úmrtnostních poměrů dožít padesátiletá osoba). Vzhledem k rozdílům v úmrtnosti mužů a žen se tento ukazatel udává pro každé pohlaví zvlášť. Z důvodů vyloučení nahodilých jevů jsou tabulky za kraje zpracovány za dvouleté kalendářní období, tj. nejnovější za roky 2013-2014 a úmrtnostní tabulky za okresy a správní obvody obcí s rozšířenou působností jsou zpracovány za pětileté kalendářní období, tj. nejnovější za roky 2010-2014.

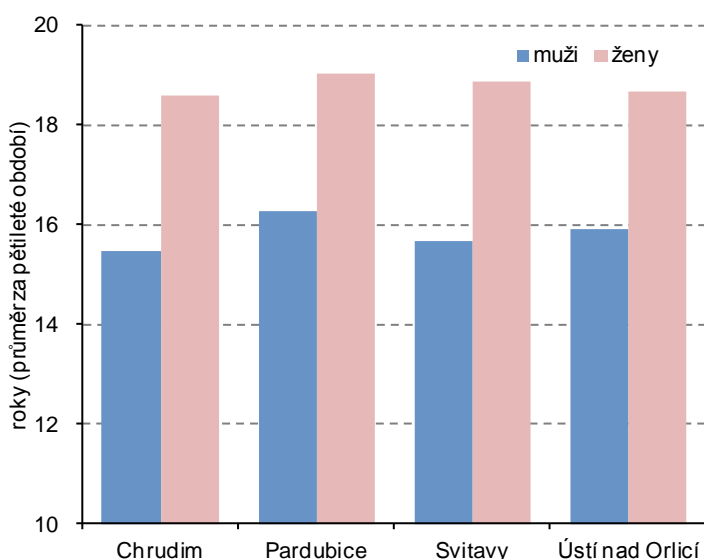
Naděje dožití se rok od roku prodlužuje. Pětašedesátiletí muži v Pardubickém kraji v roce 2014 se mohou v průměru dožít ještě 16,18 let a pětašedesátileté ženy 19,33 let. V porovnání s rokem 2003 stoupla naděje dožití mužů v 65 letech (13,95) o 2,2 roku; u žen vzrostla naděje dožití (17,22) o 2,1 roku.

Graf 1.15 Naděje dožití obyvatel Pardubického kraje ve věku 65 let v letech 2004 až 2014 (dvouleté průměry)

V pětasedmdesáti letech mají muži v kraji naději dožití v průměru 10,02 let a ženy 11,51 let. Muž, který se dožije pětasedmdesáti let, se může těšit na dalších 5,39 let života a u žen je to 5,42 let. Ti, co se dožili pětadevadesáti let, měli v roce 2014 ještě k dispozici v průměru 2,52 let (muži) a 1,93 let (ženy). Z uvedených dat je zřejmé, že u starších osob se rozdíly v naději dožití mužů a žen stírají a obě pohlaví ve stejném věku mohou očekávat téměř stejné hodnoty naděje dožití.

Graf 1.16 Naděje dožití osob ve věku 65 let v okresech Pardubického kraje v období 2010 až 2014

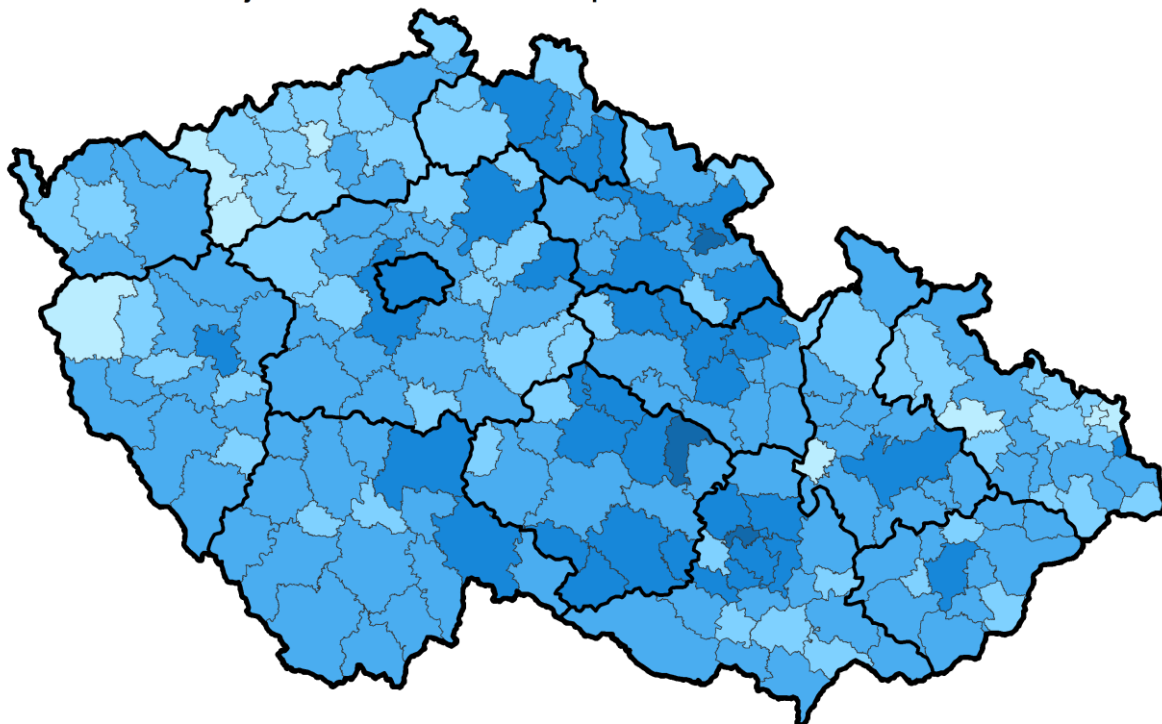

Pokud porovnáme aktuální hodnoty naděje dožití pětašedesátiletých obyvatel Pardubického kraje v jednotlivých okresech, pak nejdéle budou patrně žít muži (16,3 let) a ženy (19,0 let) v okrese Pardubice; nejkratší dobu dožití budou mít pravděpodobně k dispozici muži (15,4 let) a ženy (18,6 let) v okrese Chrudim.

Ve správních obvodech Pardubického kraje mají nejdelší naději dožití pětašedesátiletí muži ze Žamberka (16,9 let) a muži z Pardubicka (16,6 let). Nejkratší dobu dožití mají před sebou muži z Králicka (14,4 let) a Přeloučska (14,8 let). Pětašedesátileté ženy z Orlickoústecka se mohou ještě těšit na 19,6 let života, ženy z Poličska na 20,5 let, což je nejdelší naděje dožití mezi správními obvody kraje. Nejkratší dobu mají před sebou ženy z SO ORP Králíky (16,9 let) a SO ORP Česká Třebová (18,0 let).

Mezi 206 správními obvody obcí s rozšířenou působností České republiky včetně Hlavního města Prahy mají nejdelší naději dožití pětašedesátiletí muži z SO ORP Kuřim v Jihomoravském kraji (17,7); nejdéle se v republice dožijí ženy, které bydlí v SO ORP Nové Město nad Metují v Královéhradeckém kraji (21,3). Nejkratší dobu života mají před sebou pravděpodobně muži bydlící ve správním obvodu Kadaň v Ústeckém kraji (13,5), obdobně jsou na tom ženy žijící v SO ORP Bílina v Ústeckém kraji (16,3).

Naděje dožití mužů ve věku 65 let podle SO ORP v období 2010–2014

roky

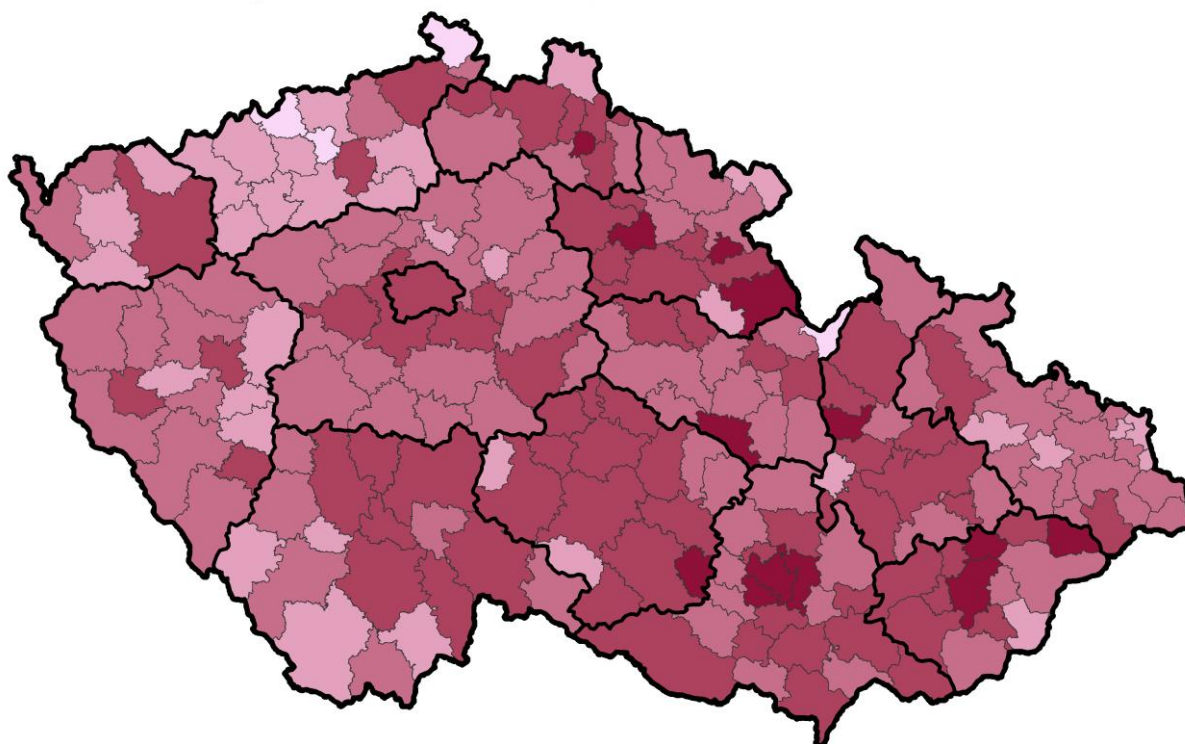

15 16 17 18

Zdroj: ČSÚ

Pětašedesátiletí muži ze správního obvodu ORP Žamberk s nejdelší nadějí dožití v rámci Pardubického kraje se umístili v republikovém srovnání na 4. místě a muži z Králicka s nejnižší krajskou hodnotou na 190. místě. Pětašedesátileté ženy z Poličska s nejdelší nadějí života v kraji jsou na pátém místě a ženy z Králicka jsou na 203. pořadovém místě mezi SO ORP České republiky.

Naděje dožití žen ve věku 65 let podle SO ORP v období 2010–2014

roky

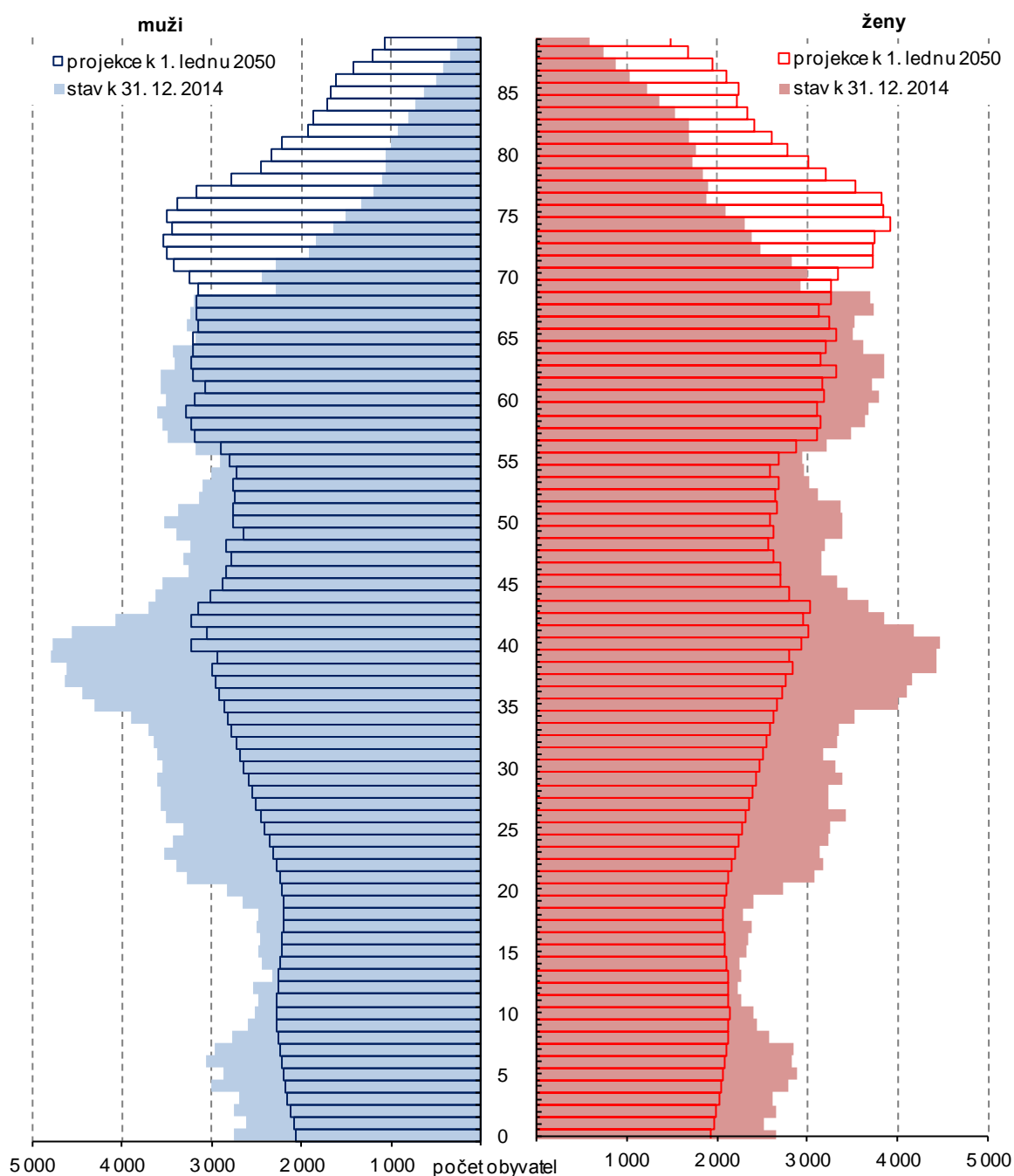
17 18 19 20

Zdroj: ČSÚ

Projekce obyvatelstva

Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 navazuje na střední variantu Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2100 vydanou v červenci 2013. Základem projekce byla demografická struktura obyvatelstva kraje k 1. 1. 2013 podle pohlaví a věku. Předpokladem byl plynulý vývoj jednotlivých demografických procesů s mírným růstem úrovně plodnosti a poklesem intenzity úmrtnosti. Na rozdíl od předchozích krajských projekcí byla do výpočtu zakomponována i migrace obyvatel kraje. Vývoj migrace patří mezi velmi těžko předvídatelné ukazatele a je nejvíce ovlivnitelný vnějšími vlivy, které nelze z demografického hlediska postihnout. Projekce tedy ukazuje pouze na hypotetický vývoj počtu obyvatel a věkového složení kraje. Cílem projekce je nastínit směr budoucího populačního vývoje, naznačuje očekávané trendy do budoucna, není však schopna předvídat působení náhlých vnějších vlivů a změn ekonomických, sociálních apod.

Graf 1.17 Současné a předpokládané věkové složení obyvatelstva Pardubického kraje

Tab. 1.11 Věková struktura obyvatelstva Pardubického kraje podle projekce

Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 (130052-14)

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Obyvatelstvo celkem (k 1. 1.)	514 168	512 301	509 292	504 894	499 627	494 078	488 449
z toho ve věku 65 a více let	106 332	115 552	121 959	127 512	137 112	148 127	152 011
v %	20,7	22,6	23,9	25,3	27,4	30,0	31,1
v tom ve věku (%):							
65–69 let	32,0	26,6	23,8	23,4	26,2	26,2	21,3
70–74 let	27,7	27,0	23,3	21,3	20,5	22,9	24,3
75–79 let	18,5	22,1	22,6	20,0	18,0	17,3	20,5
80–84 let	11,2	13,5	17,0	17,9	15,6	14,2	14,6
85–89 let	7,3	6,8	8,8	11,6	12,1	10,7	10,5
90 a více let	3,3	4,0	4,4	5,8	7,7	8,7	8,8

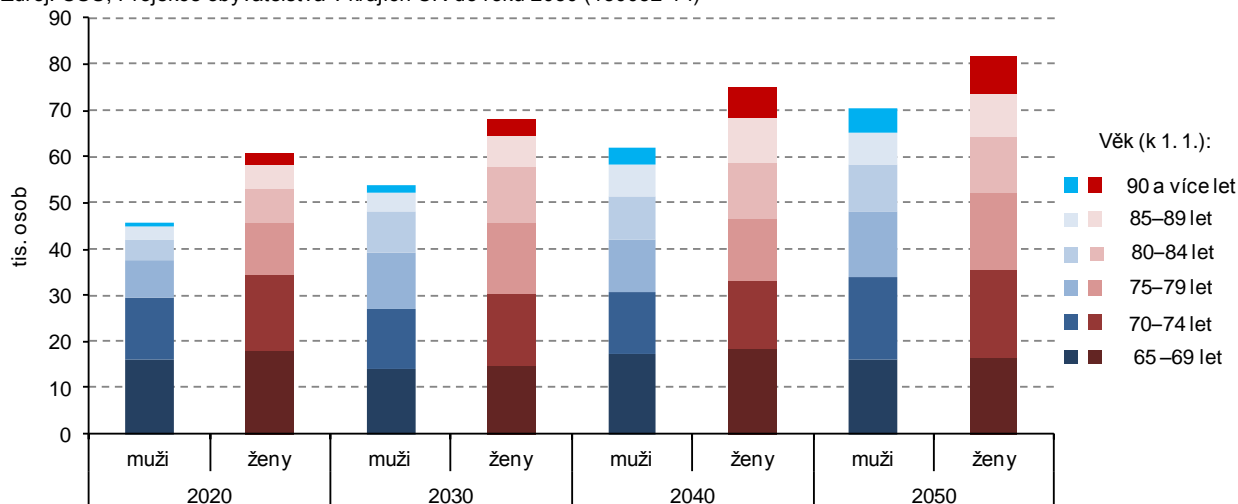
Celkový počet obyvatel kraje bude pravděpodobně plynule klesat. Do roku 2050 se podle aktuální projekce sníží počet obyvatel Pardubického kraje na 488 tis. osob (242 tis. mužů a 246 tis. žen), což představuje pokles o 5,3 % proti stavu vypočtenému dle projekce k 1. 1. 2015.

V průběhu příštích let se podle aktuální projekce výrazně změní struktura obyvatel kraje podle jednotlivých věkových kategorií. **Struktura obyvatelstva zaznamená přesun obyvatel z mladších věkových kategorií do kategorie pětadesátiletých a starších.** S poklesem počtu narozených dětí můžeme očekávat i pokles jejich zastoupení v celé populaci. U nejmladší kategorie obyvatel ve věku 0-14 let je očekáván pokles z 15,2 % v roce 2015 na 13,2 % v roce 2050. Sníží se i produktivní složka populace tvořená obyvateli ve věku 15 až 64 let. Ze současného podílu 66,8 % v populaci bude tvořit tato kategorie v roce 2050 pouze 55,7 %. Počet obyvatel v produktivním věku poklesne o více než 20 % ze 344,5 tis. osob na 271,9 tis. (pokles o 72,5 tis. osob).

Podle projekce obyvatelstva do roku 2050 **poroste počet i podíl obyvatel v seniorské kategorii.** Z předpokládaného počtu 92,8 tis. lidí v roce 2015 se během 35 let jejich počet zvýší na 152,0 tis. Očekávaný podíl seniorů v populaci vzroste ze současných 18,0 % až na třetinu v roce 2050 (31,1 %). Důvodem bude mimo jiné přesun generačně silných ročníků narozených v sedmdesátých letech 20. století z produktivního do důchodového věku.

Graf 1.18 Projekce počtu obyvatel Pardubického kraje ve věku 65 a více let podle pohlaví a věku do roku 2050

Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 (130052-14)

Ke změnám pravděpodobně dojde i uvnitř seniorské kategorie. Ve věkové kategorii 65-69 let dojde ke snížení procentního zastoupení v seniorské kategorii z 35,0 % v roce 2015 na 21,3 % v roce 2050. Kategorie obyvatel ve věku 70-74 let by měla zůstat téměř beze změn. Obyvatelstvo ve věkovém rozpětí 75-79 let by se mělo rozrůst z 16,8 % v roce 2015 na 20,5 % v roce 2050 a posílit by měly i všechny věkové kategorie následující.

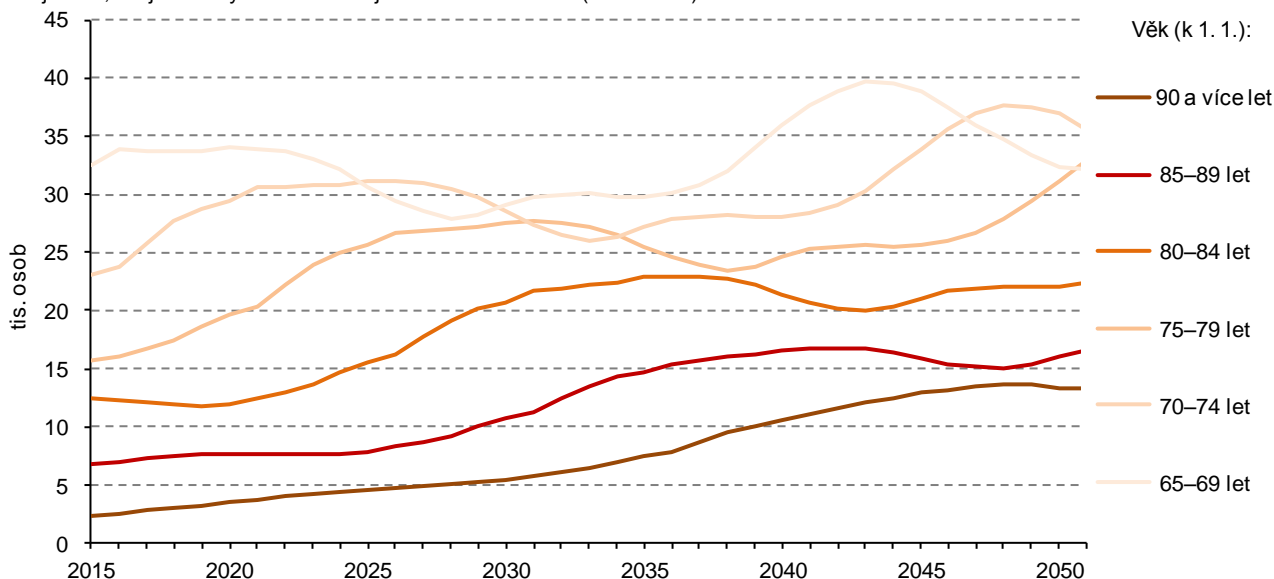
Rovněž zastoupení mužů v seniorské kategorii pravděpodobně vzroste. V roce 2015 mají muži dle projekce představovat 42,0% podíl kategorie pětadesátiletých a starších obyvatel kraje; do roku 2050 by měl tento podíl posílit na 46,2 %. Důvodem je očekávané prodloužení naděje dožití mužů při narození

a o něco výraznější snížení úmrtnosti mužů než u žen. Lze předpokládat zmenšení rozdílu naděje dožití žen a mužů ze současných 5,7 roku na 4,6 roku. Největší „přínos“ na prodloužení naděje dožití je očekáván od poklesu úmrtnosti u mužů ve věku 40–79 let.

Graf 1.19 Projekce počtu obyvatel Pardubického kraje ve věku 65 a více let podle věku do roku 2050

Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 (130052-14)

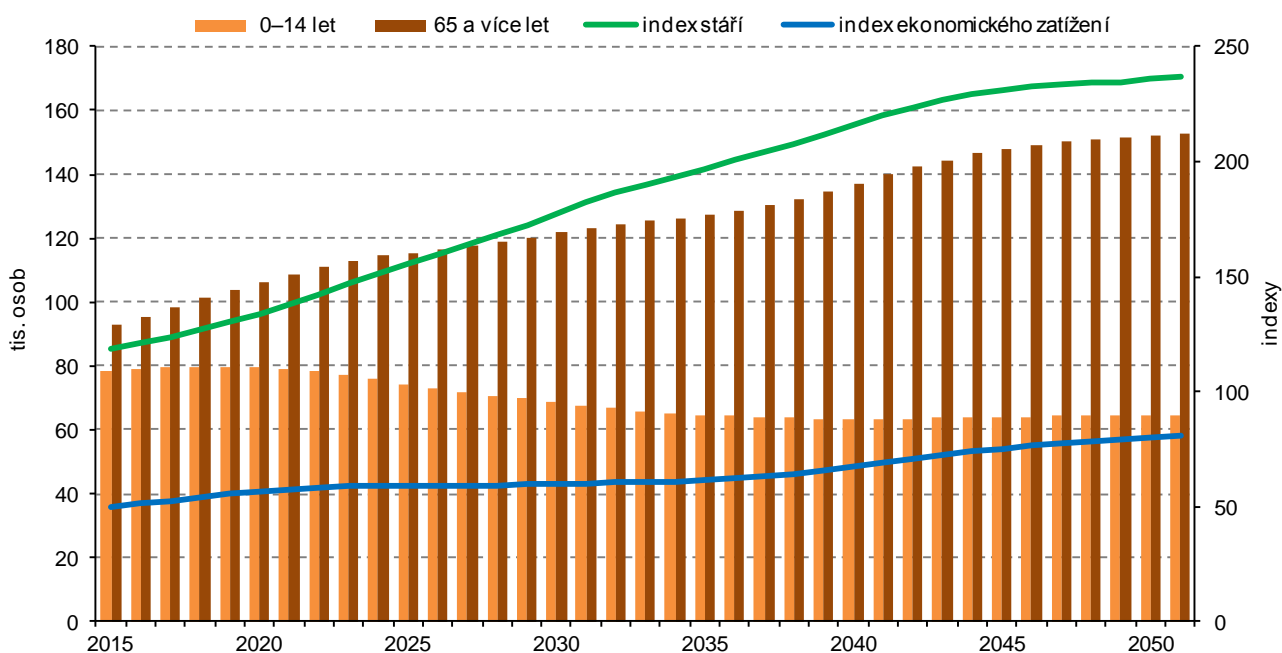

Výrazný nárůst hodnoty se očekává u indexu stáří. Tento ukazatel porovnává počet dětí ve věku 0-14 let a obyvatel ve věku nad 65 let. V Pardubickém kraji převýšil počet obyvatel v seniorské kategorii počet dětí již v roce 2007. V roce 2015 připadá na 100 dětí do 14 let 118 seniorů. Kolem roku 2036 bude podle výsledků projekce poměr 2 obyvatelé starší 65 let na jedno dítě ve věku do 0 až 14 let a v roce 2050 celkem 236 obyvatel nad 65 let na 100 dětí do 14 let.

Obdobný vývoj se očekává i u dalšího ukazatele - indexu ekonomického zatížení. Zatímco v roce 2015 připadalo na 100 osob ve věku 15 až 64 let 50 obyvatel mladších 14 let anebo starších 65 let, v roce 2050 vzroste tento poměr na 80 osob ve věku 0 až 14 a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let.

Graf 1.20 Projekce počtu obyvatel Pardubického kraje ve věku 0-14 a 65 a více let, vývoj indexů stáří a ekonomického zatížení do roku 2050

Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 (130052-14)

2. Vzdělanost a ekonomická aktivita seniorů

Základním zdrojem informací o dosaženém vzdělání seniorů a jejich ekonomické aktivitě jsou data ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011. Na rozdíl od předchozích sčítání byla data o obyvatelstvu publikována podle místa obvyklého pobytu. Podíl seniorů, za které se v kraji nepodařilo zjistit úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání, je poměrně nízký (2,7 %), podíl osob s nezjištěnou ekonomickou aktivitou je ještě nižší (1,9 %). Data o míře ekonomické aktivity se za kraje každoročně zjišťují i v rámci Výběrového šetření pracovních sil.

Vzdělanost

V porovnání s celou populací kraje je mezi seniory výrazně vyšší podíl osob se **základním vzděláním** (18 % všech osob ve věku 15 a více let, 31 % všech seniorů ve věku 65 a více let). Z 25 tis. seniorů se základním vzděláním je 20 tis. žen. Na vyšším podílu osob se základním vzděláním u starších osob (22 % ve věkové skupině 65–69 let oproti 41 % u osob osmdesátiletých a starších) má vliv i vyšší zastoupení žen v nejstarších věkových kategoriích. Mezi všemi seniory se základním vzděláním se osoby ve věku 80 a více let podílejí 32 % (mezi osobami bez vzdělání jich je dokonce 34 %).

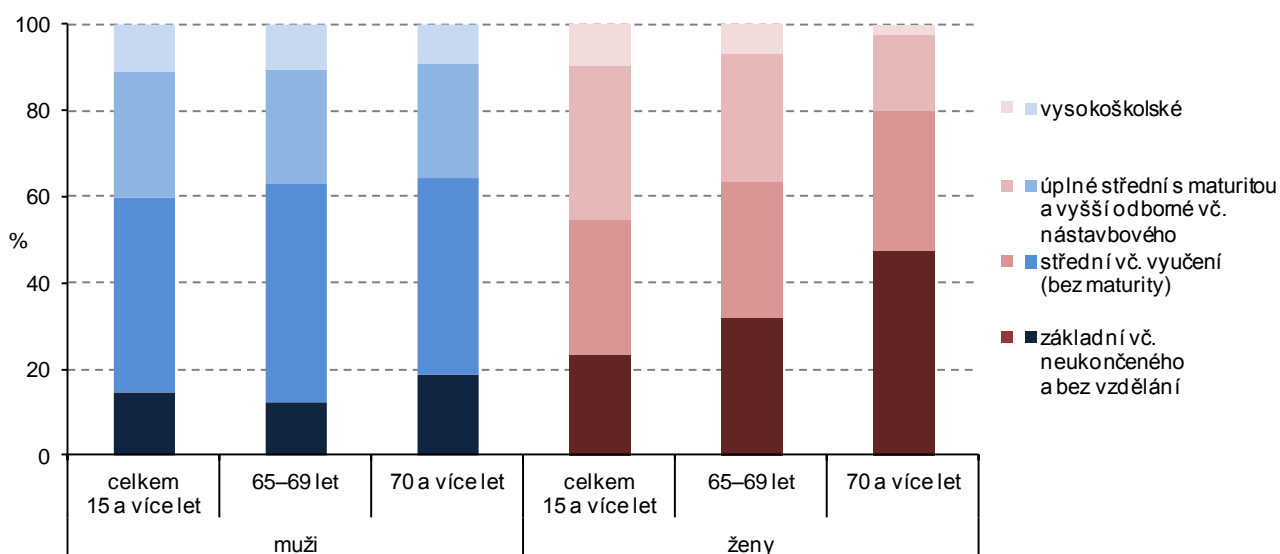
Tab. 2.1 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 65 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku 65 a více let	v tom (%)		v tom věková skupina (%)			
		muži	ženy	65–69	70–74	75–79	80 a více
Počet obyvatel	82 330	40,7	59,3	32,8	23,4	20,0	23,8
v tom:							
bez vzdělání	349	21,2	78,8	23,8	20,6	21,8	33,8
základní vč. neukončeného	25 255	20,8	79,2	23,7	21,8	22,7	31,8
střední vč. vyučení (bez maturity)	30 764	50,7	49,3	34,7	23,8	19,2	22,3
úplné střední s maturitou	15 590	45,3	54,7	39,3	26,7	18,3	15,7
nástavbové a vyšší odborné	3 170	49,2	50,8	42,1	23,8	16,4	17,8
vysokoškolské	4 985	64,1	35,9	45,0	20,4	18,9	15,8
nezjištěno	2 217	34,3	65,7	24,3	20,7	20,7	34,3

Podíl seniorů se **středním vzděláním vč. vyučených** se neliší od celé populace kraje (37 %), naproti tomu výrazně podprůměrné je mezi seniory zastoupení osob s úplným středním vzděláním vč. nástavbového a vyššího (o 8 procentních bodů) i s **vysokoškolským vzděláním** (o 4 procentní body). Zatímco mezi všemi seniory ve věku 65 a více let v kraji tvoří osoby osmdesátileté a starší 23 %, mezi vysokoškolsky vzdělanými seniory tvoří tato věková kategorie pouze 16 % (obdobný podíl je i mezi osobami s úplným středoškolským vzděláním vč. nástavbového a vyššího odborného).

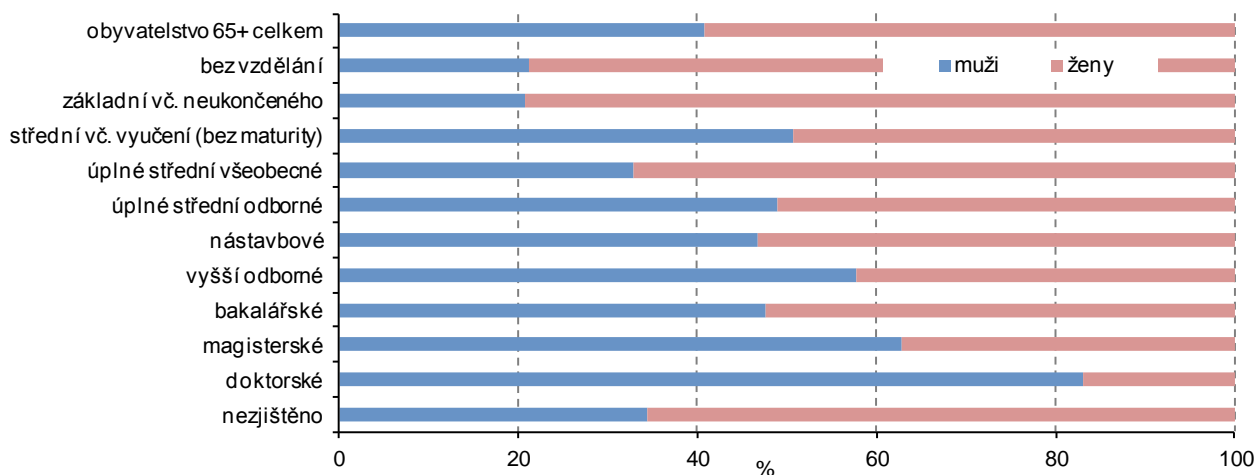
Graf 2.1 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 15 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Mezi sedmdesátiletými a staršími muži tvoří osoby se základním vzděláním a bez vzdělání méně než 20 procent, skupina stejně vzdělaných žen tvoří mezi seniorkami téměř polovinu. Naproti tomu vysokoškolské vzdělání má v kraji každý desátý sedmdesátník a každá čtyřicátá žena starší než 70 let.

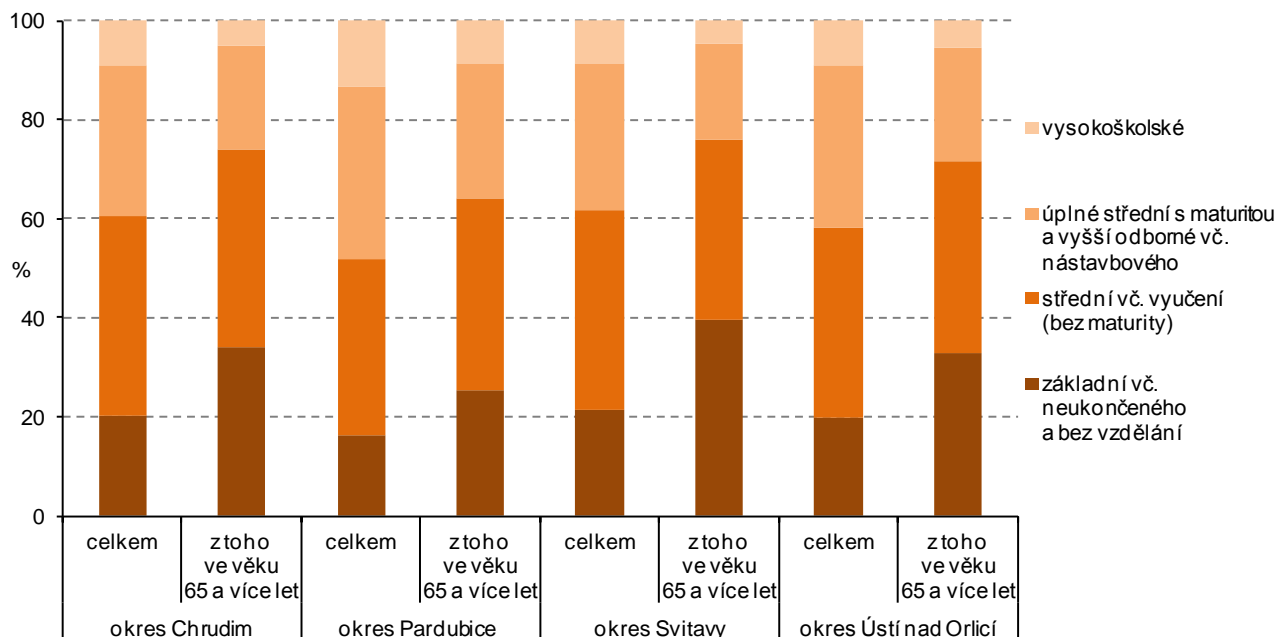
Z následujícího grafu je patrné, že ženy tvoří čtyři pětiny všech osob ve věku 65 a více let se základním vzděláním a bez vzdělání, přitom žen je mezi seniory 58 %. Mezi vysokoškolsky vzdělanými seniory na bakalářské úrovni je podíl žen v porovnání s celkovým podílem žen v populaci seniorů mírně podprůměrný, na úrovni magisterské je silně podprůměrný a na úrovni doktorské mají ženy zastoupení menší než 17 %.

Graf 2.2 Zastoupení mužů a žen ve věku 65 a více let v jednotlivých stupních nejvyššího ukončeného vzdělání v Pardubickém kraji podle SLDB 2011

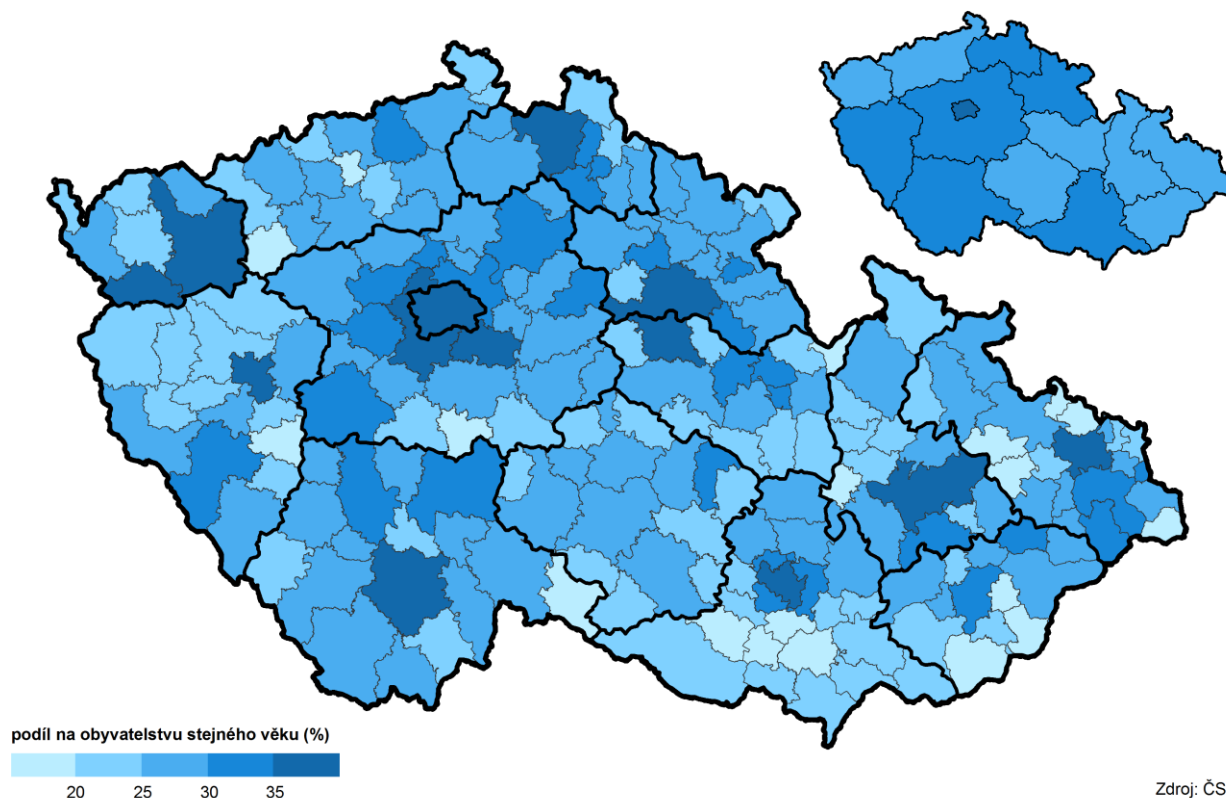
Při **meziokresním srovnání** vzdělanosti seniorů je patrný výrazný rozdíl mezi seniory v okrese Pardubice a v ostatních okresech kraje. Na Pardubicku mají podprůměrné zastoupení seniory se základním vzděláním, popř. bez vzdělání a se středním vzděláním vč. vyučených. Nadprůměrný je zde podíl vysokoškolsky vzdělaných seniorů. Z ostatních okresů kraje je nejméně příznivá vzdělanostní struktura seniorů na Svitavsku.

Graf 2.3 Obyvatelstvo v okresech Pardubického kraje ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Značné rozdíly jsou v úrovni vzdělanosti **mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností**. Nejnižší podíl seniorů s úplným středoškolským či vyšším vzděláním je na Králícku (11. nejnižší podíl mezi 206 SO ORP v celé ČR) a Hlinceku (20. nejnižší v ČR). Naproti tomu se podílem 39,9 % řadí Pardubicko na 7. místo mezi správními obvody s nejvyšším zastoupením středoškoláků a vysokoškoláků.

Obyvatelstvo se středoškolským s maturitou a vyšším vzděláním ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Ekonomická aktivita

Z celkového počtu obyvatel s obvyklým pobytem v kraji se při sčítání lidu v roce 2011 řadila mezi **ekonomicky aktivní osoby** více než polovina (50,4 % obyvatel se zjištěnou ekonomickou aktivitou). Ve věkové skupině 60–64 let byl podíl ekonomicky aktivních osob poloviční (24,9 %), ve skupině 65–69 let nedosahoval ani deset procent (9,4 %) a mezi sedmdesátníky a staršími bylo v roce 2011 ekonomicky aktivních pouze 2,4 % obyvatel. Pracujících důchodců ve věku 60–64 let bylo 3 758 a na obyvatelstvu v kraji ve věku 60–64 let se podíleli 10,7 %, ostatních zaměstnaných bylo v téže věkové skupině 4 453 a dalších 499 osob se řadilo mezi nezaměstnané. Pracující důchodci měli na počtu ekonomicky aktivních obyvatel kraje v této věkové kategorii 43% podíl. Mezi 2 458 zaměstnanými osobami ve věku 65–69 let a 1 291 zaměstnanými ve věku 70 a více let již převažovali pracující důchodci (88,6 %, resp. 85,4 %).

Tab. 2.2 Obyvatelstvo Pardubického kraje podle ekonomické aktivity, pohlaví a věku

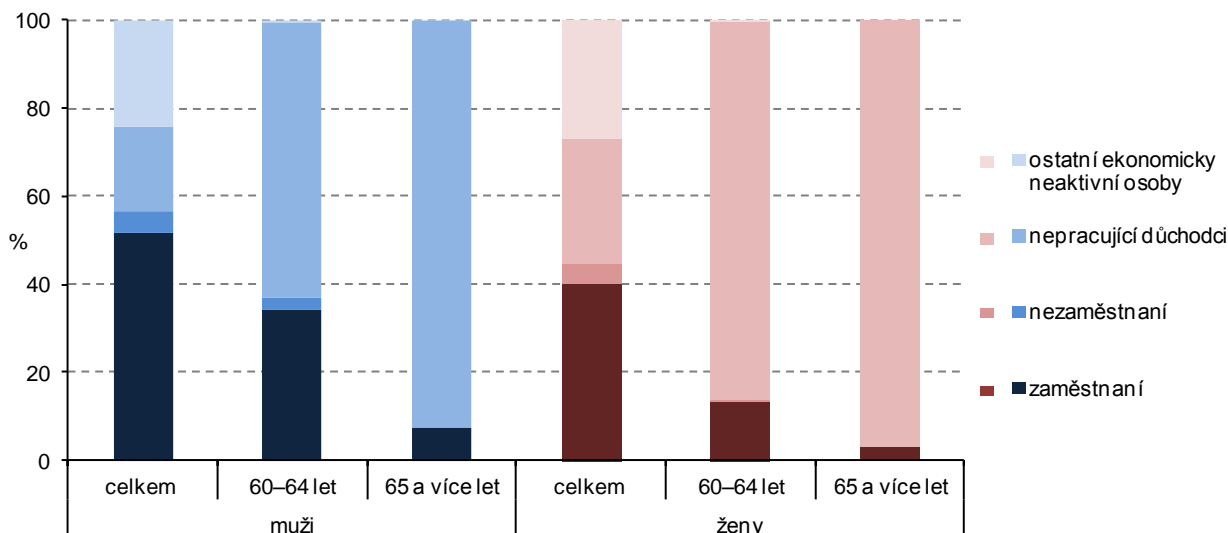
Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	z toho ve věku				Osoby ve věku 65 a více let podle pohlaví	
		60–64	65 a více	v tom		muži	ženy
				65–69	70 a více		
Počet obyvatel	511 627	36 105	82 330	26 982	55 348	33 501	48 829
v tom podle ekonomické aktivity:							
ekonomicky aktivní	246 779	8 710	3 749	2 458	1 291	2 336	1 413
v tom:							
zaměstnaní	224 590	8 211	3 749	2 458	1 291	2 336	1 413
z toho pracující důchodci	9 344	3 758	3 282	2 179	1 103	2 025	1 257
nezaměstnaní	22 189	499	x	x	x	x	x
ekonomicky neaktivní	243 033	26 299	77 030	23 715	53 315	30 076	46 954
nepracující důchodci	118 400	26 198	76 913	23 680	53 233	30 045	46 868
ostatní s vlastním zdrojem obživy	8 845	58	63	18	45	20	43
nezjištěno	21 815	1 096	1 551	809	742	1 089	462

Tři čtvrtiny obyvatel kraje ve věku 60–64 let se v roce 2011 řadily mezi ekonomicky neaktivní, z nich pouze 58 osob mělo jiný vlastní zdroj obživy než starobní důchod (úspory, výnosy z majetku, dividendy apod.). Ekonomicky neaktivní mezi osobami ve věku 65 a více let byli zastoupeni více než 95 %.

Z následujícího grafu jsou patrné výrazné rozdíly mezi pohlavími v podílu zaměstnaných na populaci seniorů v kraji. Podíl zaměstnaných mužů je téměř trojnásobný oproti ženám ve skupině 60–64 let i ve skupině 65 a více let (muži 34,4 %, resp. 7,2 %, ženy 13,2 %, resp. 2,9 %).

Graf 2.4 Obyvatelstvo Pardubického kraje podle pohlaví, věku a ekonomické aktivity podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Okres Pardubice se výrazně liší od ostatních **okresů** Pardubického kraje v podílu zaměstnaných osob a pracujících důchodců na obyvatelstvu ve věku 60–64 let i 65 a více let. Jestliže zaměstnaní tvořili v roce 2011 ve věkové skupině 60–64 let v okrese Pardubice 28 %, v ostatních okresech to bylo 19 až 21 %. Obdobně bylo ve věkové skupině 65 a více let na Pardubicku zaměstnaných 6 % obyvatel, v ostatních okresech 3 až 4 %. Podobná situace se projevila u podílu pracujících důchodců (na Pardubicku o třetinu vyšší podíl než v ostatních okresech). Nejnižší podíly byly zjištěny v okrese Svitavy, který má ze všech okresů kraje nejmenší nabídku pracovních míst, nejvyšší nezaměstnanost (ze všech ekonomicky aktivních) a nejvyšší podíl osob odcházejících do předčasného starobního důchodu. To vysvětluje i skutečnost, že se podíl nezaměstnaných osob ve věkové skupině 60–64 let na Svitavsku v roce 2011 nelišil od ostatních okresů kraje, přitom ve věkové skupině 50–54 let byl podíl nezaměstnaných na Svitavsku 9,7 %, zatímco v ostatních okresech kraje byl o 1,1 až 3,4 procentního bodu nižší. Obdobná situace byla ve věkové skupině 55–59 let (okres Svitavy 8,9 % nezaměstnaných, ostatní okresy kraje 6,9 až 8,3 %); zde se však již začaly projevovat předčasné odchody do starobního důchodu.

Tab. 2.3 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 60–64 let a 65 a více let podle ekonomické aktivity podle okresů

Zdroj: SLDB 2011

	Osoby ve věku 60–64 let				Osoby ve věku 65 a více let			
	Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí
Počet obyvatel	7 148	11 382	7 591	9 984	17 007	27 824	16 188	21 311
v tom (%):								
ekonomicky aktivní	22,0	29,4	20,1	22,7	3,7	6,1	3,3	4,3
v tom:								
zaměstnaní	20,7	28,1	18,7	21,2	3,7	6,1	3,3	4,3
z toho pracující důchodci	8,9	13,6	8,1	9,6	3,1	5,4	2,7	3,8
nezaměstnaní	1,4	1,3	1,4	1,4	x	x	x	x
ekonomicky neaktivní	75,0	67,5	77,2	74,1	94,3	92,1	95,1	93,8
nepracující důchodci	74,7	67,2	77,1	73,7	94,2	92,0	94,9	93,6
ostatní s vlastním zdrojem obživy	0,2	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1
nezjištěno	3,0	3,1	2,7	3,3	2,0	1,9	1,7	2,0

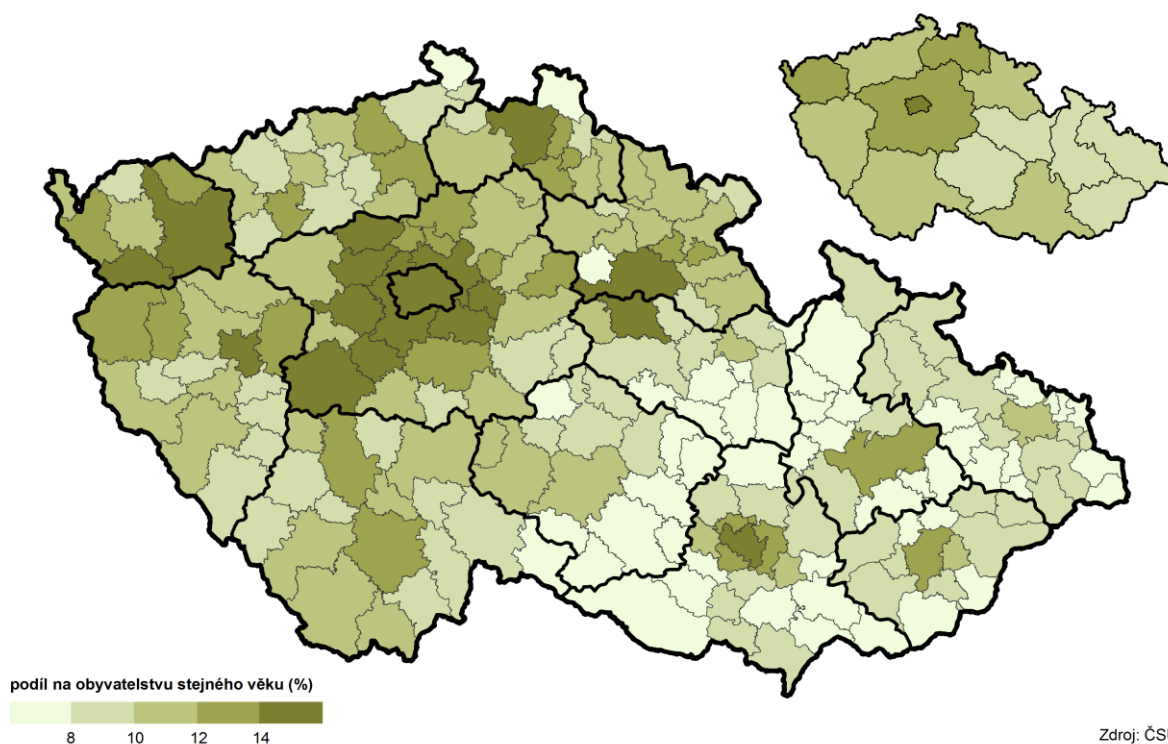
Tab. 2.4 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 60–64 let a 65 a více let podle ekonomické aktivity podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Zdroj: SLDB 2011

	Osoby ve věku 60–64 let					Osoby ve věku 65 a více let		
	celkem	ekonomicky aktivní (%)		ekonomicky neaktivní (%)		celkem	z toho (%)	
		zaměstnaní	nezaměstnaní	celkem	z celku nepracující důchodci		zaměstnaní	nepracující důchodci
Pardubický kraj	36 105	22,7	1,4	72,8	72,6	82 330	4,6	93,4
v tom SO ORP:								
Česká Třebová	1 444	17,2	1,8	78,0	77,8	3 042	3,4	94,8
Hlinsko	1 418	16,6	2,3	78,7	78,6	3 657	2,9	95,2
Holice	1 230	22,4	1,6	73,3	73,2	2 598	4,5	93,9
Chrudim	5 730	21,7	1,1	74,1	73,7	13 350	3,9	93,9
Králíky	673	16,6	1,2	78,2	77,4	1 430	3,2	94,1
Lanškroun	1 686	21,1	1,1	74,2	73,1	3 236	5,2	92,1
Litomyšl	1 810	20,9	1,3	76,0	75,9	4 140	3,3	95,3
Moravská Třebová	2 019	16,2	1,5	79,5	79,1	4 195	3,0	94,8
Pardubice	8 404	29,3	1,2	66,3	66,0	21 125	6,6	91,4
Polička	1 325	19,0	1,1	77,1	77,1	3 124	2,6	96,1
Přelouč	1 748	26,3	1,4	68,9	68,7	4 101	4,3	93,5
Svitavy	2 437	18,8	1,7	76,3	76,2	4 729	3,9	93,8
Ústí nad Orlicí	1 997	21,3	1,2	74,4	74,2	4 211	4,4	93,6
Vysoké Mýto	2 270	23,3	1,8	72,3	72,2	5 104	3,9	94,2
Žamberk	1 914	23,5	1,4	71,4	71,2	4 288	4,8	92,9

Mezi správními obvody ORP v kraji byl v roce 2011 nejvyšší podíl zaměstnaných osob ve věkové skupině 60–64 let na severozápadě kraje, tedy v SO ORP Pardubice (29,3 %) a Přelouč (26,3 %), nejnižší na jihu a východě kraje v SO ORP Moravská Třebová (16,2 %), Králíky a Hlinsko (po 16,6 %). Ve věkové skupině 65 a více let se za SO ORP Pardubice s nejvyšším podílem 6,6 % zaměstnaných zařadil SO ORP Lanškroun (5,2 %) a Žamberk (4,8 %). Nejnižší podíl zaměstnaných byl v SO ORP Polička, Hlinsko a Moravská Třebová.

Pracující důchodci ve věku 60–69 let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Zdroj: ČSÚ

Předchozí kartogram názorně ukazuje nejvyšší podíl pracujících důchodců na obyvatelstvu ve věku 60–69 let na severozápadě kraje (nejvíce Pardubicko 14,1 %), kde je v Hradecko-pardubické aglomeraci soustředěno nejvíce pracovních příležitostí a mzdy jsou obvykle vyšší než v jiných částech kraje. Naproti tomu nejnižší podíl pracujících důchodců je na jihu a východě kraje (Moravskotřebovsko 6,2 %, Hlinecko 6,4 % a Králicko 6,6 %), kde je mzdová úroveň a nabídka pracovních míst nejnižší.

Struktura zaměstnaných osob ve věku 60–64 let i seniorů ve věku 65 a více let **podle postavení v zaměstnání** se liší od struktury všech zaměstnaných s bydlištěm v kraji. V porovnání s osobami mladšími než 60 let byl v kraji při sčítání lidu v roce 2011 mezi zaměstnanými seniory vysoký podíl osob s nezjištěným postavením v zaměstnání (ve věkové skupině 60–64 let dvojnásobný a ve skupině 65 a více let dokonce čtyřnásobný). Přesto je u starších osob patrný nižší podíl zaměstnanců ve prospěch osob pracujících na vlastní účet, zaměstnavatelů i pomáhajících rodinných příslušníků.

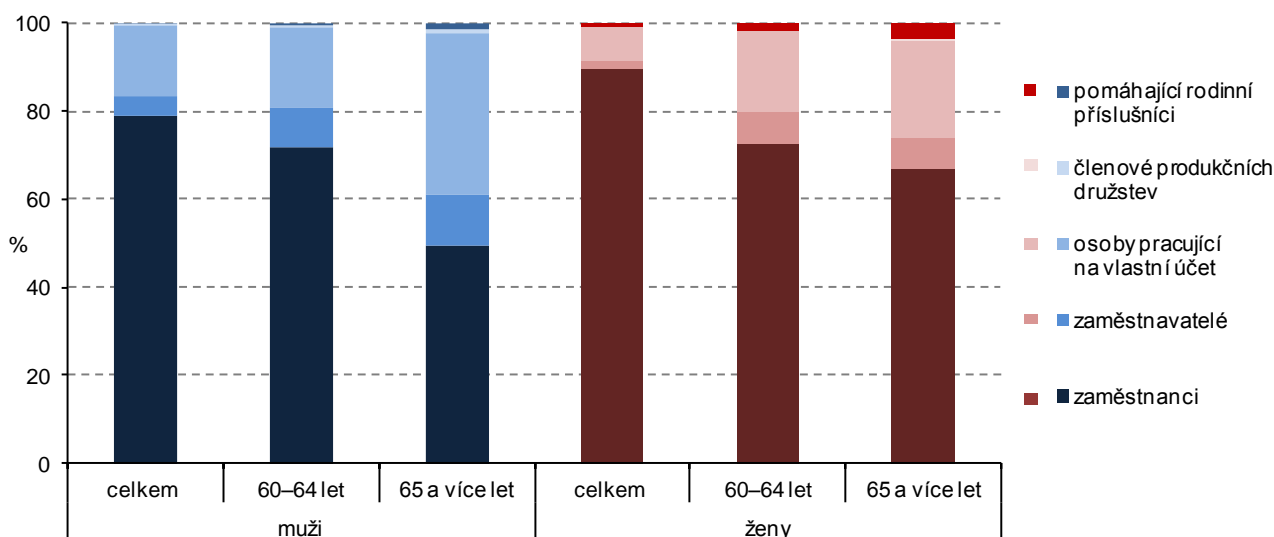
Tab. 2.5 Zaměstnaní s bydlištěm v Pardubickém kraji podle postavení v zaměstnání podle pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	z toho ve věku				Osoby ve věku 65 a více let podle pohlaví	
		60–64	65 a více	v tom		muži	ženy
				65–69	70 a více		
Zaměstnaní celkem	224 590	8 211	3 749	2 458	1 291	2 336	1 413
v tom (%):							
zaměstnanci	79,4	64,9	44,9	47,8	39,3	40,8	51,6
zaměstnavatelé	3,4	7,6	8,1	9,0	6,3	9,5	5,7
osoby pracující na vlastní účet	11,7	16,6	25,3	24,7	26,4	30,4	16,8
členové produkčních družstev	0,1	0,4	0,4	0,3	0,5	0,5	0,1
pomáhající rodinní příslušníci	0,4	0,7	1,9	1,8	2,0	1,2	2,9
nezjištěno	5,0	9,8	19,5	16,3	25,5	17,4	22,9

Z následujícího grafu je po vyloučení osob s nezjištěným postavením v zaměstnání patrný u mužů výrazněji vyšší podíl osob samostatně pracujících na vlastní účet a zaměstnavatelů ve věkové skupině 65 a více let v porovnání se skupinou 60–64 let než u žen. Mezi ženami je ve všech věkových skupinách podíl členů produkčních družstev tak nízký, že není z grafu vůbec patrný. Mezi ženami ve věku 65 a více let roste s věkem v porovnání s muži rychleji podíl pomáhajících rodinných příslušníků.

Graf 2.5 Zaměstnaní s bydlištěm v Pardubickém kraji podle pohlaví, věku a postavení v zaměstnání podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Také struktura zaměstnaných seniorů podle **odvětví ekonomické činnosti** je odlišná od struktury zjištěné u mladších zaměstnaných osob. Obdobně jako u postavení v zaměstnání je mezi seniory vyšší podíl osob s nezjištěným odvětvím (téměř třetina zaměstnaných žen a čtvrtina zaměstnaných mužů ve věku 65 a více let). Obecně lze konstatovat, že jsou senioři více zastoupeni v odvětvích spadajících do primárního (zemědělství) a terciárního sektoru (školství, zdravotnictví a sociální péče, služby). Nižší zastoupení mají senioři podle očekávání v průmyslu, stavebnictví, dopravě a skladování, tedy v odvětvích náročných na fyzickou kondici. Poněkud překvapivé může být nižší zastoupení seniorů v obchodě a veřejné správě.

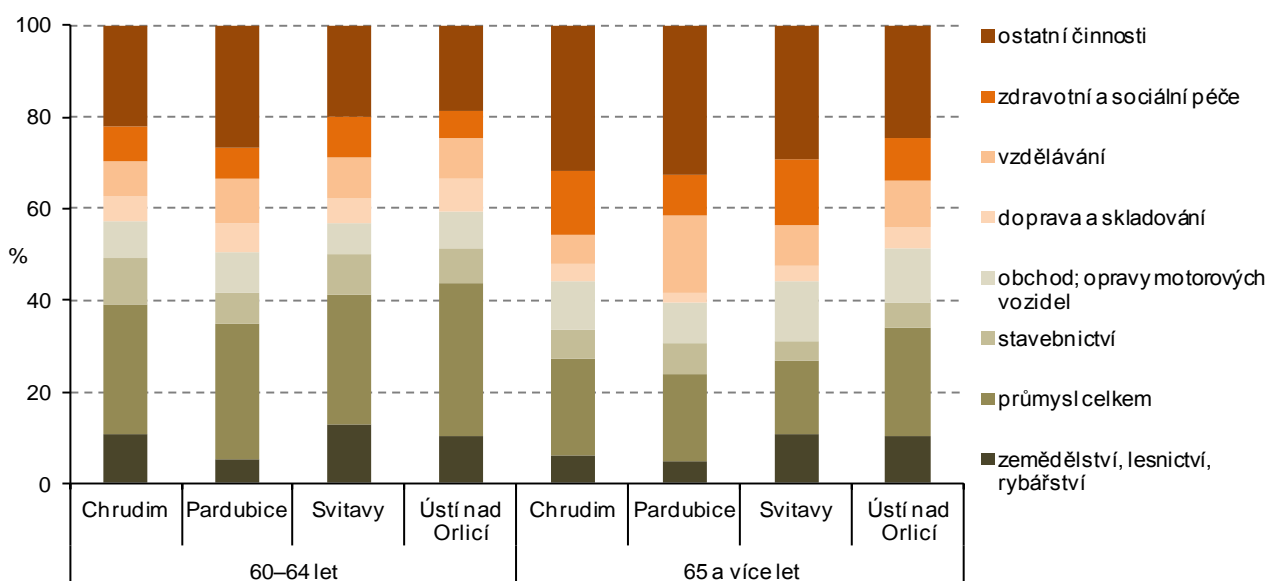
Tab. 2.6 Zaměstnaní s bydlištěm v Pardubickém kraji podle odvětví ekonomické činnosti, podle pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Zaměstnaní			v tom podle pohlaví					
	celkem	60–64	65 a více	muži			ženy		
				celkem	60–64	65 a více	celkem	60–64	65 a více
Zaměstnaní celkem	224 590	8 211	3 749	124 142	5 814	2 336	100 448	2 397	1 413
z toho (%):									
zemědělství, lesnictví, rybářství	3,8	7,4	5,2	4,9	9,1	6,2	2,5	3,5	3,5
průmysl celkem	30,4	25,1	14,6	35,8	30,8	19,5	23,7	11,4	6,6
stavebnictví	6,9	6,5	4,3	11,3	8,9	6,4	1,5	0,6	0,9
obchod; opravy motorových vozidel	9,7	6,9	7,7	7,8	5,5	6,7	12,0	10,4	9,3
doprava a skladování	5,5	5,1	2,3	7,3	6,6	2,9	3,3	1,7	1,3
profesní, vědecké a technické činnosti	2,9	4,0	6,4	2,7	3,7	7,4	3,2	4,7	4,8
veřejná správa a obrana	5,5	4,2	1,8	5,3	4,0	1,6	5,7	4,6	2,1
vzdělávání	6,1	7,6	9,1	2,5	5,3	8,3	10,5	13,2	10,3
zdravotní a sociální péče	6,2	6,1	7,7	2,0	2,9	4,2	11,3	13,9	13,4
nezjištěno	10,7	15,9	27,0	10,4	13,6	24,7	11,1	21,4	30,9

Z územního hlediska se liší podíl zaměstnaných v jednotlivých odvětvích ve skupině osob ve věku 60–64 let i seniorů ve věku 65 a více let. Nadprůměrný podíl osob ve věku 60–64 let zaměstnaných v zemědělství byl zjištěn v okrese Svitavy a vyšší podíl zaměstnaných v průmyslu na Orlickoústecku. Obdobná situace byla také u osob ve věku 65 a více let. V této věkové skupině se ještě v roce 2011 projevil i vyšší podíl zaměstnaných v oblasti vzdělávání na Pardubicku a ve zdravotnictví a sociální péči na Chrudimsku a Svitavsku. Podle očekávání má nadprůměrné zastoupení zaměstnanost v dopravě v okrese Ústí nad Orlicí.

Graf 2.6 Ekonomicky aktivní v okresech Pardubického kraje ve věku 60 a více let podle odvětví ekonomické činnosti (ze zjištěných hodnot)

Struktura zaměstnaných **podle hlavních tříd zaměstnání** je mezi seniory též odlišná. Je třeba vzít v úvahu, že i u tohoto hlediska jsou data znehodnocována vysokým podílem osob, které na tuto otázku při sčítání lidu neodpověděly, či jejich odpověď nebyla dostatečně přesná. Obecně se v kraji projevuje, že do vyššího věku pracují osoby s úzkou specializací, či ve vysokých funkcích. Bez ohledu na dosažené vzdělání senioři obsazují také méně honorované pomocné práce a pozice, na kterých nejsou stanoveny vysoké kvalifikační požadavky. Motivací je v tomto případě přilepšení k důchodu.

Nadprůměrné zastoupení měli v roce 2011 v kraji mezi zaměstnanými ve věku 60–64 let zákonodárci a řídicí pracovníci, naproti tomu podíl specialistů byl výrazně vyšší i ve věkové skupině 65 a více let (především u mužů). Podíl skupiny techničtí a odborní pracovníci se s rostoucím věkem zaměstnanců snižoval zvolna, zatímco podíl zaměstnanců ve třídách „řemeslníci a opraváři“, „obsluha strojů a zařízení vč. montérů“ byl ve věkové skupině 65 a více let o více než polovinu nižší než ve věkové kategorii 60–64 let.

Tab. 2.7 Zaměstnaní s bydlištěm v Pardubickém kraji podle hlavních tříd zaměstnání, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Zaměstnaní			v tom podle pohlaví					
	celkem	60–64	65 a více	muži			ženy		
				celkem	60–64	65 a více	celkem	60–64	65 a více
Zaměstnaní celkem	224 590	8 211	3 749	124 142	5 814	2 336	100 448	2 397	1 413
v tom (%):									
zákonodárci a řídící pracovníci	5,7	7,1	4,9	6,9	8,3	6,6	4,2	4,1	2,1
specialisté	13,9	14,2	18,6	10,2	11,1	18,0	18,5	21,9	19,6
techničtí a odborní pracovníci	18,2	16,7	13,9	15,3	15,8	14,9	21,9	19,1	12,4
úředníci	5,3	2,9	2,6	2,8	2,0	1,4	8,3	5,2	4,7
pracovníci ve službách a prodeji	12,5	9,9	10,4	8,0	7,8	9,6	18,0	14,9	11,7
kvalifikovaní pracovníci									
v zemědělství, lesnictví, rybářství	1,8	2,6	2,7	2,0	3,0	3,3	1,6	1,8	1,8
řemeslníci a opraváři	16,2	14,8	7,0	25,1	20,2	10,0	5,3	1,8	1,9
obsluha strojů a zařízení, montéři	14,3	12,5	4,8	18,5	16,5	6,5	9,2	3,0	2,1
pomocníci a nekvalifikovaní prac.	3,6	4,1	6,5	2,2	2,3	1,8	5,3	8,4	14,2
zaměstnanci v ozbrojených silách	0,6	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1
nezjištěno	7,8	15,1	28,5	8,1	13,1	27,9	7,5	19,8	29,6

Následující tabulka ukazuje, jak výrazně souvisí počty zaměstnaných seniorů s jejich nejvyšším ukončeným vzděláním. **Vzdělanostní struktura zaměstnaných mužů** ve věkové skupině 60–64 let se ještě příliš neliší od vzdělanostní struktury všech zaměstnaných mužů v Pardubickém kraji, pouze podíl vysokoškolsky vzdělaných mužů je zde o 4 procentní body vyšší (na úkor mužů s úplným středním vzděláním). Ve věkové skupině 65 a více let je podíl mužů se středoškolským vzděláním (včetně vyučených) oproti mladším mužům o více než jednu třetinu nižší, a to ve prospěch vysokoškolsky vzdělaných mužů. Tím se v této věkové kategorii dostává podíl vysokoškoláků na první místo mezi všemi vzdělanostními kategoriemi, přitom mezi všemi muži tohoto věku v kraji má vysokoškolské vzdělání každý desátý. **Mezi zaměstnanými ženami** v kraji jsou s jejich rostoucím věkem změny ve vzdělanostní struktuře odlišné. Zaměstnané ženy ve věku 60–64 let měly v roce 2011 v kraji v porovnání se všemi zaměstnanými ženami nižší podíly ve skupině se středoškolským vzděláním (včetně vyučených) a úplným středoškolským vzděláním, mírně nadprůměrný byl podíl žen se základním, vyšším odborným (včetně nástavbového) a vysokoškolským vzděláním. Mezi seniorkami ve věku 65 a více let se oproti věkové skupině 60–64 let ještě připojilo zdvojnásobení podílu zaměstnaných žen se základním vzděláním.

Tab. 2.8 Zaměstnaní s bydlištěm v Pardubickém kraji podle nejvyššího ukončeného vzdělání podle pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Zaměstnaní			v tom podle pohlaví					
	celkem	60–64	65 a více	muži			ženy		
				celkem	60–64	65 a více	celkem	60–64	65 a více
Zaměstnaní celkem	224 590	8 211	3 749	124 142	5 814	2 336	100 448	2 397	1 413
v tom (%):									
bez vzdělání	0,1	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,6
základní vč. neukončeného	6,0	6,3	9,6	5,0	5,2	4,5	7,2	8,9	17,9
střední vč. vyučení (bez maturity)	40,3	40,8	27,0	46,8	46,3	28,9	32,2	27,7	23,9
úplně střední (s maturitou)	33,2	28,8	29,0	29,4	25,3	28,1	37,8	37,2	30,5
nástavbové a vyšší odborné	5,4	5,5	8,7	3,8	3,9	8,4	7,5	9,5	9,3
vysokoškolské	14,4	17,5	24,2	14,2	18,5	29,2	14,7	15,4	16,1
nezjištěno	0,6	0,8	1,2	0,6	0,7	0,9	0,6	1,1	1,7

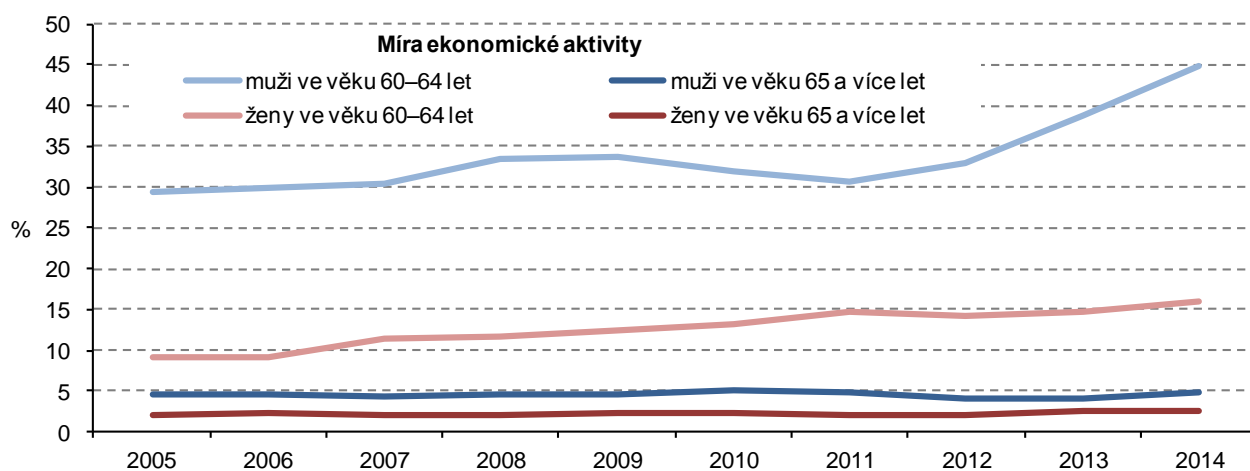
Důležitým zdrojem dat o ekonomické aktivitě obyvatel krajů je též **Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)**, které na základě zjištěných údajů z výběrového souboru každoročně vyčísluje věkovou strukturu ekonomicky aktivních a zaměstnaných osob a následně též míru ekonomické aktivity vybraných věkových kategorií. Vzhledem k tomu, že se v této analýze věnujeme především těm věkovým skupinám, ve kterých lze počty ekonomicky aktivních osob dopočítat ze šetřeného souboru na celou populaci s poměrně velkou statistickou chybou, jsou v následujícím grafu a v tabulce „Dlouhodobý vývoj Pardubického kraje – obyvatelstvo a ekonomická aktivita“ v tabulkové příloze této publikace zveřejněny časové řady míry ekonomické aktivity formou tříletých klouzavých průměrů.

Podle VŠPS se v roce 2014 v kraji osoby ve věku 60 a více let podílely 6,2 % na počtu všech ekonomicky aktivních obyvatel kraje a jejich podíl se téměř neliší od celostátního průměru. Na počtu ekonomicky neaktivních ve věku 15 a více let se tato věková skupina v kraji podílela 63,8 % (2,1 procentního bodu nad republikovým průměrem).

Míra ekonomické aktivity¹ se v kraji v uplynulých 10 letech zvyšovala u obyvatel ve věkové skupině 60–64 let především v souvislosti s posouváním hranice určené pro odchod do starobního důchodu. Rychlejší růst byl zaznamenán u mužů, avšak u nich se výrazněji projevil v letech 2009 a 2011 důsledky ekonomické recese. Míra ekonomické aktivity osob ve věku 65 a více let se v kraji v uplynulých deseti letech téměř nezměnila. V porovnání s republikovým průměrem byla v kraji v roce 2014 míra ekonomické aktivity mužů ve věku 60–64 let o 4,2 procentního bodu vyšší, naproti tomu míra ekonomické aktivity mužů pětadesátiletých a starších byla pod celostátním průměrem o 1,0 procentního bodu. Míra ekonomické aktivity u žen ve věku 60–64 let byla pod celostátním průměrem o 1,2 procentního bodu a žen ve věku 65 a více let o 0,8 procentního bodu.

Graf 2.7 Míra ekonomické aktivity obyvatel Pardubického kraje podle pohlaví a věku v letech 2005 až 2014 (tříleté průměry)

Zdroj: VŠPS

Výběrové šetření pracovních sil se ve svých doprovodných šetřeních, tzv. **ad-hoc modulech** (AHM) v roce 2006 a 2012 zabývalo chováním seniorů ve vztahu k pracovním aktivitám.

Šetření z roku 2006 se zaměřilo na osoby ve věku 50 až 69 let. Těm respondentům, kteří již nepracovali, byla položena otázka na věk, ve kterém začali pobírat starobní důchod. V Pardubickém kraji uvedl nadprůměrný podíl respondentů, že začali pobírat důchod ve věku 60–64 let. Tehdy ještě ekonomický růst umožňoval v kraji vysokou zaměstnanost a neprojevoval se takový zájem o předčasné odchody do starobního důchodu. Osobám, které ještě pracovaly, byla položena otázka na věk, ve kterém počítají s ukončením pracovní aktivity. Odpovědi se lišily v závislosti na pohlaví, věku dotazované osoby, jejím vzdělání, odvětví ekonomické činnosti i charakteru vykonávané práce (hlavní třídy podle klasifikace zaměstnání). Ne všechna data měla dostatečně vysokou spolehlivost, proto byly na úrovni krajů publikovány jen vybrané údaje. Bylo zjištěno, že v Pardubickém kraji má zájem ukončit pracovní aktivitu ve věku 65 a více let, popř. co nejpozději, 18,0 % mužů a 12,2 % žen ze zaměstnaných věkové skupiny 50–69 let. V porovnání s celostátním průměrem byl podíl u mužů nižší o 6,9 procentního bodu a u žen o 1,1 procentního bodu.

Dvě třetiny respondentů v kraji měly v úmyslu ukončit pracovní aktivitu ve věku 60–64 let (při celostátním průměru 55 %) a 16 % uvažovalo o pozdějším odchodu na odpočinek (v celé ČR 20 %). Z hlediska jednotlivých tříd zaměstnání hodlali déle pracovat řídicí pracovníci, popř. vědeckí a odborní pracovníci, což je v souladu s celostátními údaji. Výrazně podprůměrný zájem déle pracovat byl v kraji mezi pracovníky obsluhujícími stroje a zařízení a mezi pomocnými a nekvalifikovanými pracovníky.

V menším rozsahu se pracovními aktivitami seniorů zabýval i **ad-hoc modul VŠPS v roce 2012**. Podílem pracujících důchodců na celkovém počtu starobních důchodců do 69 let se v té době řadil Pardubický kraj na desáté místo v ČR, nižší podíly byly jen v Kraji Vysočina, Moravskoslezském, Ústeckém a Olomouckém kraji. Stejně místo zaujímal Pardubický kraj mezi kraji i v podílu osob s úmyslem pracovat i po dosažení věku

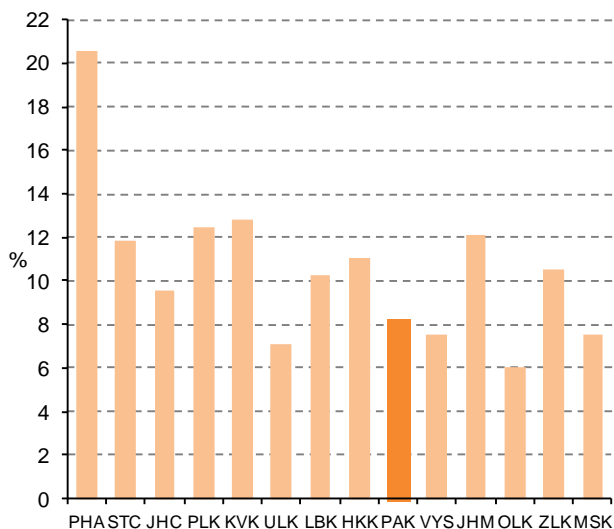
¹ Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu všech osob určité věkové kategorie.

odchodu do starobního důchodu. Tato otázka byla položena ekonomicky aktivním respondentům ve věku 50 a více let. Úmysl dále pracovat mělo v Pardubickém kraji 30 % ekonomicky aktivních osob, přitom v Hlavním městě Praze to bylo 77 % a ve Středočeském kraji 55 % ekonomicky aktivních. Nižší podíl zájemců o pracovní uplatnění i po dosažení věku odchodu do důchodu byl pouze ve čtyřech krajích (Moravskoslezském, Libereckém, Jihočeském a v Kraji Vysočina). Srovnatelný zájem dále pracovat jako v Pardubickém kraji byl v Olomouckém kraji. Z uvedeného plyne, že značný vliv na rozhodování respondentů má dostatečně pestrá nabídka dobře honorovaných pracovních míst a v neposlední řadě vzdělanostní struktura obyvatel daného území.

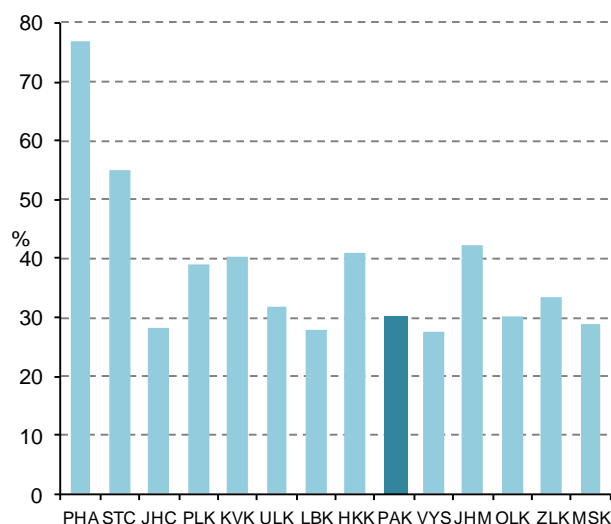
Graf 2.8 Podíl pracujících na celkovém počtu starobních důchodců do věku 69 let podle krajů (průměr let 2010–2012)

Zdroj: VŠPS

Graf 2.9 Úmysl pracovat i po dosažení věku odchodu do starobního důchodu podle krajů v roce 2012

Zdroj: VŠPS AHM 2012 – Přechod do důchodu

Obyvatelstvo v České republice velmi významně stárne a dle demografických projekcí do roku 2050 můžeme očekávat, že senioři ve věku 65 a více let budou tvořit až jednu třetinu populace. Na tento vývoj je nezbytně nutné reagovat i v oblasti pracovního života vytvořením podmínek pro zaměstnávání starších osob. Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013–2017, kterému bude věnován větší prostor v kapitole 7 této publikace, definuje Strategický cíl D2: Prodloužit pracovní kariéru pracovníků a motivovat je k odkladu odchodu do důchodu prostřednictvím úpravy legislativních podmínek, podporovat zaměstnavatele k akceptování konceptu **Age Managementu**² na pracovištích a bojovat proti výskytu věkové diskriminace. V rámci tohoto strategického cíle bylo stanoveno 5 specifických cílů zaměřených na zvýšení informovanosti starších osob o možnostech uplatnění na trhu práce, využití celoživotních zkušeností starších pracovníků, případné podpoře jejich samostatného podnikání, dále na podporu zavádění principů Age Managementu, na změnu postojů ke stárnutí na základě informování společnosti o věkové diverzitě jakožto konkurenční výhodě pro firmy i společnost, na podporu zavádění konceptu Age Managementu na úřadech práce ČR a na zvýšení znalostí o Age Managementu u lékařů pracujících v oblasti pracovnílékařské péče a ochrany zdraví při práci.

² **Age management** lze definovat jako personální řízení s ohledem na věk, schopnosti a potenciál zaměstnanců. Jeho hlavním principem je, aby každý pracovník měl možnost svůj potenciál využít a nebyl znevýhodněn kvůli svému věku.

Okrupy působení (viz Metodická příručka Age Management pro práci s cílovou skupinou 50+, vydanou Asociací institucí vzdělávání dospělých ČR v roce 2012, str. 33):

- péče o zdraví;
- restrukturalizace pracovních míst;
- rozvoj pracovního prostředí;
- přizpůsobení organizace práce (např. času směn ve výrobě cyklům spánku a bdělosti);
- ergonomie práce (hledání ergonomických řešení, která omezují fyzickou zátěž pracovníků);
- řízení směn podle podnětů zaměstnanců;
- rozvoj mezigenerační spolupráce;
- podpora a propagace rozvoje fyzické kondice zaměstnanců;
- podpora uspokojení z práce a zachování pracovní pohody.

Mzdy a platy seniorů

Externím zdrojem pro údaje o mzdách zaměstnanců podle věku je **Informační systém o průměrném výděлку**, který provozuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. V krajském členění jsou podle pohlaví k dispozici údaje o průměrné hrubé měsíční mzdě v podnikatelské sféře a platu v nepodnikatelské sféře podle krajů v členění podle desetiletých věkových skupin. V obdobné struktuře jsou i hodnoty mediánu mezd, popř. platů.

Průměrná měsíční mzda seniorů ve věku 60 a více let zaměstnaných v **podnikatelské sféře** v roce 2014 dosahovala 26 tis. Kč a byla o 2 tis. Kč (8,2 %) nad průměrnou mzdou všech zaměstnanců v podnikatelské sféře v kraji. Tyto údaje jsou významně ovlivněny odlišnou strukturou zaměstnaných podle pohlaví oproti struktuře všech zaměstnaných. Muži šedesátiletí a starší, jejichž průměrná mzda je o třetinu vyšší než u žen stejné věkové skupiny, se podílejí na zaměstnancích podnikatelské sféry stejného věku z 82 %, zatímco mezi všemi zaměstnanci v kraji je podíl mužů 62 %. Tím je vysvětlen paradox, že zatímco průměrná mzda zaměstnaných v kraji úhrnem je nejvyšší ve věkové skupině 60 a více let, mezi muži je nejvyšší ve věkové skupině 40–49 let a mezi ženami ve skupině 30–39 let. Obdobná situace je i při hodnocení úrovně **průměrných platů v nepodnikatelské sféře**. Jedinou odlišností je, že nejvyšší průměrný plat měly v kraji ženy ve věku 60 a více let. Důsledkem toho bylo, že průměrný plat nejstarší věkové kategorie za muže a ženy úhrnem byl vyšší v porovnání s průměrným platem všech zaměstnanců nepodnikatelské sféry o 2,5 tis. Kč (o 10,4 %) a převyšoval průměrnou mzdu v podnikatelské sféře téměř o 1 tis. Kč.

Tab. 2.9 Průměrná měsíční mzda/plat zaměstnanců podle věku a pohlaví v Pardubickém kraji v roce 2014

Zdroj: MPSV; Informační systém o průměrném výděлку

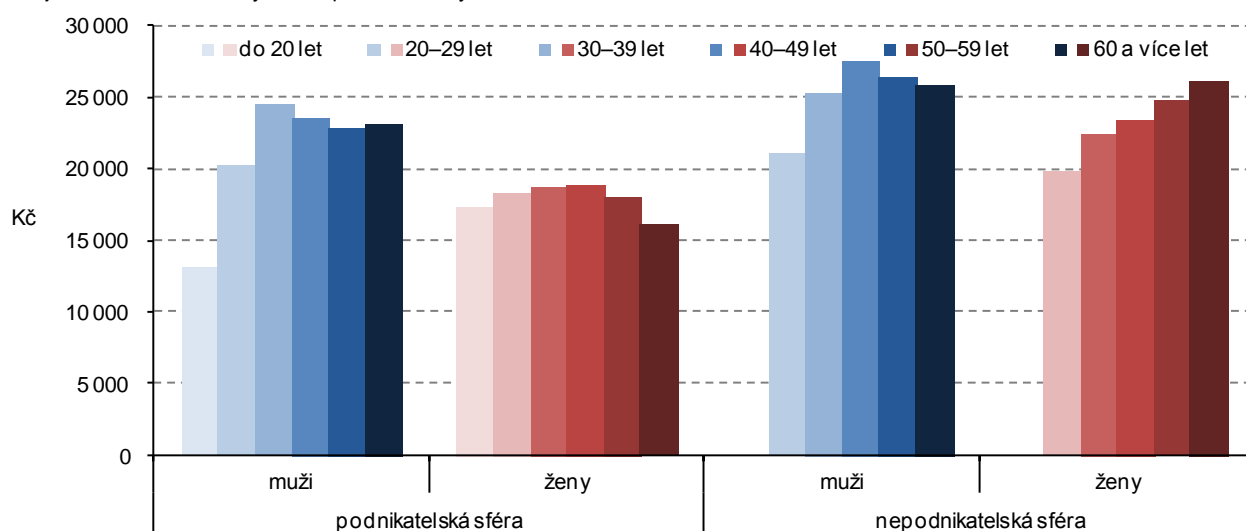
Kč

	Hrubá měsíční mzda v podnikatelské sféře			Hrubý měsíční plat v nepodnikatelské sféře		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Zaměstnanci celkem	24 007	26 045	20 679	24 376	26 688	23 108
v tom věk:						
do 20 let	14 249	13 628	15 657	.	.	.
20–29 let	20 503	21 067	19 424	20 072	20 785	19 569
30–39 let	25 150	27 373	21 259	23 485	25 610	21 740
40–49 let	24 860	27 567	21 133	24 859	28 964	23 091
50–59 let	24 096	26 805	20 460	25 367	27 928	24 383
60 a více let	25 976	27 226	20 219	26 914	27 229	26 519

Podobné výsledky poskytuje porovnání **mediánu³** měsíční mzdy (platu) v kraji. Rozdíl je v tom, že mezi muži byl nejvyšší medián mzdy v podnikatelské sféře ve věkové skupině 30–39 let, zatímco nejvyšší průměrnou mzdu měli zaměstnanci ve věku 40–49 let. Medián platu žen v nepodnikatelské sféře byl ve věkové skupině 60 a více let vyšší než u mužů, přitom vyšší průměrnou mzdu měli ve stejné věkové kategorii muži.

Graf 2.10 Medián měsíční mzdy/platu podle věku a pohlaví v Pardubickém kraji v roce 2014

Zdroj: MPSV; Informační systém o průměrném výděлку

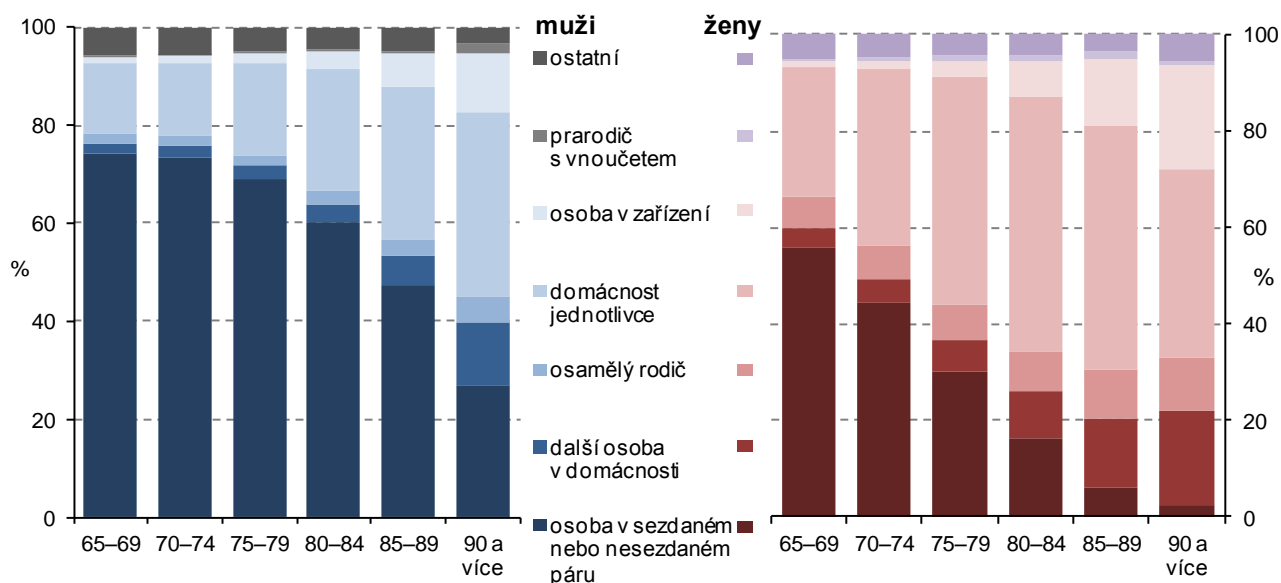
³ Medián je hodnota mzdy, která rozdělí zaměstnance na dvě stejně velké skupiny – se mzdou pod a nad mediánem.

3. Domácnosti a bydlení seniorů

Jediným zdrojem dat, který poskytuje podrobné údaje o domácnostech a bydlení seniorů v územním detailu, je sčítání lidu, domů a bytů. **Za domácnost seniorů je v této kapitole považována každá domácnost, v jejímž čele je osoba ve věku 65 a více let.** Do domácností seniorů jsou tedy zahrnuty všechny domácnosti jednotlivců tvořené osobou ve věku 65 a více let, úplné a neúplné rodiny s osobou v čele ve věku 65 a více let a z nerodinných domácností jen ty, které jsou tvořeny prarodičem ve věku 65 a více let s vnoučetem. V oblasti bydlení neumožňoval v roce 2011 použitý způsob zjišťování a následného zpracování dat získat podrobné údaje v případě, že v bytě žilo více rodinných domácností (proto jsou některá data zde publikována pouze za hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou).

Z celkového počtu 82 330 obyvatel Pardubického kraje ve věku 65 a více let se zjištěným postavením v domácnosti jich téměř polovina (49,6 %) žila v sezdaném nebo nesezdaném páru a téměř třetina (30,7 %) tvořila samostatnou domácnost jednotlivce. Do kategorie osamělý rodič bylo zařazeno 5,4 % seniorů, dalších 5,2 % žilo jako další osoba v domácnosti; poměrně málo rozšířené bylo mezi seniory soužití prarodiče s vnoučetem (0,6 % seniorů). Z celkového počtu seniorů jich 3,5 % žilo v zařízeních a u 4,9 % seniorů nebylo možné postavení v domácnosti blíže určit (hlavně osoby ve vícečlenných nerodinných domácnostech a osoby v domácnostech tvořených 2 a více rodinami).

Graf 3.1 Osoby ve věku 65 a více let podle postavení v domácnosti, pohlaví a věku v Pardubickém kraji podle SLDB 2011

S rostoucím věkem seniorů se v roce 2011 snižoval podíl osob žijících v páru ve prospěch samostatného bydlení (jako jednatelce); v nejvyšších věkových kategoriích se seniory častěji stávali další osobou v domácnosti či se stěhovali do zařízení. Zatímco mezi muži se podíl domácností jednotlivce v kraji zvyšoval až do nejvyššího věku, mezi ženami rostl podíl domácností jednotlivců pouze do věkové kategorie 80–84 let a poté se snižoval. Přesto byl podíl nejstarších samostatně bydlících žen vyšší než stejně starých mužů. Ve věkové skupině 80–84 let činil podíl mužů bydlících samostatně 25 %, žen stejného věku žilo samostatně 53 %; ve věkové skupině 90 a více let to bylo 38 % mužů a 39 % žen.

Struktura domácností

Z celkového počtu 207,4 tis. všech hospodařících domácností v kraji v roce 2011 připadaly dvě třetiny na rodinné domácnosti a 30 % tvořily domácnosti jednotlivců. Metodika SLDB 2011 mezi domácnosti nezařadila osoby žijící jednotlivě v zařízeních. Proto ve zbývajících částech kapitoly věnované domácnostem nejsou tyto osoby, kterých bylo celkem 2,8 tis., zahrnuty do domácností jednotlivců.

Z **manželských párů** v kraji, které v roce 2011 tvořily samostatnou hospodařící domácnost, bylo 36 % těch, v nichž alespoň jeden z partnerů měl 60 a více let. Párů, ve kterých měli oba partneři 60 a více let, přitom bylo více než 28 %. Nejpočetnější skupinou mezi manželskými páry seniorů byly dvojice, ve kterých měli oba partneři 60–69 let (14 %). Párů, ve kterých měli oba partneři 75 a více let, bylo v kraji 4 251, což představuje 4,4 % všech manželských párů.

Tab. 3.1 Domácnosti tvořené 1 rodinou – manželské páry podle věku partnerů v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	z toho věk muže				
		do 49 let	50–59 let	60–69 let	70–74 let	75 a více let
Manželské páry celkem	97 413	41 050	21 882	20 744	5 872	7 864
z toho věk ženy:						
do 49 let	47 191	40 331	6 508	329	11	12
50–59 let	21 924	667	14 549	6 542	121	45
60–69 let	19 051	43	804	13 562	3 743	898
70–74 let	4 773	7	11	277	1 820	2 658
75 a více let	4 474	2	10	34	177	4 251

Devětkrát méně než manželských párů bylo v roce 2011 v kraji sečteno **faktických manželství**, tedy párů, ve kterých spolu neformálně žili druh a družka. Téměř tři čtvrtiny takovýchto soužití se týkalo dvojic, z nichž oba partneři měli méně než 50 let. Naproti tomu pouze 7,5 % faktických manželství tvořily dvojice osob ve věku 60 a více let (čtyřikrát nižší podíl než u manželských párů).

Tab. 3.2 Domácnosti tvořené 1 rodinou – faktická manželství podle věku partnerů v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	z toho věk muže				
		do 49 let	50–59 let	60–69 let	70–74 let	75 a více let
Faktická manželství celkem	10 748	8 010	1 480	880	183	194
z toho věk ženy:						
do 49 let	8 501	7 775	639	81	3	3
50–59 let	1 252	207	679	338	23	4
60–69 let	731	25	152	410	102	42
70–74 let	142	-	4	44	44	50
75 a více let	122	3	6	7	11	95

Následující část kapitoly se již bude věnovat pouze domácnostem seniorů, tedy těm **hospodařícím domácnostem, v jejichž čele byla osoba ve věku 65 a více let**. Takových domácností bylo v kraji v roce 2011 sečteno 53 480, z nichž 43,5 % tvořily úplné rodiny, 8,3 % neúplné rodiny, 47,3 % domácnosti jednotlivců a pouze 0,9 % domácností tvořil prarodič s vnoučetem. Z celkového počtu 88,2 tis. seniorů, žijících v roce 2011 v kraji v domácnostech seniorů, jich žilo v úplných rodinách 59 %, v neúplných rodinách 11 %, v domácnostech jednotlivců 29 % a zbylé 1 % připadalo na domácnosti prarodiče s vnoučetem. Posledně jmenované domácnosti měly průměrný počet členů vyšší než rodinné domácnosti seniorů.

Jednotlivé typy domácností seniorů se lišily z hlediska **ekonomické aktivity** jejich členů. V neúplných rodinách byl nižší podíl domácností, ve kterých se všichni členové řadili mezi důchodce (pracující i nepracující) v souvislosti s tím, že v neúplných rodinách žily častěji ekonomicky aktivní osoby nepobírající důchod.

Tab. 3.3 Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ podle typu domácnosti v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Domácnosti seniorů celkem	v tom			
		1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	domácnost prarodiče s vnoučetem
Domácnosti seniorů celkem	53 480	23 278	4 424	25 300	478
z toho podle ekonomické aktivity členů domácnosti (%) ¹⁾ :					
všichni členové jsou pracující důchodci	1,9	1,0	0,0	3,1	-
všichni členové jsou nepracující důchodci	77,3	71,5	17,2	94,7	2,9
Počet členů domácnosti	88 183	51 907	9 844	25 300	1 132
Průměrný počet členů domácnosti	1,6	2,2	2,2	1,0	2,4

¹⁾ Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let, přičemž osoby v čele domácnosti byly zjišťovány jen u uvedených typů hospodařících domácností.

¹⁾ Počet domácností, ve kterých mají všichni členové zjištěnou ekonomickou aktivitu pracující/nepracující důchodce.

Z následujících dvou tabulek jsou patrné územní rozdíly v zastoupení jednotlivých typů domácností seniorů v rámci Pardubického kraje. V okrese Ústí nad Orlicí jsou nejvíce zastoupeny úplné rodiny, nejvyšší podíl neúplných rodin je v okrese Chrudim. Naproti tomu výrazně nad průměrem kraje mají mezi domácnostmi seniorů zastoupení domácnosti jednotlivců v okrese Pardubice.

Tab. 3.4 Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ podle typu domácnosti v okresech Pardubického kraje

Zdroj: SLDB 2011

	Domácnosti seniorů celkem	v tom				v tom (%)			
		1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodič s vnoučetem	1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodič s vnoučetem
Pardubický kraj	53 480	23 278	4 424	25 300	478	43,5	8,3	47,3	0,9
v tom okres:									
Chrudim	10 766	4 641	987	5 068	70	43,1	9,2	47,1	0,7
Pardubice	18 300	7 787	1 412	8 918	183	42,6	7,7	48,7	1,0
Svitavy	10 389	4 605	900	4 781	103	44,3	8,7	46,0	1,0
Ústí nad Orlicí	14 025	6 245	1 125	6 533	122	44,5	8,0	46,6	0,9

¹⁾ Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let, přičemž osoby v čele domácnosti byly zjišťovány jen u uvedených typů hospodařících domácností.

Také mezi správními obvody ORP mají na Pardubicku dominantní postavení domácnosti jednotlivců (49,3 %), výrazně podprůměrné zastoupení mají domácnosti jednotlivců na Lanškrounsku (43,5 %) a Litomyšlsku (43,9 %). V těchto správních obvodech mají naproti tomu nejvyšší podíl na celkovém počtu domácností seniorů úplné rodiny (46,7 %, resp. 46,3 %). Nejnižší podíl úplných rodin je v SO ORP Pardubice, Hlinsko a Králíky (všude 42,2 %). Neúplné rodiny seniorů jsou nejvíce zastoupeny na Hlinceku (9,7 %), nejméně na Pardubicku (7,5 %).

Tab. 3.5 Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ podle typu domácnosti ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v Pardubickém kraji

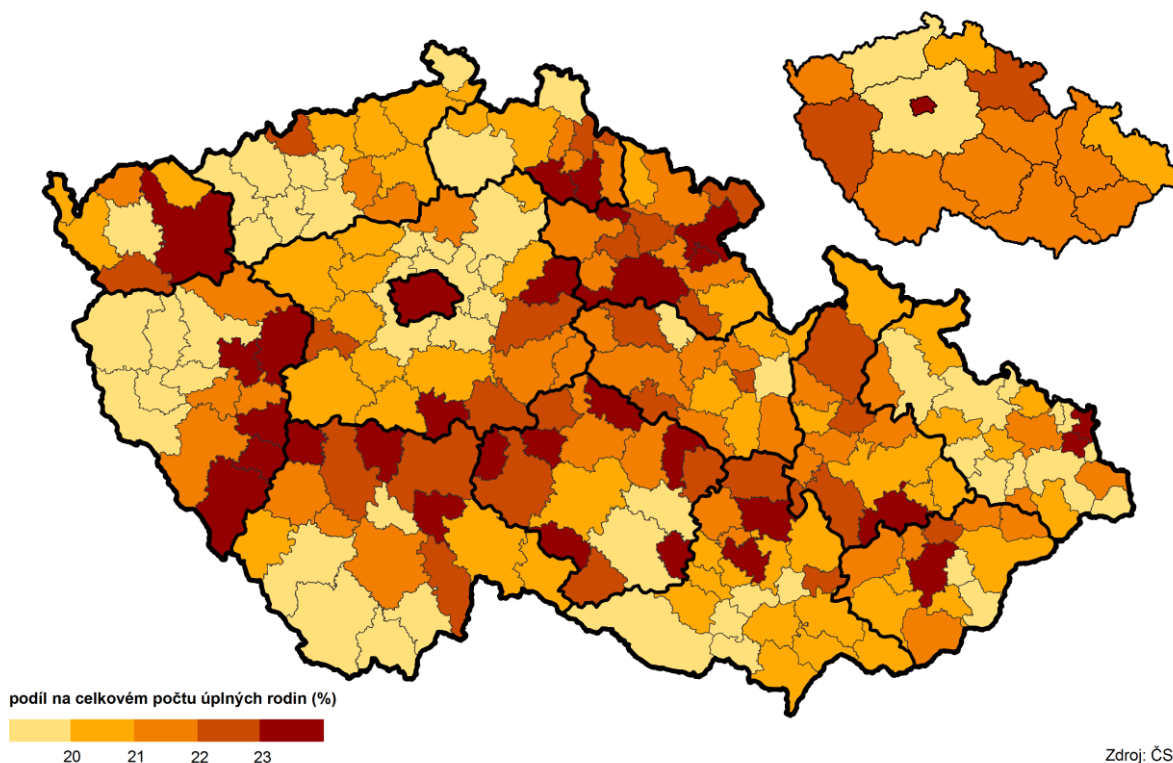
Zdroj: SLDB 2011

	Domácnosti seniorů celkem	v tom				v tom (%)			
		1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodič s vnoučetem	1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodič s vnoučetem
Pardubický kraj	53 480	23 278	4 424	25 300	478	43,5	8,3	47,3	0,9
v tom SO ORP:									
Česká Třebová	2 004	889	163	929	23	44,4	8,1	46,4	1,1
Hlinsko	2 347	991	228	1 111	17	42,2	9,7	47,3	0,7
Holice	1 683	755	150	764	14	44,9	8,9	45,4	0,8
Chrudim	8 419	3 650	759	3 957	53	43,4	9,0	47,0	0,6
Králíky	844	356	78	406	4	42,2	9,2	48,1	0,5
Lanškroun	2 097	980	186	912	19	46,7	8,9	43,5	0,9
Litomyšl	2 613	1 209	235	1 148	21	46,3	9,0	43,9	0,8
Mor. Třebová	2 609	1 140	241	1 195	33	43,7	9,2	45,8	1,3
Pardubice	14 064	5 937	1 048	6 930	149	42,2	7,5	49,3	1,1
Polička	2 050	896	161	971	22	43,7	7,9	47,4	1,1
Přelouč	2 553	1 095	214	1 224	20	42,9	8,4	47,9	0,8
Svitavy	3 117	1 360	263	1 467	27	43,6	8,4	47,1	0,9
Ústí nad Orlicí	2 805	1 259	215	1 308	23	44,9	7,7	46,6	0,8
Vysoké Mýto	3 357	1 469	257	1 598	33	43,8	7,7	47,6	1,0
Žamberk	2 918	1 292	226	1 380	20	44,3	7,7	47,3	0,7

¹⁾ Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let, přičemž osoby v čele domácnosti byly zjišťovány jen u uvedených typů hospodařících domácností.

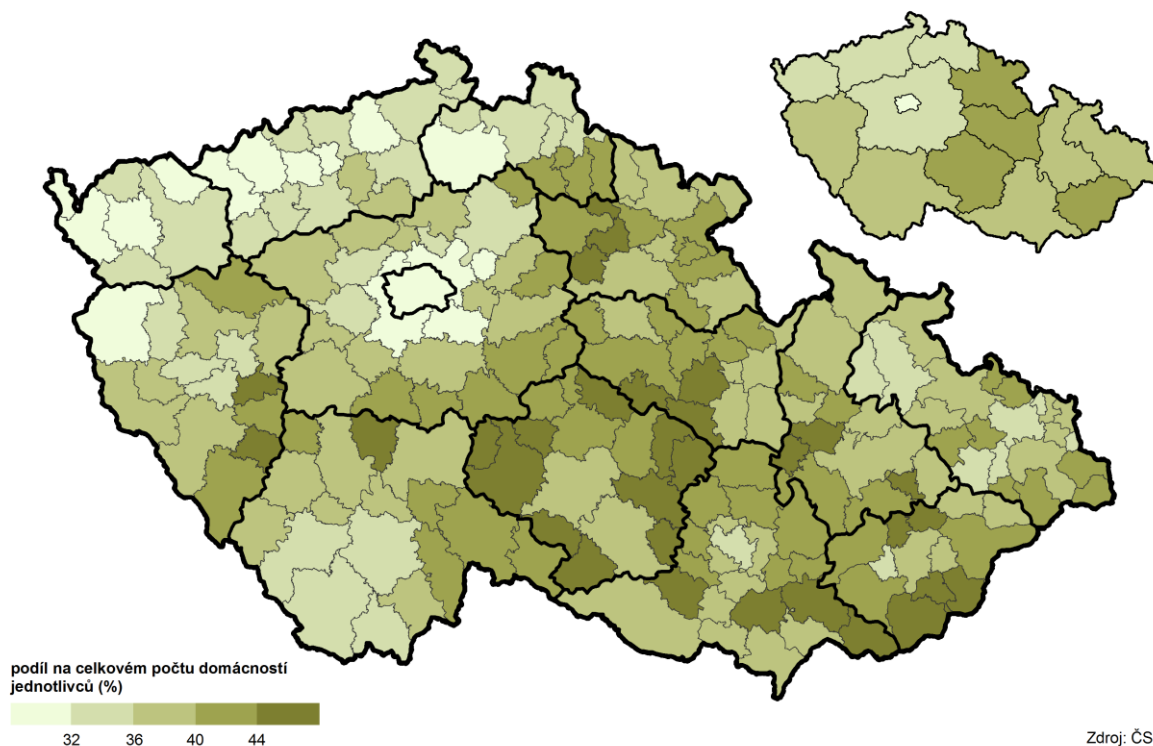
Poněkud odlišný pohled poskytuje následující kartogram, který zobrazuje podíl úplných rodin seniorů na celkovém počtu úplných rodin. Z něho je patrný nejvyšší podíl úplných rodin v SO ORP Pardubice (22,8 %), Česká Třebová (22,3 %) a Hlinsko (22,2 %), nejnižší ve správním obvodu ORP Lanškroun a Holice (20,0 %). Na Pardubicku tato skutečnost do značné míry souvisí s nižším zastoupením úplných rodin mezi všemi domácnostmi v důsledku velkého zastoupení domácností jednotlivců (nejen mezi seniory, ale i v mladších věkových kategoriích) a celkově vysokého podílu vícečlenných nerodinných domácností, které byly do domácností seniorů zařazeny jen z části (domácnosti prarodiče s vnoučetem).

Úplné rodiny v čele s osobou ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Nižší podíl domácností jednotlivců ve věku 65 a více let na počtu domácností jednotlivců je však nejen na Pardubicku (příčina byla uvedena výše), ale i na východě kraje. Zde může tato skutečnost souviset s tím, že jde částečně o území dosídlená po 2. světové válce, což se ještě projevuje poněkud odlišnou věkovou strukturou obyvatel i životním stylem tamních obyvatel.

Domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Bydlení domácností seniorů

Bydlení v bytech je dominantním způsobem bydlení domácností seniorů, v kraji v nich v roce 2011 žilo 99,6 % domácností. V zařízeních bydlelo pouze 68 rodinných domácností. Jednotlivci žijící v zařízeních nebyli považováni za samostatné hospodařící domácnosti.

Z celkového počtu rodinných domácností seniorů jich dvě třetiny žily v rodinných domech, domácností jednotlivců bydlelo v rodinných domech jen 53 %. Tyto domácnosti žily častěji než rodinné domácnosti nejen v bytech v bytových domech a v ostatních budovách, ale i mimo byty, především v rekreačních chatách a chalupách.

Tab. 3.6 Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ podle způsobu bydlení v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Domácnosti seniorů celkem	v tom			
		1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodič s vnoučetem
Domácnosti seniorů celkem	53 480	23 278	4 424	25 300	478
v tom podle způsobu bydlení:					
bydlící v bytech	53 263	23 170	4 416	25 200	477
v tom podle druhu domu (%):					
v rodinných domech	58,8	63,4	68,0	53,0	64,2
v bytových domech	39,2	35,7	31,2	43,9	34,4
v ostatních budovách	1,9	0,9	0,7	3,2	1,5
bydlící mimo byty	149	43	5	100	1
bydlící v zařízeních	68	65	3	-	-

¹⁾ Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let, přičemž osoby v čele domácnosti byly zjišťovány jen u uvedených typů hospodařících domácností.

Z následující tabulky je patrné, že se podíl **úplných rodin** žijících v bytech snižuje až u rodin, v nichž má osoba v čele domácnosti 75 a více let (ve prospěch bydlení v zařízeních). Mezi **neúplnými rodinami** v čele se seniorem je v kraji pětikrát méně těch, v jejichž čele je muž, přitom není téměř rozdíl v podílu domácností bydlících v bytech, ať už je v čele domácnosti muž či žena.

Tab. 3.7 Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ tvořené 1 rodinou podle věku a způsobu bydlení v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Úplné rodiny				Neúplné rodiny		
	v čele osoba ve věku 65 a více let	v tom ve věku			v čele osoba ve věku 65 a více let	v tom	
		65–69 let	70–74 let	75 a více let		v čele muž	v čele žena
Rodinné domácnosti	23 278	9 147	6 060	8 071	4 424	778	3 646
v tom způsob bydlení (%):							
v bytech	99,5	99,7	99,7	99,2	99,8	99,9	99,8
mimo byty	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	-	0,1
v zařízeních	0,3	0,1	0,1	0,7	0,1	0,1	0,1

¹⁾ Domácnosti s osobou v čele domácnosti ve věku 65 a více let.

Mezi **domácnostmi seniorů jednotlivců** výrazně převažují domácnosti žen (76,4 %), přitom nejvíce je žen ve věku 75 a více let (58,7 % ze všech samostatně hospodařících žen). Také mezi samostatně hospodařícími muži – seniory je nejvíce zastoupena věková skupina 75 a více let, ale její podíl na celku je podstatně nižší (50,2 %).

Velké rozdíly jsou mezi samostatně hospodařícími muži a ženami v seniorském věku let z hlediska **rodinného stavu** nejen v relativním vyjádření (viz tabulka 3.8), ale i v absolutních počtech. Svobodných pětadesátiletých a starších mužů samostatně hospodařilo v roce 2011 v kraji 612, svobodných žen stejného věku 718, ženatých mužů žilo bez partnerky 942, vdaných žen žilo bez partnera 731. Pouze v této kategorii rodinného stavu bylo méně žen než mužů. Rozvedených seniorek samostatně hospodařilo téměř dvakrát víc než seniorů (1 253 mužů, resp. 2 376 žen) a ovdovělých seniorek žilo samostatně pětikrát více než seniorů (3 164 mužů oproti 15 492 ženám).

S rostoucím věkem se u obou pohlaví zvyšuje podíl osob žijících samostatně v bytě na úkor osob, které žijí v bytě spolu s další domácností či které žijí mimo byty (nejsou zahrnuty osoby žijící v zařízeních jako jsou domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem apod.).

Tab. 3.8 Hospodařící domácnosti seniorů¹⁾ jednotlivců podle věku, rodinného stavu a způsobu bydlení v Pardubickém kraji

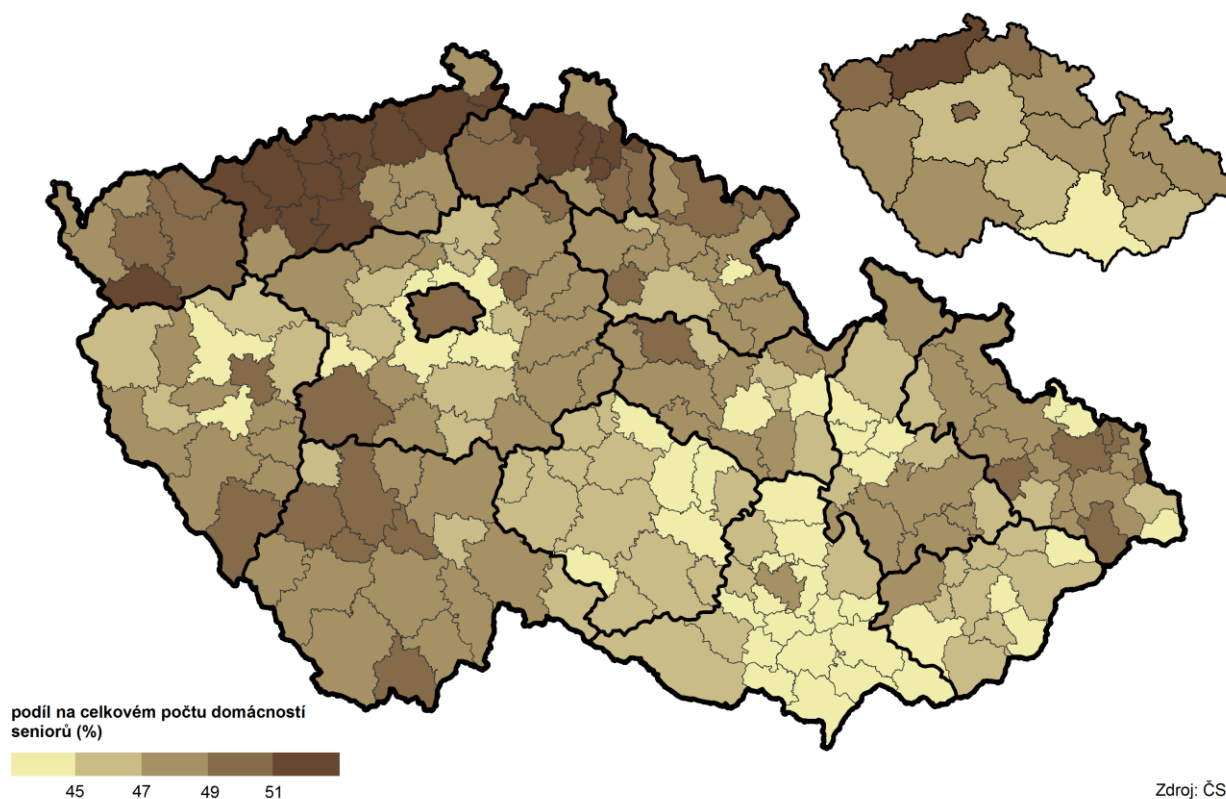
Zdroj: SLDB 2011

	Muži				Ženy			
	ve věku 65 a více let celkem	v tom			ve věku 65 a více let celkem	v tom		
		65–69 let	70–74 let	75 a více let		65–69 let	70–74 let	75 a více let
Domácnosti seniorů jednotlivců celkem	5 978	1 742	1 235	3 001	19 322	3 942	4 040	11 340
z toho rodinný stav (%):								
svobodný, svobodná	10,2	14,4	13,0	6,7	3,7	6,4	3,8	2,7
ženatý, vdaná	15,8	20,3	17,6	12,4	3,8	8,2	4,7	1,9
rozvedený, rozvedená	21,0	37,5	24,1	10,1	12,3	24,2	13,9	7,6
ovdovělý, ovdovělá	52,9	27,7	45,1	70,8	80,2	61,1	77,6	87,7
z toho způsob bydlení (%):								
samostatně v bytě	90,5	88,7	90,6	91,4	93,2	92,3	92,8	93,7
v bytě s další hospodařící domácností	8,8	9,9	8,8	8,1	6,5	7,3	6,9	6,0
mimo byty	0,7	1,4	0,6	0,4	0,3	0,4	0,3	0,2

¹⁾ Domácnosti s osobou ve věku 65 a více let.

Obdobně jako v jiných krajích je nejvyšší podíl domácností jednotlivců na celkovém počtu domácností seniorů **ve správním obvodě ORP**, ve kterém sídlí krajské město. Na Pardubicku tvořili jednotlivci téměř polovinu všech domácností seniorů (49,3 %). Naproti tomu nejmenší zastoupení na celkovém počtu domácností seniorů měli jednotlivci na Lanškrounsku (43,5 %) a Litomyšlsku (43,9 %).

Domácnosti jednotlivců z domácností seniorů ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

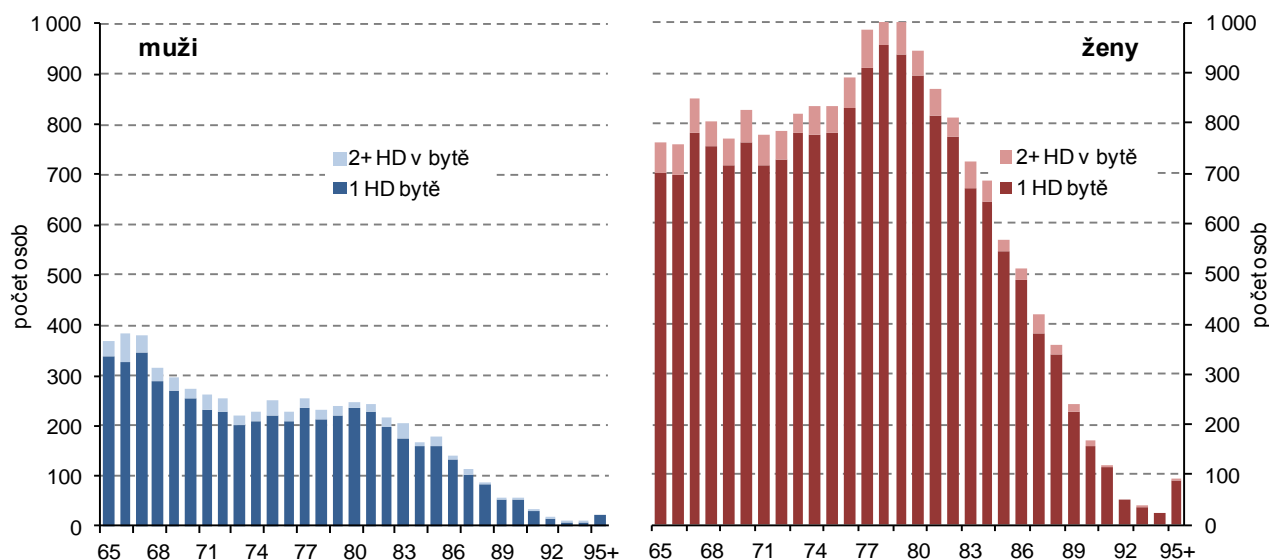

Následující graf ukazuje rozdíly v počtu domácností jednotlivců v závislosti na pohlaví a věku takto žijících osob. Zatímco mezi muži je nejpočetnější skupina samostatně hospodařících mužů ve věku 65–67 let, mezi ženami je to skupina ve věku 77–79 let. Výrazně méně početné jsou samostatně hospodařící domácnosti

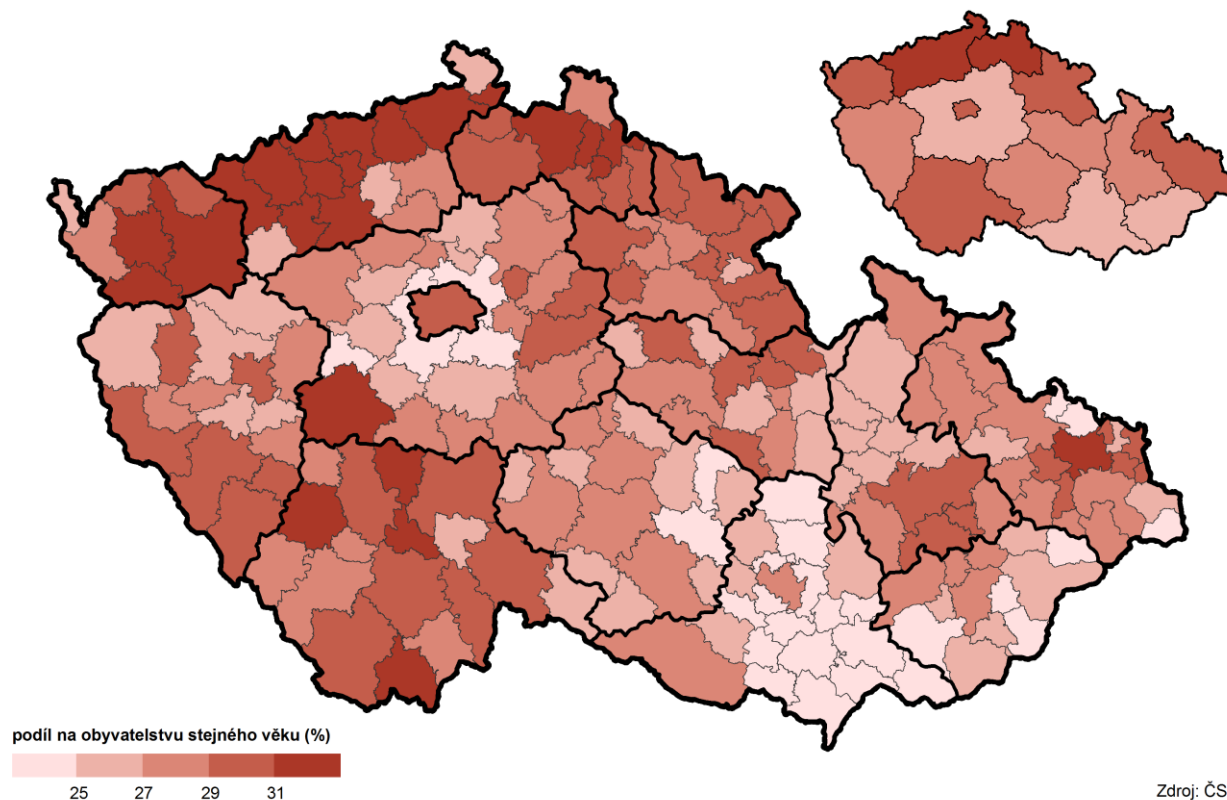
jednotlivců žijící v bytě spolu s další hospodařící domácností. Nejvíce takovýchto domácností tvořili šestašedesátiletí muži (55 osob) a sedmašedesátileté ženy (66 osob).

Graf 3.2 Domácnosti jednotlivců seniorů podle pohlaví, věku a podle počtu hospodařících domácností (HD) v bytě v Pardubickém kraji podle SLDB 2011

Samostatně v bytě žilo v roce 2011 v kraji 23 424 seniorů, tj. 28,5 % všech obyvatel stejného věku bydlících v bytech. Mezi správními obvody ORP v kraji nebyly tak velké rozdíly v podílu samostatně bydlících seniorů jako v jiných krajích. Vyšší podíly byly především v SO ORP Ústeckého kraje, výrazně nižší podíly byly naproti tomu ve většině SO ORP Jihomoravského kraje. Nejvyšší podíl samostatně bydlících seniorů byl v Pardubickém kraji zjištěn ve správních obvodech ORP Pardubice (30,6 %), Žamberk (30,0 %) a Ústí nad Orlicí (29,6 %). Nejmenší podíly samostatně bydlících seniorů byly zjištěny na Králicku (25,0 %) a Litomyšlsku (25,7 %).

Osoby žijící samostatně v bytě ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

V tabulkách věnovaných srovnání okresů a správních obvodů ORP v kraji v příloze této analýzy jsou porovnány domácnosti jednotlivců podle pohlaví z hlediska samostatného bydlení v bytě, bydlení spolu s další hospodařící domácností v bytě a bydlení mimo byty. U mužů i žen ve věku 65 a více let je nejrozšířenější spolubydlení s další domácností v bytě na Holicku a Králicku, nejméně časté je na Orlickoústecku a Poličsku. Bydlení mimo byty (bez zařízení) je u mužů nejrozšířenější na Poličsku, zatímco na Hlince se téměř nevyskytuje. U žen senierek je nejvyšší podíl bydlících mimo byty na Chrudimsku, zato se téměř nevyskytuje na Králicku a Českořtebovsku.

Z hlediska **typu bytu** (vyjadřuje kvalitu bytu v závislosti na způsobu vytápění a základním technickém vybavení) byly v roce 2011 byty rozčleněny na standardní a byty se sníženou kvalitou. V kraji žil v bytech se sníženou kvalitou nejvyšší podíl seniorských domácností jednotlivců a domácností seniorů tvořených neúplnými rodinami. Podíl úplných rodin žijících v bytech se sníženou kvalitou je poloviční v porovnání s průměrem za všechny domácnosti seniorů v kraji, přitom se kraj celkovým podílem domácností žijících v bytech se sníženou kvalitou (4,3 %) řadil v roce 2011 mezi kraje na 6. místo a celostátní průměr zde byl překročen o 0,3 procentního bodu. V porovnání se všemi hospodařícími domácnostmi žijícími v kraji v bytech byl podíl domácností seniorů žijících v bytech se sníženou kvalitou o 0,5 procentního bodu nižší.

Tab. 3.9 Domácnosti seniorů^{*)} bydlící v bytech podle typu bytu, vybavení počítačem a právního důvodu užívání bytu v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Domácnosti seniorů celkem	v tom			
		1 úplná rodina	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce	prarodič s vnoučetem
Domácnosti seniorů bydlící v bytech	53 263	23 170	4 416	25 200	477
z toho podle typu bytu (%):					
byty standardní	94,6	97,2	93,6	92,3	97,7
byty se sníženou kvalitou	4,3	2,2	5,3	6,0	2,1
z toho podle vybavení domácnosti (%):					
počítač s internetem	21,9	31,2	30,3	11,4	42,6
počítač bez internetu	3,0	3,8	4,9	1,9	5,7
z toho podle právního důvodu užívání bytu (%):					
ve vlastním domě	45,0	52,7	59,6	35,1	51,6
v osobním vlastnictví	18,9	20,1	15,8	18,3	14,7
jiné bezplatné užívání bytu	9,6	7,3	3,8	12,7	9,2
nájemní	16,1	11,0	12,0	21,4	18,0
družstevní	5,4	5,6	3,9	5,5	4,6

^{*)} Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let, přičemž osoby v čele domácnosti byly zjišťovány jen u uvedených typů hospodařících domácností.

Čtvrtina domácností seniorů měla v roce 2011 v kraji k dispozici **osobní počítač**. Zatímco v rodinných domácnostech jich byla více než třetina, v domácnostech jednotlivců to byla pouze každá osmá domácnost. Nejvyšší vybavenost výpočetní technikou byla v domácnostech prarodiče s vnoučetem (téměř polovina).

Tab. 3.10 Hospodařící domácnosti seniorů^{*)} tvořené 1 rodinou bydlící v bytech podle věku a právního důvodu užívání bytu v Pardubickém kraji

Zdroj: SLDB 2011

	Úplné rodiny				Neúplné rodiny		
	v čele osoba ve věku 65 a více let	v tom ve věku			v čele osoba ve věku 65 a více let	v tom	
		65–69 let	70–74 let	75 a více let		v čele muž	v čele žena
Rodinné domácnosti v bytech	23 163	9 118	6 040	8 005	4 416	777	3 639
z toho právní důvod užívání bytu (%):							
byť ve vlastním domě	52,8	55,8	53,8	48,5	59,6	63,1	58,9
byť v osobním vlastnictví	20,1	19,7	19,8	20,9	15,8	13,9	16,2
byť nájemní	11,0	10,3	10,6	12,1	12,0	10,2	12,4
byť družstevní	5,6	6,4	6,0	4,4	3,9	3,7	4,0

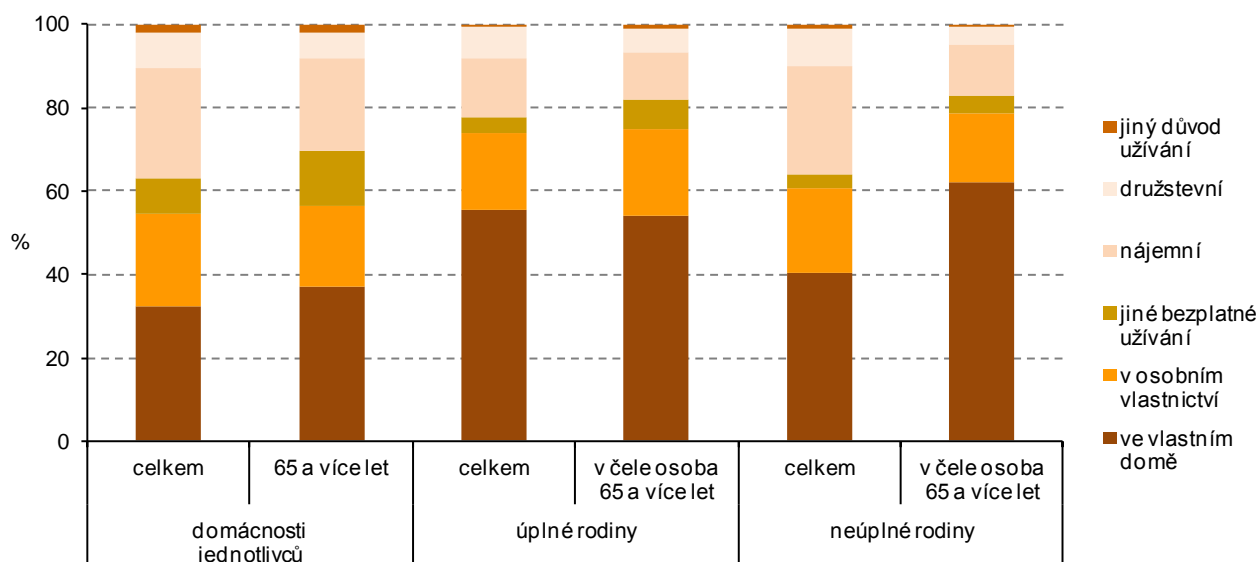
^{*)} Domácnosti s osobou v čele domácnosti ve věku 65 a více let.

Bydlení **ve vlastním domě** je častější v rodinných domácnostech než v domácnostech jednotlivců. S rostoucím věkem osob v čele úplné rodiny se snižuje podíl bydlících ve vlastním domě či v družstevním bytě ve prospěch bydlení v bytech v osobním vlastnictví a v nájemních bytech. Neúplné rodiny seniorů, v jejichž čele je muž, žijí v Pardubickém kraji častěji ve vlastním domě než neúplné rodiny v čele s ženou. Neúplné rodiny, v jejichž čele je žena, žijí častěji v bytech v osobním vlastnictví či v nájemních bytech.

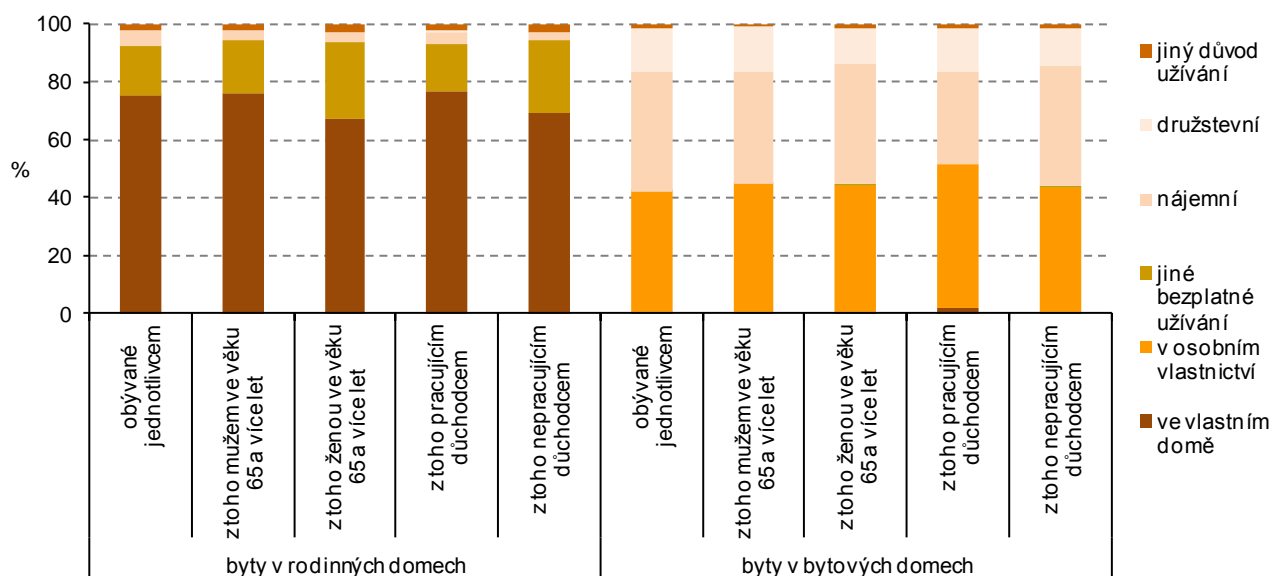
Mezi domácnostmi jednotlivě žijících seniorů v bytech bylo častější jiné bezplatné užívání bytu, popř. bydlení ve vlastním bytě; méně časté bydlení v bytech v osobním vlastnictví či v družstevních bytech. Podíly úplných rodin seniorů, které v kraji připadaly na jednotlivé formy **právního důvodu užívání bytu**, se v roce 2011 příliš nelišily od podílů vypočtených ze všech úplných rodin, u neúplných rodin seniorů bylo výrazně více zastoupeno bydlení ve vlastním domě (v porovnání se všemi neúplnými rodinami), méně časté bylo bydlení v nájemních či družstevních bytech. Výše popsané rozdíly v bydlení domácností seniorů do značné míry souvisejí s odlišným podílem domácností bydlících v rodinných a bytových domech u jednotlivých typů domácností.

Graf 3.3 Domácnosti seniorů bydlící v bytech podle typu domácnosti a právního důvodu užívání bytu v Pardubickém kraji podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Následující graf ukazuje rozdíly ve struktuře bydlení domácností jednotlivců podle právního důvodu užívání bytu v rodinných a bytových domech podle dalších charakteristik domácnosti. V bytech v rodinných domech je nejrozšířenější způsob bydlení ve vlastním domě, přitom častější je u seniorských domácností mužů než žen a domácností pracujících než nepracujících důchodců. Více než 25 % domácností žen v seniorském věku a domácností nepracujících důchodců (bez ohledu na jejich pohlaví) obývá byt bezplatně (kategorie „jiné bezplatné užívání“). Skupina domácností jednotlivců pracujících důchodců žijící v bytech v bytových domech bydlí častěji v bytech v osobním vlastnictví a méně často v nájemních bytech (než všechny domácnosti jednotlivců bydlící v bytových domech).

Graf 3.4 Domácnosti jednotlivců bydlící v bytech podle druhu domu a právního důvodu užívání bytu v Pardubickém kraji podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Úroveň bydlení seniorů lze charakterizovat i velikostí obývaného bytu. **Průměrná obytná plocha bytu** v kraji obývaného domácností seniorů v roce 2011 byla 58,5 m², což je 0,4 m² nad celostátním průměrem, avšak 8,0 m² pod průměrem všech bytů v kraji. Byty obývané úplnými rodinami, v jejichž čele byl senior, měly v kraji obytnou plochu 64,0 m², byty obývané neúplnými rodinami seniorů byly ještě o 0,5 m² větší. Byty obývané seniorem jednotlivcem měly v kraji v průměru 52,1 m². Odchytky od celostátního průměru byly nevýznamné.

Nejvíce domácností seniorů žije v bytech se třemi **obytnými místnostmi**. V porovnání se všemi domácnostmi v kraji je podíl domácností seniorů bydlících v takto velkých bytech o 5,8 procentního bodu vyšší, a to na úkor bydlení v bytech s pěti obytnými místnostmi. Podíl domácností seniorů jednotlivců obývajících 1 obytnou místnost je čtyřikrát vyšší než podíl rodinných domácností v čele se seniorem, které žijí v takto malých bytech. Přitom je počet domácností seniorů jednotlivců bydlících ve velkých bytech (5 a více obytných místností) vyšší než domácností jednotlivců, které žijí v bytech malých (1 obytná místnost). Mírně odlišná je situace u seniorů jednotlivců, s nimiž v bytě nebydlí žádná další domácnost; v bytech s 1 místností žije o desetinu více jednotlivců než v bytech s 5 a více místnostmi.

Tab. 3.11 Domácnosti seniorů¹⁾ bydlící v bytech podle počtu obytných místností v bytě v Pardubickém kraji

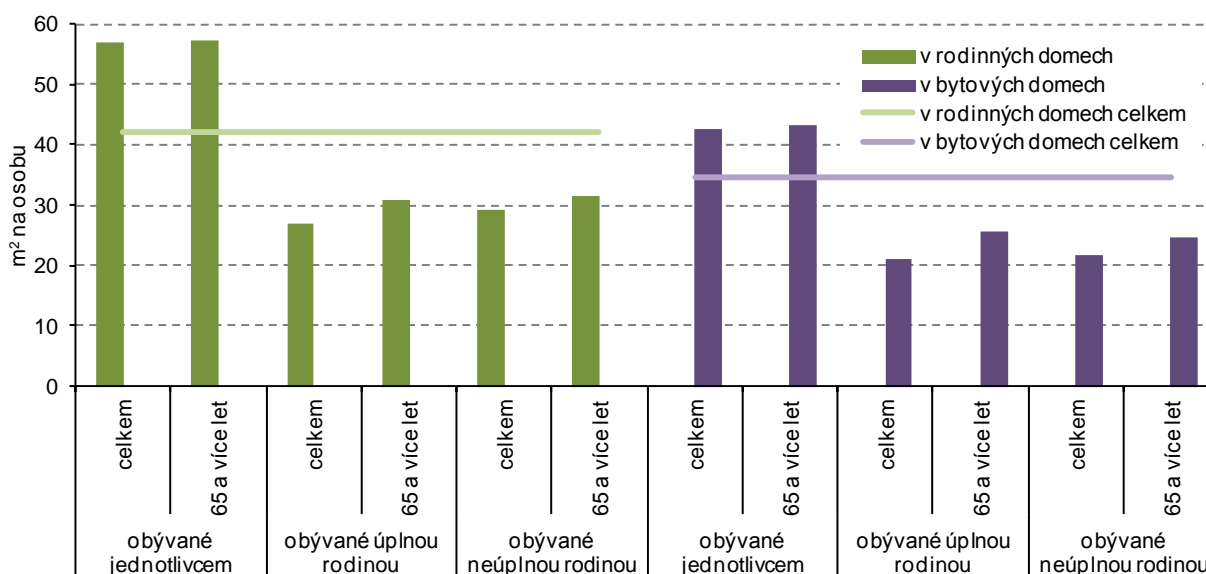
Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	z toho podle počtu obytných místností s plochou 8 m ² a více (%)				
		1	2	3	4	5 a více
Domácnosti seniorů bydlící v bytech	53 263	6,0	12,4	31,6	28,1	18,0
v tom podle typu:						
1 úplná rodina	23 170	2,0	7,3	30,8	34,0	23,7
1 neúplná rodina	4 416	2,8	9,3	29,5	30,3	23,6
domácnost jednotlivce	25 200	10,4	17,7	32,8	22,3	11,6
prarodič s vnoučetem	477	3,4	13,8	28,1	29,1	24,5
z nich žijící samostatně v bytě	49 941	6,3	12,9	32,3	28,4	16,2
v tom podle typu:						
1 úplná rodina	21 952	2,0	7,5	31,7	34,7	21,9
1 neúplná rodina	4 120	2,8	9,4	30,0	30,5	22,5
domácnost jednotlivce	23 424	10,9	18,4	33,4	22,1	9,7
prarodič s vnoučetem	445	3,4	13,9	28,8	30,6	22,2

¹⁾ Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou, jednotlivcem nebo domácností prarodičů s vnoučaty, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let.

Z hlediska **průměrné obytné plochy na osobu** připadala v kraji v bytech v rodinných domech obývaných jednotlivcem na osobu o 23 m² větší plocha, než činil průměr za všechny osoby žijící v rodinných domech bez ohledu na to, zda šlo o domácnost seniora či osoby mladší. V bytech v bytových domech byl tento rozdíl menší (14 m²).

Graf 3.5 Průměrná obytná plocha bytů obývaných domácnostmi seniorů podle typu domácnosti, věku osoby v čele a druhu domu v Pardubickém kraji podle SLDB 2011

Podle očekávání připadá v kraji v domácnostech seniorů na osobu větší obytná plocha v porovnání s rodinami, v jejichž čele je osoba mladší, v souvislosti s nižším průměrným počtem členů domácností seniorů. V úplných rodinách žijících v rodinných domech je rozdíl v obytné ploše na osobu mezi rodinami seniorů a všemi úplnými rodinami 3,9 m², v bytových domech je to 4,4 m²; v neúplných rodinách jsou rozdíly menší – v rodinných domech 2,5 m² a v bytových domech 2,9 m² na osobu.

Z následující tabulky, znázorňující strukturu domácností podle obytné plochy na osobu, je patrné, že v rodinných domácnostech seniorů připadá nejčastěji na osobu 20–30 m², v domácnostech jednotlivců je to nejčastěji více než 40 m². Téměř dvě třetiny seniorů, kteří žijí v bytě sami, mají k dispozici obytnou plochu větší než 40 m².

Tab. 3.12 Domácnosti seniorů¹⁾ bydlící v bytech podle obytné plochy na osobu v Pardubickém kraji

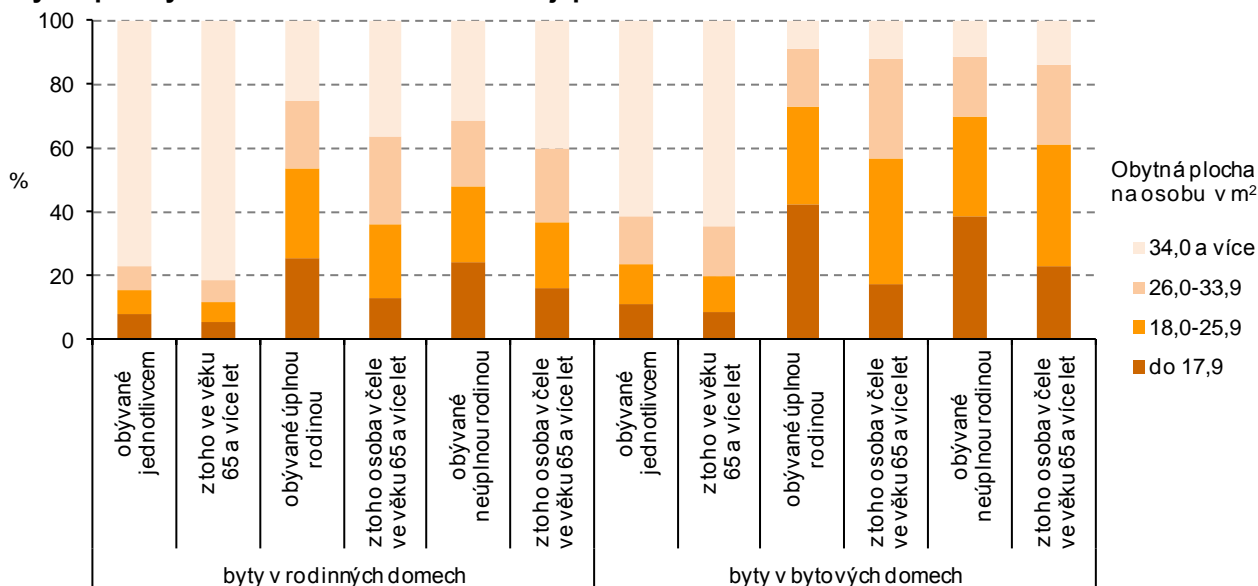
Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	z toho podle obytné plochy v m ² na osobu (%)				
		do 9,9	10,0–19,9	20,0–29,9	30,0–39,9	40,0 a více
Domácnosti seniorů bydlící v bytech	53 263	2,5	12,1	25,3	17,3	36,7
v tom podle typu:						
1 úplná rodina	23 170	3,4	15,8	39,1	22,6	15,1
1 neúplná rodina	4 416	5,3	15,4	32,1	21,1	17,6
domácnost jednotlivce	25 200	1,1	7,9	11,2	11,7	60,3
prarodič s vnoučetem	477	5,5	22,0	34,0	20,3	14,0
z nich žijící samostatně v bytě	49 941	1,9	10,4	25,1	17,7	38,6
v tom podle typu:						
1 úplná rodina	21 952	2,9	14,0	39,8	23,5	15,8
1 neúplná rodina	4 120	4,3	13,8	32,5	22,1	18,7
domácnost jednotlivce	23 424	0,6	6,3	9,8	11,5	63,9
prarodič s vnoučetem	445	4,5	21,6	33,7	21,1	14,8

¹⁾ Domácnosti seniorů - hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou, jednotlivcem nebo domácnosti prarodičů s vnoučaty, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let.

Podíl úplných rodin v čele se seniorem, ve kterých připadá na osobu méně než 18 m² obytné plochy, je v kraji poloviční v porovnání se všemi úplnými rodinami, a to jak u rodin bydlících v rodinných, tak i v bytových domech. U neúplných rodin a domácností jednotlivců není rozdíl tak výrazný. Mezi domácnostmi seniorů bydlících v rodinných domech mají největší zastoupení v rodinných domácnostech i domácnostech jednotlivců ty domácnosti, u nichž připadá na osobu alespoň 34 m² obytné plochy; u domácností seniorů bydlících v bytových domech se to týká jen samostatně hospodařících jednotlivců. V rodinných domácnostech zde nejčastěji připadá na osobu 18–26 m² obytné plochy.

Graf 3.6 Domácnosti seniorů bydlící v bytech podle typu domácnosti, druhu domu a průměrné obytné plochy na osobu v Pardubickém kraji podle SLDB 2011

4. Zdravotní péče

Veškeré informace o zdravotním stavu seniorů a o zdravotní péči o ně jsou převzaty z publikací vydávaných Ústavem zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS), a to především z každoročně vydávané Zdravotnické ročenky Pardubického kraje. Její obsah se v průběhu let měnil, proto nejsou všechna data dostupná v delší časové řadě. Ročenka s daty roku 2014 do doby vydání této publikace nebyla zveřejněna, proto uváděné časové řady končí většinou rokem 2013.

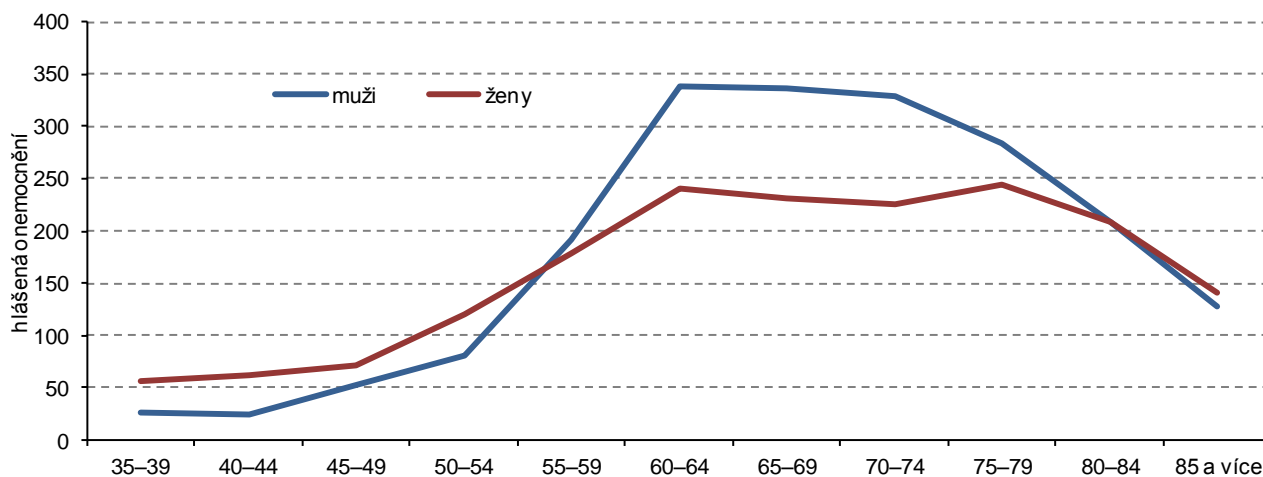
Zdravotní stav

Zdravotnické ročenky kraje obsahují data podle věku obyvatel za vybrané skupiny nemocí, zejména zhoubné novotvary, vybrané nemoci oběhové soustavy, pohlavní nemoci a tuberkulózu. K dispozici za seniory jsou též počty pacientů užívajících psychoaktivní látky (v evidenci ambulantních psychiatrických zařízení). Není však k dispozici věková struktura léčených diabetiků, jejichž celkový počet výrazně roste. K dispozici nejsou ani údaje o věkové struktuře pacientů s demencí vyvolanou Alzheimerovou nemocí a celkový počet pacientů s touto diagnózou je zveřejněn pouze za roky 2012 a 2013.

Údaje o hlášených **onemocněních zhoubnými novotvarami** vycházejí z Národního onkologického registru. S ohledem na vícenásobné kontroly jsou data zveřejňována s dvouletým zpožděním a poslední dostupná data jsou za rok 2011. Data z posledního roku názorně ukazují na růst četnosti zjištěných onemocnění s rostoucím věkem. Maximum je u mužů ve věku 60–64 let (v roce 2009 ve skupině 65–69 let), u žen je až ve věku 75–79 let. Do věku 54 let jsou častěji novotvary diagnostikovány u žen. To souvisí především s jejich dřívějším odhalením onemocnění v souvislosti se systémem pravidelných gynekologických a mamografických vyšetření. Četnější zjištění novotvarů je u mužů ve věku 55 až 80 let. Mezi nejstaršími obyvateli je opět vyšší výskyt novotvarů mezi ženami vzhledem k jejich většímu zastoupení v této věkové kategorii. Muži ve věku 65 a více let se na celkovém počtu hlášených onemocnění novotvary mužů v roce 2011 podíleli 62,6 %, ženy stejného věku měly na hlášených onemocněních žen podíl 55,6 %. Tyto podíly se příliš neliší od situace o deset let dříve (muži 63,8 %, ženy 55,4 %).

Graf 4.1 Hlášená onemocnění zhoubnými novotvarami podle věkových skupin v Pardubickém kraji v roce 2011

Zdroj: ÚZIS

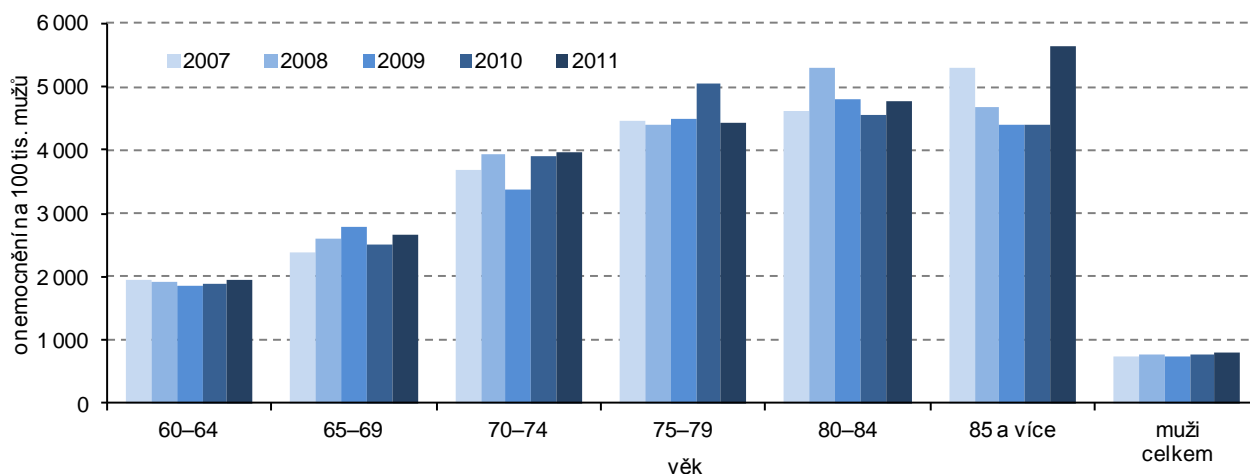
Po přepočtu na 100 tis. obyvatel daného věku je situace poněkud odlišná. Četnost nově hlášených onemocnění roste ve většině roků až do nejvyšších věkových kategorií. Za celou populaci se počet hlášených onemocnění v kraji zvýšil u mužů ze 719 v roce 2006 na 804 v roce 2011, u žen byl zaznamenán za stejné období růst ze 645 na 724 (na 100 tis. obyvatel).

V roce 2011 se s rostoucím věkem zvyšoval počet hlášených onemocnění novotvary na 100 tis. mužů z 1 036 ve věkové skupině 55–59 let na 2 670 ve skupině 65–69 let, na 4 431 ve skupině 75–79 let a na 5 644 ve skupině mužů ve věku 85 a více let. Mezi ženami byl ve stejných věkových skupinách zaznamenán růst z 940 přes 1 558 a 2 451 na 2 600. Relativně nejvyšší počet onemocnění bez ohledu na pohlaví (2 711) byl v kraji evidován ve věkové kategorii 80–84 let, avšak celostátně byl v této kategorii zaznamenán nižší počet onemocnění než v kategorii 85 a více let. Z následujících grafů je patrné, že mezi seniory je relativní četnost hlášených onemocnění novotvary mezi muži dvojnásobná v porovnání se ženami.

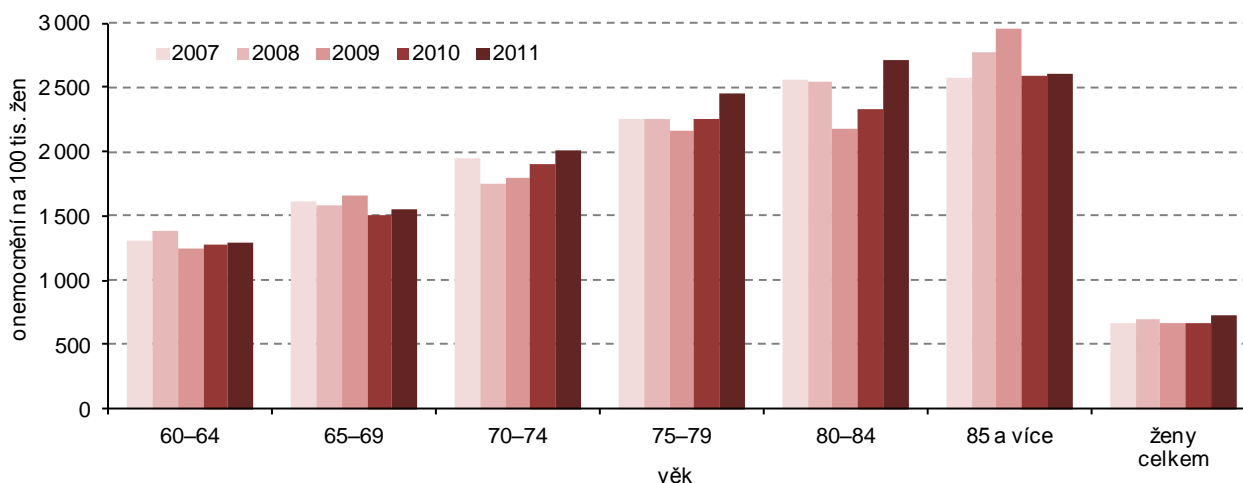
Graf 4.2 Hlášená onemocnění zhoubnými novotvory na 100 tisíc mužů v Pardubickém kraji v letech 2007 až 2011

Zdroj: ÚZIS

Graf 4.3 Hlášená onemocnění zhoubnými novotvory na 100 tisíc žen v Pardubickém kraji v letech 2007 až 2011

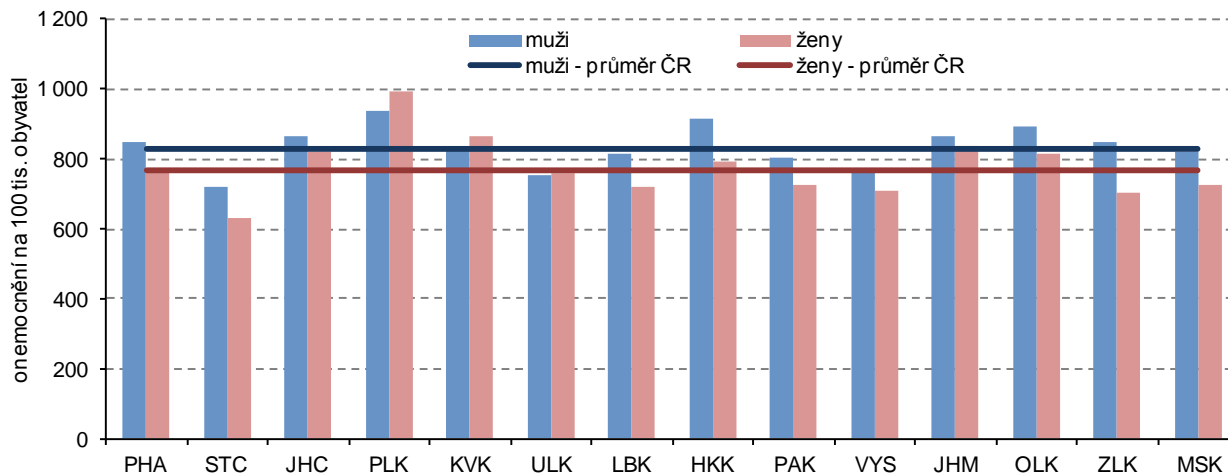
Zdroj: ÚZIS

Z mezikrajského srovnání za rok 2011 vyplývá, že četnost hlášených onemocnění zhoubnými novotvory je v Pardubickém kraji podprůměrná u mužů i u žen. Na 100 tis. mužů má Pardubický kraj mezi kraji 4. nejnižší počet hlášených onemocnění novotvory, počet hlášených onemocnění žen je 5. nejnižší.

Graf 4.4 Hlášená onemocnění zhoubnými novotvory podle pohlaví a kraje bydliště v roce 2011 (na 100 000 mužů/žen)

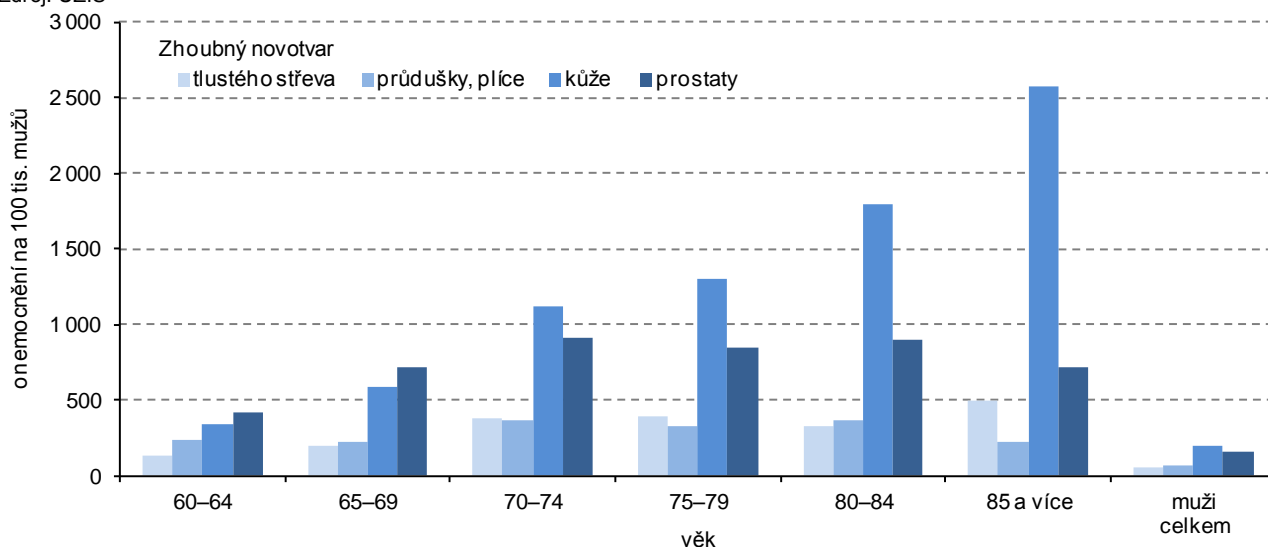
Zdroj: ÚZIS

Na rozdíl od příčin smrti, mezi kterými u mužů dominuje zhoubný novotvar průdušky a plíce, jsou mezi hlášenými onemocněními v Pardubickém kraji nejčastější zhoubné novotvary kůže. Toto onemocnění je s rostoucím věkem diagnostikováno výrazně častěji; v přepočtu na 100 tis. obyvatel stejného věku je v kraji počet hlášených onemocnění mužů ve věku 85 let a více pětkrát vyšší než u mužů ve věku 65–69 let. Mužům do 70 let je častěji diagnostikován zhoubný novotvar prostaty než jiných orgánů. Nejvíce novotvarů prostaty je odhaleno ve věkové skupině 70–74 let, u starších mužů četnost klesá. Obdobná situace je i u zhoubných novotvarů průdušky, popř. plíce, četnost je však oproti novotvarům prostaty třetinová. Mezi sledovanými diagnózami novotvarů je u mužů na 4. místě rakovina tlustého střeva, s rostoucím věkem její četnost roste.

Graf 4.5 Hlášená onemocnění vybranými druhy zhoubných novotvarů na 100 000 mužů v Pardubickém kraji v roce 2011

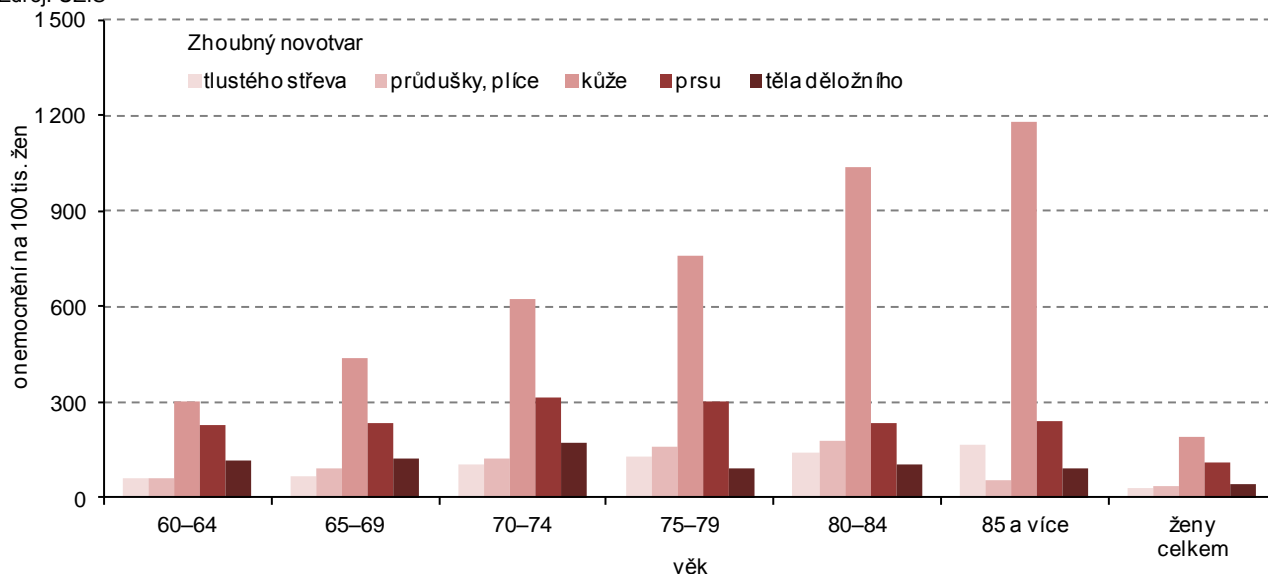
Zdroj: ÚZIS

Počty hlášených onemocnění nejčastější skupinou novotvarů – rakovinou kůže – jsou u žen po přepočtu na 100 tis. žen stejného věku nižší v porovnání s muži. S rostoucím věkem počet hlášených onemocnění roste, ale růst není tak strmý jako u mužů (ve věkové skupině 85 a více let se blíží trojnásobku hodnoty věkové skupiny 65–69 let). Rakovina prsu a dělohy je diagnostikována nejčastěji ženám ve věku 70–74 let, nárůst oproti ostatním věkovým skupinám však není tak výrazný jako u jiných diagnóz. S rostoucím věkem se zvyšuje i četnost hlášených novotvarů tlustého střeva (s maximem ve věkové skupině 85 let a více), zatímco novotvary průdušky, popř. plíce mají nejvyšší četnost mezi ženami ve věku 80–84 let. Obdobný výrazný pokles u žen ve věku 85 a více let lze zjistit i v datech za rok 2001.

Graf 4.6 Hlášená onemocnění vybranými druhy zhoubných novotvarů na 100 000 žen v Pardubickém kraji v roce 2011

Zdroj: ÚZIS

Podle věku jsou praktickými lékaři evidováni pacienti s **vybraným chronickým onemocněním oběhové soustavy**. Zatímco počet evidovaných pacientů v kategorii cévních nemocí mozku stagnuje a v kategorii ischemické nemoci srdeční dokonce klesá, pacientů s hypertenzí přibývá. V roce 2013 byl jejich počet v kraji o 20 % vyšší než v roce 2005. Obdobný růst počtu pacientů s hypertenzí byl zaznamenán ve věkové skupině osob 65 a více let. Naproti tomu pokles počtu evidovaných seniorů s diagnózou cévních nemocí mozku byl v roce 2010 vystředán jejich růstem a počet z roku 2013 o 3,2 % překročil úroveň z roku 2005. Z následující tabulky je patrný významný podíl seniorů (téměř 75 %) na celkovém počtu pacientů léčených s diagnózou cévních nemocí mozku. Naproti tomu mezi osobami s hypertenzí netvoří senioři ani polovinu.

Tab. 4.1 Pacienti s vybraným chronickým onemocněním v evidenci praktického lékaře pro dospělé celkem a ve věku 65 a více let v Pardubickém kraji v letech 2005 až 2013

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pacienti s chronickým onemocněním									
hypertenzní nemoci (I10–I15)	79 234	81 529	81 711	79 436	87 102	90 593	94 083	94 349	95 077
ischemické nemoci srdeční (I20–I25)	38 496	37 631	35 897	33 405	34 543	34 796	34 267	33 894	30 690
cévní nemoci mozku (I60–I69)	11 553	11 546	12 037	10 384	10 205	10 601	11 011	11 389	11 528
z toho ve věku 65 a více let (%)									
hypertenzní nemoci (I10–I15)	43,8	43,2	42,6	42,6	41,6	41,5	42,6	43,5	43,6
ischemické nemoci srdeční (I20–I25)	56,6	56,1	56,3	56,6	55,9	56,5	57,3	57,9	57,8
cévní nemoci mozku (I60–I69)	71,8	73,0	72,1	73,8	72,8	72,9	73,5	73,7	74,3

Z **infekčních onemocnění** jsou z Informačního systému infekčních onemocnění k dispozici podle věku a pohlaví počty nemocných tuberkulózu. Celkový počet nemocných tuberkulózu se v kraji v posledních letech snižuje (z 61 v roce 2008 na 21 v roce 2013), přitom počet nemocných seniorů poklesl za stejné období z 26 na 8. Nejvíce seniorů nemocných tuberkulózu ve sledovaném období bylo v roce 2005, a to 37, z nich bylo 17 žen starších 75 let.

Ambulantní psychiatrická pracoviště poskytují **data o pacientech užívajících návykové látky** podle věku pacientů. V roce 2013 bylo v kraji v evidenci 945 pacientů, z nich bylo 115 ve věku 65 a více let (v tom 82 mužů a 33 žen). Do roku 2008 byl v evidenci dvojnásobný počet pacientů, kteří měli **problémy s alkoholem**, počet evidovaných seniorů byl naproti tomu poloviční. Psychiatrická pracoviště v kraji evidují podstatně menší počty **pacientů závislých na sedativech a hypnotikách** než na alkoholu. V roce 2013 jich bylo celkem 72, z nich 9 ve věku 65 a více let. Tato skupina pacientů rychle roste; v roce 2007 jich celkově bylo v kraji pouze 30, z toho jediný ve věku 65 a více let.

S rostoucím počtem seniorů se zvyšují i počty pacientů, kteří jsou v psychiatrických ambulancích evidováni s diagnózou „**demence u Alzheimerovy nemoci**“. Údaje o jejich počtu jsou zveřejňovány až od roku 2011, avšak nejsou publikovány podle věku pacientů. Z celostátních údajů o počtu hospitalizovaných osob v letech 2008–2012 vyplývá, že mezi muži s Alzheimerovou nemocí mají senioři ve věku 65 a více let podíl 92 %, mezi ženami mají seniorky podíl 95 %. Nadpoloviční většinu přitom mají osoby ve věku 80 a více let. Demence z Alzheimerovy nemoci je častěji diagnostikována ženám vzhledem k jejich četnějšímu zastoupení mezi nejstaršími věkovými skupinami. Z celkového počtu 1 015 osob evidovaných ambulantními psychiatrickými pracovišti v kraji v roce 2013 tvořily ženy 65 %. Oproti roku 2011 (první dostupná data) se počet pacientů s touto diagnózou zvýšil o dvě třetiny, přitom se v kraji postupně zvyšují počty nově zjištěných případů (196 v roce 2011, 254 v roce 2012 a 270 v roce 2013). Nejvíce pacientů s demencí u Alzheimerovy nemoci je evidováno v okrese Ústí nad Orlicí (37 % krajského úhrnu), následuje okres Chrudim (29 %), Pardubice (26 %) a Svitavy (9 %). Údaje jsou členěny podle okresu sídla psychiatrického pracoviště, proto není účelné porovnávat data s počtem obyvatel jednotlivých okresů (kromě toho data poskytlo pouze 31 ze 34 ambulantních psychiatrických pracovišť v kraji).

Lůžková zdravotnická zařízení

Informace o počtech osob **hospitalizovaných v nemocnicích** podle kraje bydliště a věku publikuje Ústav zdravotnických informací a statistiky ve svých ročenkách od roku 2009. Za sledované období se počet hospitalizovaných obyvatel Pardubického kraje příliš neměnil a pohyboval se od 205 hospitalizovaných na 1 000 obyvatel kraje v roce 2011 po 212 v roce 2013. Mezi hospitalizovanými v roce 2013 tvořily ženy 55 %. To souvisí s jejich vyšším zastoupením v populaci (hlavně ve vyšším věku) a projevují se četnější hospitalizace mladších žen v souvislosti s těhotenstvím a porodem. Z následující tabulky je patrný výrazný růst počtu hospitalizovaných starších osob, především ve věku 80–84 let.

Tab. 4.2 Osoby s bydlištěm v Pardubickém kraji hospitalizované v nemocnicích podle věku v letech 2009 až 2013

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

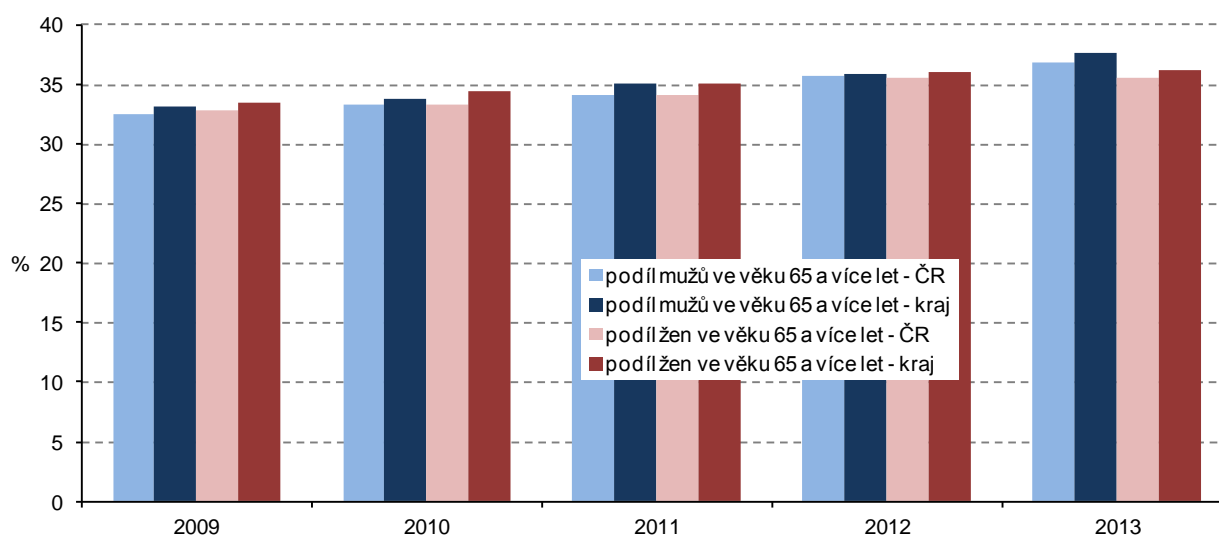
	Hospitalizovaní muži					Hospitalizované ženy				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	47 871	46 835	46 580	48 428	49 202	60 369	59 654	59 102	59 841	60 181
z toho ve věku:										
55–59	4 242	4 105	3 954	4 025	3 938	3 257	3 287	3 165	3 275	2 967
60–64	5 034	5 057	4 970	5 094	5 000	3 871	3 892	3 733	3 766	3 796
65–69	4 352	4 228	4 465	5 347	5 584	3 998	3 921	4 093	4 637	4 815
70–74	3 698	3 657	3 814	3 906	4 336	3 874	3 943	4 026	4 073	4 162
75–79	3 677	3 729	3 582	3 384	3 640	4 878	4 994	4 641	4 622	4 243
80–84	2 753	2 740	2 740	2 850	2 914	4 243	4 363	4 376	4 467	4 612
85–89	1 389	1 515	1 482	1 521	1 566	3 171	3 283	2 779	2 861	2 886
90–94 ¹⁾	.	.	213	323	454	.	.	637	806	992
95 a více ¹⁾	.	.	45	51	45	.	.	176	125	129

¹⁾ v letech 2009 a 2010 ve věku 85 a více let

Rostoucí podíl seniorů na celkovém počtu hospitalizovaných osob v nemocnicích se projevuje v kraji obdobně jako v celé republice, přitom v kraji byl u mužů oproti celostátnímu průměru růst výrazně rychlejší. Zatímco v celé České republice se podíl hospitalizovaných mužů ve věku 65 a více let v roce 2013 oproti roku 2012 zvýšil z 35,7 % na 36,8 %, v kraji vzrostl z 35,9 % na 37,7 %.

Graf 4.7 Podíl hospitalizovaných osob v nemocnicích ve věku 65 a více let s bydlištěm v Pardubickém kraji na celkovém počtu hospitalizovaných v letech 2009 až 2013 podle pohlaví

Zdroj: ÚZIS

Po přepočtu na 1 000 obyvatel stejného věku se s rostoucím věkem podíl hospitalizovaných zvyšuje. V roce 2013 připadalo **na 1 000 mužů** ve věku 55–59 let s bydlištěm v Pardubickém kraji 222 hospitalizací, u věkové skupiny 65–69 let to bylo již 386 hospitalizací. Hranice 500 hospitalizací na 1 000 mužů byla překročena ve věkové skupině 75–79 let a hranice 750 hospitalizovaných ve skupině 85–89letých. Věková kategorie 90–94 let se přiblížila hranici 1 000 hospitalizovaných na 1 000 obyvatel (964 v roce 2013). Relativní četnost hospitalizací mužů v kraji se v roce 2013 příliš neliší od četností za celou Českou republiku. Výjimku tvoří věková skupina 90–94 let, u které může jít v kraji o nahodilý výkyv související s malým počtem mužů v této věkové skupině. V letech 2011 a 2012 je sice v kraji v dané věkové kategorii též relativní četnost hospitalizací nejvyšší, ale odchylka není tak výrazná jako v roce 2013.

Mezi ženami není relativní růst počtu hospitalizací na 1 000 obyvatel kraje tak výrazný. V roce 2013 byl zaznamenán podíl 164 ve věkové skupině 55–59 let, hranice 500 hospitalizací na 1 000 žen byla překročena až ve skupině 80–84 let a nejvyšší relativní četnost hospitalizací byla u žen 90–94letých (702 hospitalizací na 1 000 žen stejného věku). Četnosti v jednotlivých věkových skupinách se téměř nelišily od celostátního průměru.

S rostoucím věkem hospitalizovaných pacientů v nemocnicích se prodlužuje jejich průměrná doba pobytu. **Průměrná ošetrovací doba v nemocnicích** se během let zkracuje, oproti celostátnímu průměru není pokles u obyvatel Pardubického kraje tak výrazný. V období 2009–2013 se za celou Českou republiku zkrátila průměrná ošetrovací doba o 0,6 dne, v Pardubickém kraji byl pokles poloviční. Rozdíl je patrný především u seniorů ve věku 75 a více let (v roce 2013 hlavně věková skupina 95 a více let). Výrazněji se prodlužuje průměrná doba pobytu v nemocnicích u osob nad 65 let v porovnání s osobami mladšími. Ve věkové skupině 60–64 let se doba hospitalizace ještě neliší od průměru za celou populaci. Obyvatelé Pardubického kraje ve věku 85 a více let pobývají v porovnání se všemi hospitalizovanými v nemocnicích v celé České republice v průměru o 2 dny déle.

Tab. 4.3 Průměrná ošetrovací doba osob s bydlištěm v Pardubickém kraji a ČR hospitalizovaných v nemocnicích podle věku v letech 2009 až 2013

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

dny

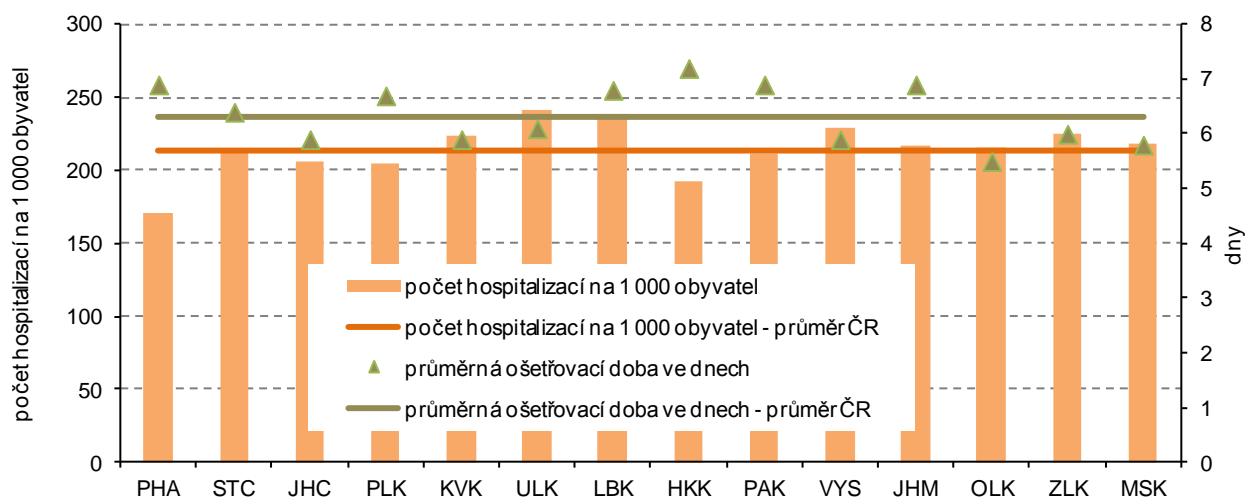
	Pardubický kraj					Česká republika				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	7,2	7,2	7,1	6,9	6,9	6,9	6,8	6,7	6,4	6,3
z toho ve věku:										
55–59	7,0	6,8	7,0	6,7	6,8	6,9	6,9	6,7	6,3	6,2
60–64	7,8	7,6	7,1	7,3	7,0	7,4	7,3	7,1	6,8	6,7
65–69	8,0	8,1	7,9	7,6	7,4	7,9	7,8	7,6	7,3	7,2
70–74	9,4	9,2	8,9	8,3	8,2	8,7	8,5	8,3	7,9	7,8
75–79	10,1	10,3	10,1	9,8	9,6	9,7	9,7	9,4	9,0	8,8
80–84	12,2	12,2	12,7	12,2	11,8	11,2	11,0	10,9	10,4	10,2
85–89	14,7	14,4	13,3	13,5	13,3	12,3	12,5	12,4	11,8	11,6
90–94 ¹⁾	.	.	15,9	15,5	13,4	13,3	12,5	12,5	12,5	11,8
95 a více ¹⁾	.	.	13,9	15,2	19,7	13,0	12,8	13,8	12,4	12,5

¹⁾ v letech 2009 a 2010 ve věku 85 a více let

Následující graf názorně ukazuje, že počtem hospitalizací na 1 000 obyvatel se Pardubický kraj neliší od republikového průměru, naproti tomu délkou průměrné ošetrovací doby se řadí na 2. místo za Královéhradecký kraj.

Graf 4.8 Hospitalizované osoby v nemocnicích a průměrná doba hospitalizace podle kraje bydliště v roce 2013

Zdroj: ÚZIS

Na rozdíl od četnosti hospitalizací a průměrné ošetrovací doby klesá v nemocnicích s rostoucím věkem pacientů **četnost operací**. Celkově byl podíl operovaných z hospitalizovaných osob s bydlištěm v Pardubickém kraji v letech 2012 a 2013 podprůměrný, avšak u seniorů ve věku 60 a více let byl nadprůměrný (s výjimkou věkové skupiny 95 a více let v roce 2013). Podíl operovaných obyvatel kraje byl pod celokrajským průměrem od věku 70 let. Zatímco ve věkové skupině 60–64 byla operována více než třetina hospitalizovaných osob, ve věkové skupině 80–84 let byla operována méně než pětina hospitalizovaných a z nejstarší věkové skupiny (95 let a více) to bylo necelých 10 % pacientů.

Tab. 4.4 Podíl operovaných osob s bydlištěm v Pardubickém kraji a ČR z hospitalizovaných v nemocnicích podle věku v letech 2009 až 2013

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

%

	Pardubický kraj					Česká republika				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	28,9	29,0	28,8	29,0	28,3	28,9	28,9	28,8	29,6	29,4
z toho ve věku:										
55–59	37,6	37,4	37,4	36,5	36,2	35,2	35,4	35,4	36,2	36,3
60–64	33,5	34,0	34,5	33,7	34,4	32,2	32,2	32,0	32,7	32,8
65–69	31,8	32,2	31,6	30,7	30,4	29,7	29,8	29,6	30,1	29,9
70–74	28,5	26,4	27,8	28,2	27,2	26,2	25,8	26,0	26,4	26,4
75–79	24,1	22,0	22,0	21,9	22,4	22,3	21,1	21,2	21,2	21,3
80–84	18,7	17,0	17,7	17,6	16,3	17,1	16,1	16,1	16,1	16,1
85–89	14,8	13,5	14,2	12,6	13,2	13,7	12,5	12,5	12,5	12,3
90–94 ¹⁾	.	.	12,6	11,0	11,1	10,8	10,6	11,0	10,6	10,5
95 a více ¹⁾	.	.	11,8	14,8	8,6	9,5	9,8	10,0	8,8	9,9

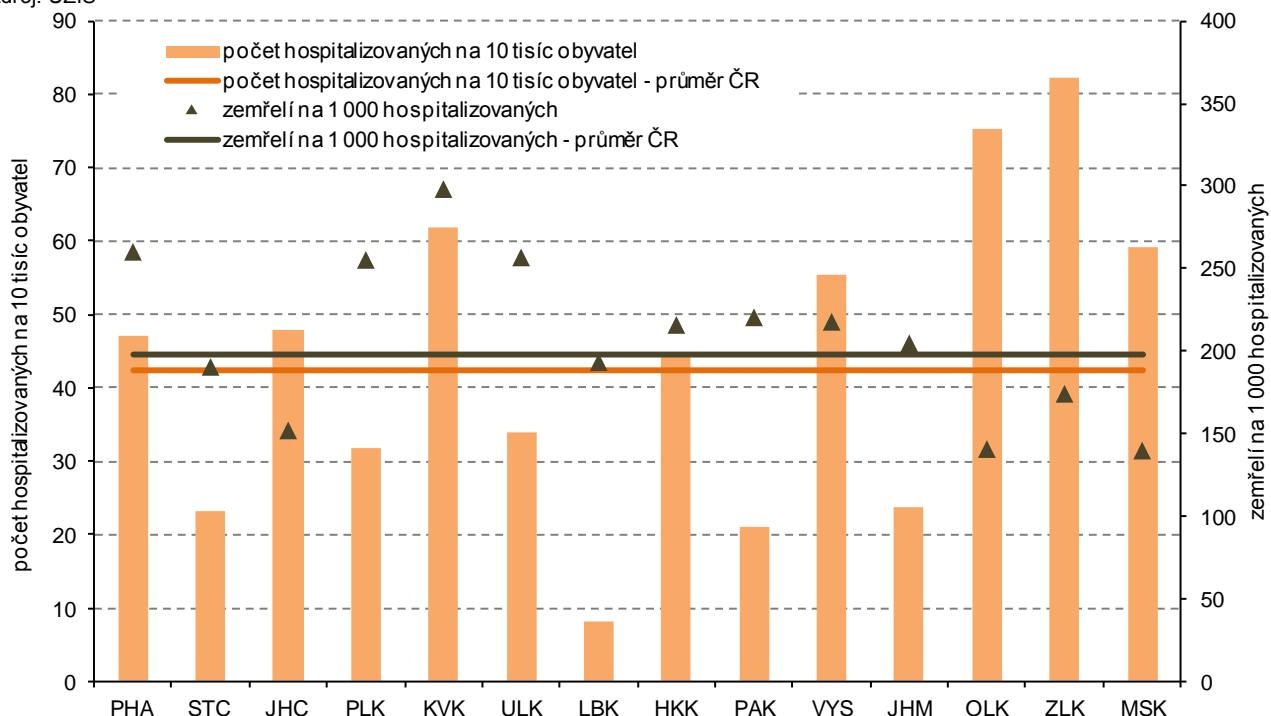
¹⁾ v letech 2009 a 2010 ve věku 85 a více let

Léčebny dlouhodobě nemocných (LDN) jsou zdravotnická zařízení určená k ošetřování a doléčování pacientů, jejichž zdravotní stav již nutně nevyžaduje pobyt v nemocnici nebo u nichž není perspektiva zlepšení jejich zdravotního stavu. Často jde o osoby pokročilého věku, které není z různých důvodů možné ošetřovat v domácím prostředí. Z celkového počtu 16 875 mužů s ukončenou hospitalizací v LDN v České republice v roce 2013 připadalo na seniory ve věku 65 a více let 75,2 %, z toho po 13 % připadalo na věkové skupiny 65–69 let a 70–74 let, 14 % na skupinu 75–79 let a po 18 % na skupiny 80–84 let a 85 a více let. Z 26 933 žen, kterým v témže roce skončila hospitalizace v LDN, jich bylo ve věku 65 a více let celkem 91,6 %. Ženy ve věku 65–69 let tvořily pouze 7 %, a ve věku 70–74 let 10 %. Vyšší podíly než u mužů byly u věkové skupiny 75–79 let (15 %), 80–84 let (25 %) a 85 a více let (34 %).

V Pardubickém kraji byly v roce 2013 pouze 2 léčebny dlouhodobě nemocných s 205 lůžky. Počet hospitalizovaných se v posledních letech v úhrnu pohybuje kolem 1 100 osob. V přepočtu na 10 tis. obyvatel je počet hospitalizovaných druhý nejnižší po Libereckém kraji, nedosahuje ani poloviny republikového průměru a je čtyřikrát nižší než v sousedním Olomouckém kraji. Nízká kapacita LDN v kraji je částečně kompenzována lůžky pro následnou péči v dalších zdravotnických zařízeních. Celkem je ve zdravotnických zařízeních v kraji vyčleněno pro následnou ošetrovatelskou péči 941 lůžek, z toho v 9 odděleních následné ošetrovatelské péče v nemocnicích je 554 lůžek (z toho přímo ve 3 nemocnicích následné péče 320 lůžek).

Graf 4.9 Hospitalizované osoby v léčebnách dlouhodobě nemocných podle krajů v roce 2013

Zdroj: ÚZIS

Téměř čtvrtina hospitalizací v LDN v kraji končí úmrtím hospitalizovaného, přitom ve všech LDN v republice umírá v průměru každý pátý pacient. Oproti celostátnímu průměru je ošetrovací doba jedné hospitalizace v kraji delší o 8 dní a průměrné využití lůžek je o 4,1 % vyšší.

Tab. 4.5 Léčebny dlouhodobě nemocných v Pardubickém kraji v letech 2005 až 2013

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Léčebny dlouhodobě nemocných	3	2	2	2	2	2	2	2	2
v nich lůžka	252	186	186	186	186	186	186	186	205
Hospitalizovaní celkem	1 337	953	1 016	1 064	1 064	1 017	1 114	1 103	1 089
na 10 000 obyvatel	26,4	18,8	19,9	20,7	20,6	19,7	21,6	21,4	21,1
Zemřelí pacienti	271	258	244	256	242	240	255	221	240
na 1 000 hospitalizovaných	202,7	270,7	240,2	240,6	227,4	236,0	228,9	200,4	220,4
Průměrná ošetrovací doba ve dnech	62,1	63,0	56,4	52,8	52,3	58,0	52,0	58,0	59,6
Roční využití lůžek ve dnech	329,3	322,6	308,2	302,1	299,0	316,9	311,3	343,9	334,6

Za velmi specifická zdravotnická zařízení lze považovat hospice. **Hospice** slouží k péči o nevléčitelné a těžce nemocné osoby (paliativní péče). Jejich účelem je maximálně zlepšit kvalitu života v jeho závěrečné fázi a umožnit důstojné umírání. V Pardubickém kraji je od roku 2009 zařazeno do systému zdravotnických zařízení jediné zařízení tohoto typu. Má 27 lůžek a v roce 2013 posloužilo 399 klientům. Téměř tři čtvrtiny hospitalizací končily úmrtím pacienta (v celé republice 81 % pacientů).

Tab. 4.6 Hospice v Pardubickém kraji v letech 2009 až 2013

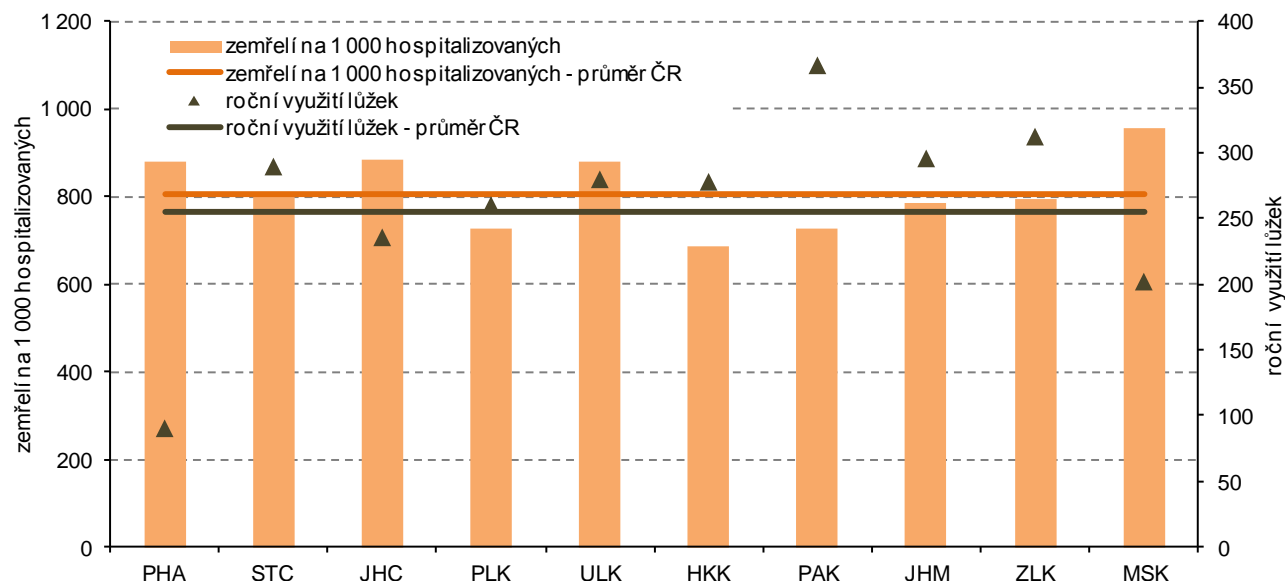
Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

	2009	2010	2011	2012	2013
Hospice	1	1	1	1	1
v nich lůžka	27	27	27	27	27
Hospitalizovaní celkem	57	310	349	391	396
na 10 000 obyvatel	1,1	6,0	6,8	7,6	7,7
Zemřelí pacienti	38	224	239	267	287
na 1 000 hospitalizovaných	666,7	722,6	684,8	682,9	724,7
Průměrná ošetrovací doba ve dnech	20,6	26,6	27,4	25,2	25,0
Roční využití lůžek ve dnech	172,6	305,8	354,2	365,0	366,6

Data o hospicích jsou k dispozici za 13 krajů, z nich měl v roce 2013 Pardubický kraj nejvyšší počet hospitalizovaných na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let (4,4 při celostátním průměru 2,1) a současně měl i nejvyšší roční využití lůžek.

Graf 4.10 Hospice v krajích v roce 2013

Zdroj: ÚZIS

Poznámka: V Karlovarském, Libereckém kraji a v Kraji Vysočina hospice v roce 2013 nebyly; za Olomoucký kraj nejsou data k dispozici.

Geriatrická a domácí zdravotní péče

Kromě výše uvedené zdravotní péče o seniory poskytuje Zdravotnická ročenka kraje i údaje o činnosti samostatných geriatrických oddělení v nemocnicích, o ambulantní geriatrické péči a o domácí zdravotní péči.

Akutní péči zajišťuje v Pardubickém kraji jediné **geriatrické oddělení** se 4 lůžky. Celkem 119 hospitalizovaných zůstalo v roce 2013 na oddělení v průměru 12 dní, což je o 2 dny kratší doba, než byl celostátní průměr. Na 1 000 hospitalizovaných připadalo v kraji 160 zemřelých při celostátním průměru 107 zemřelých. Oproti údajům za celou republiku byla lůžka v kraji využita o 17 % více.

Tab. 4.7 Geriatrie v akutní péči v nemocnicích se sídlem v Pardubickém kraji v letech 2005 až 2013

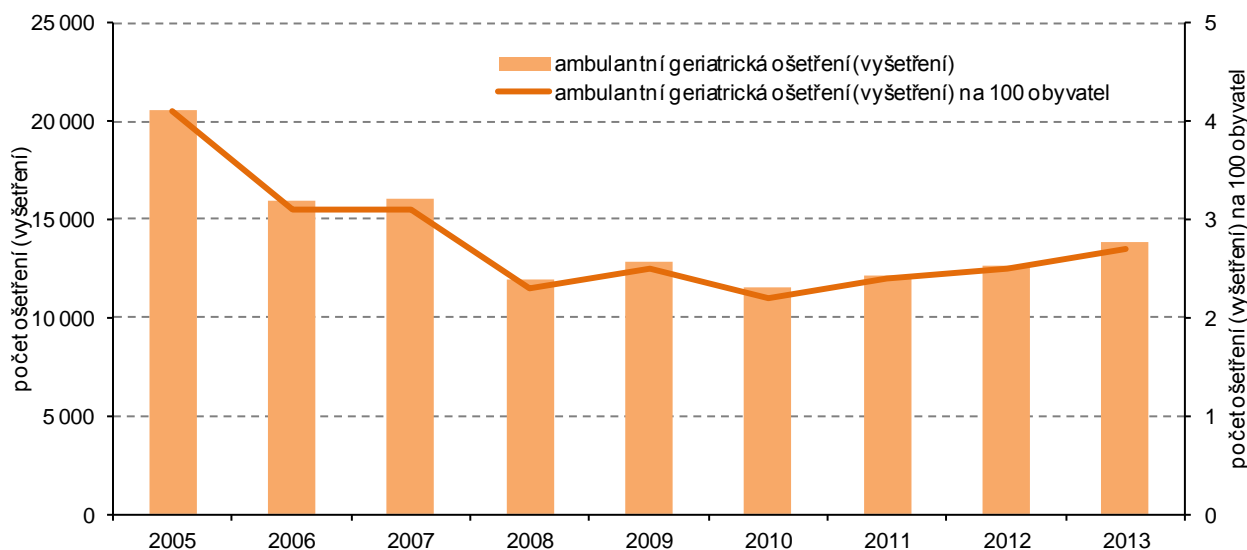
Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Geriatrická oddělení	1	1	1	1	1	1	1	1	1
v nich lůžka	4	4	4	4	4	4	4	4	4
na 10 000 obyvatel	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Hospitalizovaní celkem	97	87	78	84	106	98	117	121	119
na 10 000 obyvatel	1,9	1,7	1,5	1,6	2,1	1,9	2,3	2,3	2,3
Zemřelí pacienti	15	10	9	8	14	18	27	22	19
na 1 000 hospitalizovaných	154,6	114,9	115,4	95,2	132,1	183,7	230,8	181,8	159,7

Počet ambulantních geriatrických vyšetření byl v kraji nejvyšší v roce 2005, do roku 2010 se snížil o 44 %, poté následovalo zvýšení o 20 %. V přepočtu na 100 obyvatel byl počet vyšetření v kraji v roce 2013 čtyřnásobný v porovnání s republikovým průměrem (kraj 2,7, ČR 0,7). Ambulantní geriatrická vyšetření v Pardubickém kraji se v roce 2013 podílela na republikovém úhrnu téměř z jedné pětiny (18,7 %).

Graf 4.11 Ambulantní geriatrická péče v Pardubickém kraji v letech 2005 až 2013

Zdroj: ÚZIS

Domácí zdravotní péče je péče poskytovaná pacientům na základě doporučení registrujícího praktického lékaře. Je zaměřena zejména na udržení a podporu zdraví, navrácení zdraví a na rozvoj soběstačnosti, zmírnění utrpení nevléčitelně nemocného člověka a zajištění klidného umírání v domácím prostředí. Poskytování domácí zdravotní péče zkracuje pobyt pacienta v nemocnici a umožňuje mu doléčení v psychicky příznivějších domácích podmínkách. V posledních letech umožňuje i hospicovou péči nevléčitelným pacientům v domácím prostředí. V Pardubickém kraji se této činnosti věnuje 37 nestátních zdravotnických zařízení, z toho 11 fyzických osob, 7 Charit, dále některé nemocnice, domovy důchodců, léčebny, rehabilitační ústavy, lázně a několik společností s ručením omezeným.

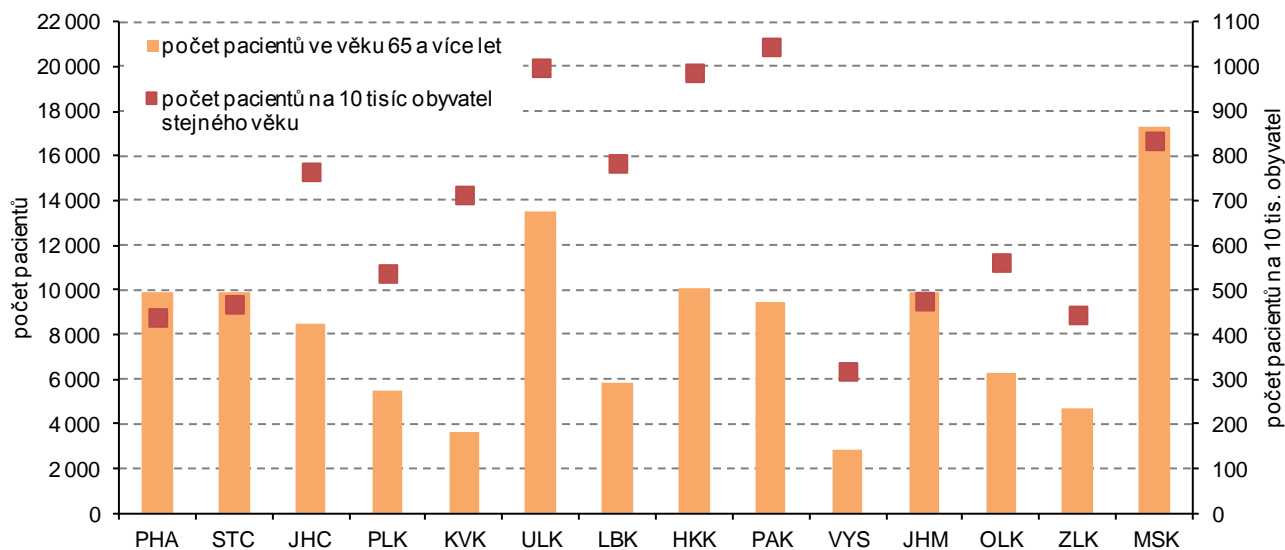
Počet pacientů domácí péče se v Pardubickém kraji postupně zvyšuje. V roce 2013 jich bylo 11 159, což je o 37 % více než v roce 2007. Pacientů ve věku 65 a více let bylo v roce 2013 v kraji 9 451 a za stejné období jich přibýlo 41 %. Na celkovém počtu pacientů se tedy senioři v roce 2013 v kraji podíleli z 85 % (průměr za ČR byl 80 %). V porovnání s počtem obyvatel stejného věku byla v kraji domácí péče v roce

2013 poskytována více než 10 % všech seniorů; mezi kraji byl tento podíl nejvyšší a celostátní průměr byl oproti krajské hodnotě o třetinu nižší.

Graf 4.12 Pacienti domácí zdravotní péče ve věku 65 a více let v krajích v roce 2013

Zdroj: ÚZIS

Tab. 4.8 Pacienti domácí zdravotní péče podle věku v Pardubickém kraji v letech 2005 až 2013

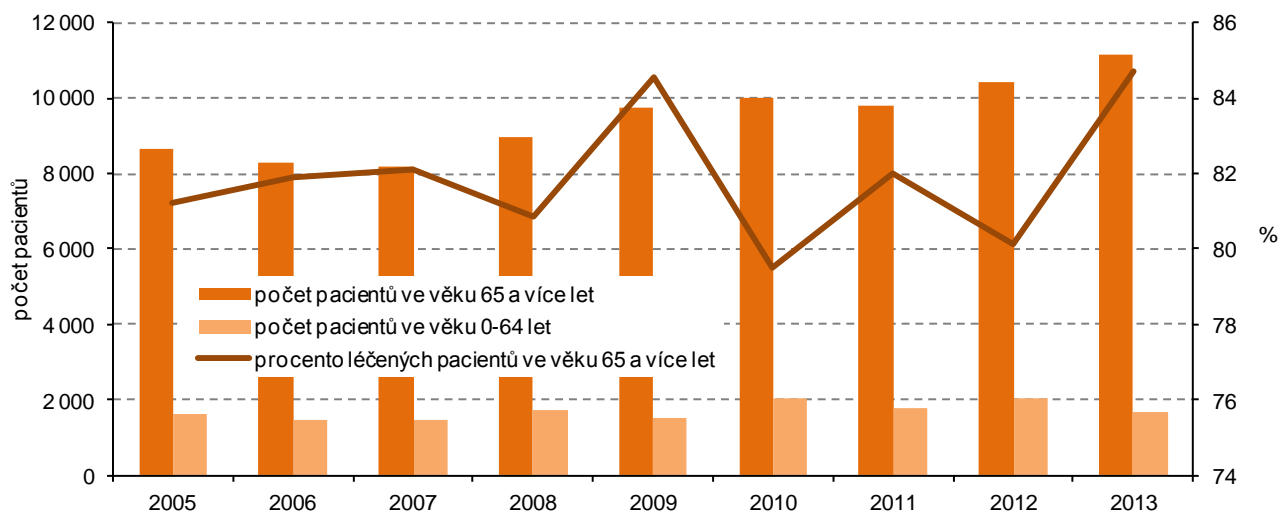
Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet pacientů	8 636	8 261	8 168	8 963	9 764	10 007	9 811	10 405	11 159
z toho ve věku 65 a více let	7 013	6 764	6 706	7 248	8 256	7 955	8 044	8 338	9 451
v %	81,2	81,9	82,1	80,9	84,6	79,5	82,0	80,1	84,7
Počet pacientů ve věku 65 a více let na tis. obyvatel stejného věku	95	91	88	93	103	98	95	95	104
Počet návštěv	316 517	315 037	316 875	310 947	329 833	353 707	386 235	383 177	385 300
Počet návštěv na 1 pacienta	36,7	38,1	38,8	34,7	33,8	35,3	39,4	36,8	34,5
Počet provedených výkonů	568 050	594 626	556 678	565 232	612 442	672 902	722 977	767 837	785 337

V kraji se postupně zvyšuje počet výkonů provedených pacientům domácí zdravotní péče. Na pacienta připadalo v roce 2013 v kraji v průměru 70 výkonů, přitom republikový průměr byl 72 výkonů. Při jedné návštěvě byly v průměru provedeny 2 výkony.

Graf 4.13 Pacienti domácí zdravotní péče v Pardubickém kraji v letech 2005 až 2013

Zdroj: ÚZIS

Největší část domácí zdravotní péče u seniorů je věnována pacientům s chronickým onemocněním. Na celkovém počtu pacientů v kraji se podílejí v posledních letech z 81 až 86 procent (v roce 2013 byl celostátní průměr 83 %). V roce 2013 se na 2. místo v četnosti domácí péče o seniory v kraji řadí péče po operacích a úrazech. Dvě třetiny pacientů u tohoto druhu péče tvoří senioři.

Tab. 4.9 Pacienti domácí zdravotní péče ve věku 65 a více let podle druhu onemocnění v Pardubickém kraji v letech 2005 až 2013

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky

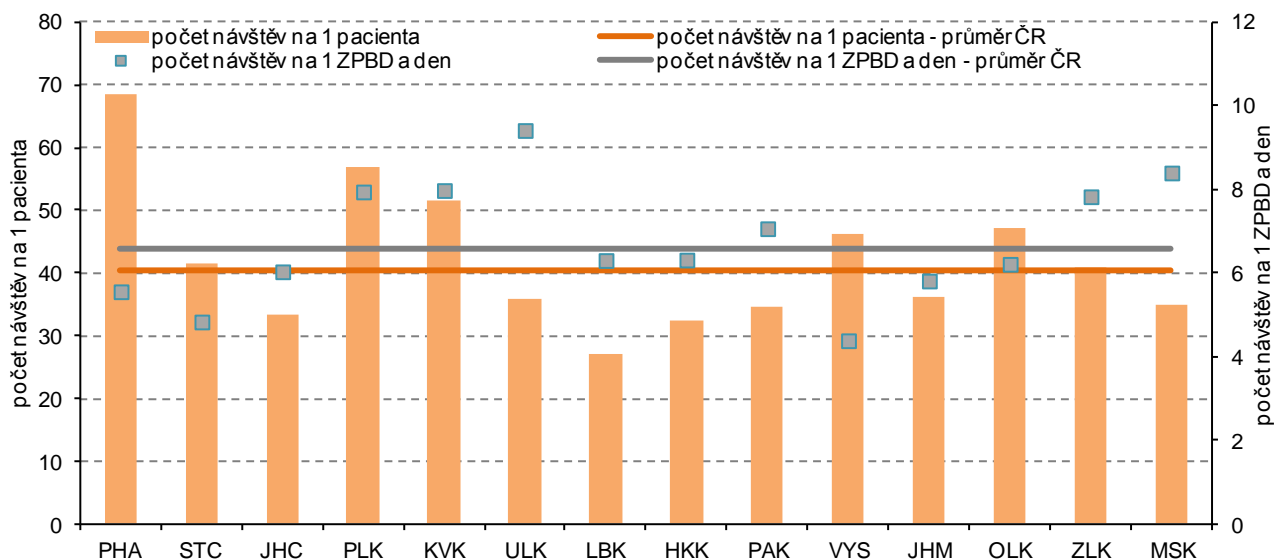
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pacienti ve věku 65 a více let podle druhu onemocnění:¹⁾	7 013	6 764	6 706	7 248	8 256	7 955	8 044	8 338	9 451
chronická onemocnění	6 608	6 502	6 071	6 600	7 100	7 202	7 439	7 509	8 409
akutní onemocnění	281	285	171	341	736	501	699	492	791
pooperační stavy, úrazy	132	88	83	183	197	213	1 132	824	966
domácí hospicová péče	187	322	1 322	1 235	1 236	1 096	920	939	403
Podíl pacientů ve věku 65 a více let na pacientech s daným druhem onemocnění (%)									
chronická onemocnění	84,4	83,4	84,2	80,8	85,8	81,9	83,9	80,8	85,7
akutní onemocnění	56,2	66,1	42,1	59,7	73,1	55,7	61,7	59,2	66,5
pooperační stavy, úrazy	37,3	52,1	59,3	69,1	65,4	65,7	53,3	57,3	61,6
domácí hospicová péče	74,8	67,1	80,6	78,1	78,2	73,6	85,7	88,9	81,4

¹⁾ pacient může být zařazen ve více druzích péče

Domácí hospicová péče byla v kraji seniorům nejčastěji poskytována v letech 2007–2012, přičemž mírný pokles byl zaznamenán v souvislosti se zřízením hospice v roce 2009. Zcela zásadní pokles v počtu pacientů s hospicovou péčí nastal v kraji v roce 2013 (o 57 %). K tak výraznému poklesu počtu pacientů s hospicovou péčí nedošlo v žádném jiném kraji a Pardubický kraj se na celostátním meziročním poklesu podílel jednou polovinou.

Graf 4.14 Výkony domácí zdravotní péče v krajích a ČR v roce 2013

Zdroj: ÚZIS

Pozn.: ZPBD = zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí

V uplynulých deseti letech kolísal průměrný počet návštěv na 1 pacienta domácí zdravotní péče v kraji mezi 34 a 39, přitom v roce 2013 byl o 6 návštěv nižší, než činil celostátní průměr. Naproti tomu průměrný počet návštěv na jednoho zdravotnického pracovníka nelékaře s odbornou způsobilostí je v kraji mírně nadprůměrný.

5. Důchody a sociální služby

Důchodci, důchody

Z dlouhodobého pohledu počet příjemců starobních důchodů vlivem stárnutí populace neustále narůstá, zároveň se zvyšuje i podíl příjemců předčasných starobních důchodů. Na druhé straně se v rámci důchodových reforem posouvá hranice odchodu do důchodu do vyššího věku, což je mj. umožněno rostoucí nadějí dožití obyvatelstva. Podle údajů České správy sociálního zabezpečení pobíralo v prosinci roku 2014 v Pardubickém kraji **starobní důchod bez souběhu** s vdovským nebo vdoveckým důchodem celkem 87,6 tis. osob, což představuje 60 % z celkového počtu příjemců některého z důchodu dle zákona č. 155/1995 Sb.⁴, o důchodovém pojištění. Ve srovnání s rokem 2010⁵ byl počet příjemců starobních důchodů bez souběhu v kraji o 6,4 % (tj. o 5,3 tis. osob) vyšší, oproti roku 2013 došlo k nárůstu o 1,3 % (přibližně o tisíc osob). Na celorepublikové úrovni počet příjemců starobních důchodů bez souběhu přitom rostl pomaleji - o 5,9 % oproti roku 2010, resp. o 0,9 % ve srovnání s rokem 2013.

Tab. 5.1 Příjemci starobních důchodů podle pohlaví v Pardubickém kraji v letech 2010 až 2014 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

	Muži					Ženy				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Příjemci pobírající starobní důchod (bez souběhu)	37 721	40 015	39 991	40 213	40 999	44 552	46 784	46 412	46 253	46 565
z toho předčasný důchod	10 269	12 413	12 816	13 289	13 999	12 628	14 683	15 084	15 449	15 938
Podíl počtu příjemců předčasných starobních důchodů (bez souběhu) (%)	27,2	31,0	32,0	33,0	34,1	28,3	31,4	32,5	33,4	34,2
Příjemci pobírající starobní důchod v souběhu s vdovským (vdoveckým)	4 444	4 535	4 631	4 690	4 659	26 495	26 540	26 426	26 220	26 268
z toho předčasný důchod	556	639	721	781	854	2 129	2 375	2 611	2 887	3 176
Podíl počtu příjemců předč. starob. důchodů v souběhu s vdovským (vdoveckým) (%)	12,5	14,1	15,6	16,7	18,3	8,0	8,9	9,9	11,0	12,1

Mezi příjemci starobních důchodů dlouhodobě **převažují ženy** – v roce 2014 v Pardubickém kraji tvořily 53,2 % všech příjemců při celorepublikovém podílu 53,6 %. Tento fakt souvisí nejen s nižší věkovou hranicí žen pro odchod do důchodu, ale také s tím, že se dožívají v průměru vyššího věku než muži (podrobněji viz první kapitola této publikace). Rychleji rostoucí naděje dožití mužů oproti ženám v posledních letech vč. častějšího odchodu do předčasného důchodu mužů se odráží i v mírně rostoucím podílu mužů mezi příjemci starobních důchodů (v kraji od roku 2010 o 1 procentní bod na 46,8 %). **Průměrný věk** příjemců starobních důchodů (bez souběhu) činil v prosinci roku 2014 v kraji 69,3 roku, přičemž průměrný věk mužů dosáhl 70,3 roku a žen 68,0 roku.

Tab. 5.2 Příjemci starobních důchodů podle pohlaví v letech 2010 až 2014 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

počet osob

	Muži					Ženy				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	bez souběhu s vdoveckým					bez souběhu s vdovským				
Pardubický kraj	37 721	40 015	39 991	40 213	40 999	44 552	46 784	46 412	46 253	46 565
v tom okres:										
Chrudim	7 678	8 238	8 199	8 240	8 404	8 691	9 224	9 164	9 153	9 234
Pardubice	12 337	12 976	12 932	13 021	13 150	15 135	15 897	15 763	15 678	15 691
Svitavy	7 547	8 020	8 034	8 047	8 304	8 856	9 179	9 134	9 073	9 147
Ústí nad Orlicí	10 159	10 781	10 826	10 905	11 141	11 870	12 484	12 351	12 349	12 493
	v souběhu s vdoveckým					v souběhu s vdovským				
Pardubický kraj	4 444	4 535	4 631	4 690	4 659	26 495	26 540	26 426	26 220	26 268
v tom okres:										
Chrudim	901	914	924	932	915	5 780	5 729	5 688	5 589	5 642
Pardubice	1 462	1 499	1 511	1 534	1 548	8 475	8 503	8 469	8 392	8 428
Svitavy	904	919	959	976	953	5 444	5 464	5 440	5 444	5 449
Ústí nad Orlicí	1 177	1 203	1 237	1 248	1 243	6 796	6 844	6 829	6 795	6 749

⁴ Zákon se věnuje starobním, invalidním, vdovským, vdoveckým a sirotčím důchodům. Vdovský (vdovecký) důchod je vyplácen po dobu jednoho roku od smrti partnera; po uplynutí této doby má pozůstalý nárok jeho výplatu při splnění podmínek daných zákonem (např. péče o nezaopatřené či postižené dítě, péče o rodiče závislé na pomoci jiné osoby, invalidita III. stupně, dosažení určitého věku).

⁵ Srovnání dat s předchozími roky je možné s vědomím metodické změny v zařazení invalidních důchodců po 65 letech věku mezi starobní důchodce, která nastala od roku 2010.

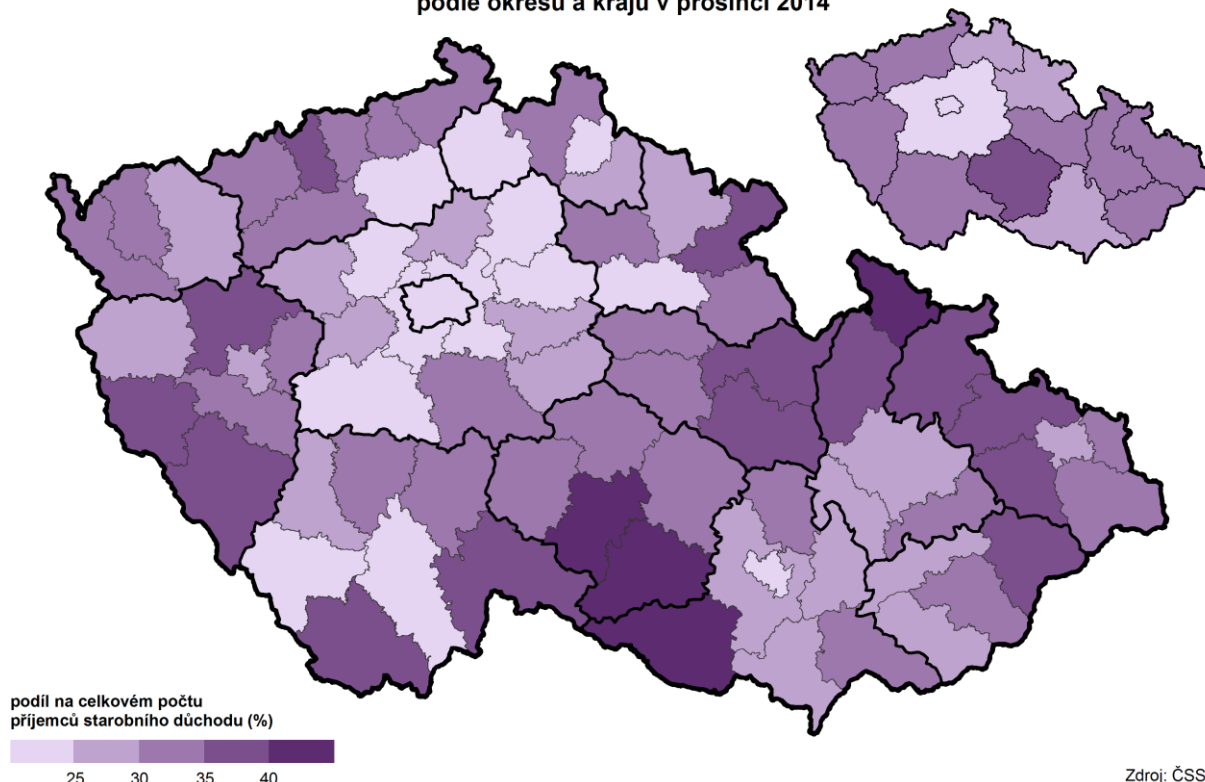

Při hodnocení vývoje a struktury počtu příjemců starobních důchodů je třeba vzít v úvahu i méně početnou skupinu osob pobírajících **souběžně starobní a vdovský či vdovecký důchod**. Důchod v souběhu pobíralo v kraji v prosinci roku 2014 celkem 30,9 tis. osob (přibližně stejný počet jako v roce 2010), z toho bylo 84,9 % žen (o 0,7 procentního bodu méně než v roce 2010).

V čase lze sledovat trend neustálého růstu podílu osob, které odcházejí do **předčasného důchodu**⁶. Mezi osobami pobírajícími starobní důchod bez souběhu se tento podíl mezi roky 2010 až 2014 v kraji zvýšil o 6,4 procentních bodů na 34,2 % (při republikovém růstu o 5,2 p. b. na 28,5 %). Zastoupení příjemců předčasných starobních důchodů v kraji zároveň patří dlouhodobě k nejvyšším v mezikrajském srovnání (vyššího podílu dosahuje pouze Kraj Vysočina). Jestliže ve skupině osob pobírajících starobní důchod bez souběhu je podíl příjemců předčasných důchodů mezi muži a ženami přibližně vyrovnaný (jen s mírnou převahou mezi ženami), ve skupině příjemců starobních důchodů v souběhu zjišťujeme mnohem vyšší podíl příjemců předčasných důchodů mezi muži (viz Tab. 5.1).

Při **podrobnějším územním pohledu** (dle dostupných dat na úrovni **okresů**) nacházíme dlouhodobě nejvyšší počet starobních důchodců v okrese Pardubice (třetina krajského počtu v roce 2014). Tento region je nejen nejlidnatější v kraji, ale zároveň je zde i nejvyšší naděje dožití a nejvyšší zastoupení osob ve věku 65 a více let mezi okresy v kraji. Zastoupení žen mezi penzisty pobírajícími důchod bez souběhu je rovněž nejvyšší v okrese Pardubice (54,4 % v roce 2014, tj. 1,2 procentního bodu nad krajským průměrem). Nejméně starobních důchodců (přibližně pětina krajského počtu) pak žije v okrese Svitavy. Tento region se spolu s okresem Ústí nad Orlicí zároveň vyznačuje nejvyšším zastoupením příjemců předčasných starobních důchodů (37 % v roce 2014) – viz následující kartogram.

**Příjemci předčasných starobních důchodů (bez souběhu)
podle okresů a kraji v prosinci 2014**

Zdroj: ČSSZ

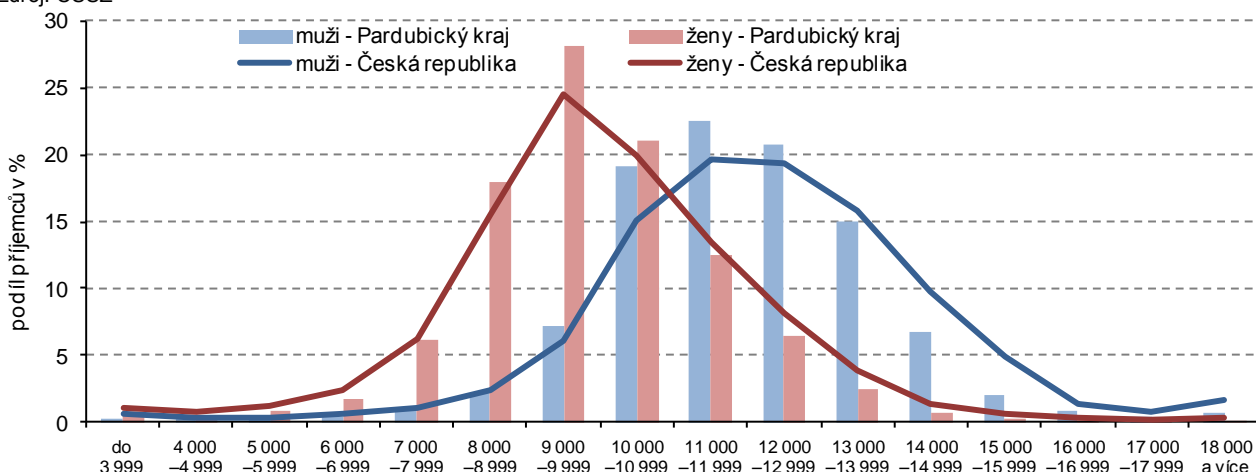
Ve struktuře všech příjemců starobních důchodů (bez souběhu) nacházíme nejvyšší zastoupení osob pobírajících důchod ve výši 10 až 11 tisíc (20,1 % v kraji v roce 2014, resp. 17,7 % v celé ČR). Nad republikovým průměrem je přitom v kraji podíl příjemců důchodů ve všech kategoriích od 8 do 12 tisíc Kč. Zřetelně rozdílná **struktura příjemců důchodů podle jeho výše** je patrná mezi muži a ženami. Zatímco ženy v kraji pobírají nejčastěji penzi ve výši 9 až 10 tis. Kč (28 %), resp. v širším spektru od 8 do 11 tis. Kč (celkem 67 %), mužům nejčastěji náleží důchod 11 až 12 tis. Kč (23 %), resp. 10 až 13 tis. Kč (62 %). Oproti republikové struktuře příjemců důchodů podle jeho výše zjišťujeme v kraji výraznější rozdíly u mužů; zatímco v kraji jsou mnohem více zastoupeni muži pobírající penzi ve výši 10 až 12 tis., v celé ČR pak mají oproti krajské struktuře výraznou převahu muži s penzí převyšující 13 tis. Kč. U žen nejsou rozdíly oproti republikové struktuře (zejména pokud jde o vyšší příjmová pásma) tak výrazné, největší rozdíl (a to převahu v kraji) nacházíme v kategorii penzistek pobírajících měsíční důchod 9 až 10 tis. Kč – viz následující graf).

⁶ Předčasným důchodem se rozumí přiznání starobního důchodu podle § 30 a § 31 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Graf 5.1 Příjemci starobního důchodu (bez souběhu) podle jeho výše v Pardubickém kraji a ČR v prosinci 2014

Zdroj: ČSSZ

Podle propočtů MPSV se průměrný starobní důchod v ČR pohybuje na úrovni 42 % průměrné hrubé mzdy, resp. 55 % průměrné čisté mzdy (po odečtu daně z příjmu a pojistného na zdravotní a sociální pojištění). Zatímco na počátku 90. let minulého století převyšoval **poměr důchodů ke hrubé mzdě** hranici 50 %, minima dosáhl v roce 2008, a to 40 %. Poměr důchodu ke hrubé mzdě v ČR (tzv. hrubý náhradový poměr) je přibližně na průměru EU (resp. pod průměrem OECD), přičemž podle dostupných údajů za rok 2012 se v ČR vydalo na důchody (vč. invalidních) 9,9 % HDP při 13% průměru za 28 zemí EU.

Tab. 5.3 Průměrná výše starobních důchodů podle pohlaví příjemců v Pardubickém kraji v letech 2010 až 2014 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení a vlastní výpočty ČSÚ (důchody v souběhu)

v Kč

	Muži					Ženy				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Průměrná měsíční výše starobních důchodů (bez souběhu)	10 919	11 377	11 622	11 818	11 930	9 054	9 440	9 631	9 803	9 896
z toho předčasných	10 086	10 571	10 762	10 925	11 027	8 258	8 649	8 806	8 955	9 046
Průměrná měsíční výše starobních důchodů v souběhu s vdovským (vdoveckým)	12 119	12 648	12 895	13 118	13 238	10 875	11 315	11 534	11 711	11 797
z toho předčasných	11 502	12 051	12 250	12 416	12 526	10 354	10 784	10 999	11 169	11 246

Průměrný starobní důchod bez souběhu v prosinci roku 2014 činil v kraji 10 848 Kč, což je o 939 Kč (o 9,5 %) více než v roce 2010 a zároveň o 108 Kč (o 1 %) více než v roce předchozím. Meziroční přírůstek průměrných důchodů se přitom v posledních letech zpomaluje. Průměrný důchod v kraji za republikovým důchodem zaostává o 227 Kč a v mezikrajském žebříčku se řadí na 10. místo. Na v průměru nižších starobních důchodech se značnou měrou podílí fakt, že kraj patří k regionům s nejnižší průměrnou mzdou v České republice.

Dlouhodobě přetrvává **disproporce průměrných důchodů mezi muži a ženami**, a to především vlivem rozdílné úrovně mezd mezi oběma pohlavími. Ženy v kraji pobíraly v roce 2014 starobní důchod (bez souběhu s vdovským) v průměru ve výši 9 896 Kč, což je přibližně o 2 tis. Kč méně oproti mužům. Rozdíl výše důchodu mezi muži a ženami se přitom v posledních letech postupně prohluboval. Průměrný důchod mužů v kraji (11 930 Kč v prosinci roku 2014) byl v mezikrajském srovnání třetí nejnižší za Krajem Vysočina a Olomouckým krajem, průměrný důchod žen se řadil přibližně doprostřed žebříčku krajů. Průměrný **předčasný důchod bez souběhu** dosahuje u mužů přibližně 92,4 % úrovně jejich celkového průměrného důchodu (rozdíl činí 902 Kč) a u žen 91,4 % (s rozdílem 850 Kč). V čase se tento rozdíl u obou pohlaví postupně zvyšuje.

Starobní důchod mužů v souběhu s vdoveckým důchodem činil po započtení vdoveckého důchodu v prosinci roku 2014 v kraji 13 238 Kč a byl o 1 308 Kč (tj. 11 %) vyšší než starobní důchod mužů bez souběhu. U žen je tento rozdíl zřetelně vyšší – důchod žen v souběhu s vdovským důchodem v kraji (11 797 Kč v prosinci 2014) převyšoval důchod bez souběhu o 1 901 Kč, tj. o 19 %. Rozdíl průměrných důchodů v souběhu a bez souběhu se u obou pohlaví v čase zvyšuje, avšak jen velmi pozvolna. Průměrný **předčasný důchod v souběhu** dosahuje u mužů přibližně 94,6 % úrovně jejich celkového souběžného důchodu (rozdíl činí 712 Kč) a u žen 95,3 % (s rozdílem 551 Kč).

Zřetelné **rozdíly** ve výši průměrného **starobního důchodu** jsou patrné **mezi okresy** Pardubického kraje. Dlouhodobě nejvyšší starobní důchody v kraji zjišťujeme s ohledem na nejpříznivější mzdové podmínky v okrese Pardubice. V roce 2014 zde činil průměrný starobní důchod bez souběhu 10 998 Kč a byl oproti krajskému průměru vyšší o 150 Kč. V průměru nejnižší důchody pak nacházíme v okrese Svitavy (okres s nejvyšší nezaměstnaností v kraji), a to 10 691 Kč v roce 2014 (o 157 Kč pod krajským průměrem a zároveň o 307 Kč méně než na Pardubicku).

Tab. 5.4 Průměrná měsíční výše starobních důchodů podle pohlaví příjemců podle okresů v letech 2010 až 2014 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení a vlastní výpočty ČSÚ (důchody v souběhu)

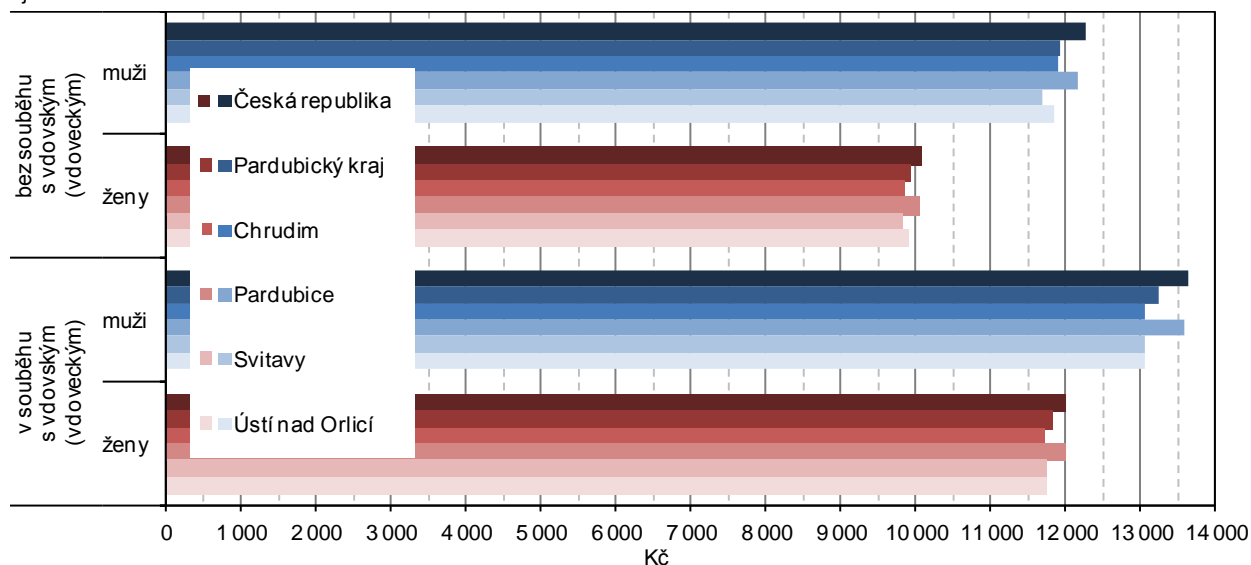
v Kč

	Muži					Ženy				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Pardubický kraj	bez souběhu s vdoveckým					bez souběhu s vdovským				
Pardubický kraj	10 919	11 377	11 622	11 818	11 930	9 054	9 440	9 631	9 803	9 896
v tom okres:										
Chrudim	10 891	11 336	11 587	11 787	11 902	9 016	9 395	9 581	9 746	9 833
Pardubice	11 156	11 610	11 853	12 050	12 157	9 177	9 565	9 759	9 933	10 028
Svitavy	10 692	11 142	11 373	11 572	11 693	8 954	9 327	9 517	9 689	9 782
Ústí nad Orlicí	10 822	11 301	11 556	11 745	11 858	8 998	9 398	9 590	9 763	9 862
Pardubický kraj	v souběhu s vdoveckým					v souběhu s vdovským				
Pardubický kraj	12 119	12 648	12 895	13 118	13 238	10 875	11 315	11 534	11 711	11 797
v tom okres:										
Chrudim	11 947	12 479	12 733	12 957	13 065	10 759	11 201	11 420	11 605	11 689
Pardubice	12 473	13 017	13 271	13 497	13 592	11 031	11 476	11 699	11 880	11 974
Svitavy	11 966	12 493	12 736	12 946	13 066	10 809	11 258	11 479	11 650	11 720
Ústí nad Orlicí	11 928	12 436	12 681	12 905	13 056	10 831	11 255	11 467	11 637	11 728

Relativně největší **rozdíl mezi průměrným starobním důchodem mužů a žen** je typický pro **okresy** Chrudim a Pardubice – ženy v těchto regionech pobírají přibližně 82,5 % průměrného důchodu mužů při krajském podílu 83,0 %. Nejlépe placeni v rámci kraje jsou penzisté-muži v okrese Pardubice (12 157 Kč průměrného důchodu bez souběhu v prosinci roku 2014), nejhůře pak ženy na Svitavsku (9 782 Kč). Při srovnání výše důchodů podle pohlaví v roce 2014 napříč všemi 76 okresy České republiky (bez Prahy) se na nejhorší pozici (9. nejnižší) dostávají peníze mužů v okrese Svitavy, nejlepší postavení na meziokresním žebříčku pak zaujímají důchody žen v okrese Pardubice (16. nejvyšší).

Graf 5.2 Průměrná výše starobních důchodů podle pohlaví v ČR, Pardubickém kraji a jeho okresech v prosinci 2014

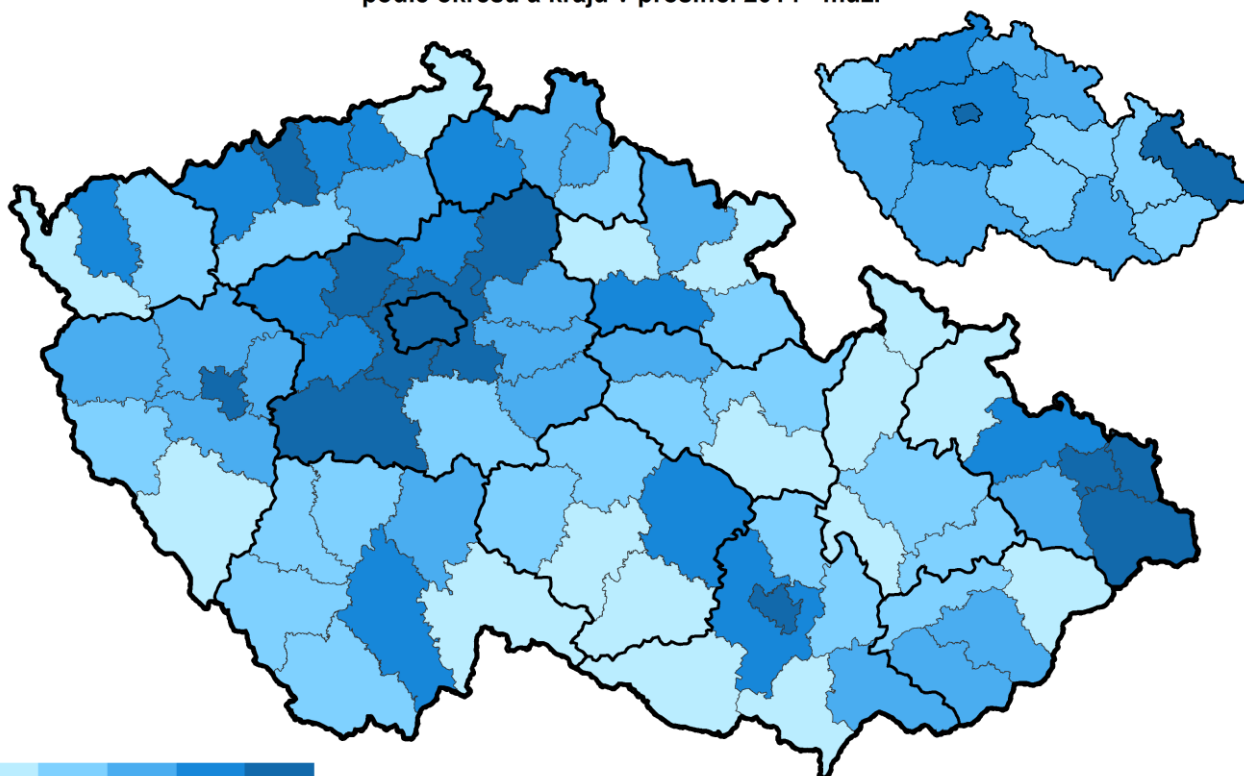
Zdroj: ČSSZ

Jestliže starobní důchody mužů bez souběhu s vdoveckým důchodem jsou v rámci kraje dlouhodobě nejnižší v okrese Svitavy, **důchody mužů v souběhu** dosahují minima na Orlickoústecku (13 056 Kč v prosinci roku 2014, tj. o 182 Kč pod krajským průměrem). Starobní důchody žen v souběhu s vdovským důchodem jsou pak nejnižší v okrese Chrudim (11 689 Kč v prosinci 2014, tj. 108 Kč pod průměrem kraje). V tomto regionu zároveň u obou pohlaví nacházíme nejnižší rozdíl mezi důchody v souběhu a bez souběhu.

**Průměrná měsíční výše starobního důchodu (bez souběhu)
podle okresů a krajů v prosinci 2014 - muži**

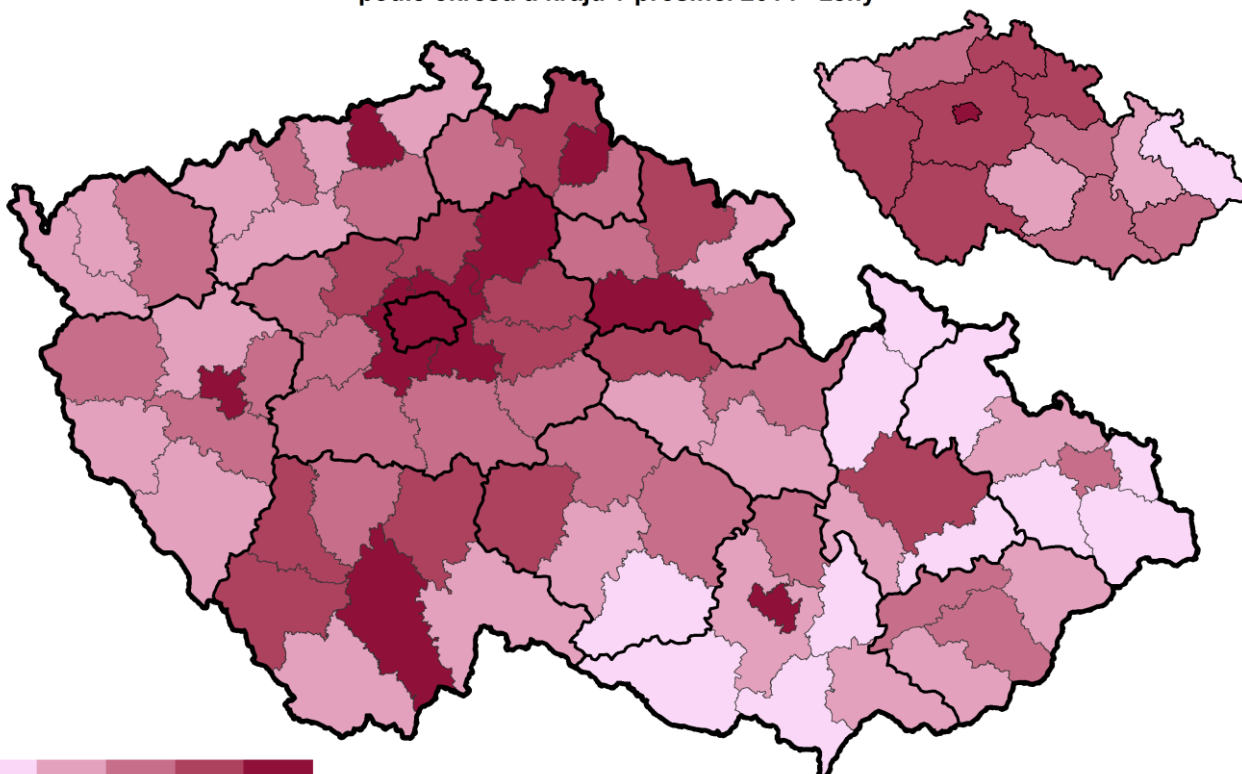
Kč

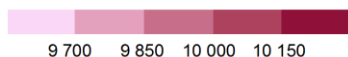
Zdroj: ČSSZ

Nejvyšší průměrné starobní důchody (bez souběhu) přesahující 12,7 tis. Kč pobírají penzisté-muži v okresech Karviná a Ostrava-město, v Praze a okresech Most, Frýdek-Místek a Kladno. Ženy v penzi jsou naopak nejlépe placeny (více než 10,4 tis. Kč) v Praze, okresech Praha-západ, Brno-město, Mladá Boleslav či Hradec Králové.

**Průměrná měsíční výše starobního důchodu (bez souběhu)
podle okresů a krajů v prosinci 2014 - ženy**

Kč

Zdroj: ČSSZ

Pobytové sociální služby

Součástí systému péče o seniory je nejen zdravotní péče, které byla bližší pozornost věnována v kapitole 4 této publikace, ale také využívání sociálních služeb, a to nejen terénních či ambulantních⁷, ale i pobytových. Bližší pozornost bude věnována **pobytovým sociálním službám** (zejména domovům pro seniory, domovům se zvláštním režimem či domům s pečovatelskou službou), jejichž rozvoj v souvislosti se stárnutím populace nabývá na významu. Hodnocení je třeba provádět s vědomím, že ne všechna pobytová zařízení sociální péče jsou určena výhradně seniorům.

Tab. 5.5 Vybraná zařízení sociální péče v Pardubickém kraji v letech 2008 až 2014¹⁾

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Domovy pro seniory							
počet zařízení	19	20	20	21	22	22	23
počet lůžek	2 051	2 052	2 054	2 183	2 195	2 169	2 122
lůžka na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let	26,4	25,7	25,2	25,8	25,0	24,0	22,8
Domovy se zvláštním režimem							
počet zařízení	5	5	5	5	6	8	10
počet lůžek	350	378	386	422	485	539	930
lůžka na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let	4,5	4,7	4,7	5,0	5,5	6,0	10,0

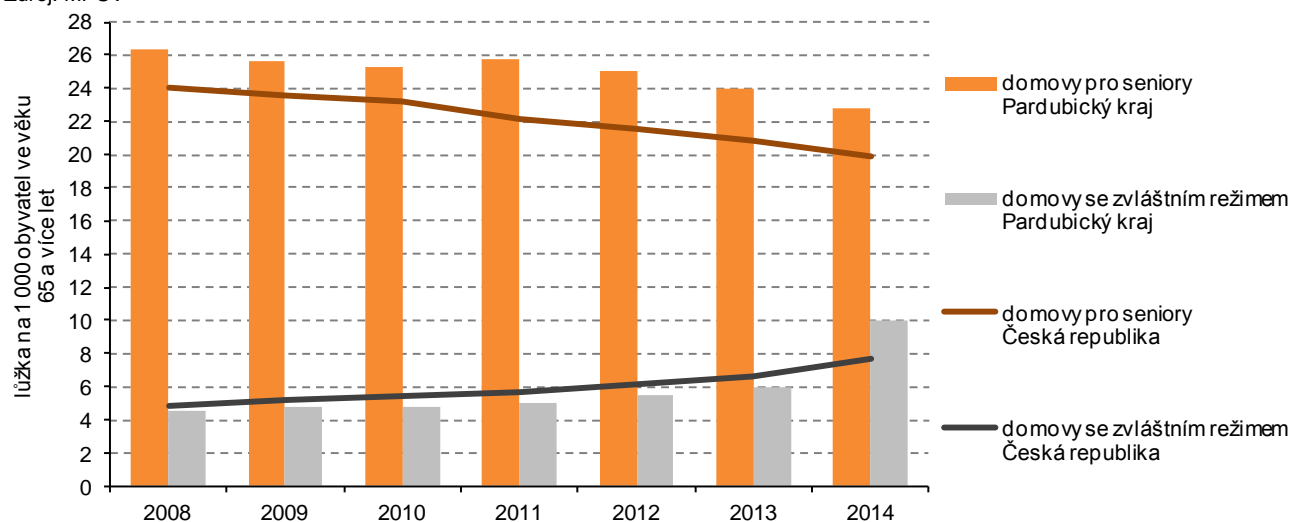
¹⁾ údaje jsou územně členěny podle detašovaných pracovišť a nemusejí tedy odpovídat údajům za kraje v jiných publikacích, které jsou zpracovány podle sídla právního subjektu; zařízení sociálních služeb i místa v nich jsou členěna podle druhu poskytované služby; v jednom zařízení může být poskytováno více druhů sociálních služeb

Podle údajů MPSV působilo v roce 2014 v kraji 23 domovů pro seniory⁸ se 2 122 lůžky, tj. o 4 domovy a 71 lůžek více oproti roku 2008 (výchozí rok, se kterým je možné provést srovnání při stejném metodickém pohledu). Zatímco počet domovů pro seniory v kraji postupně mírně roste, růst počtu lůžek se zastavil v roce 2012. Zároveň se ve skupině těchto zařízení projevuje postupný pokles počtu lůžek připadajících na tisíc obyvatel ve věku 65 a více let (od roku 2008 z 26,4 na 22,8 lůžek při republikovém průměru 19,9 lůžek).

Zřetelný nárůst počtu zařízení i lůžek (míst) lze však (zejména v posledních třech letech) sledovat v případě domovů se zvláštním režimem⁹ určených pro osoby s demencí. V roce 2014 tak bylo v kraji dle MPSV evidováno 10 těchto domovů s celkovým počtem 930 lůžek, přičemž počet lůžek v přepočtu na populaci 65letou a starší vzrostl od roku 2008 ze 4,5 na 10,0 a poprvé od roku 2008 překročil průměr ČR (ten v roce 2014 činil 7,6 lůžek). Dle Registru poskytovatelů sociálních služeb MPSV (<http://registr.mpsv.cz>) je však zřejmé, že většina domovů se zvláštním režimem v kraji poskytuje své služby i osobám mladším 65 let.

Graf 5.3 Lůžka ve vybraných typech zařízení sociální péče v Pardubickém kraji a ČR v letech 2008 až 2014

Zdroj: MPSV

⁷ Služby podporující setrvání seniora se sníženou soběstačností v jeho původním domově, např. denní stacionáře, centra denních služeb, osobní asistence, odlehčovací či pečovatelská služba.

⁸ Domov pro seniory je druh pobytové sociální služby určené seniorům, kteří potřebují trvalou pomoc druhé osoby. Zřizovatelem mohou být krajské úřady, obecní úřady, občanská sdružení, nestátní neziskové organizace, církve nebo soukromé firmy.

⁹ Domov se zvláštním režimem je druh pobytové sociální služby pro lidi nemocné stařeckou demencí, Alzheimerovou nemocí a ostatními typy demencí, kteří mají z důvodu těchto onemocnění sníženou soběstačnost a potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby.

Na krajské i celorepublikové úrovni lze v domovech pro seniory sledovat postupný pokles počtu lůžek v přepočtu na obyvatelstvo ve věku 65 a více let doprovázený opačným trendem v případě domovů se zvláštním režimem. Tato skutečnost souvisí mj. s postupnou **transformací části kapacit domovů pro seniory na služby domovů se zvláštním režimem**. Vzhledem k rostoucímu počtu osob s demencí (zejména ve spojení s Alzheimerovou nemocí) lze tento vývoj očekávat i do budoucna. Postupně se také zvyšuje zastoupení soukromých firem mezi zřizovateli těchto zařízení.

Tab. 5.6 Vybraná zařízení sociální péče podle okresů v roce 2014

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

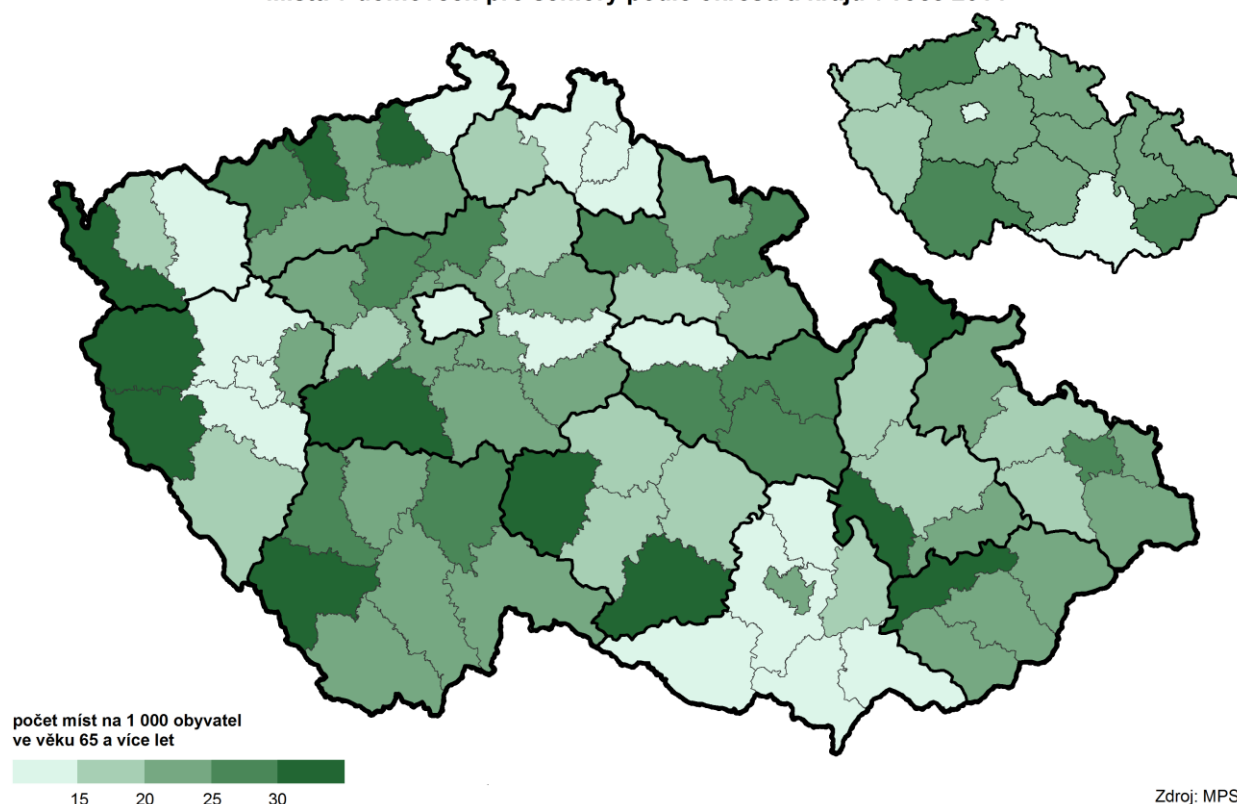
	Domovy pro seniory ¹⁾			Domovy se zvláštním režimem ¹⁾			Domy s pečovatelskou službou ²⁾		
	zařízení	lůžka	lůžka na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let	zařízení	lůžka	lůžka na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let	domy	byty	byty na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let
Pardubický kraj	23	2 122	22,8	10	930	10,0	86	2 423	29,8
v tom okres:									
Chrudim	6	529	28,0	4	380	20,1	23	465	27,9
Pardubice	3	340	10,9	3	467	15,0	23	795	28,7
Svitavy	6	536	28,9	2	33	1,8	12	422	26,5
Ústí nad Orlicí	8	717	29,2	1	50	2,0	28	741	35,2

¹⁾ údaje jsou územně členěny podle detašovaných pracovišť a nemusí tedy odpovídat údajům za kraje v jiných publikacích, které jsou zpracovány podle sídla právního subjektu; zařízení sociálních služeb i místa v nich jsou členěna podle druhu poskytované služby; v jednom zařízení může být poskytováno více druhů sociálních služeb

²⁾ data za rok 2010

Podle posledních dostupných údajů za rok 2010 působilo v obcích kraje celkem 86 **domů s pečovatelskou službou**¹⁰ s celkovou kapacitou 2,4 tis. bytů, což v přepočtu na tisíc obyvatel pětadesátiletých a starších znamenalo téměř 30 bytů při republikovém průměru 24 bytů.

Místa v domovech pro seniory podle okresů a krajů v roce 2014

Při bližším **pohledu dovnitř kraje** zjišťujeme v roce 2014 nejvyšší absolutní počet lůžek i jejich počet na 1 000 osob ve věku 65 a více let v domovech pro seniory v okrese Ústí nad Orlicí, nejméně pak na Pardubicku. Z pohledu správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) nacházíme nejvíce těchto zařízení (celkem 5) na Chrudimsku, přičemž nejvíce lůžek v přepočtu na tisíc osob pětadesátiletých a starších připadá na Králícku (92 lůžek). Početně nejvíce domovů se zvláštním režimem poskytuje své

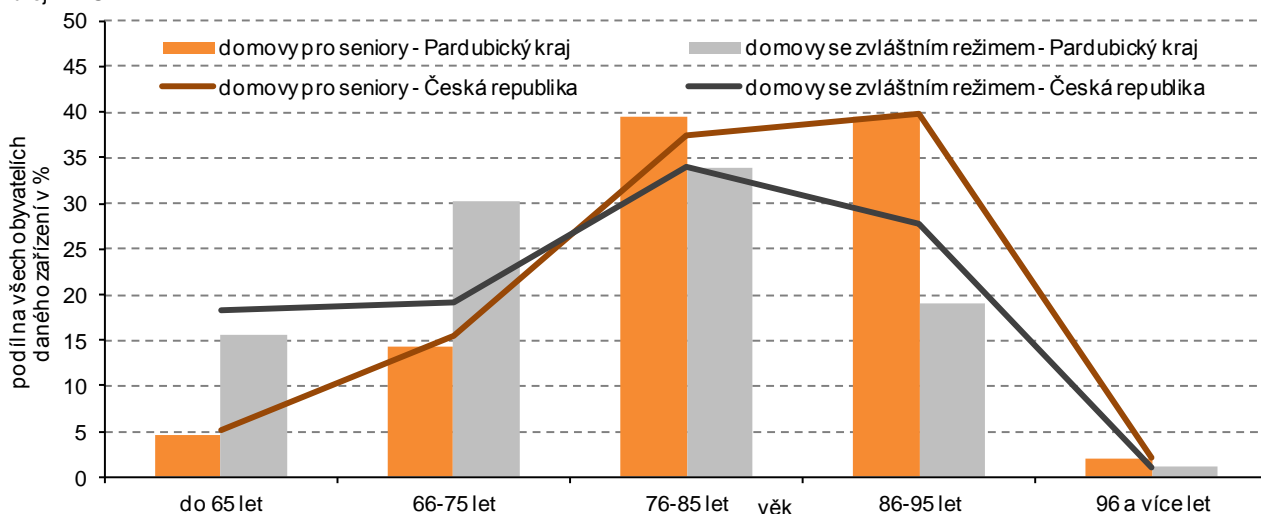
¹⁰ Dům s pečovatelskou službou není zařízením sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ale jedná se o zařízení s byty ve vlastnictví obce, o nichž také sama obec rozhoduje.

služby v okrese Chrudim, kde na tisíc seniorů připadá dvojnásobný počet lůžek v těchto zařízeních ve srovnání s krajským průměrem. Na úrovni SO ORP je počet lůžek v domovech se zvláštním režimem na tisíc seniorů nejvyšší na Holicku (40 lůžek), přičemž v osmi z celkového počtu 15 SO ORP kraje se tato zařízení nevyskytují. Nejvyšší počet domů s pečovatelskou službou působil v roce 2010 v okrese Ústí nad Orlicí, kde rovněž připadalo nejvíce bytů v těchto zařízeních na 1 000 seniorů.

Podle údajů MPSV o **věkové struktuře obyvatel domovů pro seniory** je zřejmé, že největší zastoupení v těchto zařízeních mají osoby ve věkové kategorii 86 až 95 let – v kraji ke konci roku 2014 celkem 39,6 % při republikovém podílu 39,8 %. Téměř stejným podílem (39,5 %, tj. třetí nejvyšší hodnota mezi kraji) je zde zastoupena i kategorie uživatelů ve věku 76 až 85 let. Ta spolu se skupinou osob ve věku 86 až 95 let v kraji v roce 2014 představovala téměř 80 % obyvatel domovů pro seniory (čtvrtá nejvyšší hodnota v mezikrajském srovnání), přitom hodnota republikového podílu činila 77 %. Zastoupení osob mladších 75 let i nejstarších osob v domovech pro seniory v kraji je pod republikovým průměrem.

Graf 5.4 Obyvatelé vybraných typů zařízení sociální péče podle věku v Pardubickém kraji k 31. 12. 2014

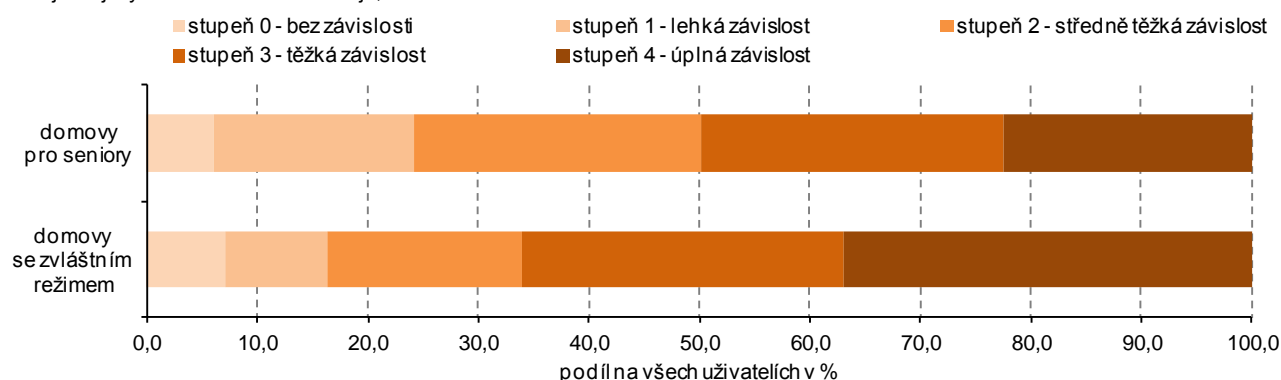
Zdroj: MPSV

Služby **domovů se zvláštním režimem** určených pro osoby s demencí využívají oproti domovům pro seniory častěji mladší osoby. Jestliže v domovech pro seniory v kraji byli v roce 2014 obyvatelé mladší 65 let zastoupeni necelými 5 %, v domovech se zvláštním režimem činil podíl této věkové kategorie 15,6 %. Rovněž skupina osob ve věku 66 až 75 let má v domovech se zvláštním režimem převahu – 30 % v kraji při 14% podílu v domovech pro seniory. Zastoupení osob ve věku 66 až 75 v domovech se zvláštním režimem v kraji je zároveň nejvyšší v mezikrajském srovnání. Nejvyšší podíl v domovech se zvláštním režimem v kraji i celé ČR mají osoby ve věku 76 až 85 let (ke konci roku 2014 přibližně jednou třetinou).

Graf 5.5 Uživatelé vybraných typů zařízení sociální péče podle stupně závislosti na pomoci jiné osoby v Pardubickém kraji v roce 2014

Zdroj: Krajský úřad Pardubického kraje, odbor sociálních věcí

Pozn.: zahrnuta jsou pouze zařízení, která jsou příjemci dotací z rozpočtu Pardubického kraje

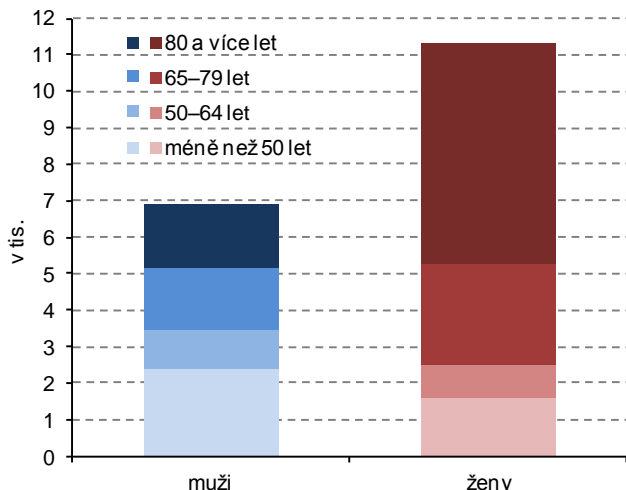
Zřetelné rozdíly mezi domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem jsou patrné ve struktuře uživatelů podle stupně jejich **závislosti na pomoci jiné osoby**. Podklady pro toto hodnocení poskytl Krajský úřad Pardubického kraje, a to za ta zařízení, která jsou příjemci dotací z rozpočtu Pk (tvoří přibližně tři čtvrtiny všech zařízení daného typu v kraji). Není překvapující, že ve struktuře obyvatel domovů se zvláštním režimem nacházíme mnohem vyšší zastoupení osob s úplnou závislostí na pomoci jiné osoby. V roce 2014

tvěřily tyto osoby ve 4. stupni závislosti více než 36% podíl všech uživatelů domovů se zvláštním režimem v kraji, přitom v domovech pro seniory činil tento podíl přibližně 22 %. V domovech pro seniory naopak nacházíme oproti domovům se zvláštním režimem mnohem vyšší zastoupení osob s lehkou závislostí (18 % obyvatel domovů pro seniory při 9% podílu v domovech se zvláštním režimem) a středně těžkou závislostí (26 % v domovech pro seniory, resp. 18 % v domovech se zvláštním režimem).

Graf 5.6 Počet vyplacených příspěvků na péči podle pohlaví a věku v Pardubickém kraji v prosinci 2014

Zdroj: MPSV

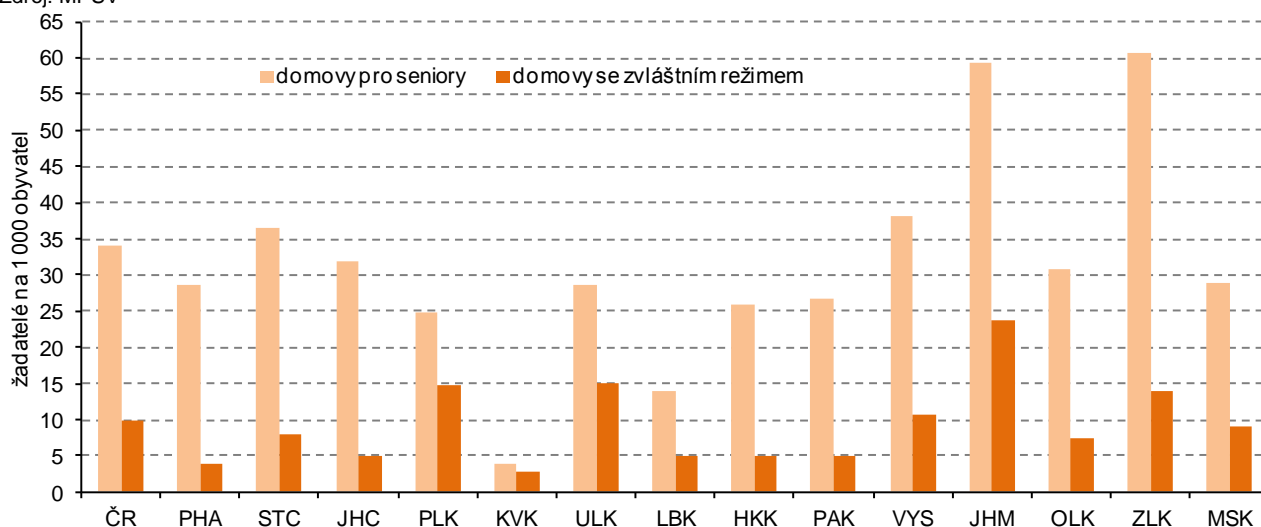

Kategorizace podle stupně závislosti na pomoci druhé osoby je určujícím kritériem pro stanovení výše **příspěvku na péči**¹¹, který je pro řadu seniorů významným prvkem sociální pomoci. Z celkového počtu 18,2 tis. vyplacených příspěvků na péči v kraji v prosinci roku 2014 připadalo 67 % na příspěvky pro osoby ve věku 65 a více let, přitom zastoupení příjemců mladších 50 let (příspěvek mohou pobírat i mladší 18 let) činilo 22 %. Ve struktuře příjemců příspěvku na péči mají výraznou převahu ženy, a to zejména ve vyšších věkových kategoriích. Ve věkové kategorii 65 až 79 let bylo v kraji vyplaceno ženám 62 % příspěvků, mezi 80letými a staršími pak dokonce 78 %. Jestliže mezi muži jsou příspěvky na péči nejčastěji vypláceny osobám mladším 50 let (35 % všech příspěvků vyplaceným mužům), u žen je nejpočetněji zastoupena skupina 80letých a starších (54 % všech příspěvků vyplacených ženám) – viz graf.

Ke konci roku 2014 evidovalo MPSV v kraji celkem 2 484 **neuspokojených žádostí** o sociální služby domovů pro seniory a 475 žádostí v domovech se zvláštním režimem. V domovech pro seniory počet neuspokojených žadatelů meziročně kolísá (maxima 2,9 tis. žádostí bylo dosaženo v roce 2012), v domovech se zvláštním režimem sledujeme stále narůstající počet odmítnutých žadatelů. V absolutním počtu neuspokojených žádostí v domovech pro seniory i se zvláštním režimem v roce 2014 se Pardubický kraj řadí na 12. příčku mezi kraji (před Liberecký a Karlovarský kraj), po přepočtu na 1 000 obyvatel pětadesátiletých a starších (s vědomím skutečnosti, že v zařízení mohou žít i mladší osoby) se kraj řadí na 10. místo v případě domovů pro seniory, resp. 9. místo u domovů se zvláštním režimem. Vzhledem k tomu, že řada zájemců o služby domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem podává žádost do více zařízení současně (často ve větším časovém předstihu z důvodu očekávané potřeby péče), nejsou údaje o počtech odmítnutých zájemců, resp. potřebné kapacitě služeb zcela relevantní.

Graf 5.7 Neuspokojení žadatelé o umístění ve vybraných typech zařízení sociální péče na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let podle krajů k 31. 12. 2014

Zdroj: MPSV

¹¹ Příspěvek na péči je určen osobám starším 1 roku, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby při zvládnutí základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle zákona o sociálních službách. Z poskytnutého příspěvku tyto osoby hradí pomoc, kterou jim může dle jejich rozhodnutí poskytovat osoba blízká, asistent sociální péče, registrovaný poskytovatel sociálních služeb, dětský domov či speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu.

Pečovatelská služba

Pečovatelská služba je podle Zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, **terénní nebo ambulantní** služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba poskytuje ve vymezeném čase v domácnostech osob a v zařízeních sociálních služeb úkony vyjmenované zákonem¹². Dle dostupných údajů je možné hodnotit údaje za pečovatelskou službu v úhrnu bez ohledu na věk uživatele, lze však předpokládat, že tato služba je největší měrou poskytována právě seniorům.

Tab. 5.7 Pečovatelská služba v Pardubickém kraji v letech 2008 až 2014

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

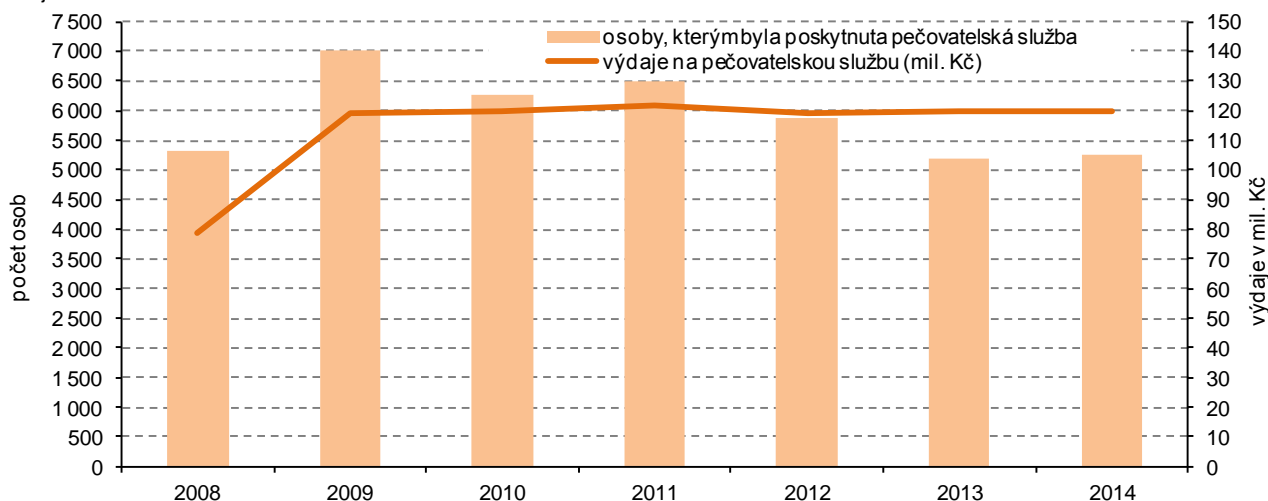
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Osoby, kterým byla poskytnuta pečovatelská služba	5 330	7 012	6 270	6 494	5 886	5 194	5 247
na 1 000 obyvatel	10,3	13,6	12,1	12,6	11,4	10,1	10,2
Výdaje na pečovatelskou službu (tis. Kč)	78 982	119 226	119 903	121 436	118 934	119 563	119 937
na 1 000 obyvatel	153,3	230,9	231,8	235,2	230,3	231,7	232,3
na 1 uživatele pečovatelské služby	14,8	17,0	19,1	18,7	20,2	23,0	22,9

Pečovatelskou službu v roce 2014 v Pardubickém kraji využilo 5 247 osob, přičemž k této službě se vázaly výdaje ve výši 119 937 tis. Kč. **Absolutně** nejvyšší počet uživatelů pečovatelské služby i objem výdajů na tuto službu dosahuje Hlavní město Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj, nejnižší pak Karlovarský kraj.

Po **přepočtu na 1 000 obyvatel** nacházíme nejvyšší počet uživatelů i objem výdajů v Plzeňském kraji (15,5 osoby, resp. 287 tis. Kč) a nejnižší v Ústeckém kraji (7,5 osoby, resp. 166 tis. Kč). Pardubický kraj se hodnotou 10,2 osob, kterým byla poskytnuta pečovatelská služba v roce 2014 po přepočtu na 1 000 obyvatel, řadí na 10. místo v mezikrajském srovnání; republikový průměr přitom činil 10,4 osob. Objemem výdajů na 1 000 obyvatel (232 tis. Kč při republikovém průměru 219,9 tis. Kč v roce 2014) patří Pardubický kraj přibližně doprostřed mezikrajského žebříčku.

Graf 5.8 Pečovatelská služba v Pardubickém kraji v letech 2008 až 2014

Zdroj: MPSV

Zatímco počet osob, kterým byla poskytnuta pečovatelská služba, po předchozím růstu po roce 2009 vykazoval v kraji spíše klesající tendenci, objem výdajů na tuto službu se od roku 2009 pohyboval na průměrné roční úrovni 119,8 mil. Kč. Objem výdajů na pečovatelskou službu v přepočtu na jednoho jejího uživatele v kraji tak v tomto období mírně rostl – ze 17 tis. Kč v roce 2009 na 23 tis. Kč v roce 2014 (při maximu 26 tis. Kč v Libereckém a minimu 17 tis. Kč ve Středočeském kraji). Mezi rokem 2014 a 2013 počet uživatelů pečovatelské služby v kraji vzrostl jen mírně (o 1 % při celorepublikovém poklesu o 0,5 %) a výdaje na tuto službu zde vzrostly o 0,3 % při republikovém tempu 6,2 %.

¹² Služba obsahuje tyto základní činnosti: pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.

6. Aktivity seniorů

Volby do zastupitelstev obcí

Jednou z možností, jak žít aktivně v seniorském věku, je zapojit se do veřejného života prostřednictvím činnosti v obecních zastupitelstvech. V zastupitelstvech obcí, městysů i měst působí řada seniorů nejen na postu zastupitelů, ale často i v pozici starostů. Právě **volbám do zastupitelstev obcí** bude věnována úvodní část této kapitoly s tím, že ve všech tabulkách i grafech jsou započítány i výsledky voleb do zastupitelstev osmi městských obvodů statutárního města Pardubice (odděleně jsou údaje za MO patrné z tabulek věnovaným velikostním skupinám obcí).

Tab. 6.1 Účast voličů ve volbách do obecních zastupitelstev a volební potenciál obyvatel ve věku 60 a více let v Pardubickém kraji v roce 2006, 2010 a 2014

	Zapsaní voliči ¹⁾			Obyvatelstvo ve věku 60 a více let k 31.12.			Podíl obyvatelstva ve věku 60 a více let na celkovém počtu zapsaných voličů v %		
	celkem	z toho se zúčastnilo hlasování		celkem	z toho ve věku		celkem	z toho ve věku	
		počet	v %		60-64 let	65 a více let		60-64 let	65 a více let
2014	414 368	203 691	49,2	129 401	36 318	93 083	31,2	8,8	22,5
2010	414 212	220 023	53,1	117 514	36 123	81 391	28,4	8,7	19,6
2006	409 006	207 191	50,7	105 258	30 651	74 607	25,7	7,5	18,2

¹⁾ osoby ve věku 18 a více let s trvalým pobytem v obcích kraje zapsané v seznamech voličů

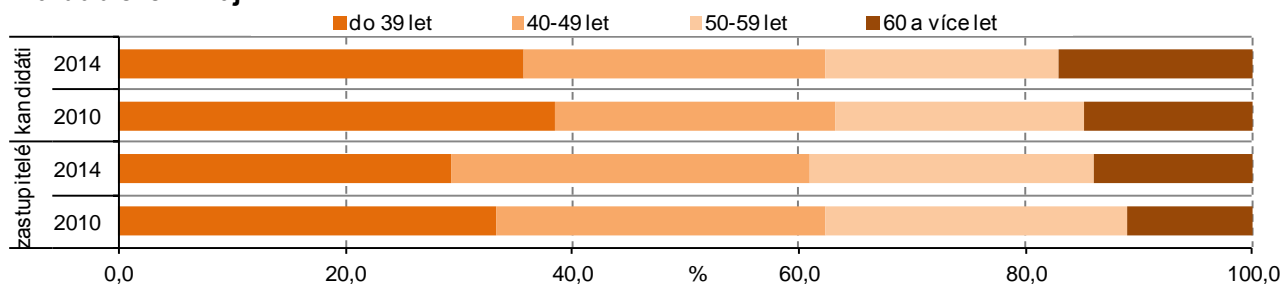
Téměř třetinu potenciálních voličů při volbách do zastupitelstev obcí, které proběhly ve dnech 10. a 11. října 2014, tvořily v kraji osoby ve věku 60 a více let, více než pětinu pak představovaly osoby pětadesátileté a starší. V návaznosti na stárnutí populace roste i **volební potenciál seniorské věkové skupiny** (při volbách v roce 2006 se šedesátiletí a starší podíleli na počtu voličů v kraji pouze čtvrtinou). Ve všech srovnávaných letech byla účast voličů na hlasování v kraji druhá nejvyšší za Krajem Vysočina.

Tab. 6.2 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev v Pardubickém kraji v roce 2006, 2010 a 2014

	Platní kandidáti							Zvolení zastupitelé					
	celkem	z toho ve věku				z 60letých a starších ženy v %	celkem	z toho ve věku				z 60letých a starších ženy v %	
		60-64 let		65 a více let				60-64 let		65 a více let			
		počet	v %	počet	v %			počet	v %	počet	v %		
2014	14 084	1 201	8,5	1 201	8,5	29,6	4 316	374	8,7	228	5,3	20,9	
2010	13 599	1 129	8,3	890	6,5	28,4	4 329	325	7,5	152	3,5	19,1	
2006	12 061	875	7,3	697	5,8	25,1	4 350	296	6,8	127	2,9	19,4	

Průměrný věk kandidátů v kraji vzrostl mezi roky 2006 a 2014 o 0,7 roku na 45,6 roku a průměrný věk zvolených zastupitelů se ve stejném období zvýšil o 1,3 roku na 46,4 roku. **Zastoupení seniorů mezi kandidáty** neustále roste, v letech 2006 až 2014 se v kraji zvýšil podíl 60letých a starších mezi kandidáty na 17,1 % a zároveň se vyrovnal poměr mezi kandidujícími osobami ve věku 60-64 let a 65 a více let. Postupně se zvyšoval i podíl šedesátiletých a starších zvolených **zastupitelů** (na 13,9 % v roce 2014). S rostoucím věkem se úspěšnost kandidátů ve volbách snižuje – jestliže na 100 kandidátů připadlo v roce 2014 v kraji 30,6 zvolených zastupitelů, ve věkové kategorii 65letých a starších byl tento poměr 19,0.

Graf 6.1 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle věku v Pardubickém kraji

Do komunální politiky v seniorském věku vstupují stále častěji i **ženy** – jejich podíl mezi šedesátiletými a staršími kandidáty v kraji vzrostl v letech 2006 až 2014 z jedné čtvrtiny na téměř 30 %, mezi zvolenými zastupiteli v seniorské věkové skupině rostl podíl žen pozvolněji (na jednu pětinu v roce 2014). Mezi nejstaršími kandidáty (52 osob v kraji v roce 2014 ve věku 80 a více let) měly ženy 37% zastoupení.

Díky podrobné datové základně je možné volební data hodnotit i za **okresy** a menší území. Při hodnocení územních rozdílů ve věkové struktuře potenciálních voličů, kandidátů či zvolených zastupitelů je třeba vzít v úvahu vliv věkového složení celé populace daného regionu. Nejvyšší potenciál mají seniorští voliči v okrese Pardubice (region s nejstarší populací v kraji) – v roce 2014 se zde pětadesátiletí a starší podíleli na všech voličích 23,1 %. Nejnižší podíl pak patřil okresu Svitavy (21,9 %).

Tab. 6.3 Voliči a kandidáti ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a podle okresů v roce 2014

	Zapsaní voliči			Platní kandidáti			z toho ve věku 65 a více let			Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)		
	celkem ¹⁾	z toho ve věku 65 a více let ²⁾		celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		mezi kandidáty celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %		počet	v %			
Pardubický kraj	414 368	93 083	22,5	14 084	4 519	32,1	1 201	343	28,6	8,5	9,0	7,6
v tom okres:												
Chrudim	84 535	18 912	22,4	3 119	942	30,2	270	77	28,5	8,7	8,9	8,2
Pardubice	134 281	31 075	23,1	4 049	1 313	32,4	383	126	32,9	9,5	9,4	9,6
Svitavy	84 620	18 556	21,9	3 189	1 065	33,4	242	65	26,9	7,6	8,3	6,1
Ústí nad Orlicí	110 932	24 540	22,1	3 727	1 199	32,2	306	75	24,5	8,2	9,1	6,3

¹⁾ osoby ve věku 18 a více let zapsané v seznamech voličů

²⁾ počet obyvatel ve věku 65 a více let k 31.12.2014

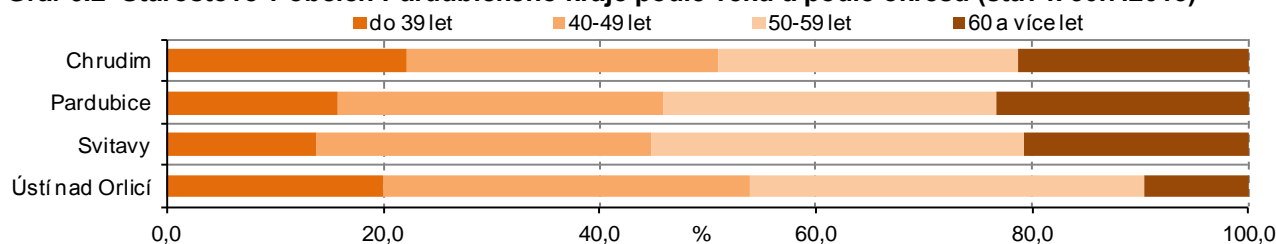
Pětadesátileté a starší osoby nejčastěji kandidují v okrese Pardubice, kde se na všech kandidátech při volbách v roce 2014 podílely 9,5 % (tj. téměř o 1 procentní bod nad krajským průměrem). Nejnižší podíl zaujímají **kandidáti** v seniorském věku v okrese Svitavy (7,6 %, tj. téměř 1 p. b. pod průměrem kraje). Nejvyšší podíl žen mezi všemi kandidáty je typický pro okres Svitavy (přibližně třetina), ve skupině kandidátů pětadesátiletých a starších jsou ženy nejčastěji zastoupeny v okrese Pardubice (rovněž přibližně jednou třetinou). Ve všech okresech kraje kromě Pardubicka jsou mezi kandidáty-muži zastoupeny osoby pětadesátileté a starší častěji než mezi kandidátkami-ženami.

Tab. 6.4 Zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a podle okresů v roce 2014

	Zvolení zastupitelé			z toho ve věku 65 a více let			Podíl zastupitelů ve věku 65 a více let (%)			Podíl zastupitelů ve věku 65 a více let na počtu kandidátů stejného věku (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		mezi zastupiteli celkem	mezi muži	mezi ženami	celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %						
Pardubický kraj	4 316	1 200	27,8	228	46	20,2	5,3	5,8	3,8	19,0	21,2	13,4
v tom okres:												
Chrudim	1 013	259	25,6	70	12	17,1	6,9	7,7	4,6	25,9	30,1	15,6
Pardubice	1 102	326	29,6	59	14	23,7	5,4	5,8	4,3	15,4	17,5	11,1
Svitavy	1 104	315	28,5	62	14	22,6	5,6	6,1	4,4	25,6	27,1	21,5
Ústí nad Orlicí	1 097	300	27,3	37	6	16,2	3,4	3,9	2,0	12,1	13,4	8,0

Ženy jsou mezi pětadesátiletými a staršími **zastupiteli** (i mezi všemi zastupiteli bez ohledu na věk) zastoupeny nejvíce v okrese Pardubice, nejnižší je podíl žen na Chrudimsku a Orlickoústecku. Ve všech okresech kraje jsou mezi zastupiteli mužského pohlaví zastoupeny osoby pětadesátileté a starší častěji než mezi zvolenými ženami. Jestliže na 100 kandidátů ve věku 65 a více let okresech Chrudim a Svitavy připadalo v roce 2014 téměř 26 zastupitelů stejného věku, v okrese Pardubice to bylo 15 a v okrese Ústí nad Orlicí pouze 12 zastupitelů. Ve všech regionech má žena v seniorském věku menší úspěšnost být zvolena do zastupitelstva než muž (nejvyšší podíl zastupitelek na počtu kandidátek přitom zaujímají ženy na Svitavsku). Nejúspěšnější jsou v tomto ohledu kandidující muži-senioři na Chrudimsku, mezi nimiž je 30% podíl zvolených zastupitelů (celý okres tak vyniká nejvyšším podílem zastupitelů v seniorském věku v kraji).

Graf 6.2 Starostové v obcích Pardubického kraje podle věku a podle okresů (stav k 30.7.2015)

Z celkového počtu 459 zvolených **starostů** po volbách v roce 2014 v kraji (vč. starostů městských obvodů v krajském městě) bylo 76 mužů a 10 žen ve věku 60 a více let (tj. v úhrnu 19 %). Pětadesátiletých a starších starostů pak bylo pouze 26 (z toho 3 ženy), tj. necelých 6 %. Průměrný věk starostů činil 49,5 roku (u mužů 50,0 roku a u žen 47,9 roku). Nejvyšší podíl šedesátiletých a starších starostů je v okrese Pardubice (23 %), nejnižší podíl (necelých 10 %) pak v okrese Ústí nad Orlicí.

Největší **volební potenciál** mají voliči v seniorském věku ve **správním obvodu** obce s rozšířenou působností Pardubice, Hlinsko a Česká Třebová (více než 23% podíl pětadesátiletých a starších potenciálních voličů v roce 2014). Nejméně (necelými 21 %) jsou senioři mezi potenciálními voliči v komunálních volbách zastoupeni na Žambersku, Lanškrounsku, Holicku a Litomyšlsku.

Tab. 6.5 Voliči, kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v roce 2014

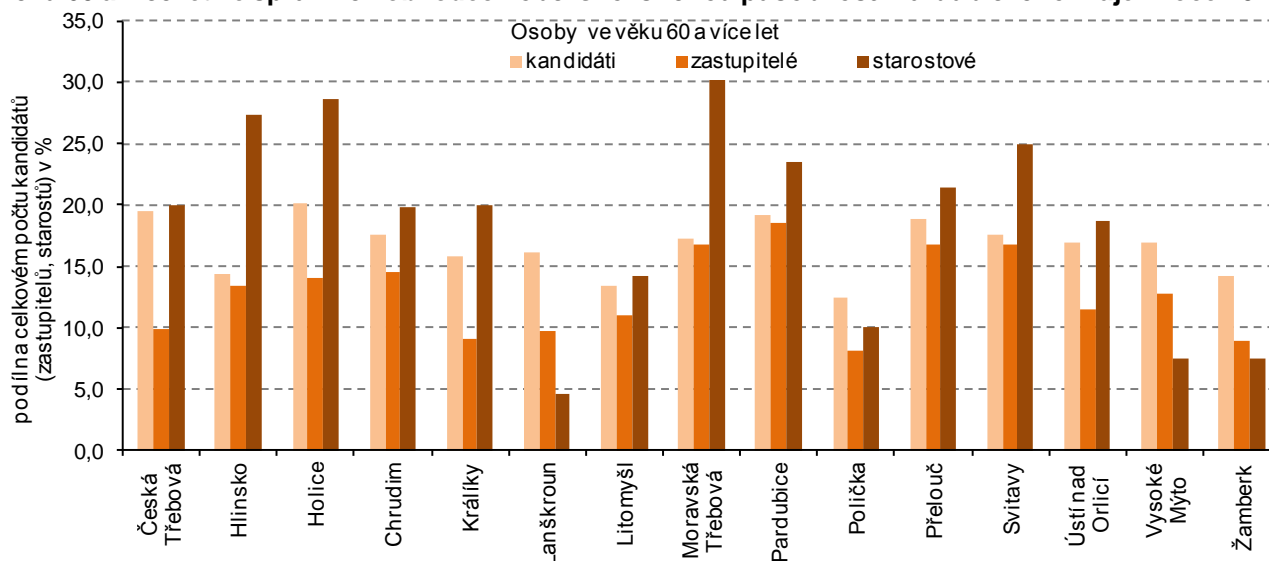
	Zapsaní voliči			Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé			Podíl zastupitelů na počtu kandidátů stejného věku (%)	
	celkem ¹⁾	z toho ve věku 65 a více let ²⁾		celkem	z toho ve věku 65 a více let		celkem	z toho ve věku 65 a více let		celkem	65 a více let
		počet	v %		počet	v %		počet	v %		
Pardubický kraj	414 368	93 083	22,5	14 084	1 201	8,5	4 316	228	5,3	30,6	19,0
v tom SO ORP:											
Česká Třebová	15 057	3 475	23,1	246	25	10,2	61	3	4,9	24,8	12,0
Hlinsko	17 460	4 039	23,1	604	42	7,0	202	10	5,0	33,4	23,8
Holice	13 897	2 989	21,5	386	40	10,4	150	8	5,3	38,9	20,0
Chrudim	67 075	14 873	22,2	2 515	228	9,1	811	60	7,4	32,2	26,3
Králíky	7 195	1 636	22,7	378	32	8,5	55	-	-	14,6	-
Lanškroun	18 142	3 881	21,4	728	60	8,2	206	9	4,4	28,3	15,0
Litomyšl	21 318	4 648	21,8	867	57	6,6	329	14	4,3	37,9	24,6
Moravská Třebová	21 753	4 783	22,0	832	74	8,9	292	24	8,2	35,1	32,4
Pardubice	100 402	23 621	23,5	2 845	265	9,3	613	26	4,2	21,5	9,8
Polička	15 868	3 485	22,0	547	33	6,0	208	4	1,9	38,0	12,1
Přelouč	19 982	4 465	22,3	818	78	9,5	339	25	7,4	41,4	32,1
Svitavy	25 681	5 640	22,0	943	78	8,3	275	20	7,3	29,2	25,6
Ústí nad Orlicí	21 355	4 885	22,9	631	49	7,8	174	4	2,3	27,6	8,2
Vysoké Mýto	26 061	5 813	22,3	846	72	8,5	320	14	4,4	37,8	19,4
Žamberk	23 122	4 850	21,0	898	68	7,6	281	7	2,5	31,3	10,3

¹⁾ osoby ve věku 18 a více let zapsané v seznamech voličů

²⁾ počet obyvatel ve věku 65 a více let k 31.12.2014

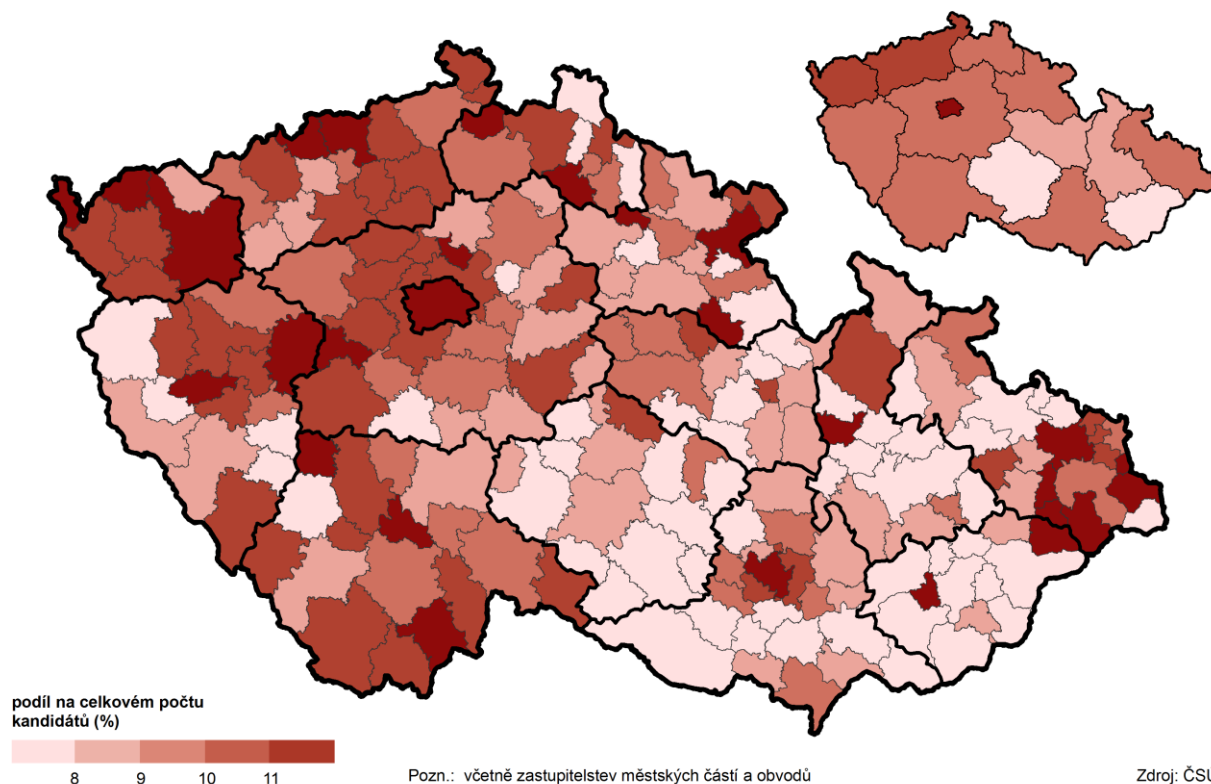
Nejvyšší (více než desetiprocentní) podíl mají **kandidáti** ve věku 65 a více let na Holicku a Českotřebovsku, nejméně (necelými sedmi procenty) jsou naopak zastoupeni na Poličsku a Litomyšlsku. Stejně regiony nacházíme na obou stranách žebříčku i v podílu kandidátů šedesátiletých a starších (Poličko má dokonce v tomto případě pátý nejnižší podíl mezi všemi 206 SO ORP v ČR). Jestliže na Králicku nebyl v době voleb žádný zvolený **zastupitel** ve věku 65 a více let, na Moravskotřebovsku zaujímali zastupitelé-senioři více než osmiprocentní podíl. Šedesátiletí a starší zastupitelé působí přitom nejčastěji na Pardubicku (téměř 19 % všech zastupitelů regionu v roce 2014), nejméně často se lze s nimi setkat na Poličsku (8 %).

Graf 6.3 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev a zvolení starostové ve věku 60 a více let ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje v roce 2014

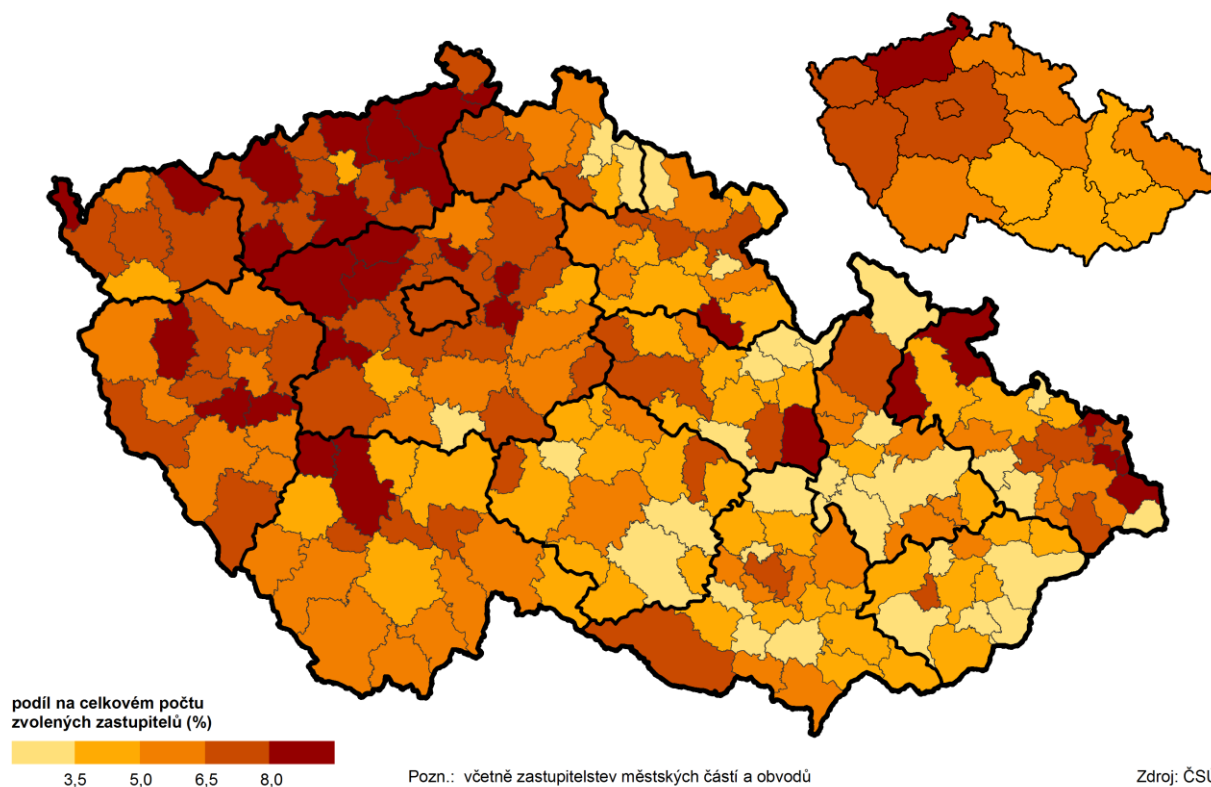
S ohledem na nízký počet pětadesátiletých a starších **starostů** (v pěti z 15 SO ORP v kraji není zastoupen žádný) je v předchozím grafu hodnocen podíl osob ve věku 60 a více let. Zatímco na Moravskotřebovsku, Holicku a Hlinecku působí ve svých funkcích více než 27 % šedesátiletých a starších starostů, na Lanškrounsku jejich podíl nedosahuje 5 %, na Žambersku a Vysokomýtsku pak jen mírně převyšuje 7% hranici.

Kandidáti ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů
ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

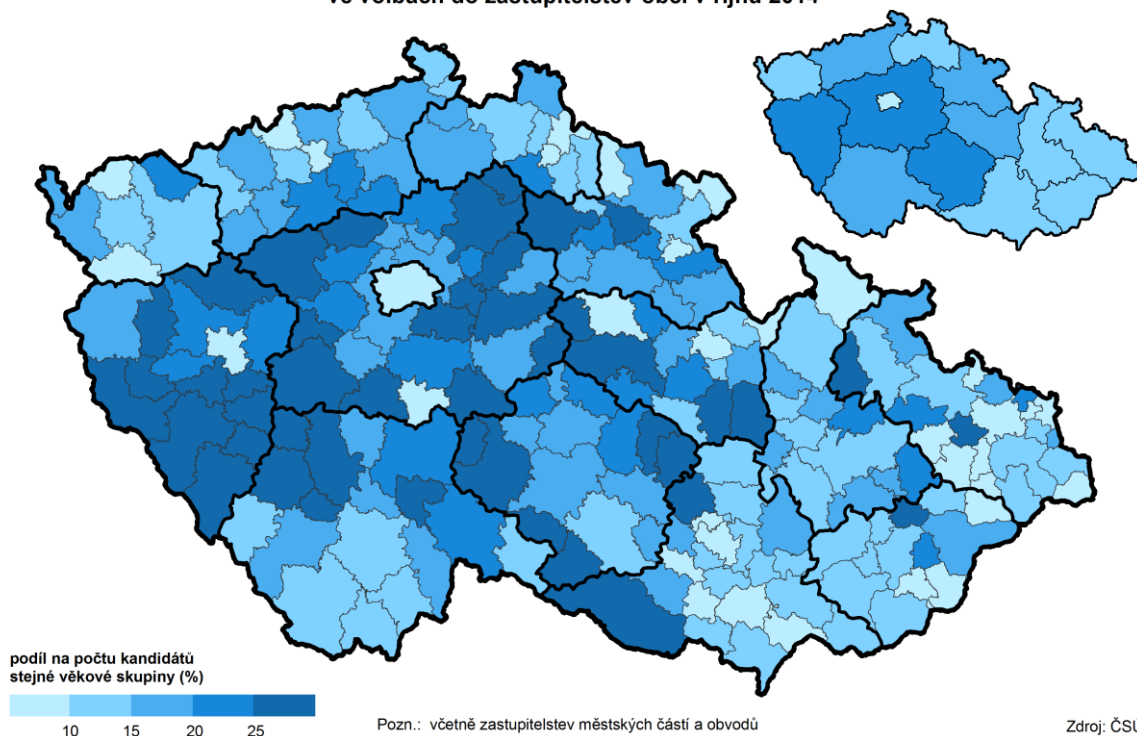
Napříč všemi 206 SO ORP v ČR nacházíme nejvyšší zastoupení pětadesátiletých a starších zastupitelů především v příhraničních regionech (Bohumín, Aš, Český Těšín, Chomutov či Varnsdorf).

Zvolení zastupitelé ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů
ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Nejnižší podíl žen mezi kandidáty (celkem bez ohledu na věk i mezi pětadesátiletými a staršími) zjišťujeme v roce 2014 na Českořebevsku (27 %, resp. 16 %). Nejčastěji ženy v seniorském věku kandidují na Králicku (41 % všech kandidátů 65letých a starších) a Holicku (38 %). Ve čtyřech SO ORP kraje nejsou mezi zvolenými zastupiteli ve věku 65 a více let žádné ženy, na druhé straně na Hlinecku jsou zastoupeny polovinou. Pětadesátileté a starší starostky byly do své funkce po volbách v roce 2014 zvoleny pouze ve třech SO ORP kraje, šedesátileté a starší v šesti SO ORP.

Zvolení zastupitelé z počtu kandidátů ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Nejvíce zastupitelů ve věku 65 a více let na 100 kandidátů téhož věku připadá na Moravskotřebovsku a Přeloučsku (přibližně 32 % v roce 2014, tj. podíl na konci první dvacítky všech 206 SO ORP v ČR), nejméně (s vědomím nulového počtu zastupitelů-seniorů na Králicku) na Orlickoústecku a Pardubicku (méně než 10 %). V opačném pohledu lze říci, že na Moravskotřebovsku a Přeloučsku připadali ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2014 pouze 3 kandidáti na jednoho zastupitele, zatímco na Orlickoústecku to bylo 12 a na Pardubicku 10 kandidátů (vše ve věkové kategorii 65letých a starších).

Ve zbývajících částech hodnocení volebních aktivit seniorů je věnována pozornost územnímu pohledu z hlediska velikostních skupin obcí podle počtu obyvatel. Ve velikostní kategorii s 20 až 49 tis. obyvateli je přitom zastoupeno pouze město Chrudim a v kategorii s 50 tis. a více obyvateli pouze statutární město Pardubice (u něho jsou v tabulkách zvlášť uvedena souhrnná data za volby do zastupitelstev osmi městských obvodů).

Tab. 6.6 Voliči a kandidáti ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a podle velikostních skupin obcí v roce 2014

	Zapsaní voliči			Platní kandidáti			z toho ve věku 65 a více let			Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)		
	celkem ¹⁾	z toho ve věku 65 a více let ²⁾		celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		mezi kandidáty celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %		počet	v %			
Pardubický kraj	414 368	93 083	22,5	14 084	4 519	32,1	1 201	343	28,6	8,5	9,0	7,6
v tom podle velikosti obce:												
do 199 obyvatel	10 858	2 506	23,1	981	299	30,5	74	15	20,3	7,5	8,7	5,0
200–499 obyvatel	45 542	9 592	21,1	2 344	742	31,7	118	26	22,0	5,0	5,7	3,5
500–999 obyvatel	53 338	10 675	20,0	2 583	825	31,9	113	33	29,2	4,4	4,6	4,0
1 000–1 999 obyvatel	48 942	10 107	20,7	1 878	629	33,5	152	38	25,0	8,1	9,1	6,0
2 000–4 999 obyvatel	43 664	9 609	22,0	1 736	572	32,9	182	68	37,4	10,5	9,8	11,9
5 000–19 999 obyvatel	122 086	28 511	23,4	2 647	841	31,8	347	92	26,5	13,1	14,1	10,9
20 000–49 999 obyvatel	18 741	4 147	22,1	243	76	31,3	27	11	40,7	11,1	9,6	14,5
50 000 a více obyvatel	71 197	17 936	25,2	1 672	535	32,0	188	60	31,9	11,2	11,3	11,2
z toho městské obvody	71 197	17 936	25,2	1 027	351	34,2	143	50	35,0	13,9	13,8	14,2

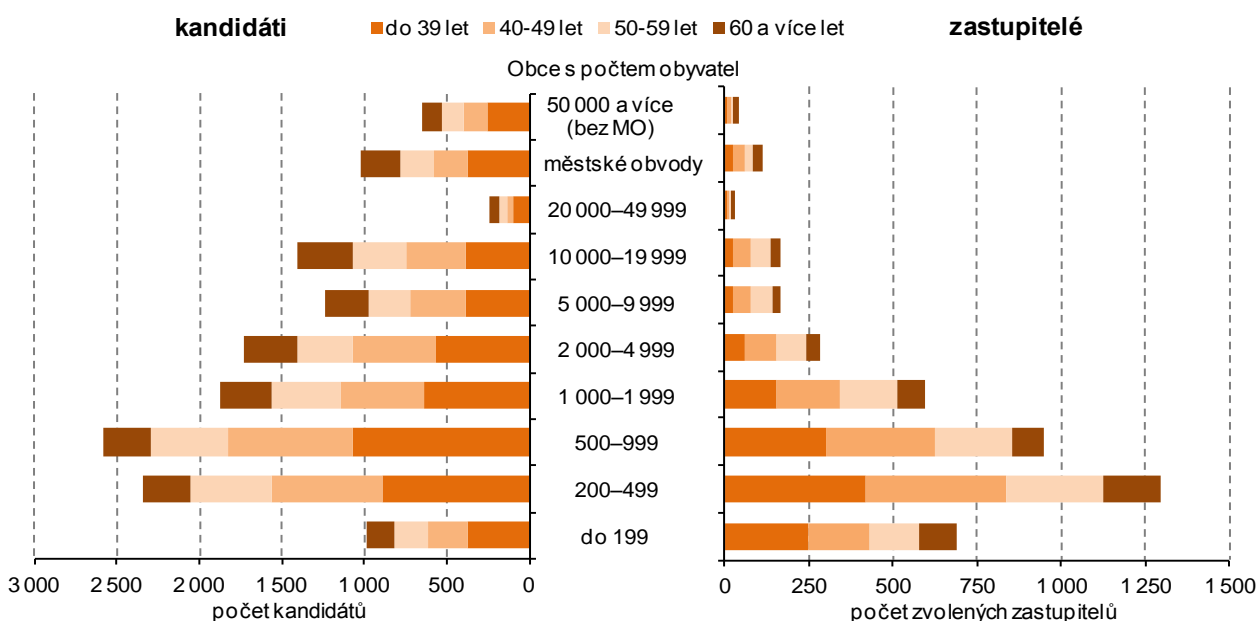
¹⁾ osoby ve věku 18 a více let zapsané v seznamech voličů

²⁾ počet obyvatel ve věku 65 a více let k 31.12.2014

Nejvyšší volební potenciál mají voliči ve věku 65 a více let v krajském městě (zaujímal čtvrtinu potenciálních voličů při komunálních volbách v roce 2014) – počet potenciálních voličů pro volby do zastupitelstva města i jeho městských obvodů je přitom (na rozdíl od počtu kandidátů či zastupitelů) totožný – využívá se stejný seznam voličů pro oba typy voleb. Nadprůměrné zastoupení mají voliči-senioři rovněž v obcích s 5 až 19 tis. obyvateli.

S rostoucí velikostí obce se zastoupení **kandidátů** v seniorském věku v komunálních volbách zvyšuje (nadprůměrný je jejich podíl i při volbách do městských obvodů krajského města). Ve všech velikostních kategoriích obcí s 2 tisíci a více obyvateli se pětadesátiletí a starší kandidáti podíleli v roce 2014 na všech kandidátech více než deseti procenty (šedesátiletých a starších kandidátů pak bylo v těchto obcích více než 18 %). Minima dosahuje uvedený podíl v obcích s 500 až 999 obyvateli (pouze 4 % pětadesátiletých a starších kandidátů, resp. 11 % kandidátů ve věku 60 a více let). Ve větších obcích také častěji kandidují do zastupitelstev ženy v seniorském věku. Nejvíce byly **kandidující ženy** ve věku 65 a více let při volbách v roce 2014 zastoupeny ve velikostní kategorii reprezentované městem Chrudim (41 % všech kandidátů téhož věku při krajském průměru 29 %).

Graf 6.4 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle věku a podle velikostních skupin obcí Pardubického kraje v roce 2014

V podílu 60letých a starších **zastupitelů** se za dvě největší města v kraji řadí obce s 5 až 19 tisíci obyvateli. Nadprůměrný podíl zvolených zastupitelů ve věku 65 a více let pak zjišťujeme nejen ve městě Chrudim a Pardubice (vč. jeho městských obvodů), ale také v nejmenších obcích do 200 obyvatel. Nejméně často tyto osoby působí v zastupitelstvech obcí s 500 až 999 obyvateli. **Ženy** seniorského věku jsou nejčastěji na pozici zastupitelek v obcích s 200 až 499 obyvateli (31% podíl na všech zastupitelích ve věku 65 a více let v roce 2014), zatímco ve městech s 20 tis. a více obyvateli (vč. městských obvodů) nefigurují vůbec.

Tab. 6.7 Zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a podle velikostních skupin obcí v roce 2014

	Zvolení zastupitelé			z toho ve věku 65 a více let			Podíl zastupitelů ve věku 65 a více let (%)			Podíl zastupitelů ve věku 65 a více let na počtu kandidátů stejného věku (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		celkem	mezi muži	mezi ženami	celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %						
Pardubický kraj	4 316	1 200	27,8	228	46	20,2	5,3	5,8	3,8	19,0	21,2	13,4
v tom podle velikosti obce:												
do 199 obyvatel	691	203	29,4	57	11	19,3	8,2	9,4	5,4	77,0	78,0	73,3
200–499 obyvatel	1 294	395	30,5	59	18	30,5	4,6	4,6	4,6	50,0	44,6	69,2
500–999 obyvatel	946	273	28,9	34	7	20,6	3,6	4,0	2,6	30,1	33,8	21,2
1 000–1 999 obyvatel	593	164	27,7	29	5	17,2	4,9	5,6	3,0	19,1	21,1	13,2
2 000–4 999 obyvatel	280	57	20,4	15	2	13,3	5,4	5,8	3,5	8,2	11,4	2,9
5 000–19 999 obyvatel	332	73	22,0	18	3	16,7	5,4	5,8	4,1	5,2	5,9	3,3
20 000–49 999 obyvatel	27	2	7,4	4	-	-	14,8	16,0	-	14,8	25,0	-
50 000 a více obyvatel	153	33	21,6	12	-	-	7,8	10,0	-	6,4	9,4	-
z toho městské obvody	114	26	22,8	10	-	-	8,8	11,4	-	7,0	10,8	-

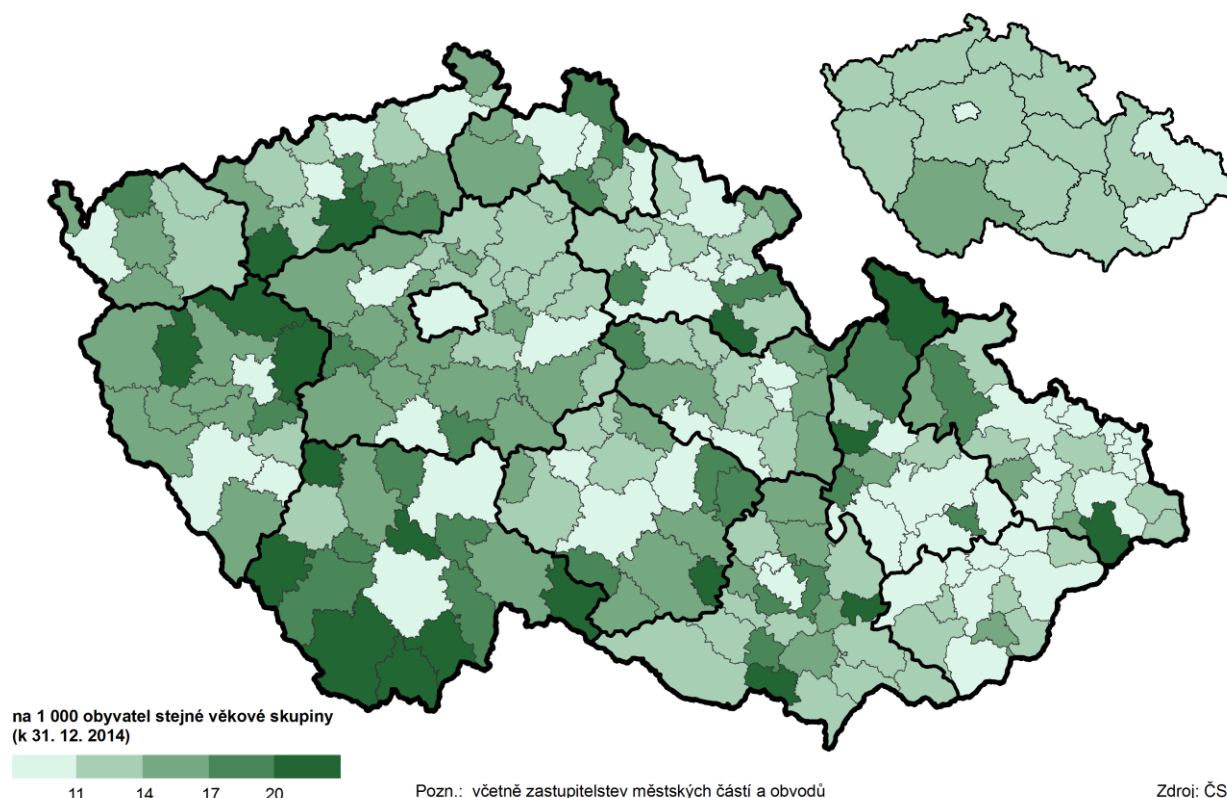

S rostoucí velikostí obce se zvyšuje **počet kandidátů** připadajících **na jednoho** zvoleného **zastupitele**. Největší převis počtu kandidátů nad zvolenými zastupiteli bez ohledu na jejich věk byl v roce 2014 zjištěn ve městě Pardubice (téměř 11 kandidátů na 1 zastupitele v úhrnu pro volby do zastupitelstva města i jeho MO), ve věkové kategorii 65 a více let pak ve skupině obcí s 5 až 19 tisíci obyvateli (19 kandidátů na 1 zastupitele). Nejvíce se počet kandidátů a zvolených zastupitelů ve věku 65 a více let blíží v nejmenších obcích do 200 obyvatel (v roce 2014 zde na 100 kandidujících seniorů připadalo 77 zvolených zastupitelů stejného věku).

Z celkového počtu 86 šedesátiletých a starších **starostů** v kraji jich třetina působí v obcích do 200 obyvatel, dalších 40 % pak v obcích s 200 až 499 obyvateli.

Do aktivit komunální politiky vstupují i senioři v nejvyšším věku – **nejstaršímu** kandidátovi v kraji v roce 2014 bylo 89 let, nejstaršímu zastupiteli a zároveň zvolenému starostovi pak 83 let.

Osoby ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů kandidující ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Dosud byl hodnocen podíl kandidátů či zastupitelů v seniorském věku ve vztahu k celkovému počtu kandidátů či zastupitelů. Jiný pohled nabízí srovnání se základem tvořeným celkovým počtem obyvatel ve věku 65 a více let. V nejmenších obcích pak zjišťujeme s odstupem od ostatních velikostních kategorií obcí nejvyšší počet pětadesátiletých kandidátů i zastupitelů **v přepočtu na 1 000 obyvatel** stejného věku (30 kandidátů, resp. 23 zastupitelů v roce 2014 při krajském průměru 13, resp. 2). V největších městech je naopak tento poměr podprůměrný. Z pohledu správních obvodů ORP nacházíme při volbách v roce 2014 nejvíce kandidátů ve věku 65 a více let na 1 000 obyvatel stejného věku na Králicku a Přeloučsku (více než 17), nejvíce zastupitelů-seniorů pak na Přeloučsku a Moravskotřebovsku (přibližně 5).

Senioři a informační technologie

Zdrojem dat o využívání informačních technologií je **Výběrové šetření o informačních a komunikačních technologiích v domácnostech a jejich využívání jednotlivci (VŠIT)**, které ČSÚ provádí každoročně ve 2. čtvrtletí daného roku formou osobního interview, a to na výběrovém vzorku cca 10 tis. jednotlivců v celé ČR ve věku 16 a více let. Výsledky jsou pak dopočteny na celou populaci. Data za kraje (a pro srovnání s nimi i za ČR) jsou počítána jako tříletý klouzavý průměr, jelikož velikost výběrového souboru šetření VŠIT neumožňuje publikovat dostatečně reprezentativní údaje v členění podle krajů, tj. např. za rok 2014 je údaj v krajském členění vypočítán jako vážený aritmetický průměr z dat za roky 2013, 2014 a 2015.

Za uživatele osobního počítače/internetu je považován jednotlivec, který použil osobní počítač/internet alespoň jednou v posledních 3 měsících. **Použití počítače** přitom zahrnuje použití jakéhokoliv soukromého, pracovního či půjčeného osobního počítače (stolní, přenosný, kapesní), a to kdekoliv (doma, v práci, ve škole, v knihovně) a z jakéhokoliv důvodu (soukromý, pracovní). **Použití internetu** pak představuje jakoukoliv aktivní činnost na internetu, např. prohlížení webových stránek, stahování souborů, používání e-mailu, z jakéhokoliv místa (domácnost, škola, práce atd.), pro jakýkoliv účel (soukromý, pracovní atd.), a to jak na počítačích (i přenosných), tak na mobilních telefonech, smartphonech, herních konzolích atd.

Tab. 6.8 Jednotlivci podle použití osobního počítače a internetu podle věku v Pardubickém kraji v letech 2010 až 2014¹⁾

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

%

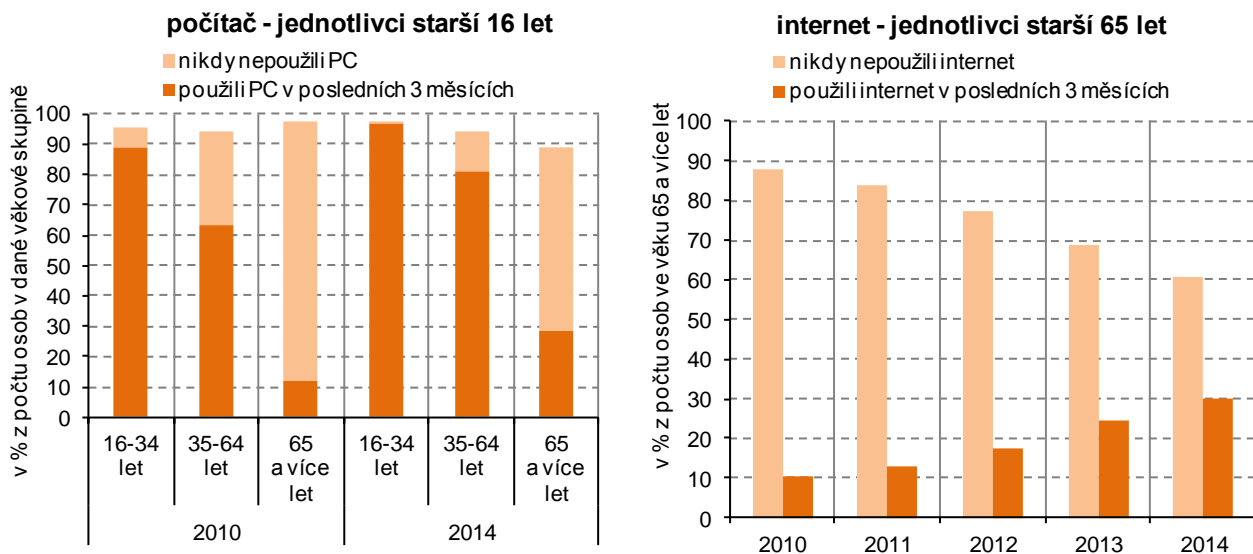
	Jednotlivci podle použití informačních technologií									
	použili v posledních 3 měsících					nikdy nepoužili				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	Osobní počítač									
Podíl z počtu osob ve věkové skupině:										
16–34 let	89,1	93,4	95,2	96,0	96,8	6,6	3,0	1,7	0,9	0,3
35–64 let	63,3	70,8	76,5	80,1	80,9	30,8	23,7	17,9	14,2	13,3
65 a více let	12,0	14,8	19,0	24,0	28,8	85,5	80,9	73,6	67,0	60,1
	Internet									
Podíl z počtu osob ve věkové skupině:										
16–34 let	86,1	90,2	94,2	96,1	97,1	8,2	4,4	2,0	1,2	0,3
35–64 let	61,6	70,3	76,2	79,7	80,6	33,2	25,2	19,2	15,4	14,3
65 a více let	10,4	13,2	17,4	24,6	29,9	88,0	84,1	77,1	68,8	60,8

¹⁾ Vážené klouzavé průměry z tříletých období - např. za rok 2014 je údaj vypočítán jako průměr z dat za roky 2013, 2014 a 2015.

Období sběru dat: 2. čtvrtletí daného roku

Z dostupných údajů VŠIT je patrný neustále rostoucí podíl uživatelů osobního počítače i internetu, a to v nejmladší, střední i seniorské věkové kategorii. Zatímco v nejmladší skupině (16-34 let) došlo v kraji mezi roky 2010 a 2014 k navýšení podílu **uživatelů PC** o 8 procentního bodů na téměř 97 %, mezi osobami ve věku 35-64, resp. mezi pětadesátiletými a staršími byl zjištěn nárůst o více než 16 procentních bodů. V roce 2014 tak v kraji používalo (použilo v posledních 3 měsících v době konání VŠIT) osobní počítač 81 % osob ve věku 35-64 let a téměř 29 % osob ve věku 65 a více let. S ohledem na to, že mezi nejmladšími osobami je zastoupení uživatelů PC dlouhodobě velmi vysoké, neroste jejich podíl, na rozdíl od starší populace, již tak rychle. K nárůstu podílu uživatelů PC mezi seniory přispívá skutečnost, že do důchodového věku se postupně dostávají osoby, které získaly zkušenosti s informačními technologiemi v zaměstnání a pokračují v jejich využívání i v penzi. Pro další růst podílu seniorů využívajících PC je důležitá osvěta v podobě pořádání počítačových kurzů či využívání pomoci potomků v rodině. Rychlý rozvoj informačních a komunikačních technologií ve společnosti a jejich stále častější využívání např. v komunikaci s úřady, lékaři i rodinou je důležitou motivací pro zdokonalování se v práci s PC, resp. internetem nejen pro seniory.

Graf 6.5 Jednotlivci podle použití osobního počítače a internetu podle věku v Pardubickém kraji

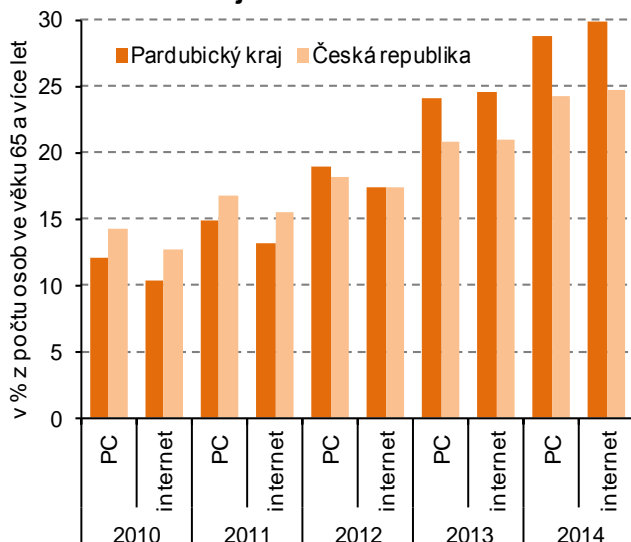

Podíl **uživatelů internetu** (tj. osob, které použily internet alespoň jednou v posledních 3 měsících) se mezi roky 2010 a 2014 v kraji zvýšil ve věkových skupinách 35-64 let i 65 a více let shodně o 19 procentních

bodů, mezi nejmladšími ve věku 16-34 pak o 11 procentních bodů. V roce 2014 tak v kraji používalo internet již téměř 30 % pětadesátiletých a starších seniorů (při 81% podílu mezi 35-64letými a 97% podílu mezi 16-34letými). Jestliže v roce 2010 bylo mezi seniory ve věku 65 a více let 88 % těch, kteří nikdy nepoužili internet, do roku 2014 se tento podíl snížil na 61 %. Zastoupení osob, které sice internet použily alespoň jednou v minulosti, resp. v posledním roce, ne však v posledních 3 měsících, ve skupině seniorů vzrostlo mezi roky 2010 a 2014 v kraji z 1,5 % na 9,2 %.

Graf 6.6 Jednotlivci ve věku 65 a více let, kteří použili PC a internet v posledních 3 měsících v Pardubickém kraji a ČR v letech 2010 až 2014

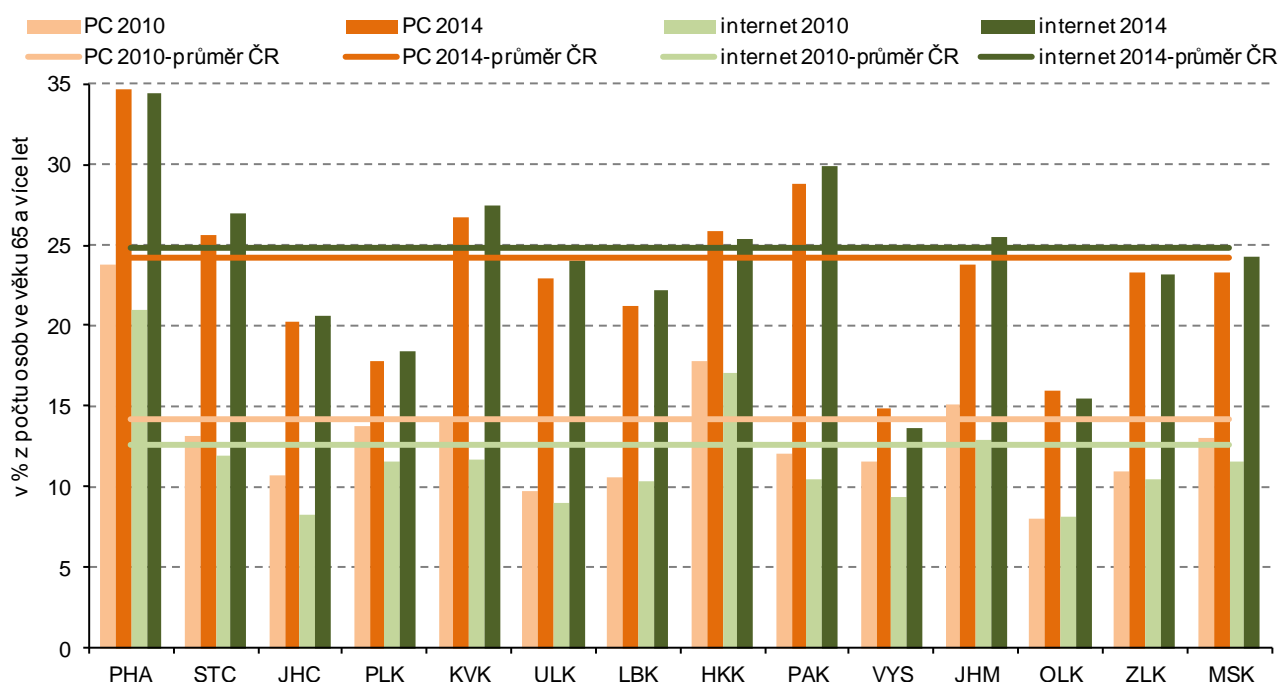

V čase lze sledovat **rychlejší nárůst podílu uživatelů samotného internetu než osobního PC**. Jestliže mezi roky 2010 a 2014 vzrostl podíl uživatelů PC mezi seniory v kraji o 17 procentních bodů, podíl uživatelů internetu ve stejném období vzrostl téměř o 20 procentních bodů (v obou případech šlo o největší navýšení v mezikrajském srovnání). Od roku 2013 tak již v kraji zjišťujeme vyšší procento uživatelů internetu než PC, což souvisí i s rychlým rozvojem mobilních technologií.

Ještě v roce 2010 se kraj podílem uživatelů PC i internetu mezi osobami 65letými a staršími řadil přibližně doprostřed mezikrajského žebříčku. V čase však v kraji **rostlo zastoupení uživatelů informačních technologií rychleji** než v průměru za celou republiku. Podíl uživatelů PC mezi seniory v kraji překračuje republikový průměr od roku 2012, zřetelný převis podílu uživatelů internetu mezi pětadesátiletými a staršími v kraji oproti průměru ČR pak zaznamenáváme od roku 2013.

V mezikrajském srovnání tak v současnosti dosahuje Pardubický kraj **jeden z nejvyšších podílů uživatelů PC i internetu**, a to především v seniorské věkové kategorii. V roce 2014 byl v kraji zaznamenán druhý nejvyšší podíl uživatelů PC mezi seniory ve věku 65 a více let (29 % při republikovém průměru 24 %) za Hlavním městem Prahou (35 %). Rovněž podíl uživatelů internetu mezi seniory byl v roce 2014 v Pardubickém kraji druhý nejvyšší (30 % při průměru za celou ČR 25 %) za hlavním městem (34 %), které v míře využívání informačních technologií dlouhodobě převyšuje s odstupem všechny regiony, a to ve všech věkových kategoriích. Nejnižší zastoupení seniorů používajících PC či internet (méně než poloviční oproti Praze) patří Kraji Vysočina a Olomouckému kraji.

Graf 6.7 Jednotlivci ve věku 65 a více let, kteří použili PC a internet v posledních 3 měsících podle krajů v roce 2010 a 2014

Senioři ve věku 65 a více let, kteří při statistickém zjišťování v roce 2014 uvedli, že **nikdy nepoužili PC**, se na všech osobách v tomto věku v kraji podíleli 60 % (při republikovém průměru 62 %). Jednalo se o čtvrtý nejnižší podíl v mezikrajském srovnání, méně byli senioři bez jakýchkoliv zkušeností s PC zastoupeni v Hlavním městě Praze, Středočeském a Karlovarském kraji. S 61% podílem osob mezi seniory bez jakýchkoliv zkušeností s internetem se kraj v roce 2014 zařadil na 12. místo v mezikrajském pořadí (nižší podíl zaznamenal kromě hlavního města také Středočeský kraj, přičemž celorepublikový průměr činil 65 %).

Celoživotní vzdělávání

Proces vzdělávání nekončí odchodem z trhu práce, ale je důležitou součástí života i v seniorském věku. Získávání nových znalostí a dovedností přispívá k rozvoji aktivního občanského života seniorů, zdokonalení zájmových aktivit, jejich lepší spokojenosti i podpoře duševní a fyzické kondice. Díky účasti na vzdělávacích akcích mohou osoby v seniorském věku mimo jiné navázat i nové společenské kontakty.

Vzdělávání seniorů se v ČR věnuje celá řada organizací s různou právní subjektivitou – vysoké školy i školy nižších stupňů, kluby seniorů, seniorská centra i knihovny. Bližší pozornost zaměříme na koncepci **univerzit třetího věku**¹³.

Koncepce speciálního vzdělávacího programu pro seniory – univerzit třetího věku (U3V) – má svůj původ ve Francii v 70. letech minulého století. V ČR se seniorské vzdělávání začalo rozvíjet v 80. letech minulého století, přičemž k jeho většímu rozmachu došlo v 90. letech, kdy byla též založena Asociace univerzit třetího věku (AU3V). Jedná se o občanské sdružení institucí, které nabízejí a provozují vzdělávací aktivity na úrovni vysokoškolského vzdělávání, určené občanům České republiky v důchodovém věku. V současnosti AU3V sdružuje téměř 40 aktivních členů – veřejných vysokých škol a jejich fakult. Členem Asociace je rovněž Univerzita Pardubice.

Podmínky pro přijímání zájemců o studium na univerzitách třetího věku si stanovují vysoké školy individuálně. Pravidlem bývá dosažení alespoň důchodového věku a případně i požadovaného stupně nejvyššího dokončeného vzdělání (obvykle středoškolské s maturitou). Individuální je i délka vzdělávání. Studium bývá zakončeno slavnostním aktem (promocí), na němž absolventi obdrží osvědčení či certifikát. Za studium na U3V posluchači v převážné většině případů platí. Vzdělávací aktivity škol jsou přitom často financovány i z jiných zdrojů.

Přednášky v rámci univerzity třetího věku na **Univerzitě Pardubice** probíhají již od roku 1999, přičemž organizaci výuky zajišťuje Dopravní fakulta Jana Pernera. Zájem o přednášky přitom vzrostl zejména po jejich převedení z dislokovaného pracoviště v České Třebové do Pardubic. Od roku 2013 byly s ohledem na značný počet zájemců a jejich rozdílné zaměření přednášky rozděleny do dvou ucelených tematických bloků, a to na humanitní a technické vědy.

Zaměření výuky na U3V v Pardubicích je velmi pestré, v humanitním bloku lze získat znalosti z oblasti zdravotnictví, historie, filozofie, psychologie či cestovatelství; v technickém bloku pak např. z oblasti dopravy, logistiky, ekonomiky, energetiky, elektrotechniky či ekologie. Součástí výuky jsou i exkurze na zajímavá pracoviště. Přednášející jsou z řad vyučujících na fakultách Univerzity Pardubice i odborníků z praxe. Vzhledem ke zvyšujícímu se zájmu o přednáškové cykly se Univerzita Pardubice snaží nabídku přednášených témat rozšiřovat i o specializované kurzy. Dle zájmu účastníků může nabídnout (převážně) seniorům kurzy základů práce s počítačem či zpracování digitální fotografie, zájem je rovněž i o kurz anglického jazyka či praktický kurz „Lékárna v přírodě“.

Podmínkou přijetí ke studiu na U3V při Univerzitě Pardubice není dosažení určitého věku (přednost však mají osoby, které dosáhly důchodového věku) ani určitého stupně vzdělání. Věková skladba studentů je velmi pestrá, mezi posluchači se můžeme setkat i s osobami staršími devadesátí let. Výše poplatku se pohybuje v řádu stokorun za semestr. V zimním semestru probíhá výuka od října do prosince a v letním semestru od března do května. Každý semestr je zakončen vypracováním písemného testu. Absolvování studia je osvědčeno zápisem do indexu.

¹³ Podkladová studie k Národnímu akčnímu plánu podporujícímu pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 (MPSV) uvádí: V gerontologii se délka lidského života ilustrativně dělí na čtyři věky. Dětství a mládí je první, dospělost spojená s ekonomickou aktivitou je druhým věkem, za kterým následuje tzv. „třetí věk“. Ten začíná odchodem do starobního důchodu nebo se arbitrárně stanoví pro osoby starší 65 let. Poslední, „čtvrtý věk“ nastává v momentu, kdy je z dané kohorty naživu pouze polovina osob (někdy arbitrárně stanoveno od věku 85 let, Lindenberger 2010). Zatímco „třetí věk“ je spojen ještě s relativně vysokou mírou soběstačnosti a chronické nemoci tyto osoby zásadně neomezují v jejich aktivitách, ve „čtvrtém věku“ se již prevalence křehkých osob významně zvyšuje. Stanovení hranice mezi jednotlivými věky je však mnohdy mechanická, jelikož pro každého člověka není významný jeho věk kalendářní, ale spíše věk biologický.

Specifické postavení v oblasti vzdělávání seniorů v kraji má v **Městská knihovna v Litomyšli**, která sama organizuje výuku univerzity třetího věku od roku 2007. Od akademického roku 2015/2016 se přitom Litomyšlská U3V stala pobočkou U3V při Univerzitě Pardubice. Každý semestr je věnován vždy jednomu tématu (historie, literatura, světová náboženství, výtvarné umění, hudba, psychologie, ochrana přírody atd.). Přednášející jsou z řad vyučujících na českých univerzitách i odborníci z praxe. Od roku 2015 LU3V rozšířila svoji aktivitu o Litomyšlskou univerzitu pro prarodiče a vnoučata. Je to mezigenerační vzdělávací program pro rodinné týmy zaměřený na regionální historii a hlavně posílení vztahů mezi prarodiči a vnoučaty. Hlavní myšlenkou je, že společná práce, učení a zážitky povedou k většímu vzájemnému porozumění mezi generacemi. Městská knihovna Litomyšl seniorům nabízí kromě zajímavých přednášek např. i kurzy trénování paměti či základů práce na PC. Pro seniory zde založili i Klub amatérských astronomů Zdeňka Kopala, Turistický klub či Klub regionální historie.

Řadu vzdělávacích aktivit nabízí například také **Gymnázium ve Svitavách**, a to ve spolupráci s městem Svitavy, Městskou knihovnou a Městským muzeem a galerií. Svitavská univerzita třetího věku založená v roce 2003 nese od roku 2006 čestný název „Univerzita třetího věku V. O. Ottendorfera“, a to podle významného svitavského mecenáše. Posluchači zde získávají vědomosti z regionálních dějin, dějin umění, základů přírodních věd a ekologie, základů společenských věd (politologie, sociologie, základů práva, psychologie), problematiky zdraví a nemoci a mohou se zdokonalit i v práci na PC. Studium pro seniory je tříleté, rozdělené na šest semestrů, každý je pak určen výše uvedené konkrétní problematice. Studium je vždy zahájeno slavnostní imatrikulací a zakončeno promocí na městském úřadě. V rámci aktivit celoživotního vzdělávání je možné na Gymnáziu ve Svitavách absolvovat rovněž postgraduální studium U3V.

V kraji působí desítky **klubů seniorů, center, stacionářů** a obdobných zařízení, které rovněž napomáhají rozvoji vzdělávání seniorů prostřednictvím pořádání odborných přednášek či besed, jazykových i počítačových kurzů. Jejich důležitou náplní je i rozvoj dalších činností seniorů napomáhajících aktivnímu naplnění jejich života, např. kurzy ručních prací, taneční či pěvecké kroužky, společenská setkávání při hudbě, návštěvy kulturních akcí, pořádání výstav či poznávacích výletů apod. Rozvoj obdobných aktivit (v rámci možností daných zdravotním stavem seniorů) je přitom důležitý i pro osoby, které pobývají v penzionech pro seniory či jiných zařízeních sociální péče.

7. Institucionální péče o seniory

Proces demografického stárnutí populace přináší celou řadu sociálně-ekonomických důsledků a promítá se do širokého spektra politických opatření. Podpora zdravého a aktivního stárnutí přitom představuje příležitost, jak se vyrovnat s problémy spojenými se stárnutím populace, jak zajistit finanční udržitelnost sociálně zdravotního systému a jak co nejefektivněji využít potenciálu přibývajících počtu starších lidí.

Politika přípravy na stárnutí v ČR

Koordinátorem politiky přípravy na stárnutí v České republice je **Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)**. Usnesením vlády České republiky ze dne 30. března 2015 č. 218 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 byla schválena aktualizace strategického dokumentu **Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017** (aktualizovaná verze ke dni 31. prosince 2014). Aktualizovaná verze navazuje na předchozí národní strategie, které jsou zpracovávány jednou za pět let. Od roku 2003 je to v pořadí již čtvrtý dokument, který zahrnuje všechny průřezové oblasti týkající se problematiky stárnutí populace. Nedílnou součástí Národního akčního plánu (NAP) je **Podkladová studie**, která dokládá důležitost navržených opatření na základě statistických dat, mezinárodních výzkumů a trendů, aktuální situace v České republice a odborné literatury.

Na vzniku Národního akčního plánu se podílel široký okruh aktérů, především pak zástupců neziskového sektoru, krajských i místních samospráv, soukromých podniků a firem, akademické sféry, dalších resortů (ministerstev) i samotných zástupců seniorů. Výsledkem této aktivní spolupráce založené na komunitním přístupu bylo definování jednotlivých opatření v rámci následujících **strategických oblastí**: A. Realizace politiky přípravy na stárnutí, B. Zajištění a ochrana lidských práv starších osob, C. Celoživotní učení, D. Zaměstnávání starších pracovníků, E. Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce, F. Kvalitní prostředí pro život seniorů, G. Zdravé stárnutí a H. Péče o seniory s omezenou soběstačností.

V Národním akčním plánu jsou vymezeny konkrétní úkoly, opatření a gesce za plnění jednotlivých opatření s cílem řešit dopady stárnutí populace komplexně, prostřednictvím spolupráce napříč všemi resorty a v součinnosti s místními a krajskými samosprávami, nestátními organizacemi a řadou dalších aktérů. Více informací k uvedené problematice je k dispozici na internetových stránkách MPSV www.mpsv.cz pod odkazem **Příprava na stárnutí**.

Za účelem rozšíření informovanosti o realizaci politiky přípravy na stárnutí vč. aktualizovaného Národního akčního plánu probíhá v rámci projektu „Podpora sociálního začleňování na místní a regionální úrovni“ financovaného ze strukturálních fondů EU řada **workshopů**. Účastníci získávají informace o grantových dotačních programech, o záměrech oddělení politiky stárnutí MPSV, prezentovány jsou příklady naplňování Národního akčního plánu na regionální úrovni i výstupy empirického výzkumu k seniorům, který realizovalo MPSV prostřednictvím Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (VÚPSV) v roce 2015.

V březnu roku 2006 byla usnesením vlády ČR zřízena **Rada vlády pro seniory a stárnutí populace** (v návaznosti na Informaci o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007). Rada je stálým poradním orgánem vlády pro otázky týkající se seniorů a stárnutí populace. Ve své činnosti usiluje o vytvoření podmínek pro zdravé, aktivní a důstojné stárnutí a stáří v České republice a aktivní zapojení starších osob do ekonomického a sociálního rozvoje společnosti v kontextu demografického vývoje. Předsedkyní Rady je stávající ministryně práce a sociálních věcí, členy pak zástupci dotčených ministerstev, zástupci Parlamentu ČR, nestátních neziskových organizací, zdravotních pojišťoven, krajů, měst a obcí, odborových svazů, seniorských organizací i odborné veřejnosti. Zasedání Rady se konají podle potřeby, nejméně však třikrát ročně. Informace o činnosti Rady jsou přístupné veřejnosti na webových stránkách Úřadu vlády, resp. MPSV.

Rada vlády si pro svou činnost zřizuje **pracovní skupiny Rady**, jejichž činnost je zaměřena na podporu naplňování politiky přípravy na stárnutí a plnění opatření Národního akčního plánu. Činnost pracovních skupin je zaměřena především na podporu tvorby strategií zaměstnavatelů vůči starším zaměstnancům a zvýšení jejich zaměstnanosti, podporu rodiny, zlepšování funkčního zdraví seniorů, zabránění diskriminaci na základě věku, ochranu seniorů v rizikových situacích (ochranu proti zneužívání a násilí), zvyšování povědomí lidí o stárnutí a stáří (vytvoření vhodných informačních a komunikačních nástrojů k tomuto účelu) a rozvoj spolupráce mezi státní správou, regionální a místní samosprávou, neziskovými organizacemi a sociálními partnery.

Kromě vládní Rady působí v ČR rovněž **Rada seniorů ČR**. Toto občanské sdružení (resp. dle nového Občanského zákoníku subjekt s právní formou spolek) bylo založeno v květnu roku 2005 dvanácti členskými organizacemi sjednoceného důchodcovského hnutí s přibližně půlmilionovou členskou základnou. Dnes je RS konfederací několika desítek organizací s celostátní i regionální působností, klubů seniorů i městských

rad seniorů. Rada seniorů České republiky tak disponuje reprezentativní mírou suverenity k výkonu vyjednávacích, konzultativních, dohadovacích, informačních, iniciativních, kontrolních, mezigeneračně sjednocujících a poradních funkcí. Získané poznatky z kontaktu se seniory využívá RS při prosazování zájmů a potřeb seniorů při tvorbě legislativy státu, při vyjednávacích aktivitách s ústavními činiteli, s hejtmany krajů, primátory statutárních měst a také při zasedáních Rady vlády pro seniory a stárnutí populace. Členství v Radě seniorů ČR je dobrovolné. Členem se může stát každá fyzická osoba v seniorském věku, občanské sdružení seniorů, instituce seniorů (rada seniorů města nebo obce, výbor obyvatel v domově nebo v penzionu pro důchodce) a klub seniorů, který se chce na činnosti RS ČR podílet. Podle Výroční zprávy RS za rok 2014 působilo v ČR v hodnoceném roce již 12 krajských rad seniorů, a to ve všech regionech kromě Pardubického a Karlovarského kraje. Více informací o činnosti RS v ČR i krajích je k dispozici na internetových stránkách www.rscr.cz.

Péče o seniory v regionu

Jak již bylo uvedeno výše, Rada seniorů pro Pardubický kraj dosud ustavena nebyla. To však neznamená, že by problematika seniorů byla v kraji opomíjena. Zaměříme-li se nejprve na strategické dokumenty kraje, kde je seniorům věnována pozornost, je třeba zmínit **Program rozvoje Pardubického kraje (PRK)**, jehož aktualizovanou verzi schválilo zastupitelstvo Pardubického kraje na konci roku 2011. Tento pro kraj stěžejní dokument je určen pro období let 2012 až 2016 s výhledem do roku 2020 a seniorské problematice je zde věnována pozornost především v souvislosti se sociálními službami.

Jedním ze strategických cílů PRK v rámci tematické priority **A. Kvalitní lidské zdroje** je i zajištění adekvátní kvality zdravotních zařízení a sociálních služeb a dostupnost těchto služeb pro všechny skupiny obyvatel. V navazujícím opatření A.3¹⁴ je uváděna celá řada aktivit k jeho naplnění (např. revize stávající sítě sociálních služeb a stanovení pravidel pro financování, humanizace stávajících zařízení sociálních služeb, podpora vzdělávání pracovníků v sociálních službách atd.). Jako problematické je v PRK zmíněno např. nerovnoměrné rozložení zdravotnických a sociálních služeb uvnitř kraje (především v jeho okrajových částech). Hlavním realizátorem uváděných aktivit je přitom (ve spolupráci s jinými aktéry) odbor sociálních věcí Krajského úřadu Pardubického kraje.

Strategickým dokumentem Pardubického kraje, který se dotýká problematiky seniorů podrobněji, je **Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb**. Zatím poslední (v pořadí již třetí) plán byl schválen zastupitelstvem kraje v červnu roku 2015 a týká se období let 2016 až 2018 (navazuje tak na plány z období 2012 až 2015 a 2008 až 2010). Zpracování střednědobého plánu přitom ukládá kraji § 95 Zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Základní parametry plánu vznikaly v rámci činnosti odboru sociálních věcí Krajského úřadu Pardubického kraje a pracovní skupiny pro plánování v obcích.

Střednědobý plán obsahuje nejen popis stávající situace (sítě služeb, potřeby, demografické údaje), ekonomickou analýzu (nákladovost služeb), porovnání zjištěných potřeb, trendů a nákladovosti s dostupnými zdroji, strategii financování¹⁵, ale i strategii v oblasti sociální péče dle jednotlivých skupin uživatelů – viz kapitola **V. Strategie a cíle dle cílových skupin**. V této kapitole je pak věnována samostatná pozornost i oblasti péči o seniory. Dalšími cílovými skupinami jsou mj. osoby se zdravotním postižením, s dušením onemocněním, osoby sociálně vyloučené a v obtížné životní situaci či osoby ohrožené užíváním návykových látek; pozornost je v dokumentu samozřejmě věnována rovněž péči o děti, mládež a rodinu. Plán obsahuje vize v oblasti péče o seniory v terénních, ambulantních i pobytových službách.

Od roku 2013 je součástí střednědobého plánu akční plán, který definuje potřebnou síť sociálních služeb na kalendářní rok. **Akční plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje** na rok 2016 schválila Rada Pardubického kraje v říjnu 2015, přičemž tento plán definuje potřebné kapacity sociálních služeb dle území obcí s pověřeným obecním úřadem, předpokládané poskytovatele a cílové skupiny uživatelů. Síť sociálních služeb je přitom navržena v tzv. optimální (v rozsahu zjištěných potřeb) a reálné variantě (zachování systému poskytování služeb na úrovni předchozích období při zohlednění aktuálních potřeb a odpovídající objemu disponibilních prostředků). Mezi poskytovateli sociálních služeb v kraji přitom nacházíme nejen řadu měst a obcí, příspěvkových organizací, obchodních společností, ale také neziskových organizací vč. církevních charit.

Specifické postavení v oblasti péče o seniory zaujímá krajské **město Pardubice**, které se vyznačuje nadprůměrným zastoupením seniorů v populaci v absolutním i relativním vyjádření (ke konci roku 2014 ve městě žilo přibližně 18 tisíc pětadesátiletých a starších osob a na celkovém počtu obyvatel města se podílely přibližně 20 % při krajském průměru 18 %). Aktivity spojené se seniory ve městě stojí na třech

¹⁴ Zajištění místní a časové dostupnosti podpory osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím stabilní, efektivní, flexibilní a kvalitní sítě sociálních služeb a jejich provázání s dalšími službami (např. z oblasti školství nebo zdravotnictví).

¹⁵ Od 1. 1. 2015 došlo k přechodu financování sociálních služeb z úrovně MPSV na kraje (blíže viz Střednědobý plán).

pilířích, a to na Radě seniorů, Seniorcentru a klubech seniorů. Rada seniorů je poradním orgánem Rady města Pardubic a má sedm členů z řad seniorů, kteří jsou navrženi kluby seniorů a jmenováni Radou města Pardubic na dvouleté období. Rada seniorů se zabývá řešením otázek z oblasti životního prostředí, dopravy, rozvoje města, bydlení, zdravotní péče, bezpečnosti apod. Seniorcentrum založené koncem 90. let minulého století (se sídlem na Pospíšilově náměstí) napomáhá seniorům účastnit se aktivního společenského života (zájmové kroužky ručních prací, cvičení, vzdělávací kurzy a přednášky, společenská setkávání atd.). Ve městě dále působí více než 20 klubů seniorů, které vyvíjejí činnost dle požadavků a dohody svých členů.

Důležitým strategickým dokumentem na úrovni krajského města, který se dotýká seniorů, je **Komunitní plán¹⁶ sociálních a souvisejících služeb na období 2013 – 2016**. Komunitní plán je druhým střednědobým plánem města pro sociální oblast. Jde o výstup z činnosti jednotlivých pracovních skupin (včetně pracovní skupiny Senioři zastoupené mj. Radou seniorů) a koordinační skupiny komunitního plánování. Uvedený dokument navrhuje síť sociálních služeb na území města a je zároveň důležitým nástrojem pro její řízení a optimalizaci. Na Komunitní plán dále navazují „roční“ akční plány s podrobným popisem opatření, cílů, dopadů na cílové skupiny a realizátorů; v současné době je to **Akční plán na období od 1.4.2015 do 31.12.2015**. Další informace jsou k dispozici pod odkazem www.pardubice.eu.

Úkoly v oblasti sociální péče, tedy i péče o seniory mají ve své pracovní náplni **obce s rozšířenou působností**, které přitom úzce spolupracují s obecními úřady ve svém správním obvodu. Na základě podnětu z obcí navštěvují seniory sociální pracovníci z příslušného odboru MěÚ v sídle správního obvodu, zjistí jejich potřeby, poskytují sociální poradenství a pomáhají ve spolupráci s příslušnými organizacemi zajistit potřebnou sociální péči.

Velmi důležitou roli v procesu poskytování sociálních služeb hrají **neziskové organizace**. Podle výzkumu Sociologického ústavu Akademie věd ČR (Mapování neziskového sektoru a společenské odpovědnosti firem v Pardubickém kraji, 2014) vyplývá, že senioři jsou třetí nejvíce zastoupenou cílovou skupinou těchto organizací v kraji (téměř ze 17 %) po skupině dětí a mládeže (37 %), resp. rodin (25 %). Z hlediska výše rozpočtu pak z výzkumu vyplývá, že mezi neziskovými organizacemi věnujícími se aktivitám pro seniory je téměř polovina subjektů s ročním rozpočtem do 100 tis. Kč. Z hlediska typu aktivit je patrné, že nejvíce organizací v kraji se orientuje na sport (29 %) a volnočasové aktivity (28 %), následují sociální a zdravotní služby (11 %), kultura nebo péče o památky (10 %) a řada dalších. Výzkum mapoval také strukturu neziskových organizací z hlediska počtu, věkové a vzdělanostní struktury zaměstnanců i spolupráci mezi neziskovými organizacemi a komerčními firmami v kraji. Pozitivně jsou zde hodnoceny mj. Burzy filantropie organizované Koalicí nevládek Pardubicka (KONEP) a Pardubickým krajem, na kterých prezentují neziskové organizace svůj projekt a ucházejí se o podporu donátorů z řad podnikatelů a veřejné správy. Podrobné informace o sociologickém průzkumu jsou k dispozici na internetových stránkách Krajského úřadu Pardubického kraje www.pardubickykraj.cz pod odkazem Odbor sociální věci > Informace pro neziskový sektor > Koncepce, strategie, analýzy.

Významné místo v péči o seniory zaujímá **církevní charitní činnost**. Nestátní nezisková organizace Charita Česká republika, která je součástí římskokatolické církve, sdružuje více než 300 farních, městských a oblastních Charit v ČR (vč. Charit s působností na území Pardubického kraje). Velikost těchto Charit je přitom různorodá – od čistě dobrovolných organizací po významné zaměstnavatele. Právě senioři jsou velmi důležitou cílovou skupinou charitních služeb, přičemž Charity v kraji pro seniory zabezpečují např. pečovatelskou službu, odlehčovací služby, sociální rehabilitace, osobní asistenci, odborné sociální poradenství či služby denních stacionářů a domovů pro seniory. Při pomoci starším lidem klade Charita důraz především na individuální přístup a péči v jejich přirozeném prostředí. Pro příklad lze uvést aktivity Oblastní charity Pardubice, která mj. provozuje odlehčovací služby a denní stacionář v Třebosicích a rodinná centra v Holicích a Luži, přičemž v září roku 2015 otevřela nově zrekonstruovanou faru v Mikulovicích pro účely odlehčovacích služeb pro seniory. Více informací o činnosti Charit je k dispozici pod odkazem www.charita.cz.

Aktivitami pro seniory včetně pečovatelské služby se zabývají i členové a dobrovolníci Českého červeného kříže na úrovni oblastních spolků a místních skupin. **Dobrovolnická činnost** v péči o seniory i další cílové skupiny je dále rozvíjena prostřednictvím neziskových organizací – dobrovolnických center, která se specializují na profesionální práci s dobrovolníky (tzv. management dobrovolnictví).

Závěrem lze uvést, že problematika péče o seniory na regionální i celorepublikové úrovni je velice rozmanitá a dotýká se široké škály subjektů i jednotlivců. Je tedy zřejmé, že na tomto prostoru nebylo možné podchytit všechny aspekty hodnocené oblasti, ale snahou bylo poskytnout alespoň stručný přehled základních informací.

¹⁶ Cílem komunitního plánování je zapojit do diskuze o rozvoji sociálních služeb co nejširší veřejnost a nastavit síť sociálních služeb tak, aby odpovídala potřebám a specifikům daného regionu. Komunitní plány přitom zpracovávají nejen města a obce, ale i svazky obcí či mikroregiony.

Tabulková příloha

PŘÍLOHA

Mezikrajské srovnání základních ukazatelů

	Česká republika	Kraj						
		Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
OBYVATELSTVO								
Počet obyvatel k 31. 12. 2014	10 538 275	1 259 079	1 315 299	637 300	575 123	299 293	823 972	438 851
z toho ženy (%)	50,9	51,5	50,6	50,7	50,5	50,6	50,4	50,9
z celku ve věku (%):								
0–14 let	15,2	14,5	16,8	15,2	14,8	14,9	15,7	15,7
15–64 let	67,0	67,3	66,5	66,8	66,8	67,7	67,2	66,7
65 a více let	17,8	18,2	16,7	18,0	18,4	17,5	17,1	17,6
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	1 880 406	229 618	219 811	114 731	105 556	52 285	140 543	77 318
z toho ženy (%)	58,6	59,0	57,8	57,7	57,2	58,1	58,2	58,2
z celku ve věku (%):								
65–69 let	35,7	34,7	37,3	36,0	35,7	37,5	39,7	38,7
70–74 let	25,6	25,7	25,3	25,0	25,7	25,6	25,7	25,0
75–79 let	16,4	15,2	15,9	16,6	16,8	17,3	15,7	15,3
80–84 let	12,6	13,0	12,4	13,0	12,8	11,4	10,9	11,7
85–89 let	7,0	8,0	6,8	6,8	6,6	5,9	5,7	6,7
90–94 let	2,4	3,1	2,2	2,3	2,2	2,0	2,1	2,4
95 a více let	0,3	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Počet obyvatel ve věku 85 a více let	182 099	26 382	20 223	10 758	9 524	4 239	11 186	7 239
z toho ženy (%)	71,1	69,0	70,6	70,1	68,9	71,6	73,8	72,7
Index stáří ¹⁾	117,4	125,8	99,6	118,4	123,8	117,5	108,5	112,5
Index ekonomického zatížení ²⁾	49,3	48,7	50,4	49,7	49,7	47,8	48,7	49,9
Průměrný věk (roky)	41,7	42,0	40,7	41,9	42,1	41,8	41,2	41,4
Počet zemědělců v roce 2014	105 665	12 118	12 301	6 428	5 761	3 151	8 846	4 346
z toho ve věku 65 a více let (%)	80,0	83,1	80,6	80,3	81,4	76,1	76,7	78,5
Zemřelí ve věku 65 a více let podle vybrané příčiny smrti (2014) (%):								
novotvary	23,8	25,2	24,5	24,7	23,8	24,3	24,7	22,9
nemoci oběhové soustavy	51,1	49,1	50,7	46,4	47,5	48,6	51,6	53,1
nemoci dýchací soustavy	6,2	5,7	6,0	8,9	6,2	6,6	5,7	5,4
vnější příčiny	3,1	3,1	3,2	3,8	3,3	3,9	3,1	3,7
Naděje dožití osob ve věku 65 let (2013–2014)								
muži	15,8	17,0	15,6	16,0	15,8	15,2	14,8	15,6
ženy	19,3	20,1	19,0	19,1	19,0	18,6	17,9	19,3
Přírůstek (úbytek) stěhováním osob ve věku 65 a více let (úhrn 2010–2014)	888	-5 777	4 289	872	487	-79	587	223
PROJEKCE OBYVATELSTVA³⁾								
Počet obyvatel k 1. lednu 2030	10 396 701	1 275 648	1 434 519	632 286	578 064	279 222	792 395	435 928
z toho ve věku (%):								
65 a více let	23,9	20,5	21,5	24,8	24,3	25,1	23,5	23,7
75 a více let	12,7	11,4	11,2	12,9	12,7	13,0	12,3	12,9
85 a více let	3,2	3,2	2,7	3,2	3,2	3,0	2,8	3,1
Index stáří ¹⁾	183,0	145,3	144,0	186,0	184,4	208,0	181,4	173,6
Průměrný věk (roky)	45,7	43,7	43,9	45,8	45,7	46,5	45,4	45,2
Počet obyvatel k 1. lednu 2050	9 812 872	1 377 944	1 492 127	601 825	566 951	251 437	722 329	420 098
z toho ve věku (%):								
65 a více let	32,2	23,8	28,9	32,1	31,1	32,6	31,5	30,6
75 a více let	17,5	12,3	15,2	17,7	16,8	18,0	17,0	16,8
85 a více let	6,2	4,5	5,1	6,4	5,9	6,0	5,7	6,0
Index stáří ¹⁾	249,8	164,5	196,8	245,2	235,8	276,3	252,0	225,2
Průměrný věk (roky)	48,8	44,7	46,6	48,7	48,2	49,5	48,7	47,8
OBYVATELSTVO podle SLDB 2011								
Počet obyvatel s obvyklým pobytem	10 436 560	1 268 796	1 289 211	628 336	570 401	295 595	808 961	432 439
z toho ženy (%)	51,0	51,6	50,6	50,9	50,5	50,8	50,9	51,1
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	1 644 836	201 029	190 911	100 000	92 734	44 538	117 899	64 949
v tom způsob bydlení:								
v bytech	1 586 568	196 331	182 901	96 250	88 892	42 576	112 363	62 967
v zařízeních	49 773	3 996	6 199	3 206	3 104	1 432	4 813	1 469
mimo byty (bez zařízení)	8 027	648	1 784	520	724	518	675	497
bezdomovci	468	54	27	24	14	12	48	16

Kraj							
Králové- hradecký	Pardu- bický	Vysočina	Jiho- moravský	Olo- moucký	Zlínský	Moravsko- slezský	
							OBYVATELSTVO
551 590	516 372	509 895	1 172 853	635 711	585 261	1 217 676	Počet obyvatel k 31. 12. 2014
50,8	50,6	50,3	51,0	51,1	51,1	51,0	z toho ženy (%)
							z celku ve věku (%):
15,0	15,2	14,9	15,0	14,9	14,5	14,7	0–14 let
66,0	66,7	66,9	66,8	66,8	67,2	67,7	15–64 let
19,0	18,0	18,2	18,2	18,2	18,3	17,5	65 a více let
104 773	93 083	92 924	213 228	115 866	107 273	213 397	Počet obyvatel ve věku 65 a více let
58,3	58,2	58,2	59,3	59,3	60,0	59,7	z toho ženy (%)
							z celku ve věku (%):
35,5	35,0	34,2	34,0	35,0	33,6	34,9	65–69 let
25,2	24,9	24,9	25,9	25,4	25,1	27,5	70–74 let
16,2	16,9	17,7	16,6	16,9	17,8	16,9	75–79 let
13,1	13,6	13,4	12,9	12,8	13,6	11,8	80–84 let
7,3	7,2	7,2	7,5	7,1	7,2	6,5	85–89 let
2,4	2,3	2,3	2,7	2,5	2,3	2,3	90–94 let
0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	95 a více let
10 509	9 095	9 111	22 712	11 461	10 538	19 122	Počet obyvatel ve věku 85 a více let
70,3	69,3	70,5	72,0	71,3	72,3	73,8	z toho ženy (%)
126,4	118,3	122,1	121,2	122,1	126,3	118,9	Index stáří ¹⁾
51,6	49,8	49,6	49,6	49,6	48,9	47,6	Index ekonomického zatížení ²⁾
42,3	41,7	41,9	41,9	42,0	42,2	41,8	Průměrný věk (roky)
5 614	5 123	4 880	11 399	6 461	6 120	13 117	Počet zemřelých v roce 2014
81,6	81,6	81,3	80,7	79,4	79,7	77,3	z toho ve věku 65 a více let (%)
							Zemřelí ve věku 65 a více let podle vybrané příčiny smrti (2014) (%):
23,1	21,3	23,2	24,2	23,1	22,7	23,0	novotvary
53,8	50,3	53,0	51,2	52,2	55,1	52,7	nemoci oběhové soustavy
5,4	6,9	6,1	5,4	6,5	5,6	7,2	nemoci dýchací soustavy
2,9	3,3	2,6	3,4	3,4	3,2	2,4	vnější příčiny
							Naděje dožití osob ve věku 65 let (2013–2014)
16,1	16,2	16,0	16,4	15,7	15,7	15,2	muži
19,3	19,3	19,9	19,8	19,9	19,6	18,9	ženy
							Přírůstek (úbytek) stěhováním osob ve věku 65 a více let (úhrn 2010–2014)
295	358	407	-256	36	238	-792	
							PROJEKCE OBYVATELSTVA³⁾
536 601	509 292	491 942	1 164 493	611 735	555 945	1 130 292	Počet obyvatel k 1. lednu 2030
							z toho ve věku (%):
25,3	23,9	25,4	23,8	24,8	25,6	24,7	65 a více let
12,5	12,7	13,0	12,7	13,1	13,3	12,7	75 a více let
3,0	3,2	3,5	3,4	3,3	3,5	3,2	85 a více let
193,6	178,0	196,2	178,5	193,9	207,7	194,6	Index stáří ¹⁾
46,1	45,4	46,2	45,5	46,1	46,6	46,0	Průměrný věk (roky)
503 750	488 449	452 169	1 124 475	564 218	499 059	985 947	Počet obyvatel k 1. lednu 2050
							z toho ve věku (%):
32,3	31,1	33,9	31,0	32,7	34,2	32,8	65 a více let
18,2	16,9	19,1	16,8	17,9	19,1	18,4	75 a více let
6,7	6,0	7,0	6,1	6,4	7,0	6,6	85 a více let
248,3	235,8	275,3	235,0	261,9	287,8	270,3	Index stáří ¹⁾
48,8	48,2	49,8	48,2	49,2	50,2	49,5	Průměrný věk (roky)
							OBYVATELSTVO podle SLDB 2011
547 916	511 627	505 565	1 163 508	628 427	579 944	1 205 834	Počet obyvatel s obvyklým pobytem
50,9	50,7	50,5	51,2	51,4	51,3	51,4	z toho ženy (%)
92 020	82 330	82 741	188 684	101 647	96 398	188 956	Počet obyvatel ve věku 65 a více let
							v tom způsob bydlení:
88 936	79 210	80 021	183 282	97 981	92 542	182 316	v bytech
2 701	2 904	2 502	4 758	3 248	3 508	5 933	v zařízeních
359	200	202	601	385	310	604	mimo byty (bez zařízení)
24	16	16	43	33	38	103	bezdomovci

PŘÍLOHA

Mezikrajské srovnání základních ukazatelů

	Česká republika	Kraj						
		Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Píseňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
Rodinný stav osob ve věku 65 a více let (%):								
svobodní, svobodné	2,8	3,4	2,4	3,1	2,7	2,5	2,5	2,5
ženať, vdané	52,4	51,0	52,6	53,1	53,3	50,4	49,5	51,1
rozvedení, rozvedené	9,1	13,5	8,4	7,5	8,2	12,3	11,0	11,0
ovdovělí, ovdovělé	35,5	31,7	36,6	36,2	35,7	34,4	36,9	35,3
Nejvyšší ukončené vzdělání osob ve věku 65 a více let (%):								
základní vč. neukončeného a bez vzdělání	30,5	13,7	29,5	33,3	30,2	34,4	35,0	30,6
střední vč. vyučení (bez maturity)	34,5	29,3	37,8	34,2	35,8	32,8	35,9	36,5
úplné střední s maturitou a vyšší odborné vč. nástavbového	23,5	33,2	23,0	23,1	24,0	22,5	20,3	23,1
vysokoškolské	8,7	20,5	6,8	6,8	7,2	6,1	5,3	6,9
Věřící ve věku 65 a více let z obyvatel daného věku (%)	37,0	32,7	28,9	38,5	30,5	28,1	22,9	27,3
Rodáci ve věku 65 a více let z počtu osob daného věku (%)⁴⁾								
muži	30,8	44,8	29,7	28,5	30,6	3,6	11,1	15,1
ženy	28,7	43,2	27,5	24,1	28,0	4,4	11,4	13,7
Pracující důchodci z počtu důchodců daného věku (%)								
muži ve věku 60–64 let	17,8	34,2	20,8	17,2	17,6	18,8	15,3	17,9
muži ve věku 65 a více let	8,2	16,7	8,9	7,0	8,1	8,1	6,8	8,7
ženy ve věku 60–64 let	14,6	29,5	16,8	12,6	14,0	16,2	12,0	14,1
ženy ve věku 65 a více let	3,6	7,9	3,7	2,8	3,5	4,1	2,9	3,6
DOMÁCNOSTI SENIORŮ podle SLDB 2011								
Postavení mužů ve věku 65 a více let v domácnosti (%):								
osoba v sezdaném nebo nesezdaném páru	67,3	64,9	66,3	67,1	67,4	64,9	65,7	66,5
další osoba v domácnosti	2,8	2,4	3,4	2,7	2,7	2,5	2,4	2,9
osamělý rodič	2,5	3,0	2,6	2,5	2,4	2,5	2,1	2,3
domácnost jednotlivce	18,5	20,7	18,3	19,5	18,9	20,8	20,7	20,5
osoba v zařízení	2,0	1,4	2,1	2,0	2,5	2,3	2,9	1,5
ostatní	6,8	7,6	7,3	6,2	6,1	7,1	6,2	6,3
Postavení žen ve věku 65 a více let v domácnosti (%):								
osoba v sezdaném nebo nesezdaném páru	34,2	32,9	34,0	35,0	35,6	33,2	32,7	33,8
další osoba v domácnosti	7,2	5,4	8,8	6,8	6,4	5,9	5,4	6,6
osamělý rodič	8,1	8,6	8,1	7,6	7,5	7,8	6,8	7,2
domácnost jednotlivce	39,6	41,4	37,7	40,4	40,2	41,5	42,9	42,6
osoba v zařízení	3,7	2,4	4,1	4,0	4,0	3,9	4,9	2,8
ostatní	7,2	9,4	7,3	6,2	6,3	7,7	7,3	7,0
Podíl domácností s osobou v čele ve věku 65 a více let na počtu úplných rodin (%):								
v čele pracující důchodce	1,8	3,9	1,9	1,5	1,9	1,7	1,4	1,9
v čele nepracující důchodce	18,8	18,4	17,2	19,0	19,5	18,7	17,6	17,7
Podíl domácností s osobou v čele ve věku 65 a více let na počtu neúplných rodin (%):								
v čele pracující důchodce	0,7	1,6	0,8	0,6	0,7	0,6	0,4	0,6
v čele nepracující důchodce	15,6	14,5	15,4	15,4	15,6	12,3	11,0	12,8
Podíl domácností s osobou ve věku 65 a více let na počtu domácností jednotlivců (%):								
domácnost pracujícího důchodce	1,6	2,7	1,6	1,3	1,5	1,6	1,2	1,5
domácnost nepracujícího důchodce	33,4	25,7	33,1	35,5	34,1	29,5	30,3	33,4

Králové- hradecký	Pardu- bický	Kraj					Moravsko- slezský	
		Vysočina	Jiho- moravský	Olo- moucký	Zlínský			
2,5	2,7	3,3	3,0	2,9	3,4	2,5	Rodinný stav osob ve věku 65 a více let (%):	
54,1	54,0	55,0	53,2	53,4	53,0	51,5	svobodní, svobodné	
8,3	7,3	5,4	8,5	7,9	7,0	9,1	ženatí, vdané	
35,1	35,9	36,2	35,2	35,8	36,6	36,8	rozvedení, rozvedené	
							ovdovělí, ovdovělé	
							Nejvyšší ukončené vzdělání osob ve věku	
28,7	31,1	36,9	31,5	33,1	37,9	35,8	65 a více let (%):	
37,3	37,4	35,7	32,7	35,4	33,8	33,9	základní vč. neukončeného a bez vzdělání	
							střední vč. vyučení (bez maturity)	
24,3	22,8	20,1	23,2	22,2	19,7	20,6	úplné střední s maturitou a vyšší odborné	
6,7	6,1	5,4	10,1	7,0	6,4	7,1	vč. nástavbového	
							vyšší odborné	
33,3	37,5	46,8	45,7	43,1	53,0	43,5	Věřící ve věku 65 a více let z obyvatel	
							daného věku (%)	
							Rodáci ve věku 65 a více let z počtu osob	
29,2	30,2	39,5	37,6	30,2	39,5	28,7	daného věku (%) ⁴⁾	
24,9	26,0	30,5	37,1	26,6	37,5	29,1	muži	
							ženy	
							Pracující důchodci z počtu důchodců	
17,2	14,1	13,1	16,7	13,3	13,4	13,3	daného věku (%)	
7,7	6,3	5,4	7,8	5,8	6,0	5,5	muži ve věku 60–64 let	
14,0	11,5	9,6	13,5	10,5	11,0	10,2	muži ve věku 65 a více let	
3,5	2,6	2,2	3,1	2,3	2,3	2,3	ženy ve věku 60–64 let	
							ženy ve věku 65 a více let	
							DOMÁCNOSTI SENIORŮ podle SLDB 2011	
							Postavení mužů ve věku 65 a více let	
69,4	69,2	68,8	67,7	69,6	68,4	68,3	v domácnosti (%):	
2,6	2,7	3,1	3,2	2,6	3,2	2,7	osoba v sezdáném nebo nesezdáném páru	
2,5	2,3	2,5	2,7	2,4	2,8	2,3	další osoba v domácnosti	
18,1	17,8	16,5	16,7	17,1	15,8	18,3	osamělý rodič	
1,8	2,3	2,2	1,5	2,2	2,5	2,1	domácnost jednotlivce	
5,6	5,6	7,0	8,2	6,2	7,3	6,3	osoba v zařízení	
							ostatní	
							Postavení žen ve věku 65 a více let	
36,4	36,1	36,2	34,0	35,2	33,7	33,5	v domácnosti (%):	
6,3	7,0	8,1	9,1	6,9	9,1	7,1	osoba v sezdáném nebo nesezdáném páru	
7,3	7,5	8,2	9,2	8,1	9,2	8,0	další osoba v domácnosti	
40,6	39,6	37,8	36,1	39,7	37,0	40,6	osamělý rodič	
3,7	4,4	3,6	3,2	3,9	4,4	3,8	domácnost jednotlivce	
5,7	5,5	6,1	8,4	6,2	6,6	7,0	osoba v zařízení	
							ostatní	
22,7	21,5	21,6	21,9	21,7	21,4	20,8	Podíl domácností s osobou v čele ve věku	
1,8	1,4	1,3	1,8	1,3	1,4	1,2	65 a více let na počtu úplných rodin (%):	
20,0	19,3	19,8	19,3	19,6	19,3	18,8	v čele pracující důchodce	
							v čele nepracující důchodce	
17,2	17,5	20,9	20,0	17,6	21,8	15,7	Podíl domácností s osobou v čele ve věku	
0,7	0,6	0,5	0,7	0,5	0,6	0,4	65 a více let na počtu neúplných rodin (%):	
15,9	16,5	20,0	18,9	16,7	20,7	14,9	v čele pracující důchodce	
							v čele nepracující důchodce	
40,1	40,3	42,5	36,9	39,6	41,7	36,8	Podíl domácností s osobou ve věku 65 a více	
1,6	1,3	1,2	1,5	1,1	1,2	1,0	let na počtu domácností jednotlivců (%):	
37,3	38,2	40,5	34,5	37,6	39,7	34,8	domácnost pracujícího důchodce	
							domácnost nepracujícího důchodce	

Mezikrajské srovnání základních ukazatelů

	Česká republika	Kraj						
		Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Píseňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
BYDLENÍ SENIORŮ podle SLDB 2011								
Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let								
muži	122 922	16 755	14 340	8 014	7 323	3 774	9 798	5 401
v tom (%):								
samostatně v bytě	89,4	91,9	86,4	90,0	89,3	87,4	89,6	89,1
v bytě spolu s další domácností mimo byty (bez zařízení)	9,2	7,3	11,0	8,2	8,6	10,3	9,2	9,0
mimo byty (bez zařízení)	1,4	0,8	2,6	1,8	2,2	2,3	1,2	1,9
ženy	388 587	49 720	42 497	23 812	21 745	10 957	30 208	16 440
v tom (%):								
samostatně v bytě	92,7	94,0	90,6	93,4	93,0	93,3	93,9	93,2
v bytě spolu s další domácností mimo byty (bez zařízení)	6,9	5,6	8,6	6,0	6,4	6,1	5,8	6,2
mimo byty (bez zařízení)	0,5	0,4	0,8	0,6	0,6	0,6	0,4	0,6
Průměrná obytná plocha bytu obývaného domácností v čele s osobou ve věku 65 a více let v m ² :								
úplná rodina	58,1	53,5	62,5	59,9	59,1	55,9	56,1	57,2
neúplná rodina	63,8	59,5	68,1	65,3	64,3	61,6	62,5	64,2
domácnost jednotlivce	64,2	59,1	68,6	66,5	64,3	63,3	62,0	64,0
domácnost jednotlivce	51,6	47,5	55,7	53,8	53,1	49,6	49,9	50,0
Podíl hospodařících domácností seniorů ⁵⁾ bydlících v bytech se sníženou kvalitou (ze zjištěných hodnot) (%):								
úplné rodiny	4,1	3,0	5,0	3,8	4,1	4,0	4,4	5,4
neúplné rodiny	2,1	1,5	2,4	1,8	2,1	2,3	2,6	2,9
domácnosti jednotlivců	5,1	2,9	6,0	4,9	5,7	5,1	5,9	8,6
domácnosti jednotlivců	5,7	4,2	7,3	5,5	5,7	5,2	5,8	7,0
EKONOMICKÁ AKTIVITA SENIORŮ								
(Výběrové šetření pracovních sil)								
Podíl obyvatel ve věku 60 a více let (%) z celkového počtu ekonomicky aktivních (pracovní síly)								
z ekonomicky neaktivních ve věku 15 a více let	6,3	9,0	7,0	6,2	6,7	7,8	5,7	5,6
z ekonomicky neaktivních ve věku 15 a více let	61,7	61,9	60,5	62,5	64,0	61,1	59,2	61,6
Míra ekonomické aktivity								
muži ve věku 60–64 let	47,7	58,6	56,6	48,5	50,9	51,0	43,7	44,4
muži ve věku 65 a více let	7,1	13,2	8,3	5,1	7,6	10,6	6,1	6,7
ženy ve věku 60–64 let	20,4	42,3	21,0	16,3	22,2	26,8	16,9	8,9
ženy ve věku 65 a více let	3,5	4,6	4,2	4,2	3,0	4,4	2,1	3,9
ZDRAVOTNÍ STAV SENIORŮ								
Hospitalizovaní v nemocnicích na 1 000 obyvatel v roce 2013								
z toho ve věku:								
65–69 let	214	170	214	206	205	224	242	235
70–74 let	330	263	343	315	301	351	384	358
75–79 let	413	318	434	395	385	413	488	452
80–84 let	510	395	552	472	476	530	591	548
85–89 let	599	476	636	555	586	641	688	688
90–94 let	684	559	748	630	646	705	770	812
95 a více let	738	648	826	672	751	762	811	934
95 a více let	712	629	796	567	779	602	701	966
Hospitalizovaní na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let v roce 2013								
v léčebnách dlouhodobě nemocných	24,4	26,1	14,3	27,5	17,8	36,8	20,6	4,8
v hospicích	2,1	0,6	1,3	2,1	2,1	-	2,8	-

Králové- hradecký	Pardu- bický	Kraj					
		Vysočina	Jiho- moravský	Olo- moucký	Zlínský	Moravsko- slezský	
							BYDLENÍ SENIORŮ podle SLDB 2011
							Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let
6 788	5 978	5 581	12 542	6 932	5 982	13 714	muži
89,9	90,5	91,0	88,5	89,5	89,3	89,6	v tom (%):
8,8	8,8	8,3	10,5	9,3	9,6	9,6	samostatně v bytě
1,3	0,7	0,7	1,0	1,2	1,1	0,8	v bytě spolu s další domácností mimo byty (bez zařízení)
22 135	19 322	18 498	40 985	24 240	21 708	46 320	ženy
93,4	93,2	93,4	91,3	92,7	91,3	92,2	v tom (%):
6,2	6,5	6,3	8,3	6,9	8,3	7,5	samostatně v bytě
0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	v bytě spolu s další domácností mimo byty (bez zařízení)
							Průměrná obytná plocha bytu obývaného domácností v čele s osobou ve věku 65 a více let v m ² :
58,4	58,5	60,2	58,9	58,4	58,5	55,9	úplná rodina
64,0	64,0	65,4	65,0	63,9	64,1	61,5	neúplná rodina
65,2	64,5	66,4	64,2	63,8	65,1	61,4	domácnost jednotlivce
51,8	52,1	53,6	51,7	52,1	51,3	49,7	Podíl hospodařících domácností seniorů ⁵⁾ bydlících v bytech se sníženou kvalitou (ze zjištěných hodnot) (%):
4,5	4,3	3,9	4,0	3,7	4,5	3,7	úplné rodiny
2,3	2,2	1,9	2,1	2,0	2,2	1,9	neúplné rodiny
5,4	5,3	4,9	5,2	4,9	6,2	4,7	domácnosti jednotlivců
6,3	6,1	5,8	5,7	5,0	6,4	5,0	EKONOMICKÁ AKTIVITA SENIORŮ (Výběrové šetření pracovních sil)
							Podíl obyvatel ve věku 60 a více let (%) z celkového počtu ekonomicky aktivních (pracovní síly)
5,8	6,2	5,2	6,5	4,3	4,9	5,2	z ekonomicky neaktivních ve věku 15 a více let
64,8	63,8	61,9	62,1	61,7	63,3	60,0	Míra ekonomické aktivity
36,9	51,9	42,6	49,7	38,6	38,6	41,7	muži ve věku 60–64 let
6,5	6,1	5,0	7,6	3,3	3,8	4,5	muži ve věku 65 a více let
20,3	19,2	14,7	19,3	9,9	15,9	15,5	ženy ve věku 60–64 let
2,8	2,7	2,9	4,5	1,8	2,8	3,3	ženy ve věku 65 a více let
							ZDRAVOTNÍ STAV SENIORŮ
							Hospitalizovaní v nemocnicích na 1 000 obyvatel v roce 2013
192	212	230	217	215	226	218	z toho ve věku:
286	333	350	341	337	352	342	65–69 let
352	401	456	422	398	425	448	70–74 let
431	502	548	535	490	537	545	75–79 let
519	602	645	625	572	625	633	80–84 let
582	702	722	715	673	702	709	85–89 let
673	768	723	739	687	724	749	90–94 let
583	719	817	817	684	613	682	95 a více let
							Hospitalizovaní na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let v roce 2013
24,2	12,0	31,4	13,4	42,6	46,1	34,8	v léčebnách dlouhodobě nemocných
4,1	4,4	-	3,9	. ⁶⁾	2,6	1,9	v hospicích

Mezikrajské srovnání základních ukazatelů

	Česká republika	Kraj						
		Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
STAROBNÍ DŮCHODY (prosinec 2014)								
Příjemci starobního důchodu (bez souběhu)	1 743 252	204 284	202 402	105 219	96 522	49 943	133 634	75 049
z toho předčasný důchod (%)	28,5	14,9	24,8	30,1	32,2	30,7	31,5	27,2
Příjemci starobního důchodu v souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem	606 661	62 824	71 932	37 970	33 610	16 273	46 372	24 389
z toho předčasný důchod (%)	11,5	6,5	10,3	11,3	13,3	13,5	13,8	10,7
Průměrná měsíční výše starobního důchodu (bez souběhu) (Kč)								
muži	12 259	12 905	12 388	12 028	12 153	11 948	12 223	12 088
ženy	10 050	10 992	10 112	10 048	10 018	9 833	9 884	10 066
Průměrná měsíční výše starobního důchodu (v souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem) (Kč)								
muži	13 637	14 573	13 682	13 367	13 522	13 464	13 742	13 406
ženy	11 985	13 000	11 951	11 912	11 926	11 919	12 001	11 955
SOCIÁLNÍ PÉČE (31. 12. 2014)								
Zařízení sociální péče								
domovy pro seniory	501	25	69	39	24	15	40	18
domovy se zvláštním režimem	263	10	37	15	9	8	34	11
Místa v zařízeních								
domovy pro seniory	37 338	2 191	5 028	3 039	1 815	889	3 678	988
domovy se zvláštním režimem	14 345	529	1 789	641	741	479	1 963	416
Místa na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let								
domovy pro seniory	19,9	9,5	22,9	26,5	17,2	17,0	26,2	12,8
domovy se zvláštním režimem	7,6	2,3	8,1	5,6	7,0	9,2	14,0	5,4
SENIÓŘI A VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ (vč. městských obvodů; 2014)								
Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)	9,5	14,4	9,8	9,6	9,5	10,8	10,4	9,5
Podíl zvolených zastupitelů ve věku 65 a více let (%)	5,8	7,5	7,2	5,9	6,8	7,5	8,2	5,4
Zvolení zastupitelé z počtu kandidátů ve věku 65 a více let (%)	16,2	5,2	24,7	18,4	23,2	14,5	16,5	14,4

¹⁾ Poměr osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let

²⁾ Poměr osob ve věku 0 až 14 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let

³⁾ Zdroj: publikace ČSÚ Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 a Projekce obyvatelstva v ČR do roku 2100 (střední varianta)

⁴⁾ Podíl osob žijících v obci, kde se narodily, tj. v obci faktického bydliště matky v době narození této osoby

⁵⁾ Domácnosti seniorů - hospodářské domácnosti tvořené jednou rodinou, jednotlivcem nebo domácnosti prarodičů s vnoučaty, ve kterých má osoba v čele věk 65 a více let

⁶⁾ Ke zveřejnění údajů nebyl dán souhlas

Zdroj dat:

Důchody - Česká správa sociálního zabezpečení

Zařízení sociální péče - Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zdravotnictví - Ústav zdravotnických informací a statistiky

Kraj							
Králové- hradecký	Pardu- bický	Vysočina	Jiho- moravský	Olo- moucký	Zlínský	Moravsko- slezský	
98 165	87 564	87 419	193 459	107 731	98 429	203 432	STAROBNÍ DŮCHODY (prosinec 2014)
29,6	34,2	36,5	27,0	32,3	30,6	33,0	Příjemci starobního důchodu (bez souběhu)
							z toho předčasný důchod (%)
33 590	30 927	32 015	68 273	38 648	37 351	72 487	Příjemci starobního důchodu v souběhu
10,7	13,0	13,4	10,6	12,0	11,6	14,2	s vdovským/vdoveckým důchodem
							z toho předčasný důchod (%)
12 012	11 930	11 875	12 073	11 831	11 990	12 790	Průměrná měsíční výše starobního důchodu
10 039	9 896	9 806	9 975	9 811	9 863	9 634	(bez souběhu) (Kč)
							muži
							ženy
							Průměrná měsíční výše starobního důchodu
							(v souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem)
							(Kč)
13 339	13 238	13 140	13 418	13 187	13 287	14 161	muži
11 921	11 797	11 727	11 852	11 749	11 721	11 839	ženy
							SOCIÁLNÍ PÉČE (31. 12. 2014)
							Zařízení sociální péče
36	23	25	48	34	38	67	domovy pro seniory
11	10	15	35	13	19	36	domovy se zvláštním režimem
							Místa v zařízeních
2 363	2 122	2 199	3 028	2 544	2 681	4 773	domovy pro seniory
532	930	547	2 816	608	854	1 500	domovy se zvláštním režimem
							Místa na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let
22,6	22,8	23,7	14,2	22,0	25,0	22,4	domovy pro seniory
5,1	10,0	5,9	13,2	5,2	8,0	7,0	domovy se zvláštním režimem
							SENIŘI A VOLBY DO ZASTUPITELSTEV
							OBCÍ (vč. městských obvodů; 2014)
9,2	8,5	7,7	9,5	8,4	7,3	9,8	Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)
							Podíl zvolených zastupitelů ve věku
5,5	5,3	4,3	4,8	4,6	3,7	5,9	65 a více let (%)
							Zvolení zastupitelé z počtu kandidátů ve věku
18,8	19,0	21,2	12,4	13,5	12,3	10,9	65 a více let (%)

PŘÍLOHA

Srovnání základních ukazatelů mezi okresy Pardubického kraje

	Pardubický kraj	v tom okresy			
		Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí
OBVATELSTVO					
Počet obyvatel k 31. 12. 2014	516 372	104 148	169 248	104 495	138 481
z toho ženy (%)	50,6	50,5	50,7	50,6	50,5
z celku ve věku (%):					
0–14 let	15,2	15,0	15,1	15,3	15,6
15–64 let	66,7	66,9	66,6	67,0	66,7
65 a více let	18,0	18,2	18,4	17,8	17,7
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	93 083	18 912	31 075	18 556	24 540
z toho ženy (%)	58,2	58,5	58,5	58,2	57,5
z celku ve věku (%):					
65–69 let	35,0	34,4	33,2	36,5	36,4
70–74 let	24,9	25,2	24,6	24,9	24,8
75–79 let	16,9	16,9	17,6	16,2	16,5
80–84 let	13,6	13,6	14,1	13,3	13,0
85–89 let	7,2	7,2	7,7	6,8	6,7
90–94 let	2,3	2,2	2,4	2,1	2,4
95 a více let	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Počet obyvatel ve věku 85 a více let	9 095	1 865	3 243	1 699	2 288
z toho ženy (%)	69,3	71,0	66,9	71,3	69,9
Index stáří ¹⁾	118,3	121,2	121,8	116,4	113,6
Index ekonomického zatížení ²⁾	49,8	49,6	50,2	49,3	50,0
Průměrný věk (roky)	41,7	41,9	42,0	41,5	41,4
Počet zemřelých v roce 2014	5 123	1 037	1 687	1 029	1 370
z toho ve věku 65 a více let (%)	81,6	80,9	82,8	80,2	81,9
Zemřelí ve věku 65 a více let podle vybrané příčiny smrti (2014) (%):					
novotvary	21,3	22,3	22,9	19,5	20,0
nemoci oběhové soustavy	50,3	49,5	46,1	51,0	55,5
nemoci dýchací soustavy	6,9	6,1	6,9	7,0	7,6
vnější příčiny	3,3	3,8	2,9	3,6	3,1
Naděje dožití osob ve věku 65 let (2010–2014)					
muži	.	15,4	16,3	15,7	15,9
ženy	.	18,6	19,0	18,9	18,7
Přírůstek (úbytek) stěhováním osob ve věku 65 a více let (úhm 2010–2014)	358	203	-62	112	105
OBVATELSTVO podle SLDB 2011					
Počet obyvatel s obvyklým pobytem	511 627	103 199	168 423	103 245	136 760
z toho ženy (%)	50,7	50,7	50,6	50,7	50,8
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	82 330	17 007	27 824	16 188	21 311
z toho ženy (%)	59,3	60,1	59,2	59,4	58,8
Rodinný stav osob ve věku 65 a více let (%):					
svobodní, svobodné	2,7	2,7	2,1	3,6	2,8
ženatí, vdané	54,0	53,2	54,3	53,4	54,9
rozvedení, rozvedené	7,3	6,1	8,9	6,5	6,8
ovdovělí, ovdovělé	35,9	38,0	34,6	36,5	35,5
Nejvyšší ukončené vzdělání osob ve věku 65 a více let (%):					
základní vč. neukončeného a bez vzdělání	31,1	32,7	24,8	38,7	32,2
střední vč. vyučení (bez maturity)	37,4	38,7	37,7	35,0	37,6
úplně střední s maturitou a vyšší odborné vč. nástavbového	22,8	20,1	26,8	18,9	22,6
vysokoškolské	6,1	4,8	8,4	4,6	5,2
Věřící ve věku 65 a více let z obyvatel daného věku (%)	37,5	39,0	31,7	44,8	38,4
Rodáci ve věku 65 a více let z počtu osob daného věku (%) ³⁾					
muži	30,2	35,1	28,4	26,2	31,6
ženy	26,0	29,3	26,7	20,0	27,2

Srovnání základních ukazatelů mezi okresy Pardubického kraje

pokračování

	Pardubický kraj	v tom okresy			
		Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí
Pracující důchodci z počtu důchodců daného věku (%)					
muži ve věku 60-64 let	14,1	12,4	18,6	10,8	13,2
muži ve věku 65 a více let	6,3	5,0	8,3	4,6	6,0
ženy ve věku 60-64 let	11,5	9,4	15,6	8,6	10,3
ženy ve věku 65 a více let	2,6	2,1	3,7	1,6	2,4
DOMÁCNOSTI SENIORŮ podle SLDB 2011					
Domácnosti seniorů celkem	53 480	10 766	18 300	10 389	14 025
Úplné rodiny podle věku osoby v čele domácnosti					
65-74 let	15 207	3 091	4 889	3 083	4 144
75 a více let	8 071	1 550	2 898	1 522	2 101
Neúplné rodiny podle věku osoby v čele domácnosti					
65-74 let	2 141	463	681	438	559
75 a více let	2 283	524	731	462	566
Podíl domácností jednotlivců daného věku na počtu domácností jednotlivců (%):					
osoby ve věku 60-64 let	10,0	10,1	9,1	10,9	10,6
osoby ve věku 65-69 let	9,1	9,2	8,6	9,7	9,1
osoby ve věku 70-74 let	8,4	8,9	8,2	8,7	8,2
osoby ve věku 75 a více let	22,8	24,6	22,1	22,8	22,7
BYDLENÍ SENIORŮ podle SLDB 2011					
Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let v bytech:					
bydlící samostatně v bytě	23 424	4 650	8 253	4 438	6 083
bydlící v bytě s další hospodařící domácností	1 776	393	635	323	425
Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let					
muži	5 978	1 186	2 172	1 094	1 526
v tom (%):					
samostatně v bytě	90,5	89,0	90,8	90,5	91,2
v bytě spolu s další domácností mimo byty (bez zařízení)	8,8	10,2	8,7	8,7	7,9
mimo byty (bez zařízení)	0,7	0,8	0,6	0,8	0,9
ženy	19 322	3 882	6 746	3 687	5 007
v tom (%):					
samostatně v bytě	93,2	92,6	93,1	93,5	93,7
v bytě spolu s další domácností mimo byty (bez zařízení)	6,5	7,0	6,6	6,2	6,1
mimo byty (bez zařízení)	0,3	0,4	0,3	0,3	0,2
STAROBNÍ DŮCHODY (prosinec 2014)					
Příjemci starobního důchodu (bez souběhu)	87 564	17 638	28 841	17 451	23 634
z toho předčasný důchod (%)	34,2	31,9	31,6	36,9	37,0
Příjemci starobního důchodu v souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem	30 927	6 557	9 976	6 402	7 992
z toho předčasný důchod (%)	13,0	11,0	11,3	14,9	15,3
Průměrná měsíční výše starobních důchodů (bez souběhu)					
muži	11 930	11 902	12 157	11 693	11 858
ženy	9 896	9 833	10 028	9 782	9 862
Průměrná měsíční výše starobních důchodů (v souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem)					
muži	13 238	13 065	13 592	13 066	13 056
ženy	11 797	11 689	11 974	11 720	11 728

PŘÍLOHA

Srovnání základních ukazatelů mezi okresy Pardubického kraje

dokončení

	Pardubický kraj	v tom okresy			
		Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí
SOCIÁLNÍ PÉČE (31. 12. 2014)					
Zařízení sociální péče					
domovy pro seniory	23	6	3	6	8
domovy se zvláštním režimem	10	4	3	2	1
Místa v zařízeních					
domovy pro seniory	2 122	529	340	536	717
domovy se zvláštním režimem	930	380	467	33	50
Místa na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let					
domovy pro seniory	22,8	28,0	10,9	28,9	29,2
domovy se zvláštním režimem	10,0	20,1	15,0	1,8	2,0
Domy s pečovatelskou službou (2010)					
v nich byty	2 423	465	795	422	741
SENIŘI A VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ (2014)					
Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)	8,5	8,7	9,5	7,6	8,2
Podíl zvolených zastupitelů ve věku 65 a více let (%)	5,3	6,9	5,4	5,6	3,4
Zvolení zastupitelé z počtu kandidátů ve věku 65 a více let (%)	19,0	25,9	15,4	25,6	12,1

¹⁾ Poměr osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let

²⁾ Poměr osob ve věku 0 až 14 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let

³⁾ Podíl osob žijících v obci, kde se narodily, tj. v obci faktického bydliště matky v době narození této osoby

Zdroj dat:

Důchody - Česká správa sociálního zabezpečení

Zařízení sociální péče - Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zdravotnictví - Ústav zdravotnických informací a statistiky

Obyvatelstvo Pardubického kraje podle pohlaví, věku a okresů k 31. 12. 2005 a 2014

	Stav k 31. 12.	Celkem	z toho ve věku 65 a více let	v %	v tom ve věku						
					65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95 a více
Celkem											
Pardubický kraj	2005	506 024	73 503	14,5	21 305	19 981	16 600	10 777	3 201	1 383	256
	2014	516 372	93 083	18,0	32 540	23 134	15 696	12 618	6 671	2 147	277
v tom okres:											
Chrudim	2005	103 266	15 262	14,8	4 388	4 120	3 440	2 338	651	279	46
	2014	104 148	18 912	18,2	6 515	4 760	3 195	2 577	1 369	421	75
Pardubice	2005	160 603	25 169	15,7	7 285	6 856	5 738	3 619	1 058	514	99
	2014	169 248	31 075	18,4	10 323	7 655	5 465	4 389	2 402	754	87
Svitavy	2005	104 557	14 283	13,7	4 164	3 961	3 190	2 062	625	240	41
	2014	104 495	18 556	17,8	6 768	4 629	2 997	2 463	1 262	387	50
Ústí nad Orlicí	2005	137 598	18 789	13,7	5 468	5 044	4 232	2 758	867	350	70
	2014	138 481	24 540	17,7	8 934	6 090	4 039	3 189	1 638	585	65
Muži											
Pardubický kraj	2005	248 042	29 071	11,7	9 393	8 274	6 445	3 623	910	373	53
	2014	255 137	38 937	15,3	15 169	10 151	6 244	4 584	2 199	530	60
v tom okres:											
Chrudim	2005	50 839	5 999	11,8	1 959	1 692	1 334	756	175	77	6
	2014	51 536	7 854	15,2	3 065	2 052	1 271	926	443	82	15
Pardubice	2005	77 994	9 986	12,8	3 154	2 808	2 319	1 248	302	135	20
	2014	83 475	12 891	15,4	4 705	3 355	2 161	1 597	848	206	19
Svitavy	2005	51 464	5 546	10,8	1 830	1 646	1 160	660	175	68	7
	2014	51 595	7 765	15,0	3 191	2 016	1 183	888	379	98	10
Ústí nad Orlicí	2005	67 745	7 540	11,1	2 450	2 128	1 632	959	258	93	20
	2014	68 531	10 427	15,2	4 208	2 728	1 629	1 173	529	144	16
Ženy											
Pardubický kraj	2005	257 982	44 432	17,2	11 912	11 707	10 155	7 154	2 291	1 010	203
	2014	261 235	54 146	20,7	17 371	12 983	9 452	8 034	4 472	1 617	217
v tom okres:											
Chrudim	2005	52 427	9 263	17,7	2 429	2 428	2 106	1 582	476	202	40
	2014	52 612	11 058	21,0	3 450	2 708	1 924	1 651	926	339	60
Pardubice	2005	82 609	15 183	18,4	4 131	4 048	3 419	2 371	756	379	79
	2014	85 773	18 184	21,2	5 618	4 300	3 304	2 792	1 554	548	68
Svitavy	2005	53 093	8 737	16,5	2 334	2 315	2 030	1 402	450	172	34
	2014	52 900	10 791	20,4	3 577	2 613	1 814	1 575	883	289	40
Ústí nad Orlicí	2005	69 853	11 249	16,1	3 018	2 916	2 600	1 799	609	257	50
	2014	69 950	14 113	20,2	4 726	3 362	2 410	2 016	1 109	441	49

PŘÍLOHA

Srovnání základních ukazatelů mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje

	Pardubický kraj	Správní obvod ORP						
		Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králíky	Lanškroun	Litomyšl
OBYVATELSTVO								
Počet obyvatel k 31. 12. 2014	516 372	18 364	21 222	17 473	82 926	8 804	23 170	26 674
z toho ženy (%)	50,6	50,9	50,4	50,3	50,5	50,4	50,8	50,7
z celku ve věku (%):								
0–14 let	15,2	15,0	14,6	16,5	15,1	14,6	16,1	15,5
15–64 let	66,7	66,1	66,4	66,4	67,0	66,9	67,2	67,1
65 a více let	18,0	18,9	19,0	17,1	17,9	18,6	16,8	17,4
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	93 083	3 475	4 039	2 989	14 873	1 636	3 881	4 648
z toho ženy (%)	58,2	57,4	59,4	57,9	58,2	58,5	57,0	57,1
z celku ve věku (%):								
65–69 let	35,0	37,4	33,2	37,0	34,8	36,1	38,3	35,0
70–74 let	24,9	25,6	24,6	25,1	25,3	26,8	25,1	24,3
75–79 let	16,9	15,7	18,7	16,2	16,4	17,1	15,5	17,4
80–84 let	13,6	13,1	13,6	12,0	13,6	11,6	11,7	13,8
85–89 let	7,2	6,0	7,4	7,3	7,2	5,7	6,6	7,2
90–94 let	2,3	2,0	2,1	2,1	2,3	2,4	2,5	2,0
95 a více let	0,3	0,2	0,5	0,2	0,4	0,4	0,3	0,2
Počet obyvatel ve věku 85 a více let	9 095	286	403	289	1 462	139	366	439
z toho ženy (%)	69,3	71,3	72,7	70,6	70,6	80,6	69,1	68,6
Index stáří ¹⁾	118,3	126,2	130,3	103,5	118,9	127,7	104,1	112,3
Index ekonomického zatížení ²⁾	49,8	51,3	50,7	50,7	49,3	49,5	48,9	49,1
Průměrný věk (roky)	41,7	42,1	42,2	40,9	41,8	41,8	40,7	41,2
Počet zemědělců v roce 2014	5 123	199	210	166	827	98	200	259
z toho ve věku 65 a více let (%)	81,6	82,9	77,1	77,1	81,9	82,7	78,0	82,2
Zemřelí ve věku 65 a více let podle vybrané příčiny smrti (2014) (%):								
novotvary	21,3	20,6	21,0	19,5	22,6	22,2	24,4	15,5
nemoci oběhové soustavy	50,3	52,1	51,9	48,4	48,9	54,3	50,6	56,8
nemoci dýchací soustavy	6,9	10,3	4,9	9,4	6,4	6,2	9,0	5,6
vnější příčiny	3,3	2,4	4,3	2,3	3,7	6,2	2,6	5,2
Naděje dožití osob ve věku 65 let (2010–2014)								
muži	.	15,3	15,2	16,3	15,5	14,4	15,4	16,3
ženy	.	18,0	18,9	19,1	18,5	16,9	19,0	18,7
Přírůstek (úbytek) stěhováním osob ve věku 65 a více let (úhrn 2010–2014)	358	-11	16	9	187	107	26	27
OBYVATELSTVO podle SLDB 2011								
Počet obyvatel s obvyklým pobytem	511 627	18 208	21 056	17 190	82 143	8 712	22 727	26 454
z toho ženy (%)	50,7	51,3	50,6	50,6	50,7	50,8	51,0	50,8
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	82 330	3 042	3 657	2 598	13 350	1 430	3 236	4 140
z toho ženy (%)	59,3	58,8	60,7	59,0	59,9	59,6	58,6	59,9
Rodinný stav osob ve věku 65 a více let (%):								
svobodní, svobodné	2,7	1,8	3,1	2,0	2,6	3,9	3,6	4,7
ženatí, vdané	54,0	54,8	53,8	55,6	53,1	50,0	55,3	54,1
rozvedení, rozvedené	7,3	8,2	4,3	5,9	6,5	8,3	6,9	5,3
ovdovělí, ovdovělé	35,9	35,2	38,8	36,4	37,8	37,8	34,1	35,8
Nejvyšší ukončené vzdělání osob ve věku 65 a více let (%):								
základní vč. neukončeného a bez vzdělání	31,1	28,0	37,1	31,3	31,5	48,0	40,0	36,2
střední vč. vyučení (bez maturity)	37,4	37,7	40,3	43,1	38,3	30,5	32,2	34,9
úplně střední s maturitou a vyšší odborné vč. nástavbového	22,8	27,3	15,8	20,1	21,3	15,3	20,6	19,9
vysokoškolské	6,1	5,5	3,6	3,5	5,1	2,9	5,2	5,0
Věřící ve věku 65 a více let z obyvatel daného věku (%)	37,5	30,9	43,6	32,1	37,8	32,7	38,5	51,9
Rodáci ve věku 65 a více let z počtu osob daného věku (%) ³⁾								
muži	30,2	35,9	44,3	43,4	32,6	6,7	17,7	42,2
ženy	26,0	33,8	35,0	40,5	27,8	6,8	14,7	29,6

Správní obvod ORP								
Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk	
								OBYVATELSTVO
26 512	127 035	19 594	24 740	31 715	26 463	32 518	29 162	Počet obyvatel k 31. 12. 2014
50,2	50,9	50,5	50,1	51,0	50,7	50,4	50,1	z toho ženy (%)
								z celku ve věku (%):
14,4	15,0	15,3	14,3	15,7	15,4	15,8	15,8	0–14 let
67,5	66,4	66,9	67,6	66,5	66,1	66,3	67,5	15–64 let
18,0	18,6	17,8	18,0	17,8	18,5	17,9	16,6	65 a více let
4 783	23 621	3 485	4 465	5 640	4 885	5 813	4 850	Počet obyvatel ve věku 65 a více let
58,6	58,7	59,0	57,9	58,2	57,9	58,0	56,8	z toho ženy (%)
								z celku ve věku (%):
37,3	32,5	33,4	34,7	38,8	38,1	34,2	35,3	65 - 69 let
25,1	24,5	24,5	24,9	25,6	24,3	23,2	25,9	70 - 74 let
16,3	17,8	15,9	17,6	15,1	16,1	17,2	17,1	75 - 79 let
12,8	14,8	15,0	12,2	12,2	12,9	14,6	12,6	80 - 84 let
6,0	7,8	8,5	7,6	6,1	6,4	7,6	6,7	85 - 89 let
2,2	2,4	2,3	2,7	1,9	2,0	2,9	2,2	90 - 94 let
0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,4	0,2	95 a více let
403	2 481	390	473	467	423	631	443	Počet obyvatel ve věku 75 a více let
72,7	65,3	72,8	73,2	71,5	66,2	69,9	69,8	z toho ženy (%)
124,9	123,8	116,5	125,9	113,2	119,8	112,8	105,1	Index stáří (65+)*100/(0-14) (%)
48,1	50,6	49,4	47,9	50,4	51,2	50,9	48,0	((0-14)+(65+))*100/(15-64) (%)
42,0	42,1	41,4	42,4	41,5	41,7	41,5	40,7	Průměrný věk (roky)
267	1 254	216	267	287	289	348	236	Počet zemědělců v roce 2014
78,3	83,5	82,9	82,8	78,0	83,4	80,2	84,7	z toho ve věku 65 a více let (%)
								Zemřelí ve věku 65 a více let podle vybrané příčiny smrti (2014):
17,7	24,0	18,4	19,5	25,9	15,8	15,8	26,0	novotvary
50,7	45,5	46,9	47,5	49,1	57,7	59,9	54,0	nemoci oběhové soustavy
7,7	6,4	7,3	7,7	7,6	7,1	7,2	6,0	nemoci dýchací soustavy
3,8	2,9	2,2	3,6	3,1	4,1	2,2	3,0	vnější příčiny
								Naděje dožití osob ve věku 65 let (2010–2014)
15,4	16,6	15,6	14,8	15,4	16,0	16,3	16,9	muži
18,3	19,2	20,5	18,0	18,7	19,6	18,6	18,8	ženy
								Přírůstek (úbytek) stěhování osob ve věku 65 a více let (úhrn 2010–2014)
58	-121	66	50	-39	-8	61	-70	
								OBYVATELSTVO podle SLDB 2011
26 354	126 780	19 362	24 453	31 075	26 207	32 034	28 872	Počet obyvatel s obvyklým pobytem
50,6	50,7	50,3	50,2	51,0	51,1	50,8	50,1	z toho ženy (%)
4 195	21 125	3 124	4 101	4 729	4 211	5 104	4 288	Počet obyvatel ve věku 65 a více let
59,9	59,1	58,9	59,5	59,1	58,8	59,6	57,7	z toho ženy (%)
								Rodinný stav osob ve věku 65 a více let (%):
3,2	2,0	3,7	2,5	2,9	2,7	2,6	2,8	svobodní, svobodné
51,2	54,5	54,2	52,2	54,0	55,5	54,7	55,6	ženatí, vdané
7,4	9,6	5,3	7,4	7,7	7,2	5,7	6,2	rozvedení, rozvedené
38,2	33,7	36,8	37,9	35,3	34,5	36,9	35,4	ovdovělí, ovdovělé
								Nejvyšší ukončené vzdělání osob ve věku 65 a více let (%):
43,1	22,2	38,9	34,5	36,7	29,5	26,9	33,2	základní vč. neukončeného a bez vzdělání
33,3	36,6	35,3	40,2	36,5	37,9	40,4	40,3	střední vč. vyučení (bez maturity)
16,7	29,2	20,0	18,9	19,3	23,8	24,4	19,8	úplné střední s maturitou a vyšší odborné
4,2	9,8	4,1	4,0	4,8	6,6	5,0	4,6	vč. nástavbového vysokoškolské
42,0	32,1	51,1	29,7	36,8	38,4	39,4	44,3	Věřící ve věku 65 a více let z obyvatel daného věku (%)
								Rodáci ve věku 65 a více let z počtu osob daného věku (%) ³⁾
16,7	26,8	39,5	27,2	11,8	37,2	33,8	39,0	muži
12,9	25,4	30,1	24,7	11,2	33,7	29,5	29,6	ženy

PŘÍLOHA

Srovnání základních ukazatelů mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje

	Pardubický kraj	Správní obvod ORP						
		Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králíky	Lanškroun	Litomyšl
Pracující důchodci z počtu důchodců daného věku (%)								
muži ve věku 60-64 let	14,1	11,0	10,0	14,0	13,0	7,7	13,6	11,1
muži ve věku 65 a více let	6,3	4,9	3,6	6,7	5,3	4,2	7,4	5,0
ženy ve věku 60-64 let	11,5	9,1	6,9	10,3	10,0	9,3	9,5	8,1
ženy ve věku 65 a více let	2,6	1,6	1,7	2,1	2,2	1,9	3,2	1,6
DOMÁCNOSTI SENIORŮ podle SLDB 2011								
Domácnosti seniorů celkem	53 480	2 004	2 347	1 683	8 419	844	2 097	2 613
Úplné rodiny podle věku osoby v čele domácnosti								
65-74 let	15 207	607	656	500	2 435	246	661	792
75 a více let	8 071	282	335	255	1 215	110	319	417
Neúplné rodiny podle věku osoby v čele domácnosti								
65-74 let	2 141	79	113	67	350	47	85	110
75 a více let	2 283	84	115	83	409	31	101	125
Podíl domácností jednotlivců daného věku na počtu domácností jednotlivců (%):								
osoby ve věku 60-64 let	10,0	11,2	8,8	10,0	10,4	11,7	10,4	10,0
osoby ve věku 65-69 let	9,1	9,1	10,0	9,7	9,1	10,5	9,1	9,1
osoby ve věku 70-74 let	8,4	7,7	10,3	9,9	8,6	10,9	8,1	9,7
osoby ve věku 75 a více let	22,8	22,1	28,1	24,0	23,7	17,4	19,8	26,0
BYDLENÍ SENIORŮ podle SLDB 2011								
Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let v bytech:								
bydlící samostatně v bytě	23 424	858	1 018	683	3 632	358	854	1 066
bydlící v bytě s další hospodařící domácností	1 776	69	92	78	301	47	55	77
Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let								
muži	5 978	234	246	175	940	95	194	256
v tom (%):								
samostatně v bytě	90,5	89,3	92,7	87,4	88,0	87,4	92,3	90,6
v bytě spolu s další domácností	8,8	9,8	7,3	12,0	11,0	11,6	7,2	8,6
mimo byty (bez zařízení)	0,7	0,9	0,0	0,6	1,1	1,1	0,5	0,8
ženy	19 322	695	865	589	3 017	311	718	892
v tom (%):								
samostatně v bytě	93,2	93,4	91,3	90,0	93,0	88,4	94,0	93,5
v bytě spolu s další domácností	6,5	6,6	8,6	9,7	6,6	11,6	5,7	6,2
mimo byty (bez zařízení)	0,3	0,0	0,1	0,3	0,5	0,0	0,3	0,3
SOCIÁLNÍ PÉČE (31. 12. 2014)								
Zařízení sociální péče								
domovy pro seniory	23	1	1	-	5	1	2	3
domovy se zvláštním režimem	10	-	-	1	4	-	-	1
Místa v zařízeních								
domovy pro seniory	2 122	102	87	-	442	150	106	186
domovy se zvláštním režimem	930	-	-	120	380	-	-	25
Místa na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let								
domovy pro seniory	22,8	29,4	21,5	-	29,7	91,7	27,3	40,0
domovy se zvláštním režimem	10,0	-	-	40,1	25,5	-	-	5,4
Domy s pečovatelskou službou (2010)								
v nich byty	86	3	6	5	17	2	4	4
v nich byty	2 423	150	124	127	341	26	93	131
SENIORŮ A VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ (2014)								
Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)	8,5	10,2	7,0	10,4	9,1	8,5	8,2	6,6
Podíl zvolených zastupitelů ve věku 65 a více let (%)	5,3	4,9	5,0	5,3	7,4	-	4,4	4,3
Zvolení zastupitelé z počtu kandidátů ve věku 65 a více let (%)	19,0	12,0	23,8	20,0	26,3	-	15,0	24,6

1) Poměr osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let

2) Poměr osob ve věku 0 až 14 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let

3) Podíl osob žijících v obci, kde se narodily, tj. v obci faktického bydliště matky v době narození této osoby

Správní obvod ORP								
Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk	
								Pracující důchodci z počtu důchodců daného věku (%)
10,9	19,7	10,7	17,1	10,4	14,6	12,6	16,0	muži ve věku 60-64 let
4,3	8,9	3,4	6,4	5,4	5,9	5,8	6,8	muži ve věku 65 a více let
6,6	17,0	10,0	12,6	10,0	11,6	11,1	10,3	ženy ve věku 60-64 let
1,5	4,2	1,8	2,2	1,6	2,7	2,0	2,6	ženy ve věku 65 a více let
								DOMÁCNOSTI SENIORŮ podle SLDB 2011
2 609	14 064	2 050	2 553	3 117	2 805	3 357	2 918	Domácnosti seniorů celkem
								Úplné rodiny podle věku osoby v čele domácnosti
776	3 639	570	750	945	814	939	877	65-74 let
364	2 298	326	345	415	445	530	415	75 a více let
								Neúplné rodiny podle věku osoby v čele domácnosti
115	508	80	106	133	105	117	126	65-74 let
126	540	81	108	130	110	140	100	75 a více let
								Podíl domácností jednotlivců daného věku na počtu domácností jednotlivců (%):
11,8	9,1	10,9	8,8	10,9	11,2	10,9	9,0	osoby ve věku 60-64 let
10,3	8,5	9,8	9,0	9,6	10,0	7,8	9,1	osoby ve věku 65-69 let
8,5	8,0	8,3	8,6	8,3	8,3	8,2	7,4	osoby ve věku 70-74 let
19,8	21,6	27,1	23,6	20,8	22,1	25,2	24,6	osoby ve věku 75 a více let
								BYDLENÍ SENIORŮ podle SLDB 2011
								Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let v bytech:
1 113	6 465	914	1 105	1 345	1 245	1 482	1 286	bydlící samostatně v bytě
79	442	50	115	117	57	109	88	bydlící v bytě s další hospodařící domácností
								Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 65 a více let
271	1 695	228	302	339	307	367	329	muži
								v tom (%):
91,1	91,6	92,5	88,4	88,5	94,8	91,6	89,4	samostatně v bytě
8,1	7,8	5,7	11,3	11,2	4,6	7,6	9,4	v bytě spolu s další domácností
0,7	0,6	1,8	0,3	0,3	0,7	0,8	1,2	mimo byty (bez zařízení)
924	5 235	743	922	1 128	1 001	1 231	1 051	ženy
								v tom (%):
93,7	93,8	94,6	90,9	92,6	95,3	93,1	94,4	samostatně v bytě
6,2	5,9	5,0	8,8	7,0	4,3	6,6	5,4	v bytě spolu s další domácností
0,1	0,2	0,4	0,3	0,4	0,4	0,3	0,2	mimo byty (bez zařízení)
								SOCIÁLNÍ PÉČE (31. 12. 2014)
								Zařízení sociální péče
1	2	1	1	1	1	3	-	domovy pro seniory
-	1	-	1	1	1	-	-	domovy se zvláštním režimem
								Místa v zařízeních
200	284	119	56	31	89	270	-	domovy pro seniory
-	173	-	174	8	50	-	-	domovy se zvláštním režimem
								Místa na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let
41,8	12,0	34,1	12,5	5,5	18,2	46,4	-	domovy pro seniory
-	7,3	-	39,0	1,4	10,2	-	-	domovy se zvláštním režimem
2	12	2	6	4	9	4	6	Domy s pečovatelskou službou (2010)
22	501	104	167	165	177	114	181	v nich byty
								SENIORŮ A VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ (2014)
								Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)
8,9	9,3	6,0	9,5	8,3	7,8	8,5	7,6	Podíl zvolených zastupitelů ve věku 65 a více let (%)
								Zvolení zastupitelé z počtu kandidátů ve věku 65 a více let (%)
8,2	4,2	1,9	7,4	7,3	2,3	4,4	2,5	
32,4	9,8	12,1	32,1	25,6	8,2	19,4	10,3	

Zdroj dat:

Zařízení sociální péče - Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zdravotnictví - Ústav zdravotnických informací a statistiky

Dlouhodobý vývoj Pardubického kraje - obyvatelstvo a ekonomická aktivita

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
OBYVATELSTVO¹⁾							
Počet obyvatel k 31. 12.	507 176	506 534	505 486	505 285	506 024	507 751	511 400
z toho ženy (%)	51,0	51,0	51,1	51,0	51,0	50,9	50,8
z celku ve věku (%):							
0–14 let	16,5	16,2	15,9	15,6	15,3	15,0	14,7
15–64 let	69,4	69,6	69,9	70,0	70,2	70,3	70,4
65 a více let	14,1	14,2	14,2	14,4	14,5	14,7	14,8
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	71 449	71 683	71 930	72 595	73 503	74 607	75 830
z toho ženy (%)	60,7	60,7	60,6	60,5	60,4	60,3	60,1
v tom ve věku:							
65–69 let	22 032	21 329	20 861	20 834	21 305	21 985	22 858
70–74 let	20 848	21 015	20 858	20 541	19 981	19 412	18 893
75–79 let	16 148	16 092	16 214	16 319	16 600	16 828	17 025
80–84 let	7 249	8 543	9 660	10 427	10 777	11 108	11 148
85–89 let	3 686	3 155	2 706	2 751	3 201	3 786	4 530
90–94 let	1 333	1 362	1 436	1 500	1 383	1 206	1 058
95 a více let	153	187	195	223	256	282	318
Počet obyvatel ve věku 85 a více let	5 172	4 704	4 337	4 474	4 840	5 274	5 906
z toho ženy (%)	71,1	70,9	72,1	72,3	72,4	72,4	72,2
Index stáří ²⁾	85,1	87,3	89,7	92,2	95,1	98,1	100,6
Index ekonomického zatížení ³⁾	44,2	43,6	43,1	42,8	42,4	42,2	42,0
Průměrný věk k 31. 12. (roky)							
muži	37,1	37,4	37,7	38,0	38,2	38,5	38,6
ženy	40,2	40,5	40,8	41,0	41,3	41,5	41,7
Počet zemřelých	5 053	5 230	5 354	5 208	5 168	5 164	5 134
z toho ve věku 65 a více let	3 889	4 061	4 114	3 945	3 963	3 951	3 953
Podíl zemřelých osob ve věku 65 a více let (%)	77,0	77,6	76,8	75,7	76,7	76,5	77,0
muži	68,3	69,6	68,2	67,5	67,6	68,3	68,2
ženy	85,7	85,8	85,6	84,2	86,4	85,0	85,8
Zemřelí ve věku 65 a více let podle vybrané příčiny smrti:							
novotvary	872	898	912	926	923	907	843
nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	79	69	65	50	81	60	95
nemoci nervové soustavy	56	62	74	73	90	72	45
nemoci oběhové soustavy	2 381	2 504	2 479	2 280	2 179	2 246	2 360
nemoci dýchací soustavy	178	203	263	259	353	329	246
nemoci trávicí soustavy	99	107	109	122	118	119	114
vnější příčiny	143	140	134	153	117	113	148
Přistěhovalí do kraje ve věku 65 a více let	232	219	250	254	248	242	249
Vystěhovalí z kraje ve věku 65 a více let	154	196	158	196	209	182	195
Přírůstek (úbytek) stěhováním osob ve věku 65 a více let	78	23	92	58	39	60	54
Vnitrokrajské stěhování osob ve věku 65 a více let	366	439	385	456	459	446	392
Naděje dožití ve věku 65 let (dvouletá období) ⁴⁾							
muži	13,80	13,92	13,95	14,30	14,59	14,69	14,94
ženy	16,92	17,10	17,22	17,24	17,71	17,80	17,67
Naděje dožití ve věku 75 let (dvouletá období) ⁴⁾							
muži	7,78	7,82	8,10	8,47	8,67	8,71	8,76
ženy	9,37	9,63	9,90	9,79	10,14	10,07	9,89
EKONOMICKÁ AKTIVITA							
(Výběrové šetření pracovních sil)							
Míra ekonomické aktivity (třileté průměry)							
muži ve věku 60–64 let	17,5	15,7	21,4	27,0	29,3	29,9	30,3
muži ve věku 65 a více let	8,7	6,8	5,4	4,3	4,5	4,7	4,4
ženy ve věku 60–64 let	14,1	12,1	11,0	8,8	9,1	9,2	11,3
ženy ve věku 65 a více let	3,3	2,8	2,3	1,8	2,2	2,2	2,0

¹⁾ Data k 31. 12. 2011 navazují na výsledky SLDB 2011 a nejsou srovnatelná s předchozími roky

²⁾ Poměr osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let

³⁾ Poměr osob ve věku 0 až 14 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let

⁴⁾ Pro výpočet naděje dožití je používán průměr za dvouletá období, je uveden ve sloupci druhého z roků, ze kterých je vypočten

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
							OBYVATELSTVO¹⁾
515 185	516 329	517 164	516 411	516 440	515 985	516 372	Počet obyvatel k 31. 12.
50,7	50,7	50,7	50,6	50,6	50,6	50,6	z toho ženy (%)
							z celku ve věku (%):
14,6	14,6	14,7	14,9	15,0	15,1	15,2	0–14 let
70,3	69,9	69,6	68,7	68,0	67,4	66,7	15–64 let
15,1	15,5	15,7	16,4	17,0	17,5	18,0	65 a více let
77 795	79 919	81 391	84 711	87 751	90 463	93 083	Počet obyvatel ve věku 65 a více let
59,8	59,6	59,4	59,0	58,7	58,4	58,2	z toho ženy (%)
							v tom ve věku:
24 352	25 659	26 352	28 630	30 672	31 806	32 540	65–69 let
18 578	18 620	19 089	19 804	20 527	21 866	23 134	70–74 let
17 092	16 979	16 555	16 189	15 805	15 584	15 696	75–79 let
11 334	11 674	11 933	12 149	12 427	12 585	12 618	80–84 let
5 149	5 583	5 863	6 185	6 287	6 400	6 671	85–89 let
917	1 023	1 218	1 467	1 776	1 996	2 147	90–94 let
373	381	381	287	257	226	277	95 a více let
6 439	6 987	7 462	7 939	8 320	8 622	9 095	Počet obyvatel ve věku 85 a více let
72,2	72,2	71,3	70,4	69,9	69,6	69,3	z toho ženy (%)
103,7	106,2	107,1	110,0	113,1	116,1	118,3	Index stáří ²⁾
42,2	43,0	43,8	45,6	47,1	48,4	49,8	Index ekonomického zatížení ³⁾
							Průměrný věk k 31. 12. (roky)
38,8	39,0	39,2	39,5	39,8	40,0	40,2	muži
41,9	42,1	42,2	42,5	42,7	42,9	43,1	ženy
5 087	5 003	5 320	5 365	5 403	5 392	5 123	Počet zemřelých
3 888	3 864	4 172	4 214	4 232	4 359	4 182	z toho ve věku 65 a více let
76,4	77,2	78,4	78,5	78,3	80,8	81,6	Podíl zemřelých osob ve věku 65 a více let (%)
67,1	68,4	70,2	70,5	69,8	73,9	75,5	muži
85,6	86,5	86,5	86,9	86,8	87,8	88,0	ženy
							Zemřelí ve věku 65 a více let podle vybrané příčiny smrti:
905	885	921	915	938	939	891	novotvary
91	84	89	126	127	226	190	nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek
41	41	23	94	121	122	136	nemoci nervové soustavy
2 186	2 138	2 393	2 354	2 269	2 223	2 102	nemoci oběhové soustavy
292	334	296	265	283	328	290	nemoci dýchací soustavy
99	118	127	109	123	111	125	nemoci trávicí soustavy
146	109	126	156	136	140	138	vnější příčiny
254	206	221	288	243	301	271	Přistěhovalí do kraje ve věku 65 a více let
178	155	184	182	207	193	200	Vystěhovalí z kraje ve věku 65 a více let
							Přírůstek (úbytek) stěhováním osob ve věku 65 a více let
76	51	37	106	36	108	71	Vnitrokrajské stěhování osob ve věku 65 a více let
347	346	320	433	435	424	409	Naděje dožití ve věku 65 let (dvouletá období) ⁴⁾
15,28	15,55	15,60	15,53	15,76	15,99	16,18	muži
17,95	18,43	18,35	18,38	18,68	18,89	19,33	ženy
							Naděje dožití ve věku 75 let (dvouletá období) ⁴⁾
8,95	9,26	9,54	9,41	9,58	9,87	10,02	muži
10,24	10,75	10,65	10,76	11,03	11,21	11,51	ženy
							EKONOMICKÁ AKTIVITA
							(Výběrové šetření pracovních sil)
							Míra ekonomické aktivity (třileté průměry)
33,5	33,6	32,0	30,7	32,8	38,8	45,0	muži ve věku 60–64 let
4,5	4,5	5,0	4,8	4,2	4,1	4,9	muži ve věku 65 a více let
11,6	12,4	13,1	14,6	14,2	14,8	16,1	ženy ve věku 60–64 let
1,9	2,2	2,2	2,0	2,0	2,5	2,6	ženy ve věku 65 a více let

PŘÍLOHA

Dlouhodobý vývoj Pardubického kraje - sociální péče a zdravotnictví

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SOCIÁLNÍ PÉČE										
Starobní důchody (prosinec)¹⁾										
Příjemci starobního důchodu bez souběhu s vdovským / vdoveckým důchodem	70 504	71 801	73 092	74 753	77 012	82 273	86 799	86 403	86 466	87 564
z toho předčasný důchod (%)	21,8	23,0	24,4	25,5	27,4	27,8	31,2	32,3	33,2	34,2
Příjemci starobního důchodu v souběhu s vdovským / vdoveckým důchodem	29 045	29 191	29 360	29 302	29 460	30 939	31 075	31 057	30 910	30 927
z toho předčasný důchod (%)	5,2	5,8	6,4	7,1	8,0	8,7	9,7	10,7	11,9	13,0
Průměrná měsíční výše starobního důchodu bez souběhu s vdovským / vdoveckým důchodem (Kč)										
muži	8 374	8 855	9 463	10 397	10 854	10 919	11 377	11 622	11 818	11 930
ženy	6 920	7 316	7 817	8 661	8 998	9 054	9 440	9 631	9 803	9 896
Průměrná měsíční výše starobního důchodu v souběhu s vdovským / vdoveckým důchodem (Kč)										
muži	9 375	9 936	10 630	11 570	12 066	12 119	12 648	12 895	13 118	13 238
ženy	8 456	8 971	9 602	10 471	10 865	10 875	11 315	11 534	11 711	11 797
Domovy pro seniory²⁾										
počet zařízení	.	.	17	19	20	20	21	22	22	23
počet lůžek	.	.	2 093	2 051	2 052	2 054	2 183	2 195	2 169	2 122
lůžka na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let	x	x	27,6	26,4	25,7	25,2	25,8	25,0	24,0	22,8
Domovy se zvláštním režimem²⁾										
počet zařízení	.	.	.	5	5	5	5	6	8	10
počet lůžek	.	.	.	350	378	386	422	485	539	930
lůžka na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let	x	x	x	4,5	4,7	4,7	5,0	5,5	6,0	10,0
Pečovatelská služba										
uživatelé pečovatelské služby	5 022	2 750	3 050	5 330	7 012	6 270	6 494	5 886	5 194	5 247
výdaje na pečovatelskou službu (tis. Kč)	46 974	40 763	63 092	78 982	119 226	119 903	121 436	118 934	119 563	119 937
ZDRAVOTNICTVÍ										
Léčebny dlouhodobě nemocných										
počet zařízení	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2
počet lůžek	252	186	186	186	186	186	186	186	205	205
počet hospitalizovaných	1 337	953	1 016	1 064	1 064	1 017	1 114	1 103	1 089	.
hospitalizovaní na 10 000 obyvatel	26,4	18,8	19,9	20,7	20,6	19,7	21,6	21,4	21,1	.
Hospice										
počet zařízení	-	-	-	-	1	1	1	1	1	.
počet lůžek	-	-	-	-	27	27	27	27	27	.
počet hospitalizovaných	-	-	-	-	57	310	349	391	396	.
hospitalizovaní na 10 000 obyvatel	-	-	-	-	1,1	6,0	6,8	7,6	7,7	.

¹⁾ Od roku 2010 převedeni invalidní důchodci ve věku 65 a více let mezi starobní důchodce

²⁾ Od roku 2008 jsou zařízení i místa v nich členěna podle druhu poskytované sociální služby; v jednom zařízení může být poskytováno více druhů sociálních služeb

Zdroj dat:

Důchody - Česká správa sociálního zabezpečení

Zařízení sociální péče - Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zdravotnictví - Ústav zdravotnických informací a statistiky

Zemělí muži podle vybraných příčin smrti¹⁾ v Pardubickém kraji v roce 2014

	Celkem	z toho ve věku 65 a více let	v %	v tom ve věku						
				65–69	70–74	75–79	80–84	85–89	90–94	95 a více
Zemělí muži	2 614	1 973	75,5	342	361	350	400	347	146	27
z toho podle příčin:										
I. Některé infekční a parazitární nemoci (A00–B99)	56	47	83,9	5	8	9	12	10	3	-
II. Novotvary (C00–D48)	672	483	71,9	125	113	105	85	37	18	-
zhoubné novotvary (C00–C97)	659	474	71,9	123	112	105	82	36	16	-
zhoubný novotvar žaludku (C16)	27	18	66,7	4	5	4	2	3	-	-
zhoubný novotvar tlustého střeva (C18)	67	51	76,1	7	15	6	12	7	4	-
zhoubné novotvary konečníku (C20)	18	15	83,3	6	3	4	1	1	-	-
zhoubný novotvar slinivky břišní (C25)	41	24	58,5	6	4	6	5	2	1	-
zhoubný novotvar průdušky a plice (C34)	168	127	75,6	44	30	35	12	3	3	-
zhoubný novotvar předstojné žlázy - prostaty (C61)	71	62	87,3	7	18	10	14	11	2	-
zhoubný novotvar mizní, krvetvorné a příbuzné tkáně (C81–C96)	42	36	85,7	4	9	12	10	1	-	-
III. Nemoci krve, krvetvorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity (D50–D89)	2	2	100,0	-	-	1	-	1	-	-
IV. Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00–E90)	95	81	85,3	13	15	17	23	9	4	-
diabetes mellitus (E10–E14)	80	73	91,3	11	14	15	22	9	2	-
V. Poruchy duševní a poruchy chování (F00–F99)	27	21	77,8	3	2	6	5	4	-	1
VI. Nemoci nervové soustavy (G00–G99)	79	62	78,5	9	5	12	17	16	3	-
Alzheimerova nemoc (G30)	38	37	97,4	3	1	7	11	12	3	-
IX. Nemoci oběhové soustavy (I00–I99)	1 141	947	83,0	128	154	146	197	206	96	20
postižení srdce při hypertenzi (I11)	28	26	92,9	1	9	2	3	7	2	2
infarkt myokardu (I21–I23)	144	115	79,9	25	25	17	27	12	5	4
ostatní formy ischemické choroby srdeční (I20, I24, I25)	499	421	84,4	49	67	58	92	102	44	9
selhání srdce (I50)	77	65	84,4	6	13	13	9	15	9	-
cévní nemoci mozku (I60–I69)	195	169	86,7	19	17	31	40	34	23	5
ateroskleróza (I70)	24	18	75,0	3	3	5	4	1	2	-
X. Nemoci dýchací soustavy (J00–J99)	175	145	82,9	25	28	27	29	27	9	-
záněty plic (J12–J18)	73	60	82,2	7	10	14	14	11	4	-
XI. Nemoci trávicí soustavy (K00–K93)	105	54	51,4	15	12	4	10	9	2	2
XII. Nemoci kůže a podkožního vaziva (L00–L99)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně (M00–M99)	3	1	33,3	-	-	-	-	-	-	1
XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy (N00–N99)	24	22	91,7	4	4	5	3	4	2	-
XVII. Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality (Q00–Q99)	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde (R00–R99)	53	32	60,4	1	2	6	7	9	4	3
XX. Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (V01–Y98)	174	76	43,7	14	18	12	12	15	5	-
dopravní nehody (V01–V99)	30	9	30,0	3	5	1	-	-	-	-
jiné vnější příčiny náhodných poranění (W00–X59)	85	49	57,6	5	9	7	10	14	4	-
sebevraždy (X60–X84)	48	11	22,9	3	4	2	1	-	1	-

¹⁾ podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění 10. decennální revize (MKN-10)

PŘÍLOHA

Zemřelé ženy podle vybraných příčin smrti^{*)} v Pardubickém kraji v roce 2014

	Celkem	z toho ve věku 65 a více let	v %	v tom ve věku						
				65–69	70–74	75–79	80–84	85–89	90–94	95 a více
Zemřelé ženy	2 509	2 209	88,0	190	206	320	510	574	347	62
z toho podle příčin:										
I. Některé infekční a parazitární nemoci (A00–B99)	69	66	95,7	5	6	15	13	19	6	2
II. Novotvary (C00–D48)	548	408	74,5	78	79	78	95	58	17	3
zhoubné novotvary (C00–C97)	541	401	74,1	78	77	77	94	55	17	3
zhoubný novotvar žaludku (C16)	11	10	90,9	-	2	-	4	2	1	1
zhoubný novotvar tlustého střeva (C18)	45	39	86,7	11	7	7	9	3	2	-
zhoubné novotvary konečníku (C20)	9	7	77,8	2	1	-	1	2	1	-
zhoubný novotvar slinivky břišní (C25)	46	35	76,1	3	5	12	5	7	3	-
zhoubný novotvar průdušky a plice (C34)	64	43	67,2	9	9	11	13	1	-	-
zhoubný novotvar prsu (C50)	61	41	67,2	10	10	9	5	6	1	-
zhoubný novotvar mízní, krvetvorné a příbuzné tkáně (C81–C96)	47	35	74,5	4	6	6	11	6	2	-
III. Nemoci krve, krvetvorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity (D50–D89)	4	4	100,0	1	1	2	-	-	-	-
IV. Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00–E90)	116	109	94,0	8	10	11	25	33	17	5
diabetes mellitus (E10–E14)	97	93	95,9	7	10	10	22	28	13	3
V. Poruchy duševní a poruchy chování (F00–F99)	36	34	94,4	1	1	7	7	11	6	1
VI. Nemoci nervové soustavy (G00–G99)	88	74	84,1	10	6	6	17	25	9	1
Alzheimerova nemoc (G30)	50	50	100,0	2	2	5	12	20	8	1
IX. Nemoci oběhové soustavy (I00–I99)	1 211	1 155	95,4	58	74	146	265	338	234	40
postižení srdce při hypertenzi (I11)	41	39	95,1	1	3	7	14	7	6	1
infarkt myokardu (I21–I23)	93	87	93,5	10	6	10	21	23	17	-
ostatní formy ischemické choroby srdeční (I20, I24, I25)	531	513	96,6	20	29	60	105	166	109	24
selhání srdce (I50)	102	97	95,1	3	3	14	21	33	19	4
cévní nemoci mozku (I60–I69)	230	221	96,1	9	21	27	56	56	47	5
ateroskleróza (I70)	53	51	96,2	1	1	8	14	11	14	2
X. Nemoci dýchací soustavy (J00–J99)	152	145	95,4	13	12	20	41	30	25	4
záněty plic (J12–J18)	73	70	95,9	3	5	8	22	21	9	2
XI. Nemoci trávicí soustavy (K00–K93)	95	71	74,7	7	4	15	16	18	8	3
XII. Nemoci kůže a podkožního vaziva (L00–L99)	5	5	100,0	-	-	-	-	4	1	-
XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně (M00–M99)	8	7	87,5	-	3	2	-	1	1	-
XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy (N00–N99)	27	24	88,9	2	1	6	3	7	5	-
XVIII. Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde (R00–R99)	46	44	95,7	-	2	1	13	14	11	3
XX. Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (V01–Y98)	96	62	64,6	7	7	11	15	15	7	-
dopravní nehody (V01–V99)	14	5	35,7	-	4	1	-	-	-	-
jiné vnější příčiny náhodných poranění (W00–X59)	64	47	73,4	5	3	6	14	13	6	-
sebevraždy (X60–X84)	10	3	30,0	2	-	1	-	-	-	-

^{*)} podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění 10. decenální revize (MKN-10)

Základní výsledky projekce obyvatelstva Pardubického kraje

Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 (130052-14)

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Obyvatelstvo celkem (k 1. 1.)							
Celkem	514 168	512 301	509 292	504 894	499 627	494 078	488 449
z toho ve věku (%):							
0–14 let	15,5	14,5	13,5	12,8	12,7	13,0	13,2
15–64 let	63,9	62,9	62,6	61,9	59,9	57,1	55,7
65 a více let	20,7	22,6	23,9	25,3	27,4	30,0	31,1
Počet obyvatel ve věku 65 a více let	106 332	115 552	121 959	127 512	137 112	148 127	152 011
v tom ve věku:							
65–69 let	34 023	30 697	29 008	29 789	35 870	38 800	32 395
70–74 let	29 440	31 177	28 475	27 205	28 073	33 955	36 875
75–79 let	19 694	25 567	27 554	25 497	24 626	25 602	31 213
80–84 let	11 955	15 577	20 746	22 826	21 398	21 036	22 126
85–89 let	7 722	7 886	10 759	14 741	16 581	15 850	16 021
90 a více let	3 498	4 648	5 417	7 454	10 564	12 884	13 381
Průměrný věk (roky)	42,9	44,2	45,4	46,5	47,3	47,8	48,2
Index stáří ¹⁾	133,9	155,2	178,0	197,0	216,1	231,3	235,8
Index ekonomického zatížení ²⁾	56,6	58,9	59,8	61,5	67,1	75,3	79,6
Muži							
Celkem	254 291	253 381	251 860	249 767	247 421	245 011	242 496
z toho ve věku (%):							
0–14 let	16,0	15,1	14,0	13,3	13,2	13,5	13,7
15–64 let	65,9	64,9	64,6	63,9	61,7	58,8	57,3
65 a více let	18,0	19,9	21,4	22,8	25,1	27,7	29,0
Počet mužů ve věku 65 a více let	45 811	50 540	53 921	56 927	62 023	67 867	70 245
v tom ve věku:							
65–69 let	15 985	14 621	13 960	14 406	17 443	18 974	16 034
70–74 let	13 305	14 247	13 249	12 829	13 317	16 211	17 714
75–79 let	8 275	11 112	12 173	11 511	11 294	11 832	14 546
80–84 let	4 500	6 229	8 627	9 677	9 296	9 305	9 882
85–89 let	2 655	2 815	4 096	5 857	6 726	6 597	6 795
90 a více let	1 091	1 516	1 816	2 647	3 947	4 948	5 274
Ženy							
Celkem	259 877	258 920	257 432	255 127	252 206	249 067	245 953
z toho ve věku (%):							
0–14 let	14,9	14,0	12,9	12,3	12,2	12,5	12,7
15–64 let	61,8	60,9	60,6	60,0	58,0	55,3	54,0
65 a více let	23,3	25,1	26,4	27,7	29,8	32,2	33,2
Počet žen ve věku 65 a více let	60 521	65 012	68 038	70 585	75 089	80 260	81 766
v tom ve věku:							
65–69 let	18 038	16 076	15 048	15 383	18 427	19 826	16 361
70–74 let	16 135	16 930	15 226	14 376	14 756	17 744	19 161
75–79 let	11 419	14 455	15 381	13 986	13 332	13 770	16 667
80–84 let	7 455	9 348	12 119	13 149	12 102	11 731	12 244
85–89 let	5 067	5 071	6 663	8 884	9 855	9 253	9 226
90 a více let	2 407	3 132	3 601	4 807	6 617	7 936	8 107

1) Poměr osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let

2) Poměr osob ve věku 0 až 14 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let